

Πολυτεχνείο Κρήτης

Τμήμα Μηχ/κών Περιβάλλοντος

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών
Σπουδών

«Περιβαλλοντική & Υγειονομική
Μηχανική»

Διπλωματική Εργασία:

***"Θέσεις των εμπλεκόμενων φορέων
για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού
Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
για τις Ανανεώσιμες Πηγές
Ενέργειας"***

Διδάσκων Καθηγητής: κ. Τσούτσος Θεοχάρης

Φοιτητής: Ιωσηφίδης Ελευθέριος

Χανιά 2008

Ευχαριστίες

Θα ήθελα πρώτα απ' όλα να ευχαριστήσω θερμά τον κ. Τσούτσο Θεοχάρη, Επίκουρο Καθηγητή του Τμήματος Μηχανικών Περιβάλλοντος του Πολυτεχνείου Κρήτης και επιβλέποντα καθηγητή της μεταπτυχιακής διπλωματικής μου εργασίας για την ουσιαστική συμβολή του και την αμέριστη υπομονή που επέδειξε, μέχρι να ολοκληρωθεί η παρούσα εργασία. Εξαιρετικά κατατοπιστικές ήταν και οι υποδείξεις της κ. Μαριά Ευπραξίας, Επίκουρη Καθηγήτρια στον Τομέα Κοινωνικών Επιστημών του Γενικού Τμήματος στο Πολυτεχνείο Κρήτης, για τη δομή και τη διάρθρωση των κεφαλαίων της εργασίας. Ευχαριστώ επίσης και τον κ. Τρύφωνα Δάρα, Λέκτορα στον Τομέα Μαθηματικών του Γενικού Τμήματος στο Πολυτεχνείο Κρήτης για τις χρησιμότερες συμβουλές και οδηγίες του με σκοπό τη σύνταξη και κατάρτιση των ερωτηματολογίων. Θερμές ευχαριστίες τέλος προς όλους εκείνους τους συναδέλφους από τους διάφορους φορείς και δημόσιους οργανισμούς που είχαν τη διάθεση και τον ελεύθερο χρόνο να δώσουν τις απαντήσεις και τις απόψεις τους στο ερωτηματολόγιό μας.

Εισαγωγή

Το νέο δόγμα του εθνικού ενεργειακού σχεδιασμού στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης επιτάσσει μια ριζική αναθεώρηση του συμβατικού έως τώρα τρόπου ηλεκτροπαραγωγής, μεταφοράς-διανομής και κατανάλωσης της ηλεκτρικής ενέργειας. Το ανερχόμενο πεδίο των ΑΠΕ έρχεται να καλύψει τις μακροχρόνιες ενεργειακές ανάγκες με την ευρεία πλέον συμμετοχή πολλών μορφών ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας και με έντονες τάσεις αύξησης της συμμετοχής τους σε αυτό.

Η πανάκεια όμως των ΑΠΕ, λόγω του φιλοπεριβαλλοντικού τους χαρακτήρα, δε θα πρέπει σε καμιά περίπτωση να αποτελέσει παράγοντα παράβλεψης, τόσο των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προκαλούν, όσο και της χωρικής διάστασης των αντίστοιχων έργων τους. Από την άλλη πλευρά, η μεμονωμένη και αποσπασματική εγκατάσταση των έργων ΑΠΕ στο χώρο με γνώμονα μόνο την περιβαλλοντική προστασία και δίχως ένα ευρύτερο πλαίσιο σχεδιασμού, επιφέρει σημαντικές συγκρούσεις ανάμεσα σε ασύμβατες δραστηριότητες και χρήσεις γης. Με αυτόν επομένως τον τρόπο, αγνοούνται πλήρως οι αθροιστικές και συνεργιστικές συνέπειες που προκαλούν, τόσο στο φυσικό περιβάλλον, όσο και στις παρακείμενες χρήσεις γης. Η ένταξη επομένως των έργων αυτών στο χώρο καθιστά επιτακτική την ανάγκη για άμεση προαγωγή και προώθηση ενός ορθολογικού χωροταξικού και χωροθετικού πλαισίου που να επιλύει τέτοιου είδους προβλήματα.

Ο Ν. 2742/99 για το χωροταξικό σχεδιασμό γενικότερα και το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ ειδικότερα ως εργαλείο τομεακού σχεδιασμού των ΑΠΕ σκοπεύει ακριβώς στο να αντιμετωπίσει ουσιαστικά το πρόβλημα και να ενσωματώσει με ομαλό τρόπο στο πλέγμα του χωρικού σχεδιασμού τέτοιου τύπου νέες δραστηριότητες. Το ΕΠ όμως ως επιστημονικό αλλά και πολιτικό κείμενο παρουσίασε αναμφίβολα κάποια λειτουργικά και διαχειριστικά προβλήματα στην προσέγγιση του ζητήματος για το χωροταξικό σχεδιασμό των ΑΠΕ.

Η παρούσα εργασία φιλοδοξεί και στοχεύει ακριβώς στο να αναδείξει με τον πλέον πρόσφορο τρόπο αυτά τα προβλήματα και να παρουσιάσει μεθοδολογικά ένα συγκεντρωτικό κείμενο με όλες ανεξαιρέτως τις επίσημες απόψεις και θέσεις όλων εκείνων των φορέων που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στην ευρύτερη διαδικασία

χωροταξικού σχεδιασμού των ΑΠΕ. Οι απόψεις αυτές αποδεικνύουν στην πράξη με τον πλέον προφανή τρόπο τις δυσλειτουργίες και τα εγγενή προβλήματα που αναμένονται να υπάρξουν κατά τα πρώτα στάδια εφαρμογής του ΕΠ.

Σε μια πρώτη φάση παρατίθεται το θεωρητικό σκέλος της εργασίας με το ιστορικό όλων των παρεμβάσεων και προτάσεων για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από σχέδια και προγράμματα ως ένας από τους προληπτικούς μηχανισμούς στο δίκαιο για την αποφυγή ή την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Αναλύεται το σπουδαιότερο θεσμικό εργαλείο που είναι η ΕΠΕ και η μετεξέλιξή της σε μία καινούρια μορφή, τη ΣΠΕ. Ο δεύτερος μηχανισμός για την πρόληψη είναι ο θεσμός του χωροταξικού σχεδιασμού, ο οποίος περιγράφεται εκτενώς και εξειδικεύεται για τα έργα ΑΠΕ. Εν συνεχεία, γίνεται λόγος για το στρατηγικό χωροταξικό σχεδιασμό και σε ποιο βαθμό ενσωματώνονται σε αυτόν ρυθμίσεις για τις ΑΠΕ, ενώ παράλληλα περιγράφονται και κάποια εναλλακτικά σενάρια αντιμετώπισης των ΑΠΕ με τη δυνατή χρήση κάποιων από τα υπόλοιπα Πλαίσια Σχεδιασμού. Σημαντικότατο ρόλο στη διαμόρφωση του χωροταξικού συστήματος γενικότερα, αλλά και των ΑΠΕ συγκεκριμένα, διαδραμάτισε κατά καιρούς το ΣτΕ, η νομολογία του οποίου αποτυπώνεται στο κείμενο της εργασίας.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο παρουσιάζονται και αναλύονται με συνοπτικό αλλά εμπεριστατωμένο τρόπο οι βασικές γραμμές και οι προτάσεις της πρώτης εκδοχής του κειμένου του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ που δημοσιοποιήθηκε και που περιλαμβάνει ολόκληρη τη θεματολογία του ΕΠ ανά μορφή ΑΠΕ ξεχωριστά.

Το τρίτο μέρος της εργασίας περιλαμβάνει τη βιβλιογραφική επισκόπηση με τις θέσεις των φορέων/οργανισμών επί του θέματος του χωροταξικού σχεδιασμού των έργων ΑΠΕ. Οι απόψεις αυτές συμπληρώνονται κατάλληλα και εξειδικεύονται με τη σύνταξη ειδικού ερωτηματολογίου που συγκεντρώνει το σύνολο των απαντήσεων κάθε φορέα. Κλείνοντας την εργασία, επιχειρείται μια επικαιροποίηση των δεδομένων της με μια προσπάθεια συγκριτικής ανάλυσης μεταξύ αρχικής και τελικής μορφής του κειμένου του ΕΠ και τέλος παρατίθενται τα κυριότερα συμπεράσματα που εξάγονται από την εργασία. Απώτερος σκοπός της εργασίας είναι να αναδείξει εκείνα τα σημεία στο κείμενο του ΕΠ που χρήζουν περαιτέρω βελτίωσης ή και διόρθωσης και που σίγουρα αναμένεται να τροποποιηθούν κατά την πρώτη αναθεώρηση του ΕΠ.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	2
Εισαγωγή.....	3
Κατάλογος Πινάκων.....	7
Κατάλογος Διαγραμμάτων.....	7
1. Ο θεσμός της εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από σχέδια και προγράμματα.....	9
1.1. Το στρατηγικό επίπεδο προγραμματισμού.....	10
1.2. Η Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ως προληπτικός μηχανισμός – η μετεξέλιξη της σε Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση.....	11
1.2.1. Η αρχή της πρόληψης – προληπτικοί μηχανισμοί του δικαίου.....	11
1.2.2. Η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από έργα και δραστηριότητες.....	13
1.2.3. Ανάγκη για ολοκληρωμένη πρόληψη.....	14
1.2.4. Η στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση.....	15
1.3. Ο θεσμός του χωροταξικού σχεδιασμού. Ο σχεδιασμός ως εργαλείο.....	16
1.3.1. Ο χωροταξικός σχεδιασμός των έργων ΑΠΕ.....	17
2. Οι κατευθύνσεις του εθνικού προγραμματισμού και οι ΑΠΕ.....	18
3. Εναλλακτικά σενάρια στρατηγικού χωροταξικού σχεδιασμού για τις ΑΠΕ.....	22
3.1. Διερεύνηση σχέσεων του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ με τα άλλα Πλαίσια και με διάφορες κατηγορίες χωρικών σχεδίων.....	22
3.1.1. Σχέση του ΕΠ-ΑΠΕ με το ΓΠ.....	23
3.1.2. Σχέση του ΕΠ-ΑΠΕ με τα ΠΠ.....	24
3.2. Τα προβλήματα του χωροταξικού σχεδιασμού για τις ΑΠΕ και η νομολογία του ΣτΕ.....	25
4. Παρουσίαση των βασικών θέσεων του σχεδίου ΚΥΑ για το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.....	31
4.1. Οι ΑΠΕ στην Ελλάδα: έννοια, κατηγορίες, στόχοι πολιτικής.....	31
4.2. Η χωροθέτηση των έργων ΑΠΕ και η ανάγκη ρύθμισής τους μέσω του χωροταξικού σχεδιασμού.....	33
4.3. Χωρική εμβέλεια του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.....	34
4.4. Σκοπός και στόχοι του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.....	34
4.5. Δομή του Ειδικού Πλαισίου.....	35
4.6. Συνοπτική παρουσίαση των βασικών ρυθμίσεων του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.....	36
4.6.1. Αιολική ενέργεια.....	36
4.6.2. Μικρά Υδροηλεκτρικά Έργα.....	41
4.6.3. Άλλες μορφές ανανεώσιμων πηγών.....	44
4.6.4. Αναμενόμενα αποτελέσματα από την έγκριση και εφαρμογή του Ειδικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ.....	45
5. Μεθοδολογική προσέγγιση.....	46
6. Παρουσίαση των επίσημων θέσεων των εμπλεκόμενων φορέων για το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.....	50
6.1. Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας.....	50
6.2. WWF Ελλάς.....	51

6.3. Ελληνικός Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ.....	52
6.4. Σύνδεσμος Εταιρειών Φωτοβολταϊκών.....	53
6.5. Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών.....	54
6.6. Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.....	55
6.7. Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας.....	56
6.8. Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης της ΚΕΔΚΕ.....	57
6.9. Ακαδημαϊκοί φορείς.....	58
6.10. Πανελλήνιος Σύλλογος Χημικών Μηχανικών.....	59
6.11. Greenpeace και Ελληνική Επιστημονική Ένωση Ενέργειας.....	60
7. Αποτελέσματα επεξεργασίας ερωτηματολογίων.....	61
8. Συγκριτική ανάλυση μεταξύ της αρχικής και της τελικής εκδοχής του κειμένου για το σχέδιο ΚΥΑ του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.....	87
9. Συμπεράσματα-προτάσεις.....	90
10. Βιβλιογραφία.....	95
11. Αρκτικόλεξα.....	100
12. Παράρτημα.....	102

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Εκτίμηση ποσοστιαίας συμμετοχής σε MW ανά κατηγορία ΑΠΕ το 2010.

Πίνακας 2. Συμμετοχή των ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας (στόχος).

Πίνακας 3. Απαιτήσεις εγκατάστασης ΑΠΕ για επίτευξη στόχου 2010.

Πίνακας 4. Συγκεντρωτικός πίνακας με τα στοιχεία των φορέων/οργανισμών.

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1. Διαδικασία αδειοδότησης έργων ΑΠΕ με την ενσωμάτωση χωρικού-περιβαλλοντικού χαρακτήρα.

Διάγραμμα 2. Διαδράσεις και επιμέρους σχέσεις μεταξύ Πλαισίων και λοιπών χωρικών σχεδίων.

Διάγραμμα 3. Απεικόνιση των ΠΑΠ σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια.

Διάγραμμα 4. Ενδεικτική εφαρμογή των κανόνων ένταξης Α/Π στο τοπίο.

Διάγραμμα 5. Εκτίμηση του διαθέσιμου υδροδυναμικού σε MW στο σύνολο της επικράτειας.

Διάγραμμα 6. Ενσωμάτωση νέου είδους εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ στο άρθρο για την έκταση εφαρμογής του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.**Διάγραμμα 7.** Ευελιξία του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ σε σχέση με την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών ΑΠΕ.**Διάγραμμα 8.** Τεχνολογία ΑΠΕ που πρέπει να ενσωματωθεί στο ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.

Διάγραμμα 9. Θεώρηση εκ προοιμίου των αγροτικών περιοχών υψηλής παραγωγικότητας ως ζωνών αποκλεισμού.

Διάγραμμα 10. Σκοπιμότητα επέκτασης των ειδικών κριτηρίων χωροθέτησης αοικικών εγκαταστάσεων που ισχύουν στην Αττική, και σε άλλα αστικά κέντρα.

Διάγραμμα 11. Πιθανές πόλεις χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων με τη χρήση των ειδικών κριτηρίων.

Διάγραμμα 12. Αναγκαιότητα ενσωμάτωσης στο ΕΠ αυτοτελούς μηχανισμού για την επίτευξη της κοινωνικής διαβούλευσης με τις τοπικές κοινωνίες.

Διάγραμμα 13. Σημαντικότητα της ολοκλήρωσης των υπόλοιπων ΕΠ και της θεσμοθέτησης του ΓΠ.

Διάγραμμα 14. ΠΑΠ 1, στη Θράκη, με τις περιοχές αποκλεισμού και τις ζώνες ασυμβατότητας.

Διάγραμμα 15. Διαδικασία προγραμματισμού για την επίτευξη της κοινωνικής συναίνεσης στον Καναδά.

1. Ο θεσμός της εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από σχέδια και προγράμματα

Ο χωροταξικός σχεδιασμός που κατανέμει το χώρο και τον αποδίδει σε πλήθος χρήσεων και δραστηριοτήτων εντάσσεται σε ένα ευρύτερο φάσμα χωρικού προγραμματισμού με τη μορφή σχεδίων και προγραμμάτων. Συστατικό στοιχείο κατά την υλοποίησή του είναι η διαφύλαξη του περιβάλλοντος, πολιτική που εκπορεύθηκε από διεθνείς και ευρωπαϊκές πολιτικές, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους της αειφορικής διαχείρισης¹. Ωστόσο, δε στάθηκε δυνατή η εκ των προτέρων εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, με αποτέλεσμα την έντονη παρέμβαση στο χώρο και την πρόκληση δυσμενών περιβαλλοντικών μεταβολών, πολλών εκ των οποίων μη αναστρέψιμων. Έτσι λοιπόν, η προσοχή εστιάστηκε κυρίως στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις μεμονωμένων έργων. Η αποσπασματικότητα αυτή διαφάνηκε σε θέματα συνεργιστικών και αθροιστικών πιέσεων πολλών έργων και σε ένα μακροπρόθεσμο ορίζοντα λειτουργίας τους, κατά τον οποίο εκδηλώθηκαν οι αρνητικές περιβαλλοντικές αλλαγές που δεν μπορούσαν να προβλεφθούν εξ αρχής².

Προέκυψε επομένως μείζον ζήτημα για χρήση ενός αποτελεσματικού μεθοδολογικού εργαλείου πρόληψης περιβαλλοντικών ζημιών. Το εργαλείο αυτό είναι ο θεσμός της έγκαιρης εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον και κατά την αρχική φάση εκπόνησης του σχεδίου συνιστά την πλέον πρόσφορη μέθοδο περιβαλλοντικής πρόληψης. Στόχος του είναι να συνεκτιμήσει κατά τα πρώιμα στάδια του χωρικού σχεδιασμού τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις με ισότιμο τρόπο, ώστε όταν εφαρμοστεί το σχέδιο οι όποιες αποφάσεις παρθούν να λάβουν υπόψη τους και τις αθροιστικές αυτές επιπτώσεις και την ευρύτερη μέριμνα για την περιβαλλοντική προστασία³.

¹ Μανούρης Γ. (2005) – “Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και χωροταξικός σχεδιασμός. Μια συνθετική προσέγγιση”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

² ENVIROPLAN ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ (2007) – “Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, Σύμβουλοι Αναπτυξιακών & Τεχνικών Έργων Α.Ε.

³ Τάτσης Λ. (2006) – “Στρατηγική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και χωρικός σχεδιασμός”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

1.1. Το στρατηγικό επίπεδο προγραμματισμού

Η έγκαιρη εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από κάποιο σχέδιο ή πρόγραμμα διεξάγεται στο επίπεδο του στρατηγικού προγραμματισμού. Το επίπεδο αυτό ενυπάρχει ανάμεσα στο επίπεδο των γενικότερων κατευθυντήριων πλαισίων του προγράμματος και στο επίπεδο της εξειδίκευσής του. Για την ακρίβεια το επίπεδο λειτουργίας της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων προηγείται της εξειδίκευσης του σχεδίου και έπεται του επιπέδου κατά το οποίο διατυπώνονται ρητά οι κεντρικές κατευθύνσεις. Στο επίπεδο αυτό λαμβάνονται οι περισσότερες αποφάσεις και διακρίνονται από 2 σημαντικά χαρακτηριστικά⁴:

- ❖ Σχετίζονται με θέματα στοχεύσεων και προσανατολισμού του πλαισίου ως εκείνο το συγκεκριμένο χρονικό σημείο για τα επόμενα στάδια υλοποίησής του και όχι τόσο με ζητήματα σχεδιασμού επιμέρους τμημάτων του πλαισίου ή συγκεκριμένων έργων που προτείνονται και που εντάσσονται και αυτά στο πλαίσιο.
- ❖ Ενδεχόμενη μεταβολή ή και ολική ανατροπή του πλαισίου θα οδηγήσει σε υπέρογκο και δυσβάσταχτο κόστος κάθε μορφής. Έκφανση αυτών των αλλαγών είναι η παραίτηση του ίδιου του πλαισίου από στρατηγικούς στόχους που εκ των προτέρων έχει θέσει ή και ολική ανατροπή σημαντικών τμημάτων του πλαισίου από τη στιγμή ιδίως που η συνεκτική μορφή του πλαισίου προσδίδει στα επιμέρους τμήματά του στενές διαδράσεις μεταξύ τους.

Τα δύο παραπάνω χαρακτηριστικά αποτελούν την αιτία που το πλαίσιο παίρνει ένα χαρακτήρα στρατηγικό και οι αντίστοιχες λαμβανόμενες αποφάσεις θεωρούνται στρατηγικές. Γι' αυτό και ο θεσμός της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη στιγμή που διενεργείται σε αυτό το επίπεδο προγραμματισμού λαμβάνει ένα στρατηγικό χαρακτήρα.

⁴ ENVIROPLAN ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ (2007) – “Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, Σύμβουλοι Αναπτυξιακών & Τεχνικών Έργων Α.Ε.

1.2. Η Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ως προληπτικός μηχανισμός – η μετεξέλιξη της σε Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση

Αξιοσημείωτο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εξέταση της ΣΠΕ στα πλαίσια του ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού κεκτημένου και αυτό διότι γίνονται εύκολα κατανοητές οι βασικές της αρχές, των αναγκών και των θεσμικών εργαλείων προς αυτήν την κατεύθυνση. Τα πιο σημαντικά από τα βασικά σημεία επεξηγούνται πληρέστερα παρακάτω.

1.2.1. Η αρχή της πρόληψης – προληπτικοί μηχανισμοί του δικαίου

Με την αρχή της πρόληψης το βάρος για την περιβαλλοντική προστασία μετατοπίζεται από την καταστολή, την αποκατάσταση, ή την αποτροπή, στην πρόληψη. Η πρόληψη έρχεται να αντικαταστήσει επιτυχώς παλαιότερες περιβαλλοντικές αρχές, όπως η υποχρέωση του ρυπαίνοντος για περιβαλλοντική αποκατάσταση⁵. Η ευρεία και διαδεδομένη αντικατάσταση οφείλεται σε ποικίλους λόγους, όπως:

- Η υιοθέτηση όλων των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης σε διεθνές επίπεδο,
- Η μείωση της «φέρουσας ικανότητας» πολλών οικοσυστημάτων,
- Οι εκτεταμένες περιβαλλοντικές επιδράσεις μεγάλων κατασκευαστικών έργων και σχεδίων παρέμβασης στο χώρο σε μεταβλητές του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος και
- Η ευρεία συνειδητοποίηση πληθώρας περιβαλλοντικών προβλημάτων καθολικού χαρακτήρα, οι αιτίες των οποίων όμως είναι διάσπαρτες, σύνθετες και καθίσταται δύσκολη η διαδικασία εντοπισμού των πηγών τους. Απόρροια αυτού είναι η αδυναμία εφαρμογής των μέτρων που κανονικά υποχρεώνουν τον ρυπαίνοντα να αποκαταστήσει την περιβαλλοντική ζημιά που έχει προξενήσει.

Στο δικαιοκώ χώρο, κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζει η θεσμική πτυχή που σχετίζεται με τη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ και τις περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις, πέραν των

⁵ Μανούρης Γ. (2005) – “Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και χωροταξικός σχεδιασμός. Μια συνθετική προσέγγιση”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

δοθέντων τεχνικών προδιαγραφών τους⁶. Το περιβάλλον, όντας ένα συλλογικό αγαθό θα πρέπει να εξεταστεί με τη δέουσα βαρύτητα, εισάγοντας την έννοια της διαφύλαξης και όχι απλά της προστασίας του. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι θεσμοθετούνται και εφαρμόζονται προληπτικού χαρακτήρα μηχανισμοί για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών καταστροφών, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι εκδηλώσεις τους. Οι κατασταλτικοί μηχανισμοί που αφορούν την προστασία αναμένουν πρώτα την εκδήλωση των αρνητικών αυτών περιβαλλοντικών επιδράσεων και επενεργούν κατόπιν, προκειμένου να τις καταπολεμήσουν. Παράλληλα, επιχειρείται να επέλθει συγκερασμός μεταξύ δύο παραδοσιακά αντίθετων εννοιών ως προς το εννοιολογικό τους περιεχόμενο, δηλαδή η συνύπαρξη της λειτουργίας και διάδοσης των έργων ΑΠΕ ως ανθρωπογενείς παρεμβάσεις στο περιβάλλον από τη μία και της διατήρησης της περιβαλλοντικής ποιότητας από την άλλη.

Συστατικό λοιπόν στοιχείο των μηχανισμών αυτών είναι η χρήση εργαλείων προληπτικού χαρακτήρα, που ενσωματώνουν την περιβαλλοντική διάσταση στις αναπτυξιακές δραστηριότητες καθώς και η νομολογία των δικαστηρίων, με την οποία αντιμετωπίζονται οι προκλήσεις εφαρμογής των προστατευτικών διατάξεων που αφορούν τα δυο αγαθά (ΑΠΕ και περιβάλλον). Στην κατηγορία των εργαλείων προληπτικού χαρακτήρα εντάσσονται ο θεσμός της έγκαιρης εκτίμησης των επιπτώσεων έργων και δραστηριοτήτων στο περιβάλλον καθώς και ο θεσμός του χωροταξικού σχεδιασμού, υπό την έννοια της ενσωμάτωσης των τεχνικών έργων ΑΠΕ στον ευρύτερο χωροταξικό σχεδιασμό, έννοια οριζόντια που άλλωστε καταλαμβάνει κάθε τομέα⁷. Ο χωρικός σχεδιασμός περιλαμβάνει ζητήματα που άπτονται της ένταξης των έργων αυτών στο ευρύτερο τοπίο της περιοχής, της ορθολογικής τους χωροθέτησης βάσει επιστημονικών κριτηρίων και της εξέτασης συμβατότητάς τους με άλλες χρήσεις γης, στοχεύοντας προληπτικά πάλι στην αποφυγή χωρικών συγκρούσεων.

⁶ Μαριά Ε. (2005) – “Περιβαλλοντικές επιπτώσεις των έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και προληπτικοί μηχανισμοί του δικαίου”, Γενικό Τμήμα, Πολυτεχνείο Κρήτης, HELECO’ 05, ΤΕΕ, Αθήνα.

⁷ Μαριά Ε. (2005) – “Περιβαλλοντικές επιπτώσεις των έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και προληπτικοί μηχανισμοί του δικαίου”, Γενικό Τμήμα, Πολυτεχνείο Κρήτης, HELECO’ 05, ΤΕΕ, Αθήνα

1.2.2. Η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από έργα και δραστηριότητες

Η ΕΠΕ από έργα και δραστηριότητες σε ευρωπαϊκό επίπεδο του δικαιικού συστήματος θεσμοθετήθηκε με την Οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 1985, προκειμένου να γίνει εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (Επισ. Εφημ. L 175/5.7.1985 σ. 40-48). Επικαιροποίησή της έγινε με την Οδηγία 97/11/ΕΚ του Συμβουλίου της 3^{ης} Μαρτίου 1997 (Επισ. Εφημ. L 073/14.3.1997 σ. 5-15). Το ελληνικό περιβαλλοντικό δίκαιο εναρμονίστηκε πλήρως με:

- ✓ Το Ν. 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος» (ΦΕΚ 160Α), όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 3010/2002 (ΦΕΚ 91Α) και
- ✓ Τις κατ' εξουσιοδότηση του νόμου αυτού ΚΥΑ:
 - ο ΚΥΑ 15393/2332 «Κατάταξη δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες σύμφωνα με το άρθ. 3 του Ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 3010/2002» (ΦΕΚ 1022Β) και
 - ο ΚΥΑ 11014/704/Φ104 «Διαδικασία Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης και Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων, σύμφωνα με το άρθ. 4 του Ν. 1650/1986 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθ. 2 του Ν. 3010/2002» (ΦΕΚ 332Β).

Η ΕΠΕ διενεργείται για έργα και δραστηριότητες, η κατασκευή και η λειτουργία των οποίων δημιουργεί υπαρκτές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και πλέον συνιστά ένα κομμάτι ενοποιημένο με την όλη διαδικασία σχεδιασμού των έργων, ξεκινώντας ως αφετηρία από τη διατύπωση και μελέτη κάποιων εναλλακτικών λύσεων και καταλήγοντας στη συμμετοχή του κοινού και σε ενδεχόμενη αναθεώρηση του έργου⁸. Η ειδικότερη διαδικασία ΕΠΕ κατά σειρά περιλαμβάνει μία ή και περισσότερες επιστημονικές ΜΠΕ, τις απαιτούμενες εκείνες ενέργειες για τη δημοσιοποίηση και αξιολόγησή τους και την πλήρη και ολοκληρωμένη ένταξη των πορισμάτων των

⁸ University of Manchester (1995) – “EIA Leaflet Series 13: Strategic Environmental Assessment”, EIA Center.

μελετών αυτών, των σχετικών διαβουλεύσεων που γίνονται και της αξιολόγησης στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων⁹.

Γενικότερα, η ΕΠΕ μπορεί κάλλιστα να εκληφθεί ως το πρώτο στάδιο εφαρμογής για την επίτευξη της πρόληψης, που συνίσταται στην πρόβλεψη και στην εκ των προτέρων αποφυγή των επιπτώσεων από την υλοποίηση και τη λειτουργία μεμονωμένων έργων και δραστηριοτήτων¹⁰. Τα τελικά αποτελέσματα από την εφαρμογή τους χρησιμοποιούνται ως μεθοδολογικά εργαλεία για τη λήψη αποφάσεων για τις προϋποθέσεις περιβαλλοντικής συμβατότητας που πρέπει να ικανοποιεί το εν δυνάμει έργο κατά το σχεδιασμό του, αλλά και στις απαιτούμενες διαδικασίες αδειοδότησης. Στο συγκεκριμένο αυτό επίπεδο, η ΕΠΕ δεν δύναται να παράσχει ολοκληρωμένη πρόληψη, μολονότι οι πληροφορίες για τις προκαλούμενες επιπτώσεις είναι αρκετά λεπτομερείς. Ο λόγος είναι επειδή στη φάση αυτή η ΕΠΕ εστιάζει σε μεμονωμένα έργα και όχι στις αθροιστικές επιπτώσεις από το σύνολο των παρεμβάσεων¹¹.

1.2.3. Ανάγκη για ολοκληρωμένη πρόληψη

Τα τελευταία όμως χρόνια, παρά τα θεσμικά και πρακτικά μέτρα που λαμβάνονται σε επίπεδο έργων η περιβαλλοντική ποιότητα υποβαθμίζεται όλο και περισσότερο, με αποτέλεσμα τον κλυδωνισμό του οικοδομήματος της βιώσιμης ανάπτυξης. Στην περιβαλλοντική αυτή οπισθοδρόμηση συμβάλλουν οι κοινωνικές μεταβολές, οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις με τη μεγάλη διείσδυσή τους σε κλάδους του εμπορίου και μεγάλα οικονομικά συμφέροντα.

Έτσι, τα περιβαλλοντικά προβλήματα που προκύπτουν ως απόρροια κάποιων προγραμματικών σχεδιασμών έχουν ως γενεσιουργό αίτιο την απαρχαιωμένη μορφή της ΕΠΕ, η οποία αδυνατούσε να διατελέσει τον προστατευτικό της ρόλο για μεγάλα

⁹ Τάτσης Α. (2006) – “Στρατηγική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και χωρικός σχεδιασμός”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

¹⁰ Κασσιός Κ. (1991) – “Σημειώσεις επιπτώσεων στο περιβάλλον από τεχνικά έργα και προγράμματα”, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

¹¹ European Commission (1997) – “A Study to develop and implement an overall strategy for EIA-SEA Research in the EU”, DG Environment.

χρονικά διαστήματα¹². Ιδίως στο θέμα της ανεπαρκούς κάλυψης των προγραμματικών σχεδιασμών, έγινε αντιληπτό ότι η ΕΠΕ αφορούσε μόνο το στάδιο υλοποίησης του προβλεπόμενου έργου, δίχως να υπάρχουν άλλους είδους δυνατότητες πρόληψης των επικείμενων περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Μοναδική λύση εμφανιζόταν να είναι η ολική ανατροπή του συνόλου του προγράμματος, λύση όμως ανέφικτη πρακτικά και ανεφάρμοστη. Με την πάροδο λοιπόν του χρόνου διαπιστώθηκε ότι οι λήψεις αποφάσεων για τη χωροθέτηση ενός έργου που εντάσσεται σε ένα ευρύτερο προγραμματικό σχεδιασμό κινούνταν σε ένα επίπεδο που δεν εξασφάλιζε την αναγκαία περιβαλλοντική προστασία, ούτε σχετιζόταν με την εφαρμογή τους για μεγάλες χρονικές περιόδους. Επομένως, η σχετική αδειοδότηση των έργων έπρεπε να διεξάγεται βάσει ενός στρατηγικού προγραμματισμού που να επιτυγχάνει μια ολοκληρωμένη πρόληψη για τις επερχόμενες περιβαλλοντικές συνέπειες και για ένα ορισμένο βάθος χρόνου¹³.

Η καινούρια μορφή της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων πολιτικών, σχεδίων και προγραμμάτων ξεκίνησε το 1995 σε διάφορες χώρες (Καναδάς, Ολλανδία, διεθνείς οργανισμοί όπως η Διεθνής Τράπεζα) με την ονομασία Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση, ένα μεθοδολογικό εργαλείο που ενσωμάτωνε τα δύο παραπάνω χαρακτηριστικά.

1.2.4. Η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση

Η χρήση της ΣΠΕ παρέχει τη δυνατότητα σύνθεσης μιας νέας εξ ολοκλήρου περιβαλλοντικής πολιτικής και ενός ενδυναμωμένου συστήματος εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε στρατηγικό επίπεδο, πάντοτε σε στενή διασύνδεση με τη λειτουργική βιωσιμότητα και χωρίς να υιοθετεί σε καμιά περίπτωση πολιτικές υψηλού προστατευτισμού και χαμηλής αποτελεσματικότητας (οικολογικές παρεμβάσεις και πράσινες πολιτικές αντίστοιχα)¹⁴. Ως προς το ρόλο της ΣΠΕ στην ιεραρχία του συστήματος περιβαλλοντικής προστασίας, δεν καταργεί και δεν

¹² Τάτσης Λ. (2006) – “Στρατηγική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και χωρικός σχεδιασμός”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

¹³ ICON Consultants (2001) – “SEA and Integration of the Environment into Strategic Decision-Making”, Final Report, prepared under contract with European Commission, διαθέσιμο στη διαδικτυακή διεύθυνση ec.europa.eu/environment/eia/sea-support.htm.

¹⁴ European Commission (1998) – “Handbook on Environmental Assessment on Regional Development Plans and EU Structural Funds Programmes”, DG Environment.

υποκαθιστά την ΕΠ, ο ρόλος της οποίας είναι διακριτός στο σύστημα, απλώς λειτουργεί σε ένα επίπεδο προγενέστερο και ανώτερο στο συνολικό προγραμματισμό της περιβαλλοντικής διαχείρισης.

Η ΣΠΕ το τελευταίο διάστημα αποτελεί μια εξαιρετικά σημαντική διαδικασία με ιδιαίτερο δυναμισμό έχοντας εντάξει και αφομοιώσει στο βασικό κορμό της την περιβαλλοντική διάσταση στο κατά το δυνατόν έγκαιρο στάδιο της διαδικασίας σχεδιασμού πολιτικών και προγραμμάτων, με γνώμονα την εκπλήρωση των στόχων για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης¹⁵. Η ευρεία χρήση της οριοθετεί τη βεβαιότητα για ολοκληρωμένη ανάπτυξη χωρίς αυτή να είναι επιβλαβής για το περιβάλλον, με την αιτιολογία ότι στηρίζεται σε λήψεις αποφάσεων για δράσεις περιβαλλοντικά αποδεκτές και που ακολουθούν και αυτές με τη σειρά τους τις περιβαλλοντικά θεμελιωμένες στρατηγικές.

1.3. Ο θεσμός του χωροταξικού σχεδιασμού. Ο σχεδιασμός ως εργαλείο

Εκτός όμως από τη συνιστώσα των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός μεμονωμένου έργου ή προγράμματος, ως προληπτικός δικαιικός μηχανισμός λειτουργεί επίσης και ο θεσμός του χωροταξικού σχεδιασμού που ενσωματώνει και το σκέλος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στη χωρική του διάσταση.

Ο χωροταξικός σχεδιασμός συνιστά μια ριζική τομή για τα χρόνια διαρθρωτικά και χωρικά προβλήματα. Αναφέρεται ως χωρικός γενικότερα σχεδιασμός, επιβεβαιώνοντάς τον ως κεντρικό πυλώνα όλων των πολιτικών, περιλαμβάνοντας το φυσικό σχεδιασμό (σχεδιασμός χρήσεων γης και πολιτική γης), τις διαδικασίες χωροθέτησης μεγάλων έργων υποδομής και παραγωγικών δραστηριοτήτων και τις κύριες κατευθυντήριες γραμμές για την αναπτυξιακή διαδικασία μεγάλων γεωγραφικών ενοτήτων¹⁶. Αυτές μπορεί να είναι το επίπεδο των περιφερειών, ή και ο εθνικός χώρος, γι' αυτό άλλωστε συναντάται και ως υπερτοπικός σχεδιασμός.

¹⁵ Fischer T. B. (2002) – “*Strategic Environmental Assessment in Transport and Land Use Planning*”, James & James Science Publishers Ltd.

¹⁶ Παπαπετρόπουλος Α. (2004) – “*Εισαγωγικές παρατηρήσεις στο θεσμικό πλαίσιο και στη νομολογία για τη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη*”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

Ο σχεδιασμός είναι στην πράξη μια σύμπλευση μεταξύ κεντρικών φορέων, τοπικών αυτοδιοικήσεων, τοπικών κοινωνιών, μη κυβερνητικών οργανώσεων και άλλων εμπλεκόμενων επιστημονικών-ακαδημαϊκών φορέων με στόχο την από κοινού λήψη αποφάσεων στα πλαίσια και της συμμετοχικότητας, να αναλυθούν τα δεδομένα και οι πληροφορίες για την υφιστάμενη προβληματική κατάσταση, να διερευνηθούν ποια είναι τα εργαλεία και οι πολιτικές που είναι αυτή τη στιγμή διαθέσιμες και να προταθούν σε τελική ανάλυση αξιόπιστες προτάσεις. Απώτερος σκοπός είναι να τεθούν οι κανόνες και οι προϋποθέσεις για την τελική διαμόρφωση του χώρου και το συντονισμό των δραστηριοτήτων με την λήψη ενιαίων και όχι αποσπασματικών δραστηριοτήτων¹⁷. Η διοίκηση που σχεδιάζει δε λαμβάνει αποφάσεις, αλλά καθορίζει προϋποθέσεις για τις μελλοντικές της αποφάσεις¹⁸.

Σε επίπεδο προγραμματισμού, η χωροταξία (και η πολεοδομία) νοείται ως μια οριζόντια πολιτική που διατρέχει όλο το φάσμα όλων των υπόλοιπων κάθετων ή τομεακών πολιτικών, κάνοντας αδιαλείπτως χρήση πολλών από τα εργαλεία τους ως δικές της εισροές, προκειμένου να ικανοποιήσει τα προβλήματα που σχετίζονται με τη διάσταση του χώρου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η προσέλκυση επενδύσεων με τη μορφή κερδοφόρων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που ο χωροταξικός σχεδιασμός σκοπεύει να τις συγκεντρώσει χωρικά σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, για να στηρίξει την αναπτυξιακή της τροχιά. Οι φορολογικές επιβαρύνσεις και οι χρηματικές επιδοτήσεις είναι ένα από τα χρησιμοποιούμενα εργαλεία προς την επίτευξη του σκοπού αυτού. Έτσι, ρυθμίζεται η κατανομή τέτοιου είδους δραστηριοτήτων στο χώρο και ενσωματώνοντάς τες αναλόγως των εγγενών αναγκών της περιοχής με ένα είδος προληπτικού χαρακτήρα.

1.3.1. Ο χωροταξικός σχεδιασμός των έργων ΑΠΕ

Η χωρική επομένως ένταξη μονάδων ΑΠΕ σε ένα ευρύτερο χωροταξικό σχέδιο προστατεύει τόσο την υφιστάμενη κατάσταση να λειτουργεί ανεμπόδιστα, πλην όμως εξασφαλίζει και την αναγκαία προστασία του περιβάλλοντος με τη θεσμοθέτηση κατάλληλων περιοχών, ικανές να παίξουν το ρόλο των υποδοχέων για τις εν λόγω μονάδες και να αποφευχθούν οι όποιες παραγόμενες οχλήσεις κατά την κατασκευή

¹⁷ Παπαπετρόπουλος Α. (2005) – “Η Νομολογιακή Διαμόρφωση του Ευρύτερου Χωροταξικού Σχεδιασμού”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

¹⁸ Ρόζος Ν. (1994) , “Η νομική προβληματική του χωροταξικού σχεδιασμού”, Εκδόσεις Σάκκουλα.

και κυρίως κατά το διάστημα λειτουργίας τους. Αποδεικνύεται η ανάγκη για πλήρη εφαρμογή των αρχών των κατάλληλων χωροταξικών σχεδίων που να μεριμνούν και για τη χωροθέτηση και την ένταξη των μονάδων ΑΠΕ. Αυτό φαίνεται και από τη σχετική νομολογία του ΣτΕ, σύμφωνα με την οποία “...δεν νοείται προστασία του περιβάλλοντος χωρίς χωροταξικό σχεδιασμό”¹⁹.

Στο σκεπτικό των αποφάσεων αυτών, τέθηκαν κάποια γενικότερα θέματα που αφορούν τη φύση των ΑΠΕ. Το πρώτο αφορά την ύπαρξη ενός ευπαθούς νησιωτικού χώρου που στην Ελλάδα αντιμετωπίζεται ως «νησιωτικό φαινόμενο», καθώς υπάρχει μια τεράστια διασπορά νησιών σε όλο το Αιγαίο πέλαγος με κάποια κρίσιμα πληθυσμιακά μεγέθη. Τα νησιωτικά αυτά συστήματα εκλαμβάνονται ως αυτόνομες γεωπολιτικές ενότητες ιδιαίτερα όμως απομονωμένες. Η άρση αυτής της απομόνωσης μπορεί να προέλθει από την ενεργειακή αυτονομία των νησιών. Ταυτοχρόνως, οι συνθήκες αυτές που επικρατούν σε νησιωτικές και παράκτιες περιοχές δίνουν τη δυνατότητα για πλήρη αξιοποίηση του αιολικού και ηλιακού δυναμικού. Το δεύτερο, ίσως πιο σημαντικό, είναι μια πλειάδα νομοθετημάτων για το διαχωρισμό των χρήσεων γης, ελλείψει ενός ανώτερου θεσμικά και υπερκείμενου συστήματος χωρικού σχεδιασμού που να καταστρώνει με σαφήνεια και να διακρίνει τις υπάρχουσες χρήσεις γης, εξειδικεύοντάς τις παράλληλα σε συγκεκριμένες παραγωγικές δραστηριότητες. Τα νομοθετήματα αυτά λειτουργούν μεν ως υποκατάστατα όμως του σχεδιασμού, αφού στην πράξη ο Ν. 2742/99 παραμένει ανενεργός.

2. Οι κατευθύνσεις του εθνικού προγραμματισμού και οι ΑΠΕ

Όπως προαναφέρθηκε η χωρική συνιστώσα των έργων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ εξαντλούνταν μόνο κατά τα πλαίσια της περιβαλλοντικής τους αδειοδότησης, χωρίς ουσιαστική αναφορά σε ένα χωροταξικό μηχανισμό που να αυτονομεί τη χωρική τους διάσταση από τις καθαρά περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Παρατηρούνταν και το ακριβώς αντίστροφο φαινόμενο, ο χωροταξικός δηλαδή προγραμματισμός στο στρατηγικό του επίπεδο να μην εμπεριέχει καμία άμεση και ρητή αναφορά για τα έργα ΑΠΕ. Η ένταξή τους επομένως σε ένα πλαίσιο χωροταξικού αποκλειστικά

¹⁹ Αποφάσεις 2425/2000, 1434/1998 και Πρακτικό Επεξεργασίας 210/2002 του ΣτΕ.

χαρακτήρα έχει ως απαρχή τον Ν. 2941/2001 και καταλήγει στην προσεχή θεσμοθέτηση του ΕΠ για τις ΑΠΕ.

Ο Ν. 2941/2001 *“Απλοποίηση διαδικασιών ίδρυσης εταιρειών, αδειοδότησης ΑΠΕ, ρύθμιση θεμάτων της Α.Ε. «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ» και άλλες διατάξεις”* αποτελεί ορόσημο στην εμπλοκή του χωροταξικού σχεδιασμού στο θέμα της χωροθέτησης έργων ΑΠΕ. Για πρώτη φορά γίνεται λόγος για την αναγκαιότητα ενός *«ΕΠ Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ»* στην ευρύτερη περιοχή Αττικής και σε μια σειρά προστατευόμενων περιοχών σε όλη την ελληνική επικράτεια. Ωστόσο, η υποτυπώδης αυτή αναφορά δεν πρέπει να εκληφθεί ως ευθεία ανάμειξη χωροταξικών κριτηρίων στο ζήτημα του σχεδιασμού των ΑΠΕ σε εθνικό επίπεδο. Επομένως, στη συνολική διαδικασία αδειοδότησης των έργων ΑΠΕ ο χωροταξικός σχεδιασμός δεν εμφανίζεται επ’ ουδενί ως ένα από τα επιμέρους στάδια της διαδικασίας. Παρά το γεγονός ότι οι μεταβατικές διατάξεις του νόμου προβλέπουν κάτι τέτοιο, η μοναδική αναφορά περί ανάγκης για ένα τέτοιο είδους ειδικό πλαίσιο δημιουργούν σημαντικό νομικό έρεισμα από το ΣτΕ ή άλλους αρμόδιους φορείς να επικαλεστούν αυτήν την ανάγκη ειδικού πλαισίου και για άλλες περιπτώσεις αδειοδοτικής διαδικασίας για έργα ΑΠΕ²⁰.

Παρόμοια περίπτωση εμφανίζεται και στην περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων ΑΠΕ (ΕΠΟ και ΠΠΕΑ) με το χωροταξικό σχεδιασμό να αναφέρεται με έμμεσο τρόπο ως κομμάτι της διαδικασίας αδειοδότησης, χωρίς όμως να συνιστά ουσιώδες τμήμα της διαδικασίας. Ειδικότερα, τα κριτήρια αδειοδότησης διακρίνονται για τη χωρική τους διάσταση. Γενικότερα, η χωροθέτηση ΑΠΕ στην Ελλάδα έχει αντιμετωπιστεί μέχρι πρότινος στο πλαίσιο αποκλειστικά των διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης των σχετικών έργων, λόγω της απουσίας χωροταξικών σχεδίων. Κατά το ΣτΕ όμως τα χωροταξικά σχέδια και πλαίσια συνιστούν ουσιώδη όρο για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Συγκεκριμένα:

“Τα σχέδια αυτά θέτουν, με βάση την ανάλυση των δεδομένων και την πρόγνωση των μελλοντικών εξελίξεων, τους μακροπρόθεσμους στόχους της οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεως και ρυθμίζουν, μεταξύ άλλων, το πλαίσιο για τη διαμόρφωση των οικιστικών περιοχών, των περιοχών ασκήσεως παραγωγικών δραστηριοτήτων και

²⁰ Οικονόμου Δ. (2004) – *“Εναλλακτικές προσεγγίσεις του ζητήματος του χωροταξικού σχεδιασμού των ΑΠΕ”*, Αθήνα.

των ελεύθερων χώρων στις εκτός σχεδίου περιοχές. Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας εγκρίσεως των χωροταξικών σχεδίων, είναι ανεκτός ο μερικός, χωρικός ή τομεακός, σχεδιασμός και προγραμματισμός, προκειμένου να αποφεύγεται η άναρχη ανάπτυξη, που προκαλεί υποβάθμιση και καταστροφή του περιβάλλοντος, και η δημιουργία πραγματικών καταστάσεων, που δυσχεραίνει και υπονομεύει την ορθολογική χωροταξία²¹.

Πάντως, η πλήρης απουσία ενός σχεδιαστικού πλαισίου χωρικού σχεδιασμού με τη μορφή νόμου, αναμένεται να σταθεί η αφετηρία για τη δικαστηριακή προσβολή των πράξεων της διοίκησης με τις οποίες εγκρίνονται όχι μόνο οι ΕΠΟ και οι ΠΠΕΑ, αλλά και γενικότερα συγκεκριμένα στάδια της αδειοδότησης των έργων αυτών²².

Στα επίσημα εγκεκριμένα κείμενα στρατηγικού χαρακτήρα που συνιστούν ουσιώδες κομμάτι για το στρατηγικό χωροταξικό προγραμματισμό δεν ενσωματώνονται πλήρως ρυθμίσεις για τις ΑΠΕ, πλην όμως διατυπώνονται κάποιες αναφορές. Η πρώτη αναφορά γίνεται στο Πρωτόκολλο του Κυότο (1998) που έχει υπογραφεί και από την Ελλάδα στα πλαίσια της προώθησης μιας ενιαίας περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ για την κατανομή των ευθυνών ανάμεσα στα κράτη-μέλη²³. Στο σχετικό κείμενο γίνεται λόγος για τη δέσμευση της χώρας να μην αυξήσει τις εκπομπές των 6 αερίων του θερμοκηπίου πάνω από το προβλεπόμενο όριο του 25% (μέσος όρος 5ετίας 2008–2012) με βάση τις εκπομπές του 1990²⁴.

Η δεύτερη αναφορά εντοπίζεται σε ένα κείμενο με την ονομασία «Ελληνική Στρατηγική προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» (2002) που έχει υπογραφεί και εγκριθεί από την ελληνική κυβέρνηση, στο οποίο αφ' ενός επαναλαμβάνεται οι παραπάνω δεσμεύσεις της Ελλάδας από το πρωτόκολλο του Κυότο και αφ' ετέρου παρατηρούνται σαφείς και ευθείες αναφορές στη σημασία των ΑΠΕ. Συγκεκριμένα:

²¹ Βλ. παραπεμπτική ΣτΕ (7μ.) 893/2004 και Ολ. ΣτΕ 2489/2006.

²² Οικονόμου Δ. (2004) – “Εναλλακτικές προσεγγίσεις του ζητήματος του χωροταξικού σχεδιασμού των ΑΠΕ”, Αθήνα.

²³ Πατρώνος Π., Καραγεωργίου Β. και Παπαπετρόπουλος Α. (2004) – “Διεθνείς και Κοινοτικές Δεσμεύσεις της Ελλάδας για την Προώθηση των ΑΠΕ”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

²⁴ Πατρώνος Π., Καραγεωργίου Β. και Παπαπετρόπουλος Α. (2004) – “Διεθνείς και Κοινοτικές Δεσμεύσεις της Ελλάδας για την Προώθηση των ΑΠΕ”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

“Στόχος της Στρατηγικής μας είναι ... [η] «Δραστική αύξηση της συμμετοχής των ΑΠΕ», με πρώτο στόχο την αύξηση της συμμετοχής τους στην ηλεκτροπαραγωγή μέχρι το 2010 στο 20%²⁵, σύμφωνα και με τη σχετική κοινοτική οδηγία. Αν και σήμερα η αιχμή του επενδυτικού ενδιαφέροντος εντοπίζεται στα αιολικά και μικρά υδροηλεκτρικά έργα, σημαντική αναμένεται και η ανάπτυξη ηλιακών τεχνολογιών στον κτιριακό τομέα, ενώ η βιομάζα μακροπρόθεσμα θα κληθεί να αναλάβει σημαντικό μερίδιο των ενεργειακών αναγκών της χώρας, σε κεντρικά συστήματα παραγωγής ηλεκτρισμού ή/και θερμότητας καθώς και στις μεταφορές”.²⁶

Συνεπώς, ο στρατηγικός χωροταξικός σχεδιασμός δέχεται κάποιες εισροές από τα δύο παραπάνω κείμενα για τις ΑΠΕ και πρακτικά το γεγονός αυτό παρέχει μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για την περαιτέρω ενσωμάτωση των ΑΠΕ στο χωρικό σχεδιασμό. Ο Ν. 2742/1999 «Χωροταξικός Σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» ουσιαστικά είναι το θεσμικό εργαλείο στρατηγικού χαρακτήρα για τη διαμόρφωση του χώρου και τις όποιες παρεμβάσεις σε αυτόν. Η επίλυση επομένως του προβλήματος της χωρικής κατανομής των έργων ΑΠΕ στην ελληνική επικράτεια αναμένεται να αντιμετωπιστεί με την επικείμενη θεσμοθέτηση του ΕΠ κατ’ άρθρο 7 του Ν. 2742/1999, εξειδικεύοντας στο πεδίο των ΑΠΕ τον τομεακό σχεδιασμό των αντίστοιχων έργων τους²⁷.

²⁵ Σύμφωνα με το κείμενο, οι ΑΠΕ συμμετέχουν στο σύνολο της ενεργειακής ζήτησης με ποσοστό 6 %, ίσο με το μέσο όρο της ΕΕ.

²⁶ Στην ίδια παράγραφο εκτιμάται ότι «...ιδιαίτερα θετικό θεσμικό πλαίσιο για την ανάπτυξη των ΑΠΕ δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη σημαντική αύξηση του ποσοστού συμμετοχής τους»...

²⁷ Βασιλάκος Ν. (2005) – “Προτάσεις για ένα αποτελεσματικό θεσμικό και αδειοδοτικό πλαίσιο των έργων ΑΠΕ”, περιοδικό Ενέργεια και Δίκαιο 3/2005, σ. 18 επ. (22-23) και Μαριά Ε. (2001) – “Τεχνικά έργα ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ και προστασία του περιβάλλοντος”, περιοδικό Περιβάλλον και Δίκαιο 2001, σ. 338 επ. (341).

3. Εναλλακτικά σενάρια στρατηγικού χωροταξικού σχεδιασμού για τις ΑΠΕ

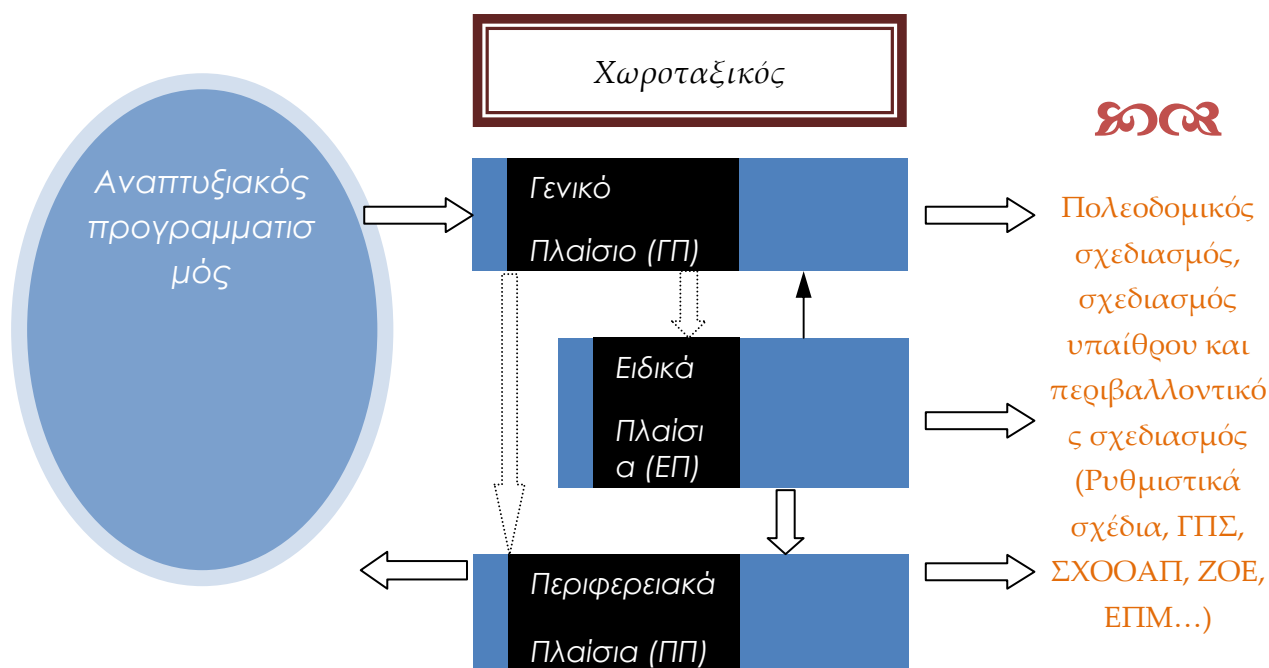
3.1. Διερεύνηση σχέσεων του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ με τα άλλα Πλαίσια και με διάφορες κατηγορίες χωρικών σχεδίων

Στο χωροταξικό σχεδιασμό και προγραμματισμό των έργων ΑΠΕ εμπλέκονται, εκτός από το προτεινόμενο σχέδιο ΚΥΑ για το ΕΠ, και τα υπόλοιπα Πλαίσια Σχεδιασμού δημιουργώντας έτσι διάφορα εναλλακτικά σενάρια για την προσέγγιση του θέματος. Η διακριτή τους θέση στην ιεραρχία του συστήματος χωρικού προγραμματισμού (βλ. Ν. 2742/99) και ο χρόνος θεσμοθέτησής τους είναι οι παράγοντες που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την περαιτέρω προώθηση και εφαρμογή του ΕΠ.

Ενδεχόμενη θεσμοθέτηση για παράδειγμα του ΓΠ που έρχεται όμως σε αντίφαση με το ΕΠ, πρόκειται να δημιουργήσει νομικά αλλά και λειτουργικά προβλήματα στη χωρική ένταξη των έργων ΑΠΕ. Έτσι, επιλέγεται στο κεφάλαιο αυτό να περιγραφούν επ’ ακριβώς όλα τα δυνατά και πιθανά σενάρια. Οι σχέσεις κατ’ αρχήν των ΕΠ με τα υπόλοιπα σχέδια που προβλέπει ο Ν. 2742/99 καθώς και με άλλες κατηγορίες χωρικού σχεδιασμού και προγραμματισμού απεικονίζονται στο παρακάτω διάγραμμα²⁸:

²⁸ Οικονόμου Δ. (2004) – “Εναλλακτικές προσεγγίσεις του ζητήματος του χωροταξικού σχεδιασμού των ΑΠΕ”, Αθήνα

Διάγραμμα 1. Διαδράσεις και επιμέρους σχέσεις μεταξύ Πλαισίων και λοιπών χωρικών σχεδίων.

πηγή: Οικονόμου Δ. (2004)

Ο Ν. 2742/99 δεν προσδιορίζει ποια ΕΠ πρέπει να εκπονηθούν, αλλά αναφέρει ότι εξειδικεύουν ή συμπληρώνουν τις κατευθύνσεις του ΓΠ που αφορούν «τη χωρική διάρθρωση των δικτύων και υπηρεσιών τεχνικής, κοινωνικής και διοικητικής υποδομής εθνικού ενδιαφέροντος ... ». Με βάση αυτή τη διατύπωση και τις άλλες διατάξεις του Νόμου, ο χωροταξικός σχεδιασμός για τις ΑΠΕ μπορεί να γίνει με πυρήνα ένα ΕΠ, που η σχέση του με τα άλλα χωροταξικά σχέδια μπορεί να ακολουθήσει οποιαδήποτε από τις παρακάτω εκδοχές:

3.1.1. Σχέση του ΕΠ-ΑΠΕ με το ΓΠ

α) Μη έγκριση ΓΠ, για αόριστο χρονικό διάστημα. Στην περίπτωση αυτή το ΕΠ θα λειτουργεί αυτοτελώς καλύπτοντας μόνο του το γενικό χωροταξικό σχεδιασμό των ΑΠΕ. Θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι κάτι τέτοιο θα θεωρηθεί επαρκές από το ΣτΕ²⁹.

²⁹ Οικονόμου Δ. (2004) – “Εναλλακτικές προσεγγίσεις του ζητήματος του χωροταξικού σχεδιασμού των ΑΠΕ”, Αθήνα.

β) Έγκριση ΓΠ πριν από την έγκριση του ΕΠ. Στην περίπτωση αυτή: είτε (β1) η αναφορά του ΓΠ στις ΑΠΕ θα μείνει όπως είναι σήμερα στο υπάρχον σχέδιο ΓΠ. Η αναφορά αυτή είναι τόσο συνοπτική, που θεωρείται πρακτικά βέβαιο ότι το ΕΠ θα είναι συμβατό με αυτή (εξειδικεύοντας και συμπληρώνοντάς της), είτε (β2) η αναφορά του ΓΠ στις ΑΠΕ θα τροποποιηθεί. Θεωρητικά θα μπορούσε να υπάρξει τροποποίηση που να μην είναι συμβατή με το (ήδη εγκεκριμένο) ΕΠ, οπότε θα απαιτηθεί τροποποίησή του τελευταίου (μάλλον μέσα σε μια 5ετία), αλλά στην πράξη το ενδεχόμενο αυτό είναι ελάχιστα πιθανό³⁰.

γ) Έγκριση του ΓΠ μετά την έγκριση του ΕΠ. Στην περίπτωση αυτή υπάρχουν δύο εκδοχές (γ1) και (γ2) ουσιαστικά ταυτόσημες, αντίστοιχα με τις (β1) και (β2), αν και όσο απομακρυνθεί χρονικά η έγκριση του ΓΠ τόσο αυξάνεται η περιορισμένη πιθανότητα να χρειαστεί κάποια αναπροσαρμογή του ΕΠ (περίπτωση γ2)³¹.

3.1.2. Σχέση του ΕΠ-ΑΠΕ με τα ΠΠ

α) Τα 12 εγκεκριμένα περιφερειακά πλαίσια περιλαμβάνουν ελάχιστες αναφορές στις ΑΠΕ. Δεδομένου ότι ο Ν. 2742/99 προβλέπει ιεραρχική σχέση ΕΠ=>ΠΠ, όπου διαπιστωθούν αντιφάσεις μεταξύ των τελευταίων και του ΕΠ κατ' αρχήν θα ισχύουν όσα αναφέρει το ΕΠ, αρκεί οι διατυπώσεις του να είναι σαφείς. Από εκεί και πέρα, θα πρέπει τα ΠΠ να αναθεωρηθούν για να εναρμονισθούν με το ΕΠ (το αργότερο μέσα σε μια 5ετία από την έγκρισή τους—δηλ. το 2008—πιθανώς και νωρίτερα, ανάλογα με την ερμηνεία του εδ. 5 του άρθ. 8 του Ν. 2742/99). Αντίστοιχες αναθεωρήσεις θα απαιτηθούν και σε υποκείμενα των χωροταξικών πλαισίων σχέδια (πολεοδομικά, σχεδιασμού υπαίθρου, περιβαλλοντικά) που τυχόν θα έχουν εγκριθεί πριν από την έγκριση του ΕΠ αλλά μετά την έγκριση των ΠΠ³².

β) Για την Αττική, το προβλεπόμενο ΠΠ δεν έχει καν εκπονηθεί, δεδομένου ότι το περιεχόμενό του καλύπτεται από το ΡΣ της Αθήνας. Το τελευταίο δεν έχει ενσωματώσει άμεσα ρυθμίσεις για τις ΑΠΕ, αλλά έμμεσα υπάρχουν προβλέψεις που

³⁰ Οικονόμου Δ. (2004) – “Εναλλακτικές προσεγγίσεις του ζητήματος του χωροταξικού σχεδιασμού των ΑΠΕ”, Αθήνα.

³¹ Οικονόμου Δ. (2004) – “Εναλλακτικές προσεγγίσεις του ζητήματος του χωροταξικού σχεδιασμού των ΑΠΕ”, Αθήνα.

³² Οικονόμου Δ. (2004) – “Εναλλακτικές προσεγγίσεις του ζητήματος του χωροταξικού σχεδιασμού των ΑΠΕ”, Αθήνα.

δημιουργούν δυσκολίες για τη χωροθέτηση ΑΠΕ. Βάσει του Ν. 2742/99 (άρθ. 9, εδ. 2) θα πρέπει να υπάρξει τροποποίηση ή αναθεώρηση του ΡΣ της Αθήνας με τη διαδικασία που ορίζεται στις διατάξεις που το διέπει, για τον εναρμονισμό του τελευταίου με το ΕΠ (προεργασία για την ένταξη ρυθμίσεων για τις ΑΠΕ στο ΡΣ έχει γίνει, συνεπώς η ολοκλήρωση της διαδικασίας τεχνικά διευκολύνεται). Να σημειωθεί ωστόσο ότι δεν υπάρχει σαφής πρόβλεψη στις διατάξεις που διέπουν το ΡΣ για την αναθεώρησή του (π.χ. κάτι ανάλογο με την αναθεώρηση ανά 5ετία των πλαισίων του Ν. 2742/99). Συνεπώς, η ακριβής διαδικασία μέσω της οποίας θα εναρμονισθεί το ΡΣ προς το ΕΠ απαιτεί ερμηνεία. Το ζήτημα περιπλέκεται τέλος, επειδή ορισμένες διατάξεις του ΡΣ έχουν ερμηνευθεί ως κανονιστικού χαρακτήρα. Αν και η υπερκείμενη ιεραρχική σχέση του ΕΠ εξακολουθεί να ισχύει, είναι προς διερεύνηση αν οι διατάξεις αυτές μπορούν να αναιρεθούν άμεσα από το ΕΠ χωρίς να γίνει και αντίστοιχη τροποποίηση του ΡΣ³³.

3.2. Τα προβλήματα του χωροταξικού σχεδιασμού για τις ΑΠΕ και η νομολογία του ΣτΕ

Η αύξηση του αριθμού των προσφυγών στο ΣτΕ τα τελευταία δύο χρόνια, προκαλεί βασικό πρόβλημα στην περαιτέρω διάδοση των ΑΠΕ, έχοντας συντελέσει στο να περιέλθουν σε τέλμα οι επενδύσεις των έργων ΑΠΕ, ιδιαίτερα των αιολικών πάρκων. Από μία νομική κωδικοποίηση και ανάλυση των σχετικών με το χωροταξικό σχεδιασμό των ΑΠΕ αποφάσεων του ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου της χώρας, προκύπτουν τα εξής³⁴:

- Η χρήση αιολικής ενέργειας για την παραγωγή ηλεκτρισμού θεωρείται ως ηπιότερη τεχνική παρέμβαση σε σχέση με τις μορφές παραγωγής ηλεκτρισμού με τη μη χρήση ΑΠΕ. Εναρμονίζεται συνεπώς επαρκέστερα με την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης. Θεωρείται επίσης περιβαλλοντικά προσφορότερη λύση για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των ευπαθών οικοσυστημάτων, όπως τα μικρά νησιά.

³³ Οικονόμου Δ. (2004) – “Εναλλακτικές προσεγγίσεις του ζητήματος του χωροταξικού σχεδιασμού των ΑΠΕ”, Αθήνα.

³⁴ “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ (Ν. 2742/1999)” Α’ ΦΑΣΗ: ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ, ΑΝΑΔΟΧΟΣ – ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ Ασημακόπουλος Ι. – ‘ΕΚΟΤΕΧΝΙΚΑ’, 2007, Αθήνα.

- Η εγκατάσταση και λειτουργία σταθμών παραγωγής ηλεκτρισμού από ΑΠΕ σε δάση ή δασικές εκτάσεις απαιτεί ειδική νομοθετική ρύθμιση. Το σχετικό νομοθετικό έλλειμμα ωστόσο καλύφθηκε (Ν. 2941/2001, άρθ. 2) και οδήγησε σε ακύρωση από το Δικαστήριο σειρά διοικητικών πράξεων για την αδειοδότηση της εγκατάστασης σταθμών σε δάση ή δασικές εκτάσεις. Το Δικαστήριο τελικά αποδέχθηκε ως επαρκή τη νομοθετική διάταξη που επιτρέπει την εγκατάσταση ΑΠΕ σε δασικές εκτάσεις με μάλιστα αναδρομική ισχύ³⁵.
- Το ΣτΕ κρίνει ότι η εγκατάσταση έργων ΑΠΕ δεν μπορεί να θεωρηθεί «ως μικρό έργο με αμελητέες επιπτώσεις» στο περιβάλλον. Αντιθέτως, ανάλογα με το μέγεθος, την ισχύ του σταθμού και το συνολικό αριθμό των Α/Γ είναι δυνατόν το έργο να προσβάλλει περιβαλλοντικά αγαθά, όπως η αισθητική του τοπίου, οι οπτικοί πόροι και η χλωρίδα και πανίδα της περιοχής. Βάσει επομένως της υπάρχουσας νομολογίας του ΣτΕ δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένη η εξαίρεση των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με χρήση αιολικής ενέργειας από τον κανόνα των σταθμίσεων με άλλα περιβαλλοντικά αγαθά. Η στάθμιση θα είναι περισσότερο απτή σε περιπτώσεις όπου η εγκατάσταση έργων ΑΠΕ πραγματοποιούνται σε ευπαθή οικοσυστήματα και προστατευόμενες περιοχές.
- Ανεστάλη η απόφαση της εκτέλεσης της απόφασης για την Έγκριση Επέμβασης, η κοινή απόφαση της ΕΠΟ και η απόφαση χορήγησης άδειας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για το έργο 22,5 MW της εταιρείας «Αιολικό Πάρκο Μαυροβούνι ΑΕ» στη Μεσσηνία³⁶. Το σκεπτικό της απόφασης αναστολής βασίζεται σε προσφυγή που αναφέρει ότι ο αιολικός σταθμός χωροθετείται σε περιοχή του Δικτύου NATURA 2000 με πλούσια ορνιθοπανίδα και θα προκληθεί έντονη ανατάραξη του οικοσυστήματος με δυσχερή αποκατάσταση.
- Με την υπ' αρ. 880/2005 απόφαση του ΣτΕ εκδόθηκε επίσης ³⁷προσωρινή διαταγή αναστολής εκτέλεσης μέχρι την έκδοση της απόφασης για την

³⁵ Βατάλης Κ. (2007) – “Εισαγωγή στο Δίκαιο Ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ”, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

³⁶ Επιτροπή Αναστολών του ΣτΕ, υπ' αρ. 853/2005 απόφαση.

³⁷ ΣτΕ υπ' αρ. 880/2005 απόφαση.

αναστολή της εκτέλεσης της Άδειας εγκατάστασης, της Έγκρισης Επέμβασης και της ΕΠΟ για δύο αιολικά πάρκα 15,3 και 16,15 MW στο Δ. Τροιζήνας. Οι συγκεκριμένες προσφυγές αναφέρουν ως περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους την περιοχή εγκατάστασης των αιολικών και τη σύνταξη ΕΠ για την καταλληλότητα του χώρου³⁸.

Όσον αφορά το θέμα του χωροταξικού σχεδιασμού πρέπει να αναφερθεί ότι η νομολογία του ΣτΕ ήδη από 10ετίας διαπιστώνει την παράλειψη ενεργοποίησης της διάταξης του άρθρου 24 παρ. 2 του Συντάγματος σχετικά με τη χωροταξική αναδιάρθρωση της χώρας. Ήδη από το 1993 το ΣτΕ έχει ρητά αποφανθεί ότι η σημειακή χωροθέτηση με τη διαδικασία της προέγκρισης χωροθέτησης δεν υποκαθιστά την έλλειψη ειδικού γεωγραφικού ή τομεακού σχεδιασμού³⁹.

Ζήτημα τέλος γεννάται αναφορικά με το αν η εγκατάσταση έργων ΑΠΕ πρέπει να γίνεται στο πλαίσιο ευρύτερου χωροταξικού σχεδιασμού, που να επιτρέπει τη χωροθέτησή τους με επιστημονικά κριτήρια, καθώς και να προβλέπει τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής⁴⁰. Επισημαίνεται εν προκειμένω ότι το ΣτΕ έχει δεχθεί σε ορισμένες περιπτώσεις ότι από το Σύνταγμα απορρέει ευθέως η υποχρέωση χωροταξικού σχεδιασμού για έργα, όπως είναι η κατασκευή λιμένων (βλ. ΣτΕ 1434/1998), η εγκατάσταση ιχθυοτροφείων (βλ. ΣτΕ 2844/1993), η κατασκευή φυλακών (βλ. ΣτΕ 3249/2000, Π.Ε. 405/1999, 108/1999), οι εγκαταστάσεις βιομηχανιών (βλ. ΣτΕ 2319/2002) κ.ά⁴¹. Το Δικαστήριο, ωστόσο, έχει αποκρούσει ρητά την άποψη ότι από το Σύνταγμα επιβάλλεται απαγόρευση πραγματοποίησης έργων που δεν είναι ενταγμένα σε χωροταξικό σχεδιασμό⁴².

Η απόφαση υπ' αριθ. 2569/2004 του Ε' Τμήματος του ΣτΕ ήρε κάθε αμφιβολία σχετικά με την απαίτηση για χωροταξικό σχεδιασμό των αιολικών πάρκων σε

³⁸ Ως δασική αναδασωτέα έκταση το σκεπτικό της απόφασης ΣτΕ 2569/2004.

³⁹ ΣτΕ 2844/1993

⁴⁰ Παπαδημητρίου Γ. και Παπακωνσταντίνου Α. (2004) – “Αναμόρφωση του Νομοθετικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ και Διαμόρφωση Βέλτιστων Πρακτικών ιδίως για τα Αιολικά Πάρκα”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

⁴¹ Παπαδημητρίου Γ. και Παπακωνσταντίνου Α. (2004) – “Αναμόρφωση του Νομοθετικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ και Διαμόρφωση Βέλτιστων Πρακτικών ιδίως για τα Αιολικά Πάρκα”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

⁴² βλ. ΣτΕ Ολομ. 3478/2000, 4498/1998. Πρβλ. ΣτΕ 3135/2002 Ολομ., 4308/2001, 3255/2000 κ.ά.

περιοχές υπερσυσσώρευσης. Το Ε' Τμήμα, σε 7μελή σύνθεση, ακύρωσε ΕΠΟ για την εγκατάσταση και λειτουργία αιολικού πάρκου προβλεπόμενης ισχύος 4,8 MW στο Ελληνικό του Δ. Μονεμβασιάς Λακωνίας για το λόγο της μη ύπαρξης προηγούμενου χωροταξικού σχεδιασμού. Η απόφαση αφορά εγκατάσταση έργων αιολικής ενέργειας σε περιοχές για τις οποίες *«έχει ήδη εκδοθεί μεγάλος αριθμός παρόμοιων αδειών ή εκκρεμεί για το σκοπό αυτό μεγάλος αριθμός αιτήσεων»*.

Ο πρώτος λόγος ακύρωσης αφορούσε την παράβαση των άρθ. 7, 8 και 10 του Ν. 2742/99 (ΕΠ, ΠΠ και ΠΟΑΠΔ) και συγκεκριμένα διότι δεν είχε προηγηθεί της άδειας εγκατάστασης η σύνταξη των προβλεπόμενων παραπάνω χωροταξικών μέσων και εργαλείων για τη χωρική διάρθρωση και κατανομή των έργων. Ο δεύτερος λόγος σχετιζόταν με την προστασία των δασών. Ειδικότερα, διότι ναι μεν είχε χορηγηθεί η κατά τη δασική νομοθεσία άδεια επέμβασης, με συνεκτίμηση όμως μόνον των επιπτώσεων στη συγκεκριμένη περιοχή, χωρίς να έχει αιτιολογημένα εκτιμηθεί αν η εγκατάσταση θα μπορούσε να γίνει σε άλλη μη δασική περιοχή ή σε δασική μεν περιοχή αλλά με λιγότερη θυσία δασικής βλάστησης⁴³.

Μέχρι την πραγματοποίηση του ανωτέρου χωροταξικού σχεδιασμού για τους αιολικούς σταθμούς σε περιοχή υπερσυσσώρευσης, το Συμβούλιο θέτει μεταβατική διάταξη που δεν ταυτίζεται με την προϋφιστάμενη κατάσταση της σημειακής χωροθέτησης χωρίς αναφορά σε ευρύτερο σχεδιασμό. Για το μεταβατικό αυτό διάστημα, η χορήγηση άδειας εγκατάστασης, αλλά όπως διευκρινίζει και η ίδια η απόφαση και η ΕΠΟ, επιτρέπεται μόνο αν έχει προηγηθεί σε επίπεδο νομού ή ευρείας διοικητικής περιφέρειας, συνολική μελέτη κατά την οποία να συνεκτιμώνται οι ενεργειακές ανάγκες τις οποίες πρόκειται να καλύψουν οι προς εγκατάσταση σταθμοί και οι επιπτώσεις στην περιοχή από την εγκατάσταση του συνόλου των Α/Γ και να προσδιορίζεται ο συνολικός αριθμός τους που μπορεί να εγκατασταθούν στο σύνολο ή σε τμήματα της περιοχής, χωρίς να σημειώνεται υπέρβαση στη φέρουσα ικανότητά της.

⁴³ Μαριά Ε. (2007) – “Κοινοτικές και εθνικές ρυθμίσεις για τις ΑΠΕ: οι προκλήσεις και τα διλήμματα”, στο Ελληνική Εταιρεία Δικαίου του Περιβάλλοντος, «Η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου περιβάλλοντος στην Ελλάδα 1981-2006», Επιμέλεια Γ. Γιαννακούρου, Γ. Κρεμλής, Γλ. Σιούτη, εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 305-337.

Σε κάθε περίπτωση οι υποδείξεις για το μεταβατικό διάστημα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την εκπόνηση του ειδικότερου χωροταξικού σχεδιασμού έργων ΑΠΕ. Ειδικότερα, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα κριτήρια του ΣτΕ σχετικά με την εγκατάσταση έργων ΑΠΕ σε δάση ή δασικές εκτάσεις. Η εγκατάσταση αυτή υπόκειται σε εξέταση ως προς τη συμμόρφωση προς την αρχή της αναλογικότητας. Συγκεκριμένα, αναγνωρίζεται αδιάσπαστα η κατ' αρχήν συνταγματικότητα της εγκατάστασης έργων ΑΠΕ σε δασική έκταση, η οποία όμως πρέπει να γίνεται με τη μεγαλύτερη δυνατή φειδώ.

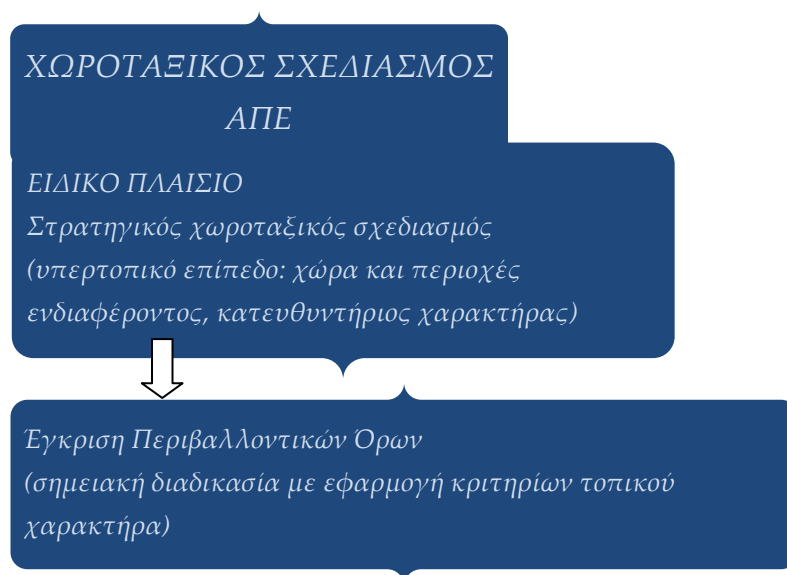
Συνοψίζοντας, οι αδυναμίες του χωροταξικού σχεδιασμού βρίσκονται όπως προαναφέρθηκε στη βάση της πρόσφατης απόφασης του ΣτΕ αρ. 2569/2004, με την οποία ακυρώθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι και η άδεια εγκατάστασης ενός αιολικού σταθμού. Η απόφαση αυτή που δημιουργεί νομολογία δίνει τις εξής κατευθύνσεις:

1. Άδεια εγκατάστασης σε περιοχή στην οποία έχουν ήδη εκδοθεί ή εκκρεμούν πολλές άδειες, δίνεται μόνο αν, εναλλακτικά, έχει προηγηθεί η έγκριση (α) ΕΠΧΣΑΑ, ή (β) ΠΠΧΣΑΑ, ή (γ) αν η περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως ΠΟΑΠΔ⁴⁴. Μέχρις ότου ολοκληρωθεί η διαδικασία αυτή, κάτι που πρέπει να γίνει σε εύλογο χρονικό διάστημα, η χορήγηση της άδειας (καθώς και η ΕΠΟ) επιτρέπεται μόνο αν προηγηθεί, σε επίπεδο νομού ή επαρχίας συνολική μελέτη που θα λαμβάνει υπόψη το σύνολο των αιολικών σταθμών και τις επιπτώσεις τους, σε συνάρτηση με τις ανάγκες και τη φέρουσα ικανότητα.
2. Αν ο αιολικός σταθμός χωροθετείται σε δάσος ή δασική έκταση, πρέπει να εξασφαλίζεται η μικρότερη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου. Συνεπώς, επιβάλλεται η κατά προτίμηση χρησιμοποίηση τμήματος δασικής εκτάσεως και μόνον αν, κατά τη σχετική προσηκόντως αιτιολογημένη κρίση της Διοικήσεως, δεν υπάρχει δασική έκταση κατάλληλη για το σκοπό αυτό, μπορεί να επιτραπεί η εγκατάσταση αιολικού σταθμού σε δάσος.

⁴⁴ Μαριά Ε. (2007) – “Κοινοτικές και εθνικές ρυθμίσεις για τις ΑΠΕ: οι προκλήσεις και τα διλήμματα”, στο Ελληνική Εταιρεία Δικαίου του Περιβάλλοντος, «Η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου περιβάλλοντος στην Ελλάδα 1981-2006», Επιμέλεια Γ. Γιαννακούρου, Γ. Κρεμλής, Γλ. Σιούτη, εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 305-337.

Αν ληφθεί υπόψη και η διαδικασία της ΕΠΟ, προδιαγράφεται μια διαδικασία χωρικής-περιβαλλοντικής αδειοδότησης δύο επιπέδων που τροφοδοτούνται μεταξύ τους ως εξής⁴⁵:

Διάγραμμα 2. Διαδικασία αδειοδότησης έργων ΑΠΕ με την ενσωμάτωση χωρικού-περιβαλλοντικού χαρακτήρα.

πηγή: Α' ΦΑΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ, (2007)

Να σημειωθεί ότι ο στρατηγικός χωροταξικός σχεδιασμός αντιστοιχεί στις απαιτήσεις του σημείου Α, παραπάνω, ενώ ο τοπικός σχεδιασμός χρήσεων γης αντιστοιχεί στο σημείο Β. Πρόκειται για δύο διαφορετικούς τύπους σχεδιασμού, από άποψη γεωγραφικής κλίμακας και μεθοδολογίας και για να καλυφθούν όλες οι αναγκαίες οπτικές γωνίες απαιτούνται και οι δύο. Η ανάγκη ύπαρξης και των δύο επιπέδων συνδέεται με την αδυναμία «μετάφρασης» των κατευθύνσεων του στρατηγικού χωροταξικού σχεδιασμού σε λεπτομερείς και ακριβείς ρυθμίσεις τόσο για γενικότερους μεθοδολογικούς λόγους, όσο και λόγω των ειδικότερων αδυναμιών του ελληνικού συστήματος σχεδιασμού (έλλειψη δασικών χαρτών, κανονιστικών σχεδίων χρήσεων γης, κτηματολογίου).

⁴⁵ “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ (Ν. 2742/1999)” Α' ΦΑΣΗ: ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ, ΑΝΑΔΟΧΟΣ – ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ Ασημακόπουλος Ι. – ‘ΕΚΟΤΕΧΝΙΚΑ’, 2007, Αθήνα.

4. Παρουσίαση των βασικών θέσεων του σχεδίου ΚΥΑ για το ΕΠΧΣΑ-ΑΠΕ

Προτού περιγραφεί η ακολουθείσα μεθοδολογική ανάλυση της εργασίας και αποτυπωθούν πλήρως όλες οι απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων επί του πρώτου κειμένου του σχεδίου ΚΥΑ για το ΕΠ των ΑΠΕ, κρίνεται σκόπιμο και ιδιαιτέρως χρηστικό να παρουσιαστούν με τρόπο συνοπτικό αλλά εμπεριστατωμένο τα βασικά επιμέρους σημεία του.

4.1. Οι ΑΠΕ στην Ελλάδα: έννοια, κατηγορίες, στόχοι πολιτικής

Οι μονάδες ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ θεωρούνται ως δραστηριότητες κατά κανόνα φιλικές προς το φυσικό περιβάλλον. Οι ΑΠΕ από τη φύση τους συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων για ενίσχυση εναλλακτικών μορφών βιώσιμης ανάπτυξης. Είναι οι μη ορυκτές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως η αιολική, η ηλιακή ενέργεια, η ενέργεια των κυμάτων, η παλιρροϊκή ενέργεια, η βιομάζα, τα αέρια που εκλύονται από χωματερές ή ΧΥΤΑ και από εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού, το βιοαέριο, η γεωθερμική ενέργεια και η υδραυλική ενέργεια που γίνεται εκμεταλλεύσιμη από υδροηλεκτρικούς σταθμούς⁴⁶.

Η ανάπτυξη των ΑΠΕ αποτελεί βασική προτεραιότητα, με άμεσο στόχο την διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος και την αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου. Η Οδηγία 2001/77/ΕΚ είναι βασική περιβαλλοντική κατευθυντήρια γραμμή της ΕΕ, που θέτει ως κύριο στόχο για το 2010 η συνολική κατανάλωση ενέργειας στην Κοινότητα να καλύπτεται κατά 22,1 % από ΑΠΕ⁴⁷.

Ειδικότερα για την Ελλάδα, οι εθνικοί στόχοι που έχουν τεθεί για το ποσοστό συμμετοχής των ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να ανέλθει από το 11 % περίπου που ισχύει σήμερα στο 20,1 % έως και το 2010 και στο 29 % ως το 2020. Επιπρόσθετα, στα πλαίσια της ενιαίας πολιτικής της ΕΕ για την εφαρμογή του πρωτοκόλλου του Κυότο που έχει κυρωθεί και στην Ελλάδα και

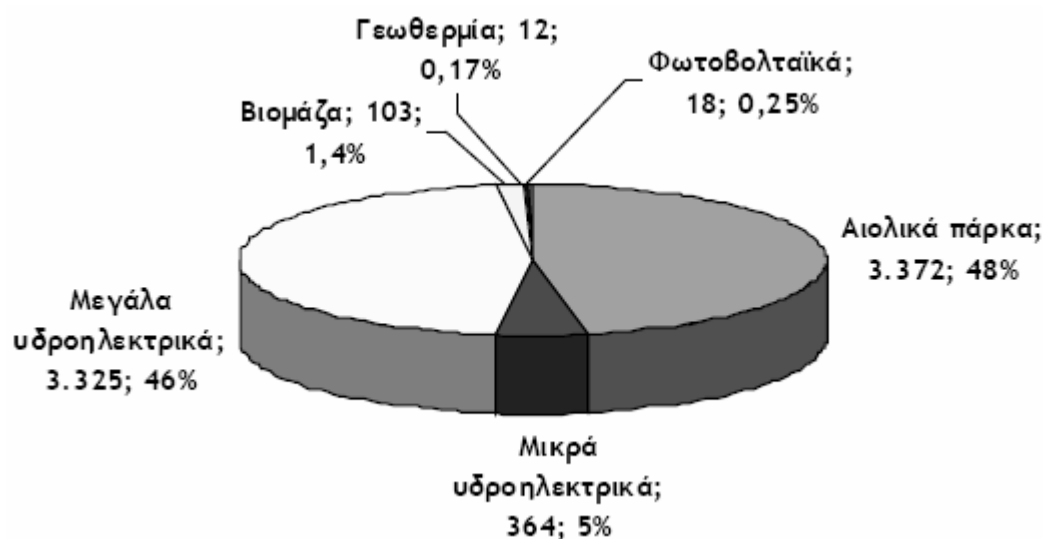
⁴⁶ Μπαλτάς Ε. (2007) – “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ και Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

⁴⁷ Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

σύμφωνα και με το 2^ο Εθνικό Πρόγραμμα Μείωσης των Εκπομπών, η Ελλάδα έχει αναλάβει για την τρέχουσα περίοδο 2008-2012 την υποχρέωση συγκράτησης της αύξησης των εκπομπών της στο + 25 % σε σχέση με τις εκπομπές του 1990 για ορισμένα μόνο αέρια και του 1995 για κάποια άλλα, προωθώντας την ευρεία εφαρμογή των ΑΠΕ για την παραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας⁴⁸.

Αναφορικά με την υφιστάμενη κατάσταση, η ηλεκτροπαραγωγή από ΑΠΕ παραμένει σε χαμηλά επίπεδα. Η παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ ανερχόταν σε 570 MW (2005), ενώ η ισχύς των αδειοδοτημένων έργων ΑΠΕ διαμορφωνόταν στα 3.615,16 MW. Η ισχύς των υπό κατασκευή έργων ΑΠΕ υπολογίζονταν στα 873,28 MW. Προς επίτευξη των εθνικών στόχων για το 2010 και βάσει της σημερινής κατανομής, η εγκατεστημένη ισχύς των έργων ΑΠΕ πρέπει να αυξηθεί κατά 3.300 MW⁴⁹.

Πίνακας 1. Εκτίμηση ποσοστιαίας συμμετοχής σε MW ανά κατηγορία ΑΠΕ το 2010.

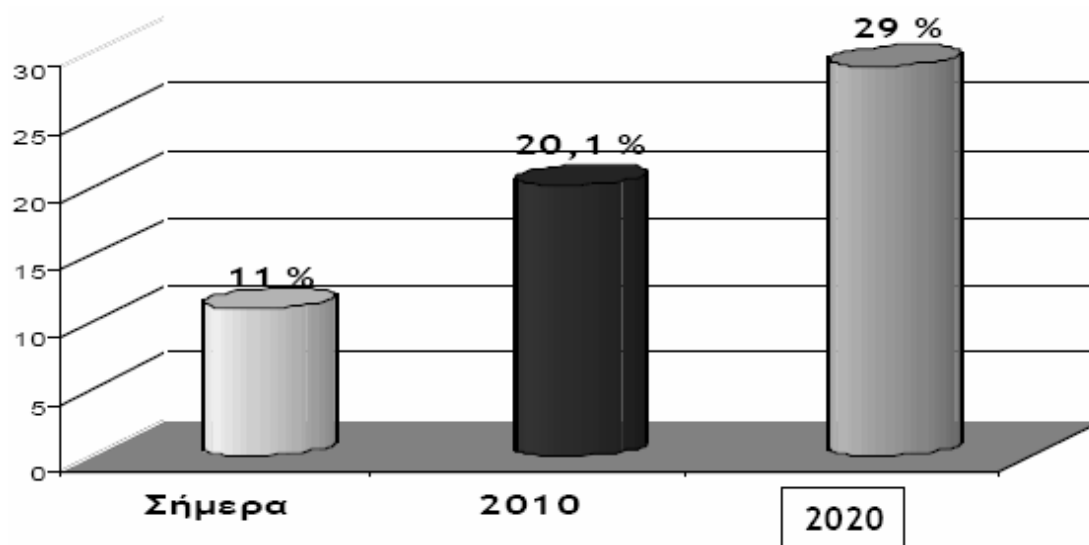

πηγή: Μπαλτάς Ε. (2007)

⁴⁸ “Σχέδιο ΚΥΑ για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, (2007).

⁴⁹ Μπαλτάς Ε. (2007) – “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ και Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

Πίνακας 2. Συμμετοχή των ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας (στόχος).

πηγή: Μπαλτάς Ε. (2007)

4.2. Η χωροθέτηση των έργων ΑΠΕ και η ανάγκη ρύθμισής τους μέσω του χωροταξικού σχεδιασμού

Ιδιαίτερος χρήσιμο είναι το ζήτημα της χωροθέτησης των έργων ΑΠΕ, διότι αν και χαρακτηρίζονται ως δραστηριότητες φιλικές προς το φυσικό περιβάλλον, εν τούτοις προκαλούν ανεπιθύμητες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, οι οποίες διαφοροποιούνται ανάλογα με το είδος των ΑΠΕ. Για την πρόληψη και την αποτροπή των επιπτώσεων, ιδιαίτερα σημαντική καθίσταται η καθιέρωση κριτηρίων χωροθέτησης στο σύνολο του εθνικού χώρου. Με αυτόν τον τρόπο προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον και ενισχύεται η επενδυτική ασφάλεια, μειώνοντας αβεβαιότητες που εκφράζονται από ενδιαφερόμενους επενδυτές. Ιδιαίτερα για την ανάγκη διαφύλαξης του φυσικού περιβάλλοντος, το ΣτΕ έχει υποδείξει ότι χωροθέτηση έργων ΑΠΕ δίχως την ύπαρξη γενικότερου χωροθετικού πλαισίου δεν μπορεί να ευσταθεί⁵⁰.

⁵⁰ Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

4.3. Χωρική εμβέλεια του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ

Σύμφωνα με το Ν. 2742/1999 όλα τα ΕΠ αφορούν την οργάνωση του εθνικού χώρου συνολικά. Θεσμικός τους ρόλος είναι να εξειδικεύσουν το ΓΠ κατά τομείς δραστηριοτήτων. Επομένως, χωρική αφετηρία του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ είναι το σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Το είδος πάντως των όρων και των ρυθμίσεων διαφοροποιείται ανά κατηγορία χώρου, αναλόγως της φυσιογνωμίας του, αυτό όμως είναι κάτι που προσδιορίζει με ακρίβεια η μελέτη εκπόνησης του ΕΠ. Το ΕΠ έρχεται να καλύψει ένα σημαντικό σχεδιαστικό κενό σε προηγούμενο νομοθέτημα για τις ΑΠΕ (Ν. 2941/2001), που ναι μεν αναφερόταν στην ανάγκη ολοκλήρωσης ενός χωρικού πλαισίου που θα κάλυπτε βασικές χωρικές ιδιότητες των έργων ΑΠΕ, από την άλλη όμως οι περιοχές αναφοράς εξαντλούνταν μόνο στην Αττική και όλες τις προστατευόμενες περιοχές εκτός Αττικής. Ο Ν. 2742/1999 από τη φύση του όμως περιλαμβάνει το σύνολο της επικράτειας, επεκτείνοντας την αναγκαιότητα χωροθέτησης έργων ΑΠΕ σε οποιαδήποτε περιοχή, που μπορεί να φιλοξενήσει τέτοιου είδους δραστηριότητες⁵¹.

4.4. Σκοπός και στόχοι του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ

Τελικός σκοπός που επιδιώκει να επιτύχει το ΕΠ για τις ΑΠΕ είναι⁵²:

- Η διαμόρφωση πολιτικών για τη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ ανά κατηγορία δραστηριότητας και χώρου.
- Η καθιέρωση κριτηρίων χωροθέτησης που αφ' ενός θα επιτρέπουν τη χωροθέτηση μονάδων ΑΠΕ και αφ' ετέρου την αρμονική τους ένταξη στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Στόχος είναι η διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των μονάδων, αλλά και η διαφύλαξη των λοιπών στοιχείων που περιβάλλουν τα έργα ΑΠΕ και τις γειτνιάζουσες χρήσεις γης.
- Η συγκρότηση αποτελεσματικού μηχανισμού χωροθέτησης, ώστε να επιτευχθεί η ανταπόκριση στους στόχους που έχουν τεθεί στα πλαίσια των περιβαλλοντικών πολιτικών, εθνικών και κοινοτικών.

⁵¹ Οικονόμου Δ. (2004) – “Εναλλακτικές προσεγγίσεις του ζητήματος του χωροταξικού σχεδιασμού των ΑΠΕ”, Αθήνα.

⁵² Μπαλτάς Ε. (2007) – “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ και Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

Επιδιώκεται λοιπόν να παρασχεθεί ένα σύνολο ενιαίων κανόνων στις αδειοδοτούσες αρχές και στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. Έως σήμερα, οι διάφορες αρμόδιες υπηρεσίες χρησιμοποιούν διαφορετικά κριτήρια χωροθέτησης. Απόρροια της παραπάνω κατάστασης είναι η δημιουργία σύγχυσης τόσο στις υπηρεσίες όσο και στους ενδιαφερόμενους επενδυτές, η υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και οι πιθανότατες εμπλοκές του ΣτΕ λόγω επικείμενων προσφυγών. Έτσι, καθυστερείται η παραγωγή «πράσινης» ενέργειας και η χώρα απομακρύνεται από την επίτευξη των κοινοτικών της στόχων. Η καθιέρωση κατάλληλων κανόνων χωροθέτησης αποσκοπεί στην εξομάλυνση όλων αυτών των προβλημάτων και διαμορφώνουν κάποια στερεότυπα μη αμφιλεγόμενα από κανέναν⁵³.

4.5. Δομή του Ειδικού Πλαισίου

Το ΕΠ αποτελείται από 28 άρθρα, τα οποία κατανέμονται σε 7 κεφάλαια, που απαρτίζουν ισάριθμες θεματικές ενότητες. Ειδικότερα:

- Προσδιορίζεται ο απώτερος σκοπός του, καθώς και η έκταση εφαρμογής του, ενώ επεξηγούνται οι βασικοί όροι και οι διάφοροι ορισμοί που χρησιμοποιούνται στο κείμενο.
- Καθορίζονται οι γενικότερες κατευθύνσεις χωροθέτησης και τα κριτήρια χωροθέτησης των αιολικών εγκαταστάσεων, των ΜΥΗΕ και των υπόλοιπων κατηγοριών έργων ΑΠΕ (εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας, της ενέργειας από βιοαέριο ή βιομάζα και γεωθερμικής ενέργειας).
- Προκαθορίζονται οι απαιτήσεις για την εναρμόνιση του ΕΠ με τα υποκείμενα εργαλεία χωροταξικού-πολεοδομικού σχεδιασμού (ΠΠ, ΣΧΟΟΑΠ, ΓΠΣ), ώστε να παρέχονται σε αυτά οι βασικές κατευθύνσεις του Πλαισίου με τη μορφή εισροών. Περαιτέρω, εντοπίζονται για τη χωροθέτηση αιολικών μονάδων συγκεκριμένες ζώνες για ορισμένες νησιωτικές περιοχές που προσφέρονται για χωροθέτηση, η υλοποίηση των οποίων όμως παρεμποδίζεται από τον τοπικό θεσμοθετημένο χωρικό σχεδιασμό (ΖΟΕ).
- Σημαντικό ρόλο κατέχει το Πρόγραμμα Δράσης, δηλαδή το σύνολο των αναγκαίων μέτρων και δράσεων, προκειμένου το ΕΠ να εφαρμοστεί

⁵³ Μπαλτάς Ε. (2007) – “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ και Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

αποτελεσματικά και σε σύντομο χρονικό διάστημα. Περιγράφονται επίσης οι φορείς και οι πηγές χρηματοδότησής τους⁵⁴.

4.6. Συνοπτική παρουσίαση των βασικών ρυθμίσεων του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ

Στο υποκεφάλαιο αυτό κρίνεται σκόπιμο, προτού αναλυθούν οι απόψεις των φορέων για το ΕΠ, να παρουσιαστούν με τρόπο συνοπτικό αλλά περιεκτικό οι βασικές του ρυθμίσεις. Έμφαση δίνεται στην αιολική ενέργεια, αφού είναι η σημαντικότερη συγκριτικά με τις άλλες και που μπορεί να ικανοποιήσει σε συντριπτικό ποσοστό την προσδοκώμενη αύξηση στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα από ΑΠΕ.

Πίνακας 3. Απαιτήσεις εγκατάστασης ΑΠΕ για επίτευξη στόχου 2010.

Τεχνολογία	Εγκατεστημένη ισχύς το 2010 (σε MW)	Παραγωγή ενέργειας το 2010 σε TWh	Συμμετοχή ανά τύπο ΑΠΕ το 2010 %
Αιολικά πάρκα	3372	7,09	10,42
Μεγάλα υδροηλεκτρικά	3325	4,58	6,74
Μικρά υδροηλεκτρικά	364	1,09	1,60
Βιομάζα	103	0,81	1,19
Γεωθερμία	12	0,09	0,13
Φωτοβολταϊκά	18	0,02	0,03
<i>Σύνολα</i>	<i>7193</i>	<i>13,67</i>	<i>20,10</i>

πηγή: Υπ. Ανάπτυξης, 2005

4.6.1. Αιολική ενέργεια

Το αιολικό δυναμικό της χώρας είναι εξόχως σημαντικό και ένα μεγάλο μέρος του τεχνικοοικονομικά εκμεταλλεύσιμο. Λαμβάνοντάς το υπόψη, καθώς και τις

⁵⁴ Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

ιδιαιτερότητες των επιμέρους περιοχών στη διαδικασία τυπολόγησης της ελληνικής επικράτειας, προκύπτουν 4 κατηγορίες στις οποίες διακρίνεται ο εθνικός χώρος⁵⁵:

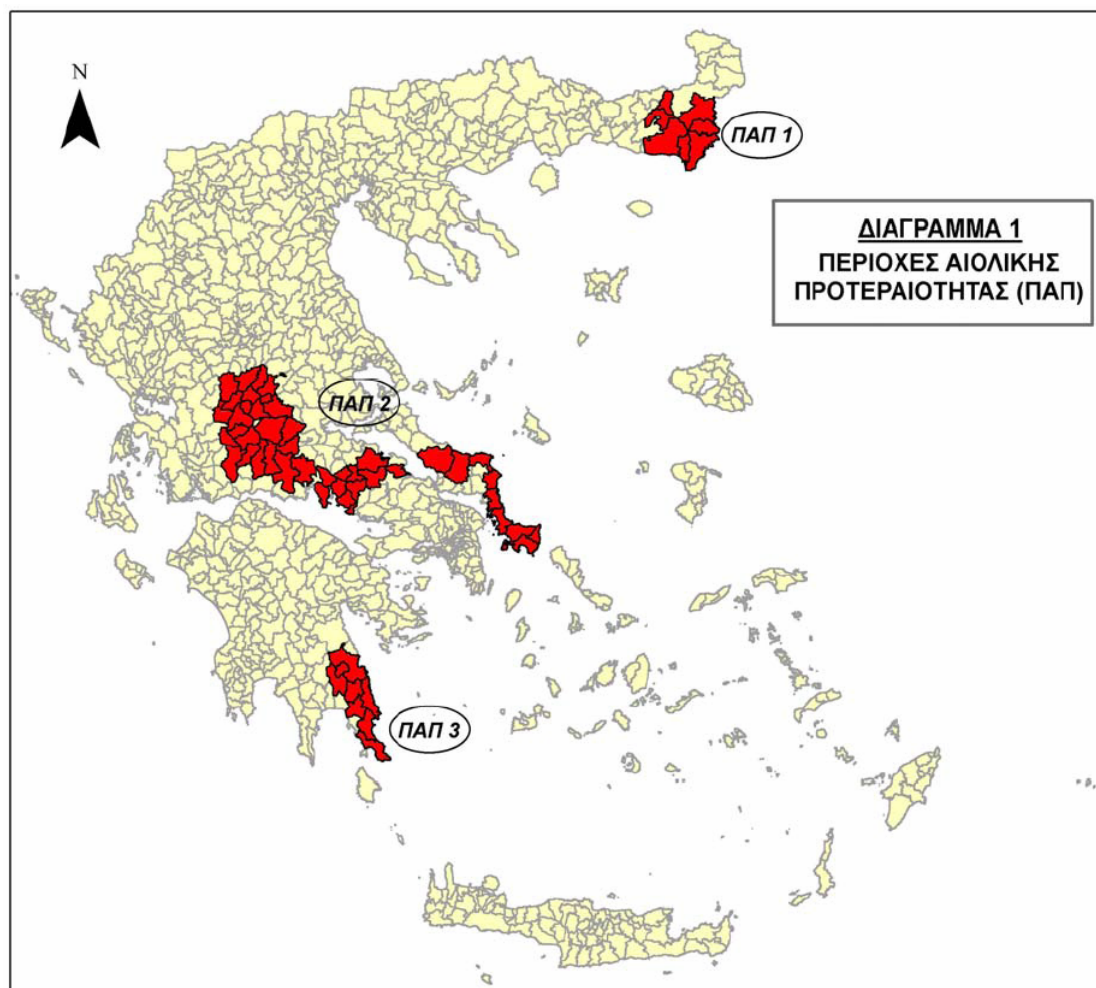
- ο Η ηπειρωτική χώρα, στην οποία περιλαμβάνεται και η Εύβοια, λόγω του μεγάλου μεγέθους της και της εγγύτητάς της με την ηπειρωτική Ελλάδα. Η ηπειρωτική χώρα χωρίζεται περαιτέρω στις Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας και στις Περιοχές Αιολικής Καταλληλότητας.
- ο Η Αττική,
- ο Τα κατοικημένα νησιά του Ιονίου και Αιγαίου πελάγους, καθώς και η Κρήτη, και
- ο Ο υπεράκτιος θαλάσσιος χώρος και οι ακατοίκητες νησίδες.

Οι ΠΑΠ διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα για την εγκατάσταση αιολικών σταθμών (ύπαρξη σημαντικού εκμεταλλεύσιμου αιολικού δυναμικού, αυξημένη ζήτηση για εγκατάσταση Α/Γ, δημιουργία οικονομιών κλίμακας) και προσφέρονται για την επίτευξη χωροταξικών στόχων, όπως η επιθυμητή αλλά ελεγχόμενη συγκέντρωση αιολικών εγκαταστάσεων. Στις περιοχές αυτές προσδιορίζεται η μέγιστη δυνατότητα χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων, αποκαλούμενη και «φέρουσα ικανότητα». Από την ίδια τη μελέτη του ΕΠ, προέκυψαν 3 βασικές ομάδες περιοχών που χαρακτηρίζονται ως ΠΑΠ, που παρουσιάζονται στο κάτωθι διάγραμμα⁵⁶.

⁵⁵ Zarkadoula M. and Oikonomou D. – (2007) “*Spatial planning of RES installations problems and potential*”, Renewable Energy Sources. Proceedings of SECOTOX Conference and the International Conference on Environmental Management Engineering, Planning and Economics, Volume III. Skiathos, June 2007, A. Kungolos, K. Aravosis, A. Karagiannidis, P. Samaras.

⁵⁶ “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ (Ν. 2742/1999)” Α’ ΦΑΣΗ: ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ, ΑΝΑΔΟΧΟΣ – ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ Ασημακόπουλος Ι. – ‘ΕΚΟΤΕΧΝΙΚΑ’, 2007, Αθήνα.

Διάγραμμα 3. Απεικόνιση των Περιοχών Αιολικής Προτεραιότητας σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια.

πηγή: Σχέδιο ΚΥΑ για το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ (2007)

Ως ΠΑΚ ορίζονται εκείνες οι περιοχές πρωτοβάθμιων ΟΤΑ της ηπειρωτικής χώρας, ή επιμέρους περιοχές αυτών, καθώς ακόμα και μεμονωμένες θέσεις, οι οποίες δεν εμπίπτουν σε ΠΑΠ, ωστόσο διαθέτουν ικανοποιητικό εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό και γι' αυτό το λόγο προσφέρονται για τη χωροθέτηση αιολικών πάρκων⁵⁷.

Και στις δύο παραπάνω κατηγορίες περιοχών τηρούνται απαρέγκλιτα κριτήρια χωροθέτησης, όπως είναι γεωγραφικές αποστάσεις από παρακείμενους οικισμούς, παραγωγικές δραστηριότητες σημαντικές για την οικονομική λειτουργία της

⁵⁷ “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ (Ν. 2742/1999)” Α’ ΦΑΣΗ: ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ, ΑΝΑΔΟΧΟΣ – ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ Ασημακόπουλος Ι. – ‘ΕΚΟΤΕΧΝΙΚΑ’, 2007, Αθήνα.

περιοχής, χαρακτηρισμένους αρχαιολογικούς χώρους και περιοχές απολύτου προστασίας της φύσης και του τοπίου⁵⁸.

Για τις άλλες δύο κατηγορίες θεσπίζονται εξειδικευμένα μέτρα και ειδικά κριτήρια χωροθέτησης. Η Αττική αντιμετωπίζεται ως ιδιαίτερη κατηγορία, λόγω του μητροπολιτικού της χαρακτήρα και των συνεπαγόμενων χαρακτηριστικών που προκύπτουν και που ενισχύουν τη μητροπολιτική της ταυτότητα (υψηλοί και έντονοι δείκτες «αστικότητας», αυξημένες εντάσεις και συγκρούσεις χρήσεων γης ή επιμέρους δραστηριοτήτων, μεγάλοι ρυθμοί περιαστικής ανάπτυξης και διάχυση της ανάπτυξης στον υπαίθρο χώρο και περιμετρική συγκρότηση μικρών πόλεων-δορυφόρων). Προσδιορίζονται ευρύτερες ζώνες υποδοχής και κριτήρια χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων⁵⁹.

Αναφορικά με το νησιωτικό χώρο, επισημαίνεται ότι το αιολικό δυναμικό είναι εξαιρετικά μεγάλο, όπως και μεγάλο είναι το κομμάτι που θεωρείται εκμεταλλεύσιμο (14.310 MW). Στα κριτήρια χωροθέτησης υπεισέρχονται αυστηρότεροι περιορισμοί, εξ αιτίας της έντονης ιδιομορφίας που παρουσιάζει ο χώρος αυτός (αξιοζήλευτο πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον, έντονη στροφή προς οργανωμένες τουριστικές δραστηριότητες, περιορισμένες και μη διαθέσιμες εκτάσεις). Ένας χαρακτηριστικός περιορισμός που περιγράφει το ΕΠ είναι οι μέγιστες επιτρεπόμενες πυκνότητες σε επίπεδο πρωτοβάθμιου ΟΤΑ, οι οποίες είναι 2πλάσιες στις ΠΑΠ, συγκριτικά με τις νησιωτικές περιοχές⁶⁰.

Τέλος, για το θαλάσσιο χώρο και τις ακατοίκητες νησίδες αντιμετωπίζονται ως ιδιάζουσα κατηγορία και αυτό λόγω της έντονης γεωμορφολογίας και του αναγλύφου που παρουσιάζουν και λόγω της λειτουργίας που διαδραματίζουν. Γενικότερα, ενδεχόμενη εγκατάσταση αιολικών πάρκων σε θαλάσσιες περιοχές, αναμένεται να προξενήσει αρνητικές επιδράσεις, όπως είναι για παράδειγμα η απώλεια θαλάσσιου

⁵⁸ Μπαλτάς Ε. (2007) – “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ και Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

⁵⁹ “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ (Ν. 2742/1999)” Α’ ΦΑΣΗ: ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ, ΑΝΑΔΟΧΟΣ – ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ Ασημακόπουλος Ι. – ‘ΕΚΟΤΕΧΝΙΚΑ’, 2007, Αθήνα.

⁶⁰ Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

βιότοπου χλωρίδας και πανίδας, αύξηση των αλλαγών στη δομή των ιζημάτων από την αλλαγμένη ροή του νερού γύρω από τα θεμέλια των Α/Γ και ριζικές αλλαγές στις δομές των θαλάσσιων βιότοπων από τις συμπληρωματικές δραστηριότητες (σκάφη συντήρησης,, ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, θόρυβος και διαδικασίες καλωδίωσης)⁶¹. Γι' αυτόν το λόγο διαμορφώνονται πολύ εξειδικευμένα κριτήρια χωροθέτησης, όπως αποστάσεις σε σχέση με τη ναυσιπλοΐα, με τον τρόπο εγκατάστασης της βάσης της Α/Γ, κ.ά.

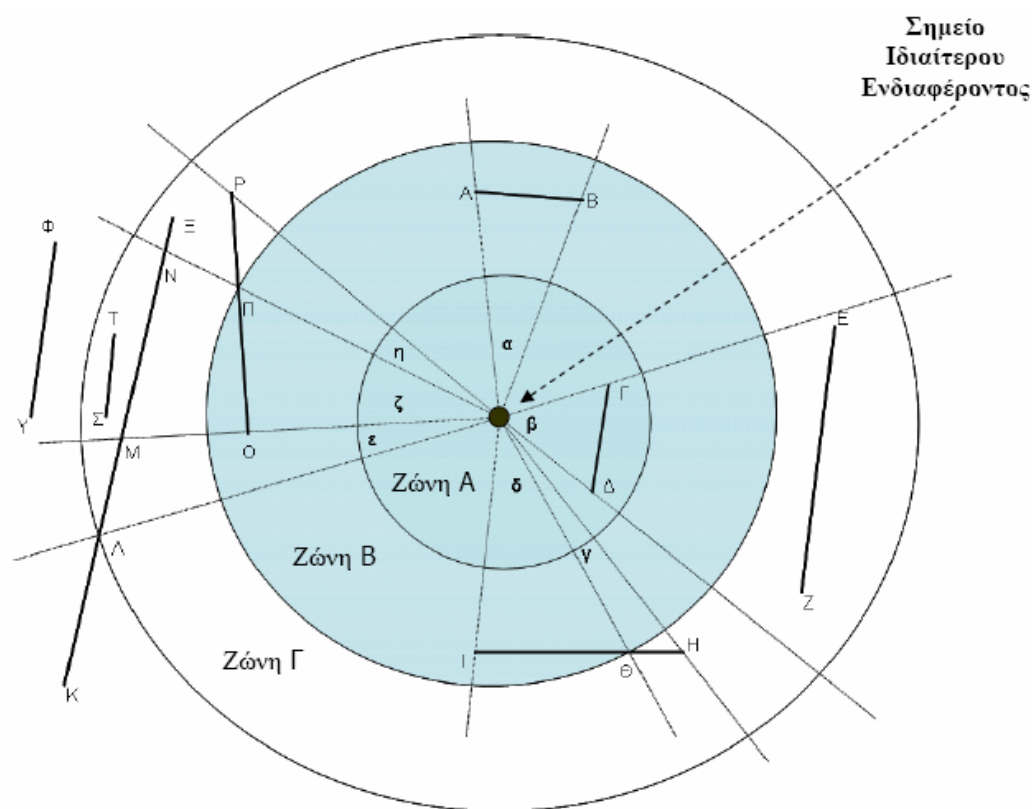
Οι κανόνες χωροθέτησης των αιολικών εγκαταστάσεων καθορίζονται βάσει του περιεχομένου του ΕΠ. Σύμφωνα λοιπόν με το Πλαίσιο⁶²:

- Καθορίζονται ζώνες αποκλεισμού/ασυμβατότητας, εντός των οποίων απαγορεύεται εξ ολοκλήρου η χωροθέτηση. Περιλαμβάνουν τις ασύμβατες ως προς τα έργα ΑΠΕ χρήσεις γης και τις ελάχιστες αποστάσεις που πρέπει να τηρούν οι αιολικές εγκαταστάσεις από συγκεκριμένες δραστηριότητες και περιοχές (περιοχές περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, περιοχές και στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς, οικιστικές και παραγωγικές δραστηριότητες και δίκτυα υποδομής και ειδικές χρήσεις).
- Τίθενται αποστάσεις για την διασφάλιση της λειτουργικότητας και της απόδοσής τους (μέγιστες αποστάσεις από το οδικό δίκτυο, μέγιστες αποστάσεις από τα δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, ελάχιστες αποστάσεις από σημαντικά σημεία παρεμβολής, που εμποδίζουν την εκμετάλλευση του ανέμου και ελάχιστες αποστάσεις μεταξύ τους).
- Καθορίζονται μέγιστες επιτρεπόμενες πυκνότητες αιολικών εγκαταστάσεων σε επίπεδο πρωτοβάθμιου ΟΤΑ κατά κατηγορίες χώρου.
- Καθορίζονται, κατά κατηγορία χώρου, κανόνες ένταξης των αιολικών εγκαταστάσεων στο τοπίο.

⁶¹ Ιωσηφίδης Ε. και Κιοσσές Ι. (2006) – “Χωροταξικός προγραμματισμός-σχεδιασμός για τα παράκτια-θαλάσσια αιολικά πάρκα”, εργασία στο μεταπτυχιακό μάθημα Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης, διδάσκουσα καθηγήτρια: Μαριά Ε., Τμήμα Μηχ/κών Περιβάλλοντος, Πολυτεχνείο Κρήτης, Χανιά.

⁶² ⁶² “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ (Ν. 2742/1999)” Α' ΦΑΣΗ: ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ, ΑΝΑΔΟΧΟΣ – ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ Ασημακόπουλος Ι. – ‘ΕΚΟΤΕΧΝΙΚΑ’, 2007, Αθήνα.

Διάγραμμα 4. Ενδεικτική εφαρμογή των κανόνων ένταξης Α/Π στο τοπίο.

Γωνίες	α	β	γ	δ	ε	ζ	η	Σύνολο	Βάρη (ΠΑΠ)	Σταθμισμένο σύνολο
Τμήματα	ΑΒ	ΓΔ	ΗΘ	ΘΙ	ΜΛ	ΟΠ	ΠΡ			
Τμήματα που επικαλύπτονται		ΕΖ				ΜΝ, ΣΤ, ΥΦ	ΝΞ			
Ζώνη Α		25						25	1,0	25
Ζώνη Β	25			30		25		80	0,5	40
Ζώνη Γ			10		15		20	45	0,3	13,5
										78,5
										21,81%

πηγή: Α' ΦΑΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ, (2007)

4.6.2. Μικρά Υδροηλεκτρικά Έργα

Η υδραυλική ενέργεια μπορεί να συνεισφέρει θετικά στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας και να αυξήσει τη συμμετοχή των ΑΠΕ στη συνολική κατανάλωση ενέργειας και αυτό διότι η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από εκτεταμένο πλήθος θέσεων κατάλληλων για χωροθέτηση ΜΥΗΕ με μικρές κατά κοινή ομολογία αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Απαραίτητη βεβαίως προϋπόθεση για προώθησή τους είναι η ένταξη

τους στο χωροταξικό σχεδιασμό και οι διαδικασίες προγραμματισμού για τον τόπο και τρόπο εγκατάστασης των μονάδων τους. Το υδροδυναμικό παρουσιάζει και άλλα προτερήματα, όπως μεγάλη ειδική ισχύς και δυνατότητες συνδυασμένων χρήσεων του νερού για εναλλακτικούς σκοπούς, γι' αυτό και η αξιοποίησή του καθίσταται επιτακτική. Συνεπώς, ο χωροταξικός σχεδιασμός για τα ΜΥΗΕ αποσκοπεί⁶³:

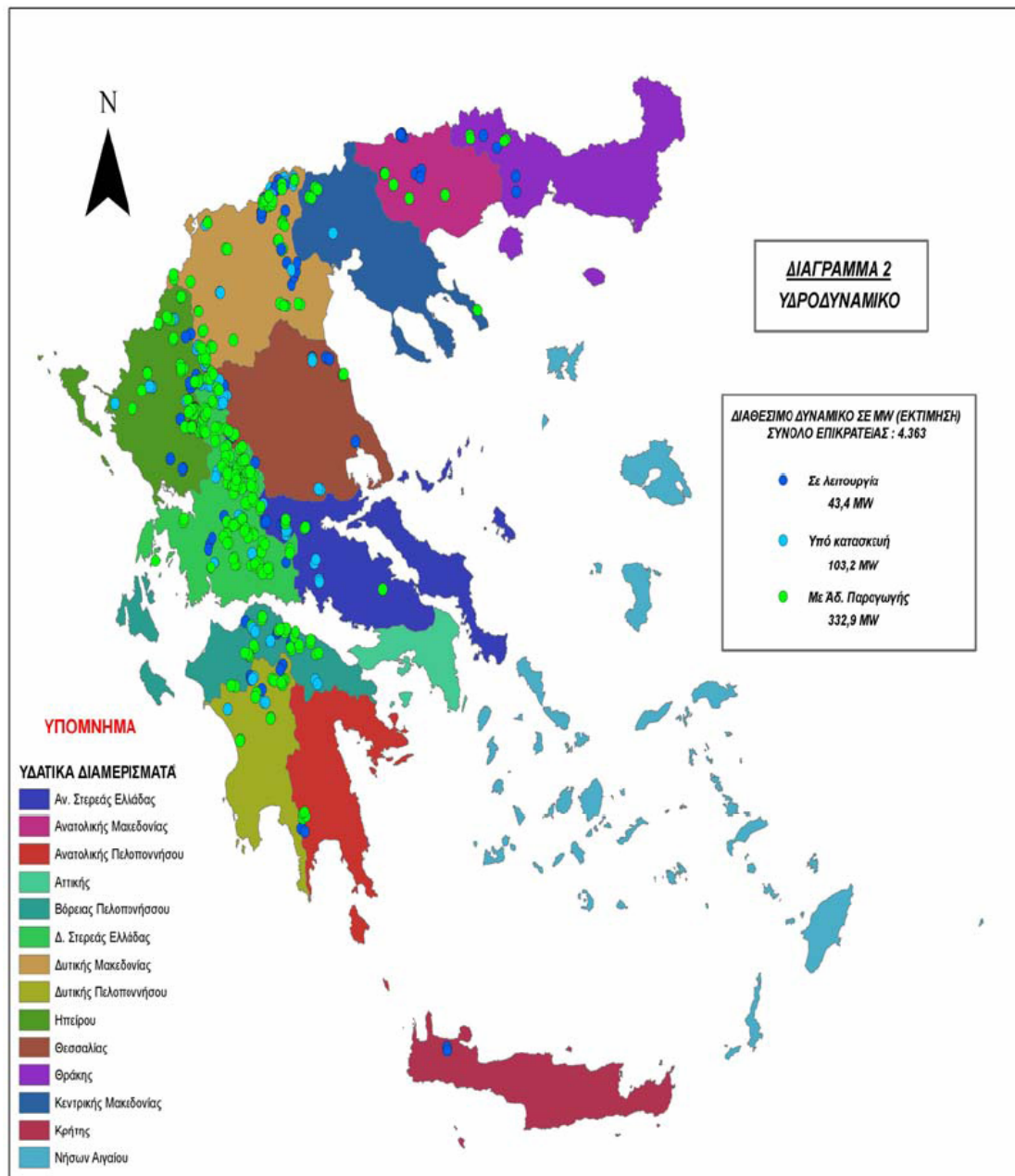
- ✓ Στον εντοπισμό των υδατικών διαμερισμάτων με σημαντικά εκμεταλλεύσιμο υδραυλικό δυναμικό, διάταξη που δεν αποτελεί κριτήριο αποκλεισμού περιοχών με αρκετά μικρότερο δυναμικό.
- ✓ Στον προσδιορισμό των περιοχών αποκλεισμού χωροθέτησης ΜΥΗΕ. Συγκεκριμένα, καθορίζονται οι περιοχές στις οποίες απαγορεύεται η χωροθέτηση ΜΥΗΕ για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος, ασφάλειας και εύρυθμης λειτουργίας της δραστηριότητας, όπως είναι περιοχές απολύτου προστασίας και αρχαιολογικοί χώροι.
- ✓ Στην εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας των υδατορρευμάτων. Εκτιμάται η «φέρουσα ικανότητα» των υδατορρευμάτων ΜΥΗΕ (μέγιστη δυνατότητα εγκατάστασης έργων ΜΥΗΕ στην ίδια «γραμμή» ύπαρξης υδροδυναμικού). Καθορίζονται κριτήρια χωροθέτησης που διασφαλίζουν την αρμονική συνύπαρξη των ΜΥΗΕ με άλλες χρήσεις που εξυπηρετούνται από το ίδιο υδατόρρευμα (ύδρευση και υδροδότηση παρακείμενων οικισμών και άρδευση αγροτικών καλλιεργειών και γεωργικών εκτάσεων) και τη διατήρηση των υδροβιολογικών χαρακτηριστικών των υδατορρευμάτων.
- ✓ Στον καθορισμό κριτηρίων ένταξης των ΜΥΗΕ στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής εγκατάστασης.

Οι περιοχές αξιοποίησης του υδάτινου δυναμικού εντοπίζονται κυρίως σε ημιορεινές και ορεινές περιοχές, όπου η ύπαρξη νερού και μεγάλης υψομετρικής διαφοράς μεταξύ τόπου υδροληψίας και σταθμού παραγωγής ενέργειας εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητα των ΜΥΗΕ. Μεγάλη πυκνότητα εκμεταλλεύσιμου δυναμικού

⁶³ “Σχέδιο ΚΥΑ για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, (2007).

παρουσιάζουν πολλά υδατικά διαμερίσματα, τα οποία απεικονίζονται στο παρακάτω διάγραμμα⁶⁴.

Διάγραμμα 5. Εκτίμηση του διαθέσιμου υδροδυναμικού σε MW στο σύνολο της επικράτειας.

πηγή: Σχέδιο ΚΥΑ για το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ (2007)

⁶⁴ Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

Διακρίνονται τα 14 υδατικά διαμερίσματα και το εκτιμώμενο υδροδυναμικό ανέρχεται στα 4.363 MW. Ο εθνικός στόχος για το 2010 είναι η συνολική εγκατεστημένη ισχύς από ΜΥΗΕ από 60 MW που ισχύει σήμερα να αυξηθεί στα 364 MW.

4.6.3. Άλλες μορφές ανανεώσιμων πηγών

Περιθώρια εκμετάλλευσης έχει και η ηλιακή ενέργεια, αφού η συνολική περιοχή επιφάνειας των ήδη εγκατεστημένων ηλιακών συσσωρευτών, οι οποίοι αποτελούν παθητικά συστήματα εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας για τη θέρμανση ύδατος στον τομέα της κατοικίας στην Ελλάδα, υπολογίζεται στα 3 εκ. μ². Το περιβαλλοντικό και οικονομικό όφελος είναι αξιόλογο, πλην όμως τα περιθώρια αξιοποίησης και εκμετάλλευσης της ηλιακής ακτινοβολίας είναι πολύ μεγαλύτερα σε σχέση με τη χρήση μόνο των παθητικών συστημάτων εκμετάλλευσης⁶⁵.

Με τα ενεργά συστήματα εκμετάλλευσης, η ηλιακή ενέργεια επεξεργάζεται με συστήματα φωτοβολταϊκών κυψελών και μετατρέπεται σε ηλεκτρική, ενώ υπάρχει το πλεονέκτημα της απλής διαδικασίας χωροθέτησης, της μεγάλης διάρκειας ζωής τους και του μικρού κόστους συντήρησης. Ως περιοχές προτεραιότητας για τη χωροθέτηση θεωρούνται οι περιοχές που είναι άγονες, γυμνές και σε χαμηλά υψόμετρα, τόσο στην ηπειρωτική χώρα όσο και στη νησιωτική, κατά προτίμηση αθέατες από πολυσύχναστους χώρους και με εύλογες δυνατότητες διασύνδεσης με το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας. Η αφθονία όμως σε όλη την ελληνική επικράτεια δε συνεπάγεται και χωροθέτηση οπουδήποτε. Γι' αυτόν το λόγο, το ΕΠ προβλέπει ζώνες αποκλεισμού και για τις μονάδες εκμετάλλευσης ηλιακής ενέργειας (περιοχές Natura, αγροτικές γαίες υψηλής παραγωγικότητας, μνημεία μείζονος σημασίας, περιοχές απολύτου προστασίας της φύσης)⁶⁶.

Η ορθή εκμετάλλευση της ενέργειας που προέρχεται από τη βιομάζα και το βιοαέριο επιβάλλει τη χωροθέτηση των αντίστοιχων εγκαταστάσεων σε προνομιακές περιοχές, όπως είναι περιοχές που βρίσκονται κοντά σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις παραγωγής της πρώτης ύλης, σε εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων, σε γεωργικές

⁶⁵ Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

⁶⁶ “Σχέδιο ΚΥΑ για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, (2007).

και κτηνοτροφικές βιομηχανίες, ενώ παράλληλα τίθενται και όρια στις ελάχιστες αποστάσεις από τις γειτνιάζουσες χρήσεις γης⁶⁷.

Κλείνοντας, για τη γεωθερμική ενέργεια επισημαίνεται ότι οι αντίστοιχες εγκαταστάσεις ως προς τη χωροθέτησή τους κατευθύνονται προς τις περιοχές όπου παρατηρούνται τα γεωθερμικά πεδία. Τέτοια πεδία είναι πιστοποιημένο ότι υπάρχουν στη Μήλο, τη Νίσυρο και τη Λέσβο. Για την τελευταία ειδικότερα, έχει ήδη εκδοθεί άδεια παραγωγής ενέργειας 8 MW σε μια μονάδα ηλεκτροπαραγωγής από γεωθερμική ενέργεια⁶⁸.

4.6.4. Αναμενόμενα αποτελέσματα από την έγκριση και εφαρμογή του Ειδικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ

Η έγκριση του ΕΠ και η σταδιακή του εφαρμογή αναμένεται να επηρεάσει την προώθηση των ΑΠΕ. Η καθιέρωση ενιαίων και αναλυτικών χωροθετικών κανόνων για κάθε κατηγορία έργων ΑΠΕ και ανά κατηγορία χώρου αναμένεται να συμβάλλουν⁶⁹:

- Στην απλοποίηση και συστηματοποίηση των προϋποθέσεων χωροθέτησης των έργων ΑΠΕ,
- Στον εξορθολογισμό, την επιτάχυνση των διοικητικών διαδικασιών και την άρση των γραφειοκρατικών εμποδίων,
- Στην ενίσχυση της επενδυτικής ασφάλειας και την εξάλειψη των επιχειρηματικών αβεβαιοτήτων,
- Στο να γνωρίζουν οι επενδυτές σε ποια κατηγορία ΑΠΕ έχουν δυνατότητα επένδυσης, ποιες είναι οι αδειοδοτικές διαδικασίες που υποχρεούνται να ακολουθήσουν και σε ποιες περιοχές μπορούν να επενδύσουν και
- Στην προστασία του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος και ιδίως των πλέον ευαίσθητων περιβαλλοντικών περιοχών, καθώς και στην

⁶⁷ “Σχέδιο ΚΥΑ για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, (2007).

⁶⁸ Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

⁶⁹ Μπαλτάς Ε. (2007) – “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ και Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

λειτουργική «συνύπαρξή» τους με οικιστικές και άλλου είδους παραγωγικές δραστηριότητες.

Συγκεκριμένα, ο προσδιορισμός της φέρουσας ικανότητας των ΠΑΠ, όπως και η εισαγωγή της μεθοδολογίας για την εκτίμηση του «κορεσμού» του τοπίου από τη χωροθέτηση αιολικών μονάδων θα συντελέσει στην αρμονική ένταξή τους στο περιβάλλον με τη μικρότερη δυνατή οπτική όχληση. Με αυτόν τον τρόπο εξυπηρετούνται οι ανάγκες για την προστασία του περιβάλλοντος και η παραγωγή «πράσινης» ενέργειας με την προώθηση των ΑΠΕ, συμβάλλοντας στο καταληκτικό ζητούμενο της βιώσιμης ανάπτυξης⁷⁰.

Οι παρεχόμενες γενικές κατευθύνσεις του ΕΠ στα κατώτερα διαχειριστικά επίπεδα σχεδιασμού (ΠΠ, ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ) προωθούν την ενσωμάτωση των αναγκών για τη στήριξη των ΑΠΕ ρυθμίσεων σε όλα τα υποκείμενα χωροταξικά και πολεοδομικά σχέδια. Το Πρόγραμμα Δράσης συστηματοποιεί τις απαιτούμενες για την εφαρμογή των προβλέψεων του ενέργειας, καθώς και τους αρμόδιους φορείς και τις πηγές χρηματοδότησης. Όλες οι παραπάνω ρυθμίσεις στηρίζουν την υλοποίηση των επενδύσεων και την ανταπόκριση στους σχετικούς κοινοτικούς και εθνικούς στόχους, προβάλλουν την ορθολογική χωροθέτηση της δραστηριότητας και την ασφάλεια των επενδύσεων, ενώ συνεισφέρουν στην αειφορική διαχείριση⁷¹.

5. Μεθοδολογική προσέγγιση

Η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας αναλύεται σε αυτό το υποκεφάλαιο και στόχο έχει να δώσει μια ουσιαστική και καινοτόμο επίλυση στα καίρια προβλήματα που εμπεριέχει το τωρινό σχέδιο νόμου του ΕΠ για τις ΑΠΕ.

⁷⁰ ENVIROPLAN ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ (2007) – “Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, Σύμβουλοι Αναπτυξιακών & Τεχνικών Έργων Α.Ε.

⁷¹ Μπαλτάς Ε. (2007) – “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ και Σουφλιάς Γ. (2007) “Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).

Τα επιμέρους βήματα που χρησιμοποιήθηκαν ως στάδια της μεθοδολογίας είναι δύο:

- η βιβλιογραφική επισκόπηση και
- η κατάρτιση και σύνταξη ειδικού ερωτηματολογίου.

Η βιβλιογραφική έρευνα αποσκοπεί στη συγκέντρωση του υλικού και των σχετικών πληροφοριών που θα αποδώσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις επίσημες αλλά και άτυπες απόψεις όλων των φορέων που εμπλέκονται στο ζήτημα του χωροταξικού σχεδιασμού των έργων ΑΠΕ. Με αυτόν τον τρόπο επομένως, πρόκειται να παρουσιαστούν βιβλιογραφικά κατά σειρά οι εκφρασθείσες θέσεις και στάσεις των φορέων που λειτουργούν ως κοινωνικοί εταίροι στη διαδικασία διαβούλευσης για τη βελτίωση του κειμένου του ΕΠ.

Οι πηγές άντλησης των απαραίτητων πληροφοριών βασίστηκαν κατά κύριο λόγο από την αναζήτηση σε σχετικές ιστοσελίδες του διαδικτύου επιστημονικών άρθρων και περιοδικών, μελετών, επίσημων ανακοινώσεων από διάφορους οργανισμούς, καθώς και από πρακτικά ημερίδων, διημερίδων και συνεδρίων. Χρησιμοποιήθηκαν επιπλέον για τον εμπλουτισμό της εργασίας πολλά νομοθετήματα και σχετικές νομοθετικές διατάξεις συναφή με το χωρικό σχεδιασμό για τα έργα ΑΠΕ, καθώς και η υπάρχουσα νομολογία του ΣτΕ.

Δεύτερο κατά χρονική σειρά στάδιο αποτελεί η κατάρτιση και σύνταξη ειδικών ερωτηματολογίων. Η μεθοδολογική τους χρήση έρχεται να συμπληρώσει και να εξειδικεύσει την επιτυχή χρήση της βιβλιογραφικής έρευνας, προσδίδοντας στην εργασία μια προστιθέμενη αξία. Ο σημαντικός λόγος που το ερωτηματολόγιο αυξάνει τη σπουδαιότητα της εργασίας έναντι της βιβλιογραφικής αναζήτησης είναι η σφαιρική άποψη που δημιουργείται γύρω από το αντικείμενο της εργασίας. Η βιβλιογραφική αναζήτηση απλώς καταγράφει τις απόψεις των φορέων. Αυτό που παρατηρήθηκε όμως είναι ότι καίρια σημεία που διατυπώνει ένας φορέας για το ΕΠ ως αδυναμίες, παραλείψεις, λανθασμένες διατυπώσεις, προβληματισμοί, ασάφειες και τεχνικά και νομικά κενά για το σχετικό κείμενο δε διατυπώνονται και δεν προτείνονται αντίστοιχα από άλλους φορείς, χωρίς ωστόσο να υποβαθμίζεται η σημασία αυτών των προτάσεων. Απεναντίας, ένας άλλος φορέας ενδεχομένως να διατυπώσει κάποιες εντελώς διαφορετικές απόψεις από τον προηγούμενο φορέα με

την ίδια πιθανόν σπουδαιότητα. Αυτό συμβαίνει εξ αιτίας της διαφορετικής οπτικής γωνίας με την οποία κάθε φορέας εξετάζει το κείμενο του ΕΠ.

Καταλήγει επομένως κανείς στο συμπέρασμα ότι το ερωτηματολόγιο είναι το πιο χρήσιμο εργαλείο που θα συγκεντρώσει τις απόψεις όλων των φορέων για ολόκληρη τη θεματολογία που αφορά το ΕΠ και θα καλέσει όλους αυτούς τους φορείς να απαντήσουν συνολικά επί του Πλαισίου, ακόμα και για εκείνα τα θέματα, για τα οποία στις επίσημες ανακοινώσεις τους δεν είχαν κάνει καμία απολύτως μνεία.

Κατόπιν της βιβλιογραφικής παρουσιάσεως των θέσεων των εμπλεκόμενων φορέων, αναδεικνύονται τα σπουδαιότερα σημεία τα οποία και διαμορφώνονται με τη μορφή ερωτήσεων (21 ερωτήσεις συνολικά, 9 ανοικτού και 12 κλειστού τύπου) στο ερωτηματολόγιο, καλύπτοντας ολόκληρη τη θεματολογία του Πλαισίου και σχετίζονται με θέματα ορισμών, την έκταση εφαρμογής του, τα έργα ηλεκτροπαραγωγής από τις περισσότερες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τα παραρτήματα και τα διαγράμματα και τέλος τις μεταβατικές διατάξεις.

Οι ερωτήσεις διαρθρώνονται σε 5 ξεχωριστές ενότητες ως εξής:

- ❖ Γενικά στοιχεία Φορέα
- ❖ Γενικά στοιχεία Ειδικού Πλαισίου, Έκταση Εφαρμογής και Νέες Τεχνολογίες Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας
- ❖ Κατηγορία Αγροτικών Περιοχών, Περιοχές Αποκλεισμού και Ζώνες Ασυμβατότητας
- ❖ Διαδικασία και θέματα Χωροθέτησης Έργων Ηλεκτροπαραγωγής από Ανανεώσιμες Πηγές
- ❖ Χρονικός Ορίζοντας Εφαρμογής, Ζητήματα Πρακτικής Εφαρμογής του Ειδικού Πλαισίου, Διασύνδεση με άλλα Πλαίσια

Τα ερωτηματολόγια στάλθηκαν σε όλους εκείνους τους δημόσιους φορείς και οργανισμούς που συγκροτούν το Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Ν. 2742/99, άρθ. 4), σε ενώσεις ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ που αντιπροσωπεύουν συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα και σε μη κυβερνητικούς οργανισμούς που εμπλέκονται και αυτοί με απώτερο σκοπό την επίτευξη μιας ευρύτερης κοινωνικής συναινετικής λύσης γύρω από το θέμα του χωρικού σχεδιασμού των έργων ΑΠΕ.

Ειδικότερα, οι φορείς που κλήθηκαν να απαντήσουν στα ερωτηματολόγια είναι:

- ο Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών (Σ.Ε.ΠΟ.Χ.),
- το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Κ.Α.Π.Ε.),
- η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (Ρ.Α.Ε.),
- ο Σύνδεσμος Εταιριών Φωτοβολταϊκών (Σ.Ε.Φ.),
- το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.),
- το Υπουργείο Ανάπτυξης (ΥΠ.ΑΝ.),
- το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων,
- το Υπουργείο Πολιτισμού,
- ο Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου & Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας και Θεσ/νίκης (Ο.Ρ.Σ.Α. και Ο.Ρ.Σ.Θ.),
- το ΠΑΝελλήνιο Δίκτυο ΟΙΚολογικών Οργανώσεων (ΠΑΝ.Δ.ΟΙΚ.Ο.),
- ο Πανελλήνιος Σύλλογος Χημικών Μηχανικών (Π.Σ.Χ.Μ.),
- το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.),
- η περιβαλλοντική οργάνωση WWF Ελλάς,
- το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος (Ι.Τ.Α.-Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.),
- η Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας (Ε.Ν.Α.Ε.),
- Ακαδημαϊκοί/πανεπιστημιακοί φορείς,
- το Ελληνικό Γραφείο της Greenpeace,
- η Περιφέρεια Αττικής,
- οι εταιρείες φωτοβολταϊκών συστημάτων EnGaia και NRG-Orion,
- η Μη κερδοσκοπική εταιρία “Νόμος και Φύση”,
- η Ελληνική Επιστημονική Ένωση Αιολικής Ενέργειας (ΕΛΕΤΑΕΝ) και
- ο Ελληνικός Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ.

Από όλους τους παραπάνω φορείς, οι μοναδικοί που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο είναι αυτοί που αναφέρονται και κατηγοριοποιούνται στο κεφάλαιο 7 (επεξεργασία των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο).

6. Παρουσίαση των επίσημων θέσεων των εμπλεκόμενων φορέων για το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ

6.1. Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας⁷²

Το θέμα της χωροθέτησης των έργων ΑΠΕ, ιδίως για τις νησιωτικές περιοχές, προσλαμβάνει ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις, λόγω των φυσικών συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων και της γενικότερης επιτακτικής ανάγκης να προωθηθούν οι ΑΠΕ.

Το πιο κρίσιμο σκέλος είναι οι διαβουλεύσεις μεταξύ αρμόδιων αρχών και τοπικών κοινωνιών. Ακόμα και ένα άρτιο νομοθέτημα, δε θα μπορέσει να μετουσιωθεί σε πράξη, αν δεν υπάρξει η συγκατάθεση των τοπικών κοινοτήτων. Επομένως, αποδοχή ή απόρριψη τέτοιων σχεδίων είναι ως παράμετροι εξίσου σημαντικές. Το ΕΠ δεν ενσωματώνει κανένα μηχανισμό που να περιγράφει πώς θα επιτευχθεί μια τέτοια κοινωνική συναίνεση.

Για τον ορισμό της “φέρουσας ικανότητας”, το ΤΕΕ θεωρεί σημαντικό να προσδιορίζεται ποια είναι η πραγματική φέρουσα ικανότητα μιας περιοχής, αλλά θα πρέπει ο ορισμός της να επεκταθεί σε όλες τις ΑΠΕ.

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται για τα συμπληρωματικά έργα υποδομής των έργων ΑΠΕ. Η κατασκευή και λειτουργία τους θα πρέπει να αναφέρεται με κατηγορηματικό τρόπο ότι υπόκειται στις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής αδειοδότησης του έργου. Ο φορέας κατασκευής και λειτουργίας θα πρέπει να φέρει την αποκλειστική ευθύνη για την αποκατάσταση της περιοχής μετά το πέρας της επένδυσης.

Απουσιάζουν κάποιες ΑΠΕ οι οποίες θα έπρεπε να μνημονεύονται, παρά το μικρό ειδικό τους βάρος, όπως οι ενεργειακές καλλιέργειες. Μια τέτοια πρόβλεψη θα είχε ως σκοπό να ενδυναμώσει την περαιτέρω παραγωγή ενέργειας από την παραγόμενη βιομάζα και να ευνοήσει τους ίδιους τους αγρότες μέσω των καλλιεργειών.

⁷² Πιταριδάκης Α. (2007) – “Η σημασία ενός ολοκληρωμένου χωροταξικού–πολεοδομικού σχεδιασμού. Προτεραιότητες και ιεράρχηση αναγκών για μια νέα αναπτυξιακή προοπτική της Κρήτης”, εισήγηση Προέδρου του Τμήματος Δυτ. Κρήτης του ΤΕΕ, συνέδριο Κρητών όπου γης «Στόχοι για το μέλλον της Κρήτης».

Στρατηγικός στόχος είναι η διείσδυση των ΑΠΕ ως το 2020 σε ποσοστό 20 % του ενεργειακού ισοζυγίου. Στα πλαίσια όμως της επίτευξης του στόχου, μια απρόβλεπτη έξαρση επενδυτικού ενδιαφέροντος για αδειοδότηση Φ/Β συστημάτων. Το ΤΕΕ θέτει ως προτεραιότητα την προώθηση μικρών Φ/Β συστημάτων που θα εξοπλίζουν τον κτιριακό και οικιακό τομέα και προτείνει να θεσπιστεί διακριτή υποστήριξη τους πρωτίστως για τις νησιωτικές περιοχές.

6.2. WWF Ελλάς⁷³

Είναι αδιαμφισβήτητη η συμβολή των ΑΠΕ στην περιβαλλοντική πολιτική και στην αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου. Δεν πρέπει όμως να παραβλεφθούν και τα μειονεκτήματα των έργων ΑΠΕ, γι' αυτό και απαιτείται προσεκτικός σχεδιασμός. Η καθιέρωση κανόνων για αύξηση των ΑΠΕ θα πρέπει να προάγει τέτοια έργα, εφόσον είναι κοινωνικά αποδεκτά και δε θίγουν τα περιβαλλοντικά στοιχεία μιας περιοχής.

Ένα ζήτημα είναι ότι τα περιθώρια δραστικής μεταβολής των ποσοστών των ΑΠΕ δεν είναι μεγάλα. Απαιτούνται δράσεις για τον εξορθολογισμό του συστήματος στις υποδομές διανομής της ενέργειας, την προαγωγή της αποδοτικότητάς της και τη διείσδυση των ΑΠΕ σε πολλούς τομείς. Οι πολιτικές αυτές σχετίζονται με την ευρεία ενεργειακή διαχείριση ανεξαρτήτως του τρόπου παραγωγής της.

Το σχέδιο νόμου του ΕΠ κινείται εκτός του ΓΠ που δεν έχει ακόμα προωθηθεί. Υπάρχει αντινομία που αφορά την έγκριση ΕΠ ανεξάρτητα από την ύπαρξη ΓΠ μόνο κατά την πρώτη εφαρμογή της νομοθεσίας. Ήδη έχει εγκριθεί το ΕΠ για τα σωφρονιστικά καταστήματα και συνεπώς δεν μπορεί να εγκριθεί άλλο ΕΠ δίχως την ύπαρξη του ΓΠ. Ήδη θα έπρεπε να εκπονηθεί το ΓΠ πριν το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.

Όλα τα ΕΠ πρέπει να εναρμονίζονται με το ΓΠ, αλλά και μεταξύ τους. Ιδίως για το ΕΠ της βιομηχανίας, το WWF κρίνει ως μείζονος σημασίας την πρόκριση περιοχών για χωροθέτηση ΑΠΕ που χαρακτηρίζονται ως βιομηχανικές ζώνες. Απουσιάζει οποιαδήποτε αναφορά που θα αναλάβει τη διαδικασία εναρμόνισης των ΕΠ μεταξύ τους.

⁷³ WWF Ελλάς (2007) – “Σχολιασμός του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”.

Κρίνεται ως άτοπη η διαδικασία καθορισμού των ΠΑΠ. Δεν υποβαθμίζεται το επενδυτικό ενδιαφέρον, αλλά ο προσανατολισμός των έργων πρέπει να εκπορεύεται από τις ανάγκες του σχεδιασμού. Το επενδυτικό ενδιαφέρον δεν πρέπει να προσλαμβάνει ειδικό βάρος έναντι της δέσμης των υπολοίπων κριτηρίων, αλλά να θεωρείται ισοβαρές με όλα τα άλλα.

Τα ειδικά κριτήρια χωροθέτησης και ένταξης στο τοπίο θα κριθούν με το χρόνο, υπό την αίρεση της παρακολούθησης επί του πρακτέου των μεγεθών αυτών. Πιθανή αναποτελεσματικότητα των κανόνων επιβάλλει ριζική αναθεώρησή τους, προς το παρόν όμως πρέπει να παραμείνουν με μια ικανή χρονική περίοδο εφαρμογής τους.

6.3. Ελληνικός Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ⁷⁴

Το πρώτο αρνητικό σημείο είναι ο χρονικός ορίζοντας εφαρμογής του ΕΠ. Οι προβλεπόμενες δράσεις θα χρηματοδοτηθούν από επιχειρησιακά προγράμματα της ΕΕ και ιδιωτικούς πόρους. Αν ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησης του Προγράμματος Δράσης είναι το 2013, τότε είναι αμφίβολο αν τα περισσότερα μέτρα προλάβουν να υλοποιηθούν έως το έτος-στόχο 2010.

Η πιο καινοτόμος πρόταση της ΣΜΠΕ είναι η αναφορά για εξαίρεση από τη χωροθέτηση αιολικών μονάδων των δασικών και αναδασωτέων εκτάσεων, που δεν προβλέπονται ως περιοχές αποκλεισμού από το ΕΠ. Ανάμεσα στη ΣΜΠΕ και το ΕΠ πρέπει να υπάρχει αρμονική σχέση. Όταν εγκρίνεται το ΕΠ πολύ αργότερα τη ΣΜΠΕ δίχως να έχει υιοθετήσει τις προτάσεις της, είναι πιθανή κάποια νομική εμπλοκή του.

Ότι αφορά τις ζώνες ασυμβατότητας, το σχετικό άρθρο διακατέχεται από αοριστίες. Τέτοιες ζώνες είναι οι οι *«ατύπως διαμορφωμένες στο πλαίσιο της εκτός σχεδίου δόμησης τουριστικές και οικιστικές περιοχές»* και οι *«αγροτικές περιοχές υψηλής παραγωγικότητας»*. Υπάρχει ακόμα ανάγκη να αρθούν από τις περιπτώσεις περιοχών αποκλεισμού οι *«τουριστικοί λιμένες»*, οι ΠΟΤΑ, οι ΠΟΑΠΔ και τα θεματικά πάρκα.

Η θεμοθέτηση ενός *«τυφλού»* μαθηματικού μοντέλου αποκλεισμού δε θα επιφέρει ορθή αξιολόγηση για τις επιπτώσεις των Α/Γ. Η αντικειμενικοποίηση των οχλήσεων πρέπει να εξετάζεται βάσει των διεθνών εφαρμοζομένων μεθόδων φωτορεαλιστικής

⁷⁴ Βασιλάκος Ν. (2007) – *“Το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ: Λύση ή νέο πρόβλημα;”*

απεικόνισης των αιολικών πάρκων. Η μόνη ασφαλής μέθοδος είναι η ad hoc αξιολόγηση του τοπίου, υπό το πρίσμα της διατήρησης του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος.

Η υιοθέτηση του πρωτοβάθμιου ΟΤΑ δημιούργησε αναντιστοιχίες στα ποσοστά κάλυψης. Ενώ με την ομάδα όμορων ΟΤΑ δεν παρουσίαζαν πρόβλημα στο μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης, με επίπεδο αναφοράς έναν ΟΤΑ παρουσιάζουν πρόβλημα. Επίσης, η ΚΥΑ αναγκάστηκε να χρησιμοποιήσει αυξημένα ποσοστά κάλυψης, προκαλώντας αντιδράσεις.

6.4. Σύνδεσμος Εταιρειών Φωτοβολταϊκών⁷⁵

Ατεκμηρίωτο θεωρείται το κριτήριο χωροθέτησης των μονάδων εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας σε περιοχές που είναι αθέατες από πολυσύχναστους χώρους. Μετρήσεις δείχνουν ότι η αντανάκλαση της ηλιακής ακτινοβολίας στις επιφάνειες των φωτοβολταϊκών πλαισίων δεν προκαλεί ιδιαίτερες οχλήσεις.

Οι μονάδες ΑΠΕ είναι συμβατές με τις αγροτικές γαίες και δεν πρέπει να εξοβελίζονται από τον ύπαιθρο χώρο. Η συνεκτική συγκρότηση του χώρου επιτάσσει τη χωροθέτηση χρήσεων στην ύπαιθρο που είναι συμβατές με τον αγροτικό της χαρακτήρα. Προτάσεις του ΣΕΦ είναι η προστασία των αγροτικών εκτάσεων με ταυτόχρονη εγκατάσταση μονάδων ΑΠΕ. Χρήσιμη θα ήταν η απαλοιφή των αγροτικών περιοχών ως ζώνη ασυμβατότητας. Ταυτόχρονα, είναι αναγκαία η προστασία της γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας.

Οι προβλεπόμενοι περιορισμοί για τις αποστάσεις των εγκαταστάσεων από τις ζώνες αποκλεισμού δημιουργούν μια εκτεταμένη ζώνη αποκλεισμού που περιβάλλει την αρχική. Η φιλοσοφία αυτή στερείται νοήματος. Η νομοθεσία επιτρέπει την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών πλαισίων σε περιοχές εντός εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων, εντός ορίων οικισμών με πληθυσμό μικρότερο των 2.000 κατοίκων, όπως και σε περιοχές εκτός σχεδίου. Η φύση της τεχνολογίας τα ενσωματώνει επάνω σε κτίσματα και εντός οικισμών, άρα η τήρηση ελάχιστων αποστάσεων από πολυσύχναστους χώρους αντικρούεται.

⁷⁵ Ψωμάς Σ. (2007), – “*Ανάπτυξη ΑΠΕ*”, στη Ναυτεμπορική (20/06/2007).

Η ηλεκτροπαραγωγή από ηλιοθερμικούς σταθμούς ενισχύεται θεσμικά. Ο διαφαινόμενος όμως κίνδυνος είναι η μη λειτουργία τους, εξ αιτίας της έλλειψης διαθέσιμης γης, ζήτημα που δεν καλύπτεται από το ΕΠ. Η κατασκευή ηλιοθερμικού σταθμού είναι ανεφάρμοστη, διότι στις ήδη θεσμοθετημένες βιομηχανικές ζώνες δεν υπάρχει διαθέσιμη γη. Ακόμα, οι ηλιοθερμικοί σταθμοί αποκλείονται από αγροτικές περιοχές. Μόνη λύση θα ήταν η αναθεώρηση της πρότασης για άρση τους ως περιοχές αποκλεισμού και η χωροθέτηση σε αγροτικές.

6.5. Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών⁷⁶

Το σημαντικότερο πρόβλημα ήταν ο υποκειμενισμός στην περιβαλλοντική αδειοδότηση ενός έργου ΑΠΕ. Για τις εγκαταστάσεις που χωροθετήθηκαν ως και πριν τη θεσμοθέτηση του ΕΠ, είναι σκόπιμη η αναδρομική ισχύς των νέων κριτηρίων χωροθέτησης. Ο χαρακτήρας του ΕΠ είναι στρατηγικός, λείπει όμως ο διακριτός του ρόλος. Το πρόβλημα πηγάζει από την εκπόνηση του ΕΠ πριν το ΓΠ.

Η άσκηση περιφερειακής πολιτικής μέσω ΑΠΕ μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός τοπικής ανάπτυξης. Ο ισχυρισμός αυτός επιτάσσει μια ελάχιστη συνεισφορά των ΑΠΕ ανά περιφέρεια και χωροθέτηση σε όλες τις περιφέρειες. Δεν υπάρχουν ποσοτικοποιήσιμα κριτήρια χωροθέτησης για ισόρροπη κατανομή στον ελληνικό χώρο.

Τα ειδικά κριτήρια χωροθέτησης κρίνονται ανεπαρκή. Ένταξή τους θα μπορούσε να γίνει μόνο αν εφαρμοστεί δέσμη πολλαπλών κριτηρίων. Επίπεδο αναφοράς μπορεί να είναι όχι μόνο ένας ΟΤΑ, αλλά μια ευρύτερη περιοχή από πλευράς επιπτώσεων και πόρων. Ιδίως για μικρές νησιωτικές περιοχές, η δέσμη κριτηρίων πρέπει να συμπεριλάβει και αισθητικά κριτήρια σε σχέση με την κλίμακα τοπίου-τόπου.

Δεν συμπεριλαμβάνονται ως ζώνες ασυμβατότητας τα δάση και οι δασικές περιοχές, σε αντίθεση με τις αγροτικές. Τα δάση θεωρούνται ευάλωτες περιοχές, οπότε θα έπρεπε να εμπίπτουν στις περιοχές αποκλεισμού, όπως και οι ΖΕΠ της ορνιθοπανίδας, αλλά ολόκληροι οι Εθνικοί Δρυμοί και όχι μόνο οι στενοί πυρήνες τους.

⁷⁶ Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών (2007), Μόνιμη Επιτροπή Πολεοδομικής, Χωροταξικής και Περιβαλλοντικής Πολιτικής – “*Θέσεις επί του Σχεδίου ΚΥΑ για τις ΑΠΕ*”.

Το ΕΠ προβλέπει ειδικά κριτήρια χωροθέτησης στο θαλάσσιο χώρο, όμως θα πρέπει να εμπεριέχει μια δέσμευση ελέγχου για τη μελλοντική του διαχείριση, καθώς αναμένεται μια μεσοπρόθεσμη ζήτηση σε θαλάσσιες περιοχές. Ο θαλάσσιος χώρος δεν πρέπει να προσεγγίζεται ως ιδιαίτερης περιβαλλοντικής αξίας, αλλά ως ευκαιρία αλόγιστης χωροθέτησης με απρόβλεπτες περιβαλλοντικές συνέπειες.

Για τη διαφύλαξη της αισθητικής του τοπίου προβλέπονται κανόνες ένταξης. Η επιταγή όμως για τη συμμετοχή των ΑΠΕ κατά 20 % οδηγεί στην ύπαρξη ενός μόνο κριτηρίου που είναι η συνολική πυκνότητα των Α/Γ. Δίδεται όμως η δυνατότητα υπέρβασης του πρώτου κριτηρίου και τότε λειτουργεί ένα δεύτερο. Η ύπαρξη μόνο δύο κριτηρίων οδηγεί στην απαξίωση της περιοχής.

6.6. Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας⁷⁷

Στρατηγικοί στόχοι του ΕΠ είναι η διαμόρφωση χωροταξικού σχεδιασμού για τον προσανατολισμό των επενδύσεων, με σκοπό τη χωροθέτηση μονάδων ΑΠΕ και τη μείωση των επιχειρηματικών ρίσκων.

Οι μέγιστες επιτρεπόμενες πυκνότητες σε επίπεδο ΟΤΑ μετριάζουν τις κοινωνικές αντιδράσεις και επιφέρουν περιθώρια για χωροθέτηση επιπρόσθετων παραγωγικών δραστηριοτήτων στον ιστό της περιοχής.

Οι ΠΑΠ καθορίζονται βάσει των περιοχών αποκλεισμού. Σε επόμενο στάδιο χρησιμοποιείται η τήρηση των ελάχιστων αποστάσεων για την περιβαλλοντική όμως αδειοδότηση των μονάδων ΑΠΕ. Συμπεραίνει κανείς ότι η φέρουσα ικανότητα προσδιορίζεται μόνο από τα γενικά κριτήρια ασυμβατότητας. Μια περιοχή επομένως που χαρακτηρίζεται με εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό θα ικανοποιεί τη φέρουσα ικανότητάς της, εφόσον χωροθετείται ο μέγιστος αριθμός Α/Γ σε σημεία που δεν αποτελούν ζώνες ασυμβατότητας.

Δεν είναι δυνατή η προεκτίμηση της φέρουσας ικανότητας. Μια ΠΑΠ προκύπτει μετά τη χρήση του κριτηρίου των περιοχών αποκλεισμού και η φέρουσα ικανότητά της υπολογίζεται μετά και την τήρηση των ελάχιστων αποστάσεων. Η αποσαφήνιση

⁷⁷ Ζαρκαδούλα Μ. (2007) – “Χωροταξικός Σχεδιασμός και ΑΠΕ – Μεθοδολογική Προσέγγιση και Κριτήρια Χωροταξικού Σχεδιασμού Έργων ΑΠΕ στον Ελλαδικό Χώρο”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.

της φέρουσας ικανότητας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τον καθορισμό των επιτρεπόμενων χρήσεων.

Η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων σε ΖΕΠ της ορνιθοπανίδας επιτρέπεται ύστερα από ειδική ορνιθολογική μελέτη. Εάν αυτή δείξει ότι η ορνιθοπανίδα δεν απειλείται, τότε εγκρίνονται οι περιβαλλοντικοί όροι και η μονάδα αδειοδοτείται. Τότε και μόνο το ΕΠ κρίνει ότι η εν λόγω ΖΕΠ δεν αποτελεί ζώνη ασυμβατότητας.

Οι αιολικές μονάδες προκαλούν έντονες οπτικές οχλήσεις και έτσι λειτουργούν στο ΕΠ κανόνες, ώστε να ελαχιστοποιηθεί η υποκειμενικότητα για το αν η Α/Γ προκαλεί μεταβολές στη σύνθεση του τοπίου. Η κυριότερη διαφοροποίηση για τους κανόνες ένταξης στο τοπίο έγκειται από την κατηγορία του χώρου.

6.7. Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας⁷⁸

Στην έκταση εφαρμογής του ΕΠ, πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για μεγάλα υδροηλεκτρικά έργα και για τεχνολογίες που δεν είναι ώριμες, αλλά στο μέλλον μπορεί να καταστούν εμπορικά εκμεταλλεύσιμες, ενώ πρέπει να περιλαμβάνονται και οι αυτοπαραγωγοί. Γενικότερο συμπέρασμα είναι ότι όλα τα έργα ΑΠΕ πρέπει να υπάγονται στις ρυθμιστικές αρχές του ΕΠ.

Πρόβλημα εντοπίζεται και στη διαδικασία καθορισμού των ΠΑΚ. Δεν είναι ευκρινές αν οι ΠΑΚ είναι όλες οι περιοχές που δεν εντάσσονται σε ΠΑΠ, ή αν η ακριβής τους οριοθέτηση παραπέμπεται στα υποκείμενα διαχειριστικά επίπεδα.

Στα κριτήρια χωροθέτησης αιολικών μονάδων, επιλέγεται ο πρωτοβάθμιος ΟΤΑ. Αυτό οδήγησε σε υψηλό ποσοστό κάλυψης της επιφάνειάς τους, για να καλυφθούν οι περιπτώσεις ΟΤΑ με ικανοποιητικά ποσοστά αιολικού δυναμικού. Δεδομένου όμως ενός μεγάλου τμήματος της χώρας με υψηλό δυναμικό, προκύπτουν πολλοί ΟΤΑ, η επιφάνεια των οποίων θα καλυφθεί. Δημιουργούνται έτσι εσφαλμένες εντυπώσεις για τη συνολική έκταση που μπορεί να καλύπτεται από αιολικές μονάδες. Ιδιαίτερα επίκαιρο είναι το ζήτημα της διοικητικής αναδιάρθρωσης της χώρας. Μια τέτοια πιθανότητα θα πρέπει να βρει το ΕΠ αρκετά ευέλικτο.

⁷⁸ Κατσαρός Α. (2007) – “Θέσεις της ΠΑΕ επί του σχεδίου ΚΥΑ για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις ΑΠΕ”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.

Για την Αττική προβλέπονται ειδικά κριτήρια. Αναφέρεται το όριο εκμεταλλευσιμότητας του αιολικού δυναμικού σε συνολικό αριθμό τυπικών Α/Γ, αλλά δεν υπάρχει γεωγραφική απεικόνιση της συνολικής ισχύος αυτής, πλην κάποιων ορεινών περιοχών. Θα ήταν χρήσιμος ένας χάρτης που παρουσιάζει γεωγραφικά τις περιοχές αυτές.

Δεν καθορίζονται αποστάσεις των ΜΥΗΕ από τις περιοχές αποκλεισμού. Είναι επιβεβλημένο να ποσοτικοποιηθούν τα όρια των αποστάσεων, όπως γίνεται στις αιολικές εγκαταστάσεις. Τίθενται αυστηροί κανόνες στη χωροθέτηση ΜΥΗΕ, πράγμα που καθιστά αναξιόπιστη τη χωροθέτησή τους και την παρελκόμενη αύξηση της υδροηλεκτρικής ενέργειας.

Τα κριτήρια χωροθέτησης εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας είναι υποκειμενικά. Δεν προσδιορίζονται αποστάσεις που πρέπει να τηρούνται από τις ζώνες αποκλεισμού. Πρέπει να προσδιοριστούν ποιοι χώροι θεωρούνται πολυσύχναστοι και ποιες διατάξεις χαρακτηρίζουν μια γαία ως υψηλής παραγωγικότητας.

6.8. Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης της ΚΕΔΚΕ⁷⁹

Το σπουδαιότερο πρόβλημα είναι η οπτική “*ρύπανση*” των, η οποία περιορίζεται με τη θέσπιση ελάχιστων αποστάσεων. Ένα άλλο πρόβλημα είναι η αλλοίωση του χαρακτήρα της περιοχής, που συνδέεται με τις χρήσεις που περιβάλλουν τα έργα ΑΠΕ. Το ΕΠ πρέπει να ορίζει χρήσεις γης που είναι ασύμβατες με τα έργα ΑΠΕ και να αποκλείει έτσι τη χωροθέτηση. Οι χωροταξικοί περιορισμοί δημιουργούν και αυτοί περιβαλλοντικά προβλήματα. Οι συνηθισμένες τοποθεσίες που επιλέγονται για χωροθέτηση αιολικών πάρκων είναι ορεινές περιοχές με αραιή θαμνώδη βλάστηση και με κυριότερη χρήση τη βόσκηση αιγοπροβάτων. Η χωροθέτησή τους απαγορεύεται σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές. Επιπλέον, πηγή όχλησης είναι η παραγωγή θορύβου σε αυξημένα επίπεδα.

Είναι πολλές οι θετικές επιπτώσεις στην τοπική απασχόληση και τα εισοδήματα, ωστόσο παρατηρούνται συμπτώματα παρεμπόδισης των έργων ΑΠΕ. Είναι γνωστό το σύνδρομο NIMBY, που εκφράζει τον αρνητισμό της κοινωνίας, με το σκεπτικό ότι η εγκατάσταση θα μπορούσε να γίνει οπουδήποτε αλλού. Τα γενεσιουργά του αιτία

⁷⁹ Λάλας Δ. (2007) – “*Τι θα έλεγε ένας ΑΠΕάνθρωπος στον Δήμαρχο*”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.

είναι η έλλειψη ενημέρωσης και η κατασκευή ενός μύθου για τις αρνητικές επιπτώσεις των ΑΠΕ.

Το σύνδρομο NIMBY ισχύει και σε περιπτώσεις έργων ΑΠΕ και ενίοτε επιτείνεται. Διαφαινόμενος κίνδυνος είναι να μετεξελιχθεί σε μια χειρότερη έκφραση που είναι το σύνδρομο Banana, δηλαδή «να μη χτιστεί τίποτε και πουθενά». Για να αποσοβηθούν αυτοί οι κίνδυνοι πρέπει το ΕΠ να προτείνει ένα μηχανισμό που θα αναλάβει το ρόλο μεσολαβητή ανάμεσα στις τοπικές κοινωνίες και τα έργα ΑΠΕ. Στρατηγικός στόχος είναι η επίτευξη συναίνεσης.

Ένα άρτιο Πρόγραμμα Δράσης πρέπει να περιέχει αρχικά την αποτύπωση και τις ενεργειακές ανάγκες της περιοχής. Έπειτα, πρέπει να προσδιορίζεται το εν δυνάμει εκμεταλλεύσιμο ενεργειακό δυναμικό. Ακολουθεί ο προσδιορισμός της φέρουσας ικανότητας της περιοχής, το πρόγραμμα για τον ενεργειακό σχεδιασμό και η αντιμετώπιση των δυσκολιών που ανακύπτουν κατά την υλοποίηση. Κατόπιν, διερευνώνται δράσεις με ή και χωρίς ιδιωτικές συμμετοχές, ενώ ο κύκλος κλείνει με την ενημέρωση των δημοτών.

6.9. Ακαδημαϊκοί φορείς⁸⁰

Το πρώτο αρνητικό σημείο είναι η μείωση του αριθμού των Α/Γ. Το 8 % της έκτασης του ΟΤΑ ως μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης εδαφών είναι μικρό. Υπάρχει ανάγκη μεγαλύτερου ποσοστού στην εδαφική κάλυψη των ΟΤΑ σε μια ευρύτερη χωρική ζώνη ως ενιαία περιοχή χωροθέτησης.

Παρατηρείται έλλειψη σαφήνειας στον καθορισμό των ΠΑΠ. Το πρόβλημα είναι ότι οι διατάξεις του ΕΠ δεν είναι κανονιστικού χαρακτήρα, λόγω του Ν. 2742/99 που παρέχει γενικότερες κατευθυντήριες γραμμές στο σχεδιασμό. Οι ΠΑΠ είναι ένα εργαλείο άξιο αναφοράς, δεν είναι όμως και αυτές με τη σειρά τους δεσμευτικές. Για να αποσαφηνιστεί το ζήτημα θα πρέπει να προηγηθεί θεσμοθέτησή τους με πολεοδομικό σχέδιο.

⁸⁰ Μπεριάτος Η. (2007) – “Χωροταξικός Σχεδιασμός και ΑΠΕ – Χωρική Διακυβέρνηση και ΑΠΕ. Ιδιαιτερότητες και προβλήματα”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ και Οικονόμου Δ. (2007) – “Χωρικός Σχεδιασμός και Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις ΑΠΕ (σχέδιο ΚΥΑ): σε ποιο βαθμό το δεύτερο καλύπτει τις απαιτήσεις του πρώτου;”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.

Αναφορικά με τα δάση και τις δασικές εκτάσεις, η υπάρχουσα νομολογία του ΣτΕ για την ακύρωση πράξεων της διοίκησης για χωροθέτηση έργων ΑΠΕ σε δασικές εκτάσεις αρκεί, όπως και η γενικότερη νοοτροπία του ΕΠ.

Γενικότερη αντίληψη είναι ότι ο στόχος να ανέλθει στο 20,1 % ως το 2010 το ποσοστό συμμετοχής των ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας είναι εφικτός. Ο απώτερος στόχος όμως της συμμετοχής των ΑΠΕ στο 29 % ως το 2020 είναι δύσκολα πραγματοποιήσιμος με κίνδυνο οι μελλοντικές ενεργειακές ανάγκες να προέλθουν από συμβατικές μορφές. Πιθανή θεώρηση του ΕΠ ως «περιβαλλοντικό κεκτημένο», μπορεί να αποπροσανατολίσει τη χώρα από την πρόκληση του 29 % με χρονικό ορίζοντα το 2020.

Τέλος, έχει ήδη υποτιμηθεί το επενδυτικό ενδιαφέρον για την ανάπτυξη μικρών φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων. Ο μεγάλος αριθμός τους και η χωρική τους διασπορά θα δημιουργήσει έντονες αλλοιώσεις στο τοπίο, οπότε προκύπτει ανάγκη για αύξηση του εύρους των περιοχών αποκλεισμού, ή του ανώτατου ποσοστού κάλυψης.

6.10. Πανελλήνιος Σύλλογος Χημικών Μηχανικών⁸¹

Το πρώτο σημείο που θίγεται είναι οι ΠΑΠ. Το αποκλειστικό κριτήριο της ζήτησης μπορεί να προκαλέσει επενδυτικό ενδιαφέρον σε περιοχές που δεν είναι καθορισμένες ως ΠΑΠ. Άρα, οι ΠΑΠ θα πρέπει να διακρίνονται από ευελιξία, αν χαρακτηριστούν ως περιοχές υψηλής ζήτησης.

Θεσπίζονται ειδικά κριτήρια χωροθέτησης στην Αττική, λόγω μητροπολιτικών χαρακτηριστικών. Θα πρέπει να εξεταστούν πολλά μεγάλα αστικά κέντρα για το αν θα πρέπει να υπάρχουν και για αυτά ειδικά κριτήρια, ιδίως για τη Θεσσαλονίκη.

Απουσιάζει οποιαδήποτε αναφορά σε μονάδες για αξιοποίηση του γεωθερμικού δυναμικού του εδάφους με στόχο τη θέρμανση/ψύξη των κτιρίων. Βαρύνουσα σημασία πρέπει να δοθεί σε απλοποίηση των αδειοδοτικών διαδικασιών για τις αντίστοιχες εγκαταστάσεις, οι οποίες συνδέονται με τις γειτνιάζουσες χρήσεις γης και τις περιοχές αποκλεισμού.

⁸¹ Πανελλήνιος Σύλλογος Χημικών Μηχανικών (2007), Συλλογικά – Παραταξιακά – “Σχολιασμός Προσχεδίου Νόμου”, σελ. 16, τεύχος 332.

Το μέτρο του αποκλεισμού των αιολικών μονάδων από αγροτικές περιοχές πριμοδοτεί την προστασία της αγροτικής παραγωγικότητας έναντι των έργων ΑΠΕ. Με το επιχείρημα ότι η Ελλάδα εξαρτάται κατά 70 % ενεργειακά από άλλες χώρες, κρίνεται ως επιτακτική ανάγκη να υπάρχει μια πολιτική που να εξομαλύνει τις ποικίλες ανάγκες.

Για τη χωροθέτηση ΜΥΗΕ, ο εντοπισμός των υδατικών διαμερισμάτων με εκμεταλλεύσιμο δυναμικό, οι περιοχές αποκλεισμού τους και η εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας θα γίνουν πιο ρεαλιστικά, εάν ληφθεί υπόψη η κοινοτική Οδηγία–Πλαίσιο για τα νερά και οι σχετικές εθνικές νομοθεσίες εναρμόνισής τους.

Αναγκαίο είναι να εισαχθεί ένας ορισμός για τις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής από βιομάζα και βιοαέριο, ώστε να είναι δυνατή η εκτίμηση του ύψους των μονάδων. Πρέπει να δοθούν κίνητρα για την ανάπτυξη ενεργειακών φυτών, ειδικά ο πρώτος κλάδος σε αυτήν την παραγωγική δραστηριότητα θα εκλείψει και θα απαιτηθούν εισαγωγές πρώτων υλών. Το ΕΠ πρέπει να απεικονίζει διαγραμματικά το δυναμικό των ενεργειακών καλλιεργειών σε αγροτικές περιοχές.

6.11. Greenpeace και Ελληνική Επιστημονική Ένωση Αιολικής Ενέργειας⁸²

Κατά το κοινό κείμενο των οργανώσεων, απαιτείται ανάληψη αποτελεσματικών δράσεων, αφού καθυστερούμενες δράσεις θα αποδειχθούν ανεφάρμοστες. Στην ιεράρχηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων πρέπει να σταθμιστούν και οι άλλες πτυχές των ΑΠΕ, που αφορούν μια αποκέντρωση των ενεργειακών κέντρων, συγκρότηση ενός σταθερού ενεργειακού δικτύου και δημιουργία θέσεων εργασίας.

Βασικά σημεία είναι η χωροθέτηση έργων ΑΠΕ πλησίον των οικιστικών συνόλων για τον εκμηδενισμό των απωλειών ενέργειας στα δίκτυα μεταφοράς της. Θα πρέπει παράλληλα να επιδιώξουν επίτευξη κοινωνικών συμφωνιών για την αποδοχή των μονάδων. Το κείμενο αναφέρει ότι τα έργα ΑΠΕ στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος, επιφέρουν όμως αρνητικές επιπτώσεις. Οι ΜΠΕ θα καταδείξουν το μέγεθος των οχλήσεων, ενώ είναι ευκατὰ η χωροθέτηση σε όλη την επικράτεια.

⁸² ΕΛΕΤΑΕΝ και Greenpeace (2007) – “Υψηστή προτεραιότητα η προώθηση των ΑΠΕ για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών”, Αθήνα – κοινό κείμενο αρχών.

Το ΕΠ διατυπώνει όλες τις περιοχές εκείνες στις οποίες τα έργα ΑΠΕ απαγορεύονται και να τις χαρακτηρίζει ως ζώνες ασυμβατότητας. Περαιτέρω, θα πρέπει να προσδιορίζει τις επιμέρους ρυθμίσεις χωροθέτησης, καθώς και μια αιτιολόγηση για τους λόγους αποκλεισμού. Ως εργαλείο, το ΕΠ πρέπει να είναι ευέλικτο, ώστε να προσαρμόζεται στη μεταβλητότητα των αναγκών. Μεγαλύτερες ενεργειακές ανάγκες θα δρομολογήσουν εξελίξεις στην αναθεώρησή του για ευκολότερες διαδικασίες χωροθέτησης των έργων ΑΠΕ.

Αρνητικό σημείο είναι η έλλειψη άλλων τεχνολογιών, όπως οι ηλιοθερμικοί σταθμοί. Τεχνολογίες που δεν είναι εμπορικά ώριμες δεν πρέπει να αποκλείονται. Τυχόν αλλαγές σε τέτοιες τεχνολογίες θα επηρεάσουν το ΕΠ προς την κατεύθυνση της εμπλοκής του, αναφορικά με τεχνικές λεπτομέρειες οι οποίες μεταβάλλονται ταχύτατα.

Τέλος, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η μέγιστη πυκνότητα ισχύει μόνο θεωρητικά. Πρακτικά, το θεωρητικό αυτό μέγιστο ελαττώνεται πολύ, λόγω άλλων παραγόντων. Για κάθε περιοχή προτείνεται μια ελάχιστη ισχύ, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα επέκτασής της, αναλόγως με τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής.

7. Αποτελέσματα επεξεργασίας ερωτηματολογίων

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται το σύνολο των φορέων/οργανισμών που έδωσαν τελική απάντηση στο ερωτηματολόγιο σχετικά με το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.

Ενότητα 1 – Γενικά στοιχεία φορέα

Πίνακας 4. Συγκεντρωτικός πίνακας με τα στοιχεία των φορέων/οργανισμών

Φορέας/οργανισμός	Είδος φορέα/οργανισμού	Αντικείμενο έρευνας-ενασχόλησης	Βαθμός συνάφειας ως προς το χωροταξικό σχεδιασμό των έργων ΑΠΕ
Υπουργείο	Δημόσιος φορέας	Προώθηση	Μεγάλος

<i>Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων</i>		χωροταξικού σχεδιασμού των έργων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ	
<i>Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων</i>	Δημόσιος φορέας	Θέματα έγκρισης επέμβασης σε εκτάσεις δασικού χαρακτήρα έργων ΑΠΕ	Μεγάλος
<i>NRG-Orion</i>	Ιδιωτικός φορέας	Φωτοβολταϊκά & συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας	Μικρός
<i>EnGaia</i>	Ιδιωτικός φορέας	Συστήματα ανανεώσιμης ενέργειας	Μεγάλος
<i>Ελληνική Επιστημονική Ένωση Αιολικής Ενέργειας</i>	Ιδιωτικός φορέας	Ανάπτυξη- επενδύσεις σε αιολικά πάρκα	Μεγάλος
<i>Ελληνικός Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ</i>	Άλλο (αστικός μη κερδοσκοπικός οργανισμός)	Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ	Μεγάλος
<i>Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας</i>	Άλλο (ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικός φορέας με σκοπούς δημοσίου συμφέροντος)	Εξοικονόμηση ενέργειας & ΑΠΕ. Υλοποίηση προγραμμάτων σε ερευνητικό επίπεδο ή σε επίπεδο πολιτικής	Μέσος
<i>WWF Ελλάς</i>	Μη κυβερνητική περιβαλλοντική οργάνωση	Προστασία περιβάλλοντος με στόχο τη συνύπαρξη	Μεγάλος

		ανθρώπου & φύσης	
<i>Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης της ΚΕΔΚΕ</i>	Άλλο (ΝΠΙΔ)	Συνδικαλιστικό όργανο των ΟΤΑ	Μέσος
<i>Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσ/νίκης</i>	Δημόσιος φορέας	Χωροταξικός, πολεοδομικός και περιβαλλοντικός σχεδιασμός για την ευρύτερη περιοχή Θεσ/νίκης	Μέσος

πηγή: ίδια επεξεργασία

Το πρώτο εύλογο συμπέρασμα που προκύπτει από αυτήν την πρώτη ενότητα, στις ερωτήσεις της οποίας υποβλήθηκαν οι φορείς, είναι ο μεγάλος βαθμός συσχέτισης και συνάφειας των φορέων με το χωροταξικό σχεδιασμό των έργων ΑΠΕ και κατ' επέκταση του ίδιου του Πλαισίου. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι 6 από τους 10 φορείς δηλώνουν μεγάλο βαθμό συνάφειας, οι 3 απ' αυτούς μέσο, ενώ μόλις ένας δηλώνει μικρό βαθμό συνάφειας. Επομένως, μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι οι δοθείσες απαντήσεις σε όλα τα επιμέρους ζητήματα που απασχολούν το Πλαίσιο χαρακτηρίζονται από αξιοπιστία, εγκυρότητα και αντικειμενικότητα.

Ενότητα 2 – Γενικά στοιχεία του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ, έκταση εφαρμογής και νέες τεχνολογίες ΑΠΕ

Ξεκινώντας με το πρώτο ερώτημα για τη διεκπεραίωση του στρατηγικού στόχου του Πλαισίου για την εύρυθμη χωρική κατανομή των έργων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ φαίνεται να υπάρχει μια γενικότερη ομοφωνία γύρω από το θέμα.

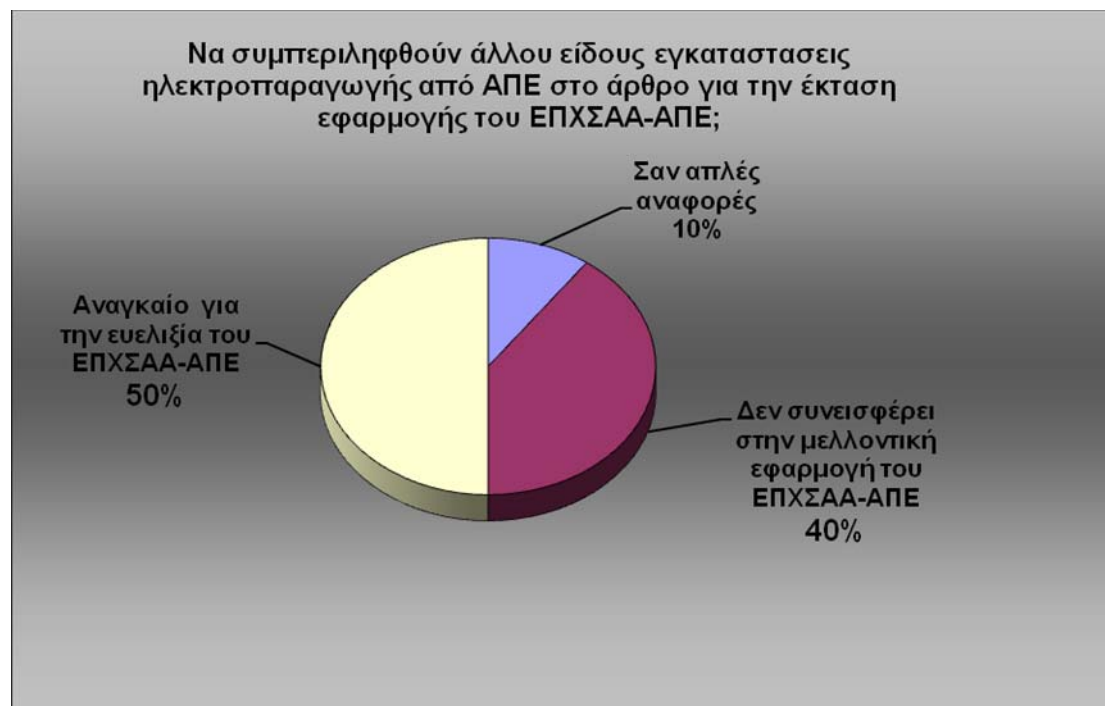
Μόνο ο Οργανισμός Θεσ/νίκης κρίνει ότι το Πλαίσιο δε θα κατορθώσει να επιτύχει τον παραπάνω στόχο, ενώ οι υπόλοιποι φορείς θεωρούν ότι ο στόχος θα επιτευχθεί. Μόνο οι τρεις από αυτούς (ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ, Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ και WWF Ελλάς) διαφοροποιούνται σε μικρό βαθμό, τονίζοντας ότι το Πλαίσιο θα επιτύχει υπό την προϋπόθεση όμως τήρησης όλων των προβλεπόμενων κανόνων που εμπεριέχει. Το γενικότερο κλίμα πάντως που κυριαρχεί είναι συναινετικό ως προς την προσπάθεια του Υπουργείου για το χωροταξικό σχεδιασμό

των έργων ΑΠΕ, γεγονός που υποδεικνύει τη σωστή κατεύθυνση στην οποία κινείται το προς θεσμοθέτηση Πλαίσιο.

Το πρώτο θέμα που τίθεται προς προβληματισμό είναι η έκταση εφαρμογής του Πλαισίου και αν αυτό θα έπρεπε να επεκταθεί, συμπεριλαμβάνοντας και άλλου είδους εγκαταστάσεις όπως για παράδειγμα οι Αυτόνομοι Παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας.

Οι 4 από τις απαντήσεις (ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ, Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ, ΕΛΕΤΑΕΝ και ΥΠΕΧΩΔΕ) πιστεύουν ότι δεν είναι αναγκαίο ένα τέτοιο μέτρο και δεν πρόκειται να συνεισφέρει ουσιαστικά στην ομαλή εφαρμογή του Πλαισίου. Ειδικότερη διευκρίνιση που δόθηκε από το Υπουργείο αναφέρει ότι το Πλαίσιο και αντίστοιχα ο Ν. 2742/1999 ακολουθεί μεθοδολογικά το πνεύμα και τη γενικότερη φυσιογνωμία του Ν. 3468/2006 που αφορά μεγάλης σχετικά ισχύος έργων ΑΠΕ και όχι μικρής, όπως οι αυτοπαραγωγοί. Ενδιαφέρουσες είναι οι απαντήσεις του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και των δύο εταιρειών φωτοβολταϊκών, για αναγκαιότητα της επέκτασης εφαρμογής του Πλαισίου και σε άλλου τύπου εγκαταστάσεις. Κάτι τέτοιο εκ μέρους κυρίως του υπουργείου δείχνει κάποιες τάσεις ως προς την ένταξη και άλλου τύπου εγκαταστάσεων στην έκταση εφαρμογής του Πλαισίου, οι οποίες στην πραγματικότητα είτε δημιουργούν σημαντικές οχλήσεις είτε καταλαμβάνουν μεγάλες εκτάσεις γης (εγκαταστάσεις που αναφέρονται στα άρθ. 4, παρ. 1, εδ. ε) και στ) του Ν. 3468/2006) και ως εκ τούτου χρήζουν ένταξης σε ένα γενικότερο χωροθετικό πλαίσιο κατευθύνσεων. Οι υπόλοιπες 3 απαντήσεις που δίνονται στο ερωτηματολόγιο από τους υπόλοιπους φορείς απλά δείχνουν μια υποτυπώδη χρησιμότητα για τέτοιου τύπου μονάδες ως απλές αναφορές εντός του κειμένου του Πλαισίου.

Διάγραμμα 6. Ενσωμάτωση νέου είδους εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ στο άρθρο για την έκταση εφαρμογής του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.

πηγή: ιδία επεξεργασία

Ποικίλες είναι οι απαντήσεις και στο ερώτημα για ενδεχόμενη ενσωμάτωση από το Πλαίσιο κάποιων νέων τεχνολογιών ΑΠΕ που δεν είναι ακόμα ώριμες εμπορικά ή κοινωνικά.

Κατηγορηματικά αντίθετοι με τις απαντήσεις που δίνουν είναι το ΚΑΠΕ, ο Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ και το ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ, ενώ διφορούμενη είναι η στάση του ΥΠΕΧΩΔΕ, που τονίζει ότι προς το παρόν δεν υπάρχει ανάγκη για κάτι τέτοιο, ακριβώς επειδή τουλάχιστον για το εγγύς μέλλον δε διαφαίνονται περιθώρια ωριμότητας κάποιας από τις νέες τεχνολογίες, ούτως ώστε να εισέλθει δυναμικά στον τομέα της ενέργειας και άρα να επηρεάσει τη χωροταξική κατανομή των αντίστοιχων έργων τους. Δεν αποκλείει όμως ενδεχόμενη μελλοντική ενσωμάτωση κάποιων από αυτών στην υποχρεωτική αναθεώρηση του Πλαισίου με την πάροδο της 5ετίας, ή εάν μεταβληθούν άρδην οι τεχνολογίες αυτές στην επίσπευση της αναθεώρησης ανά 2ετία. Όλες οι υπόλοιπες απαντήσεις των φορέων υποστηρίζουν ότι έστω σαν αναφορές θα έπρεπε να μνημονεύονται από το Πλαίσιο, ώστε να χαρακτηρίζεται από κάποιον βαθμό ευελιξίας αν το επιβάλλουν οι μελλοντικές ανάγκες.

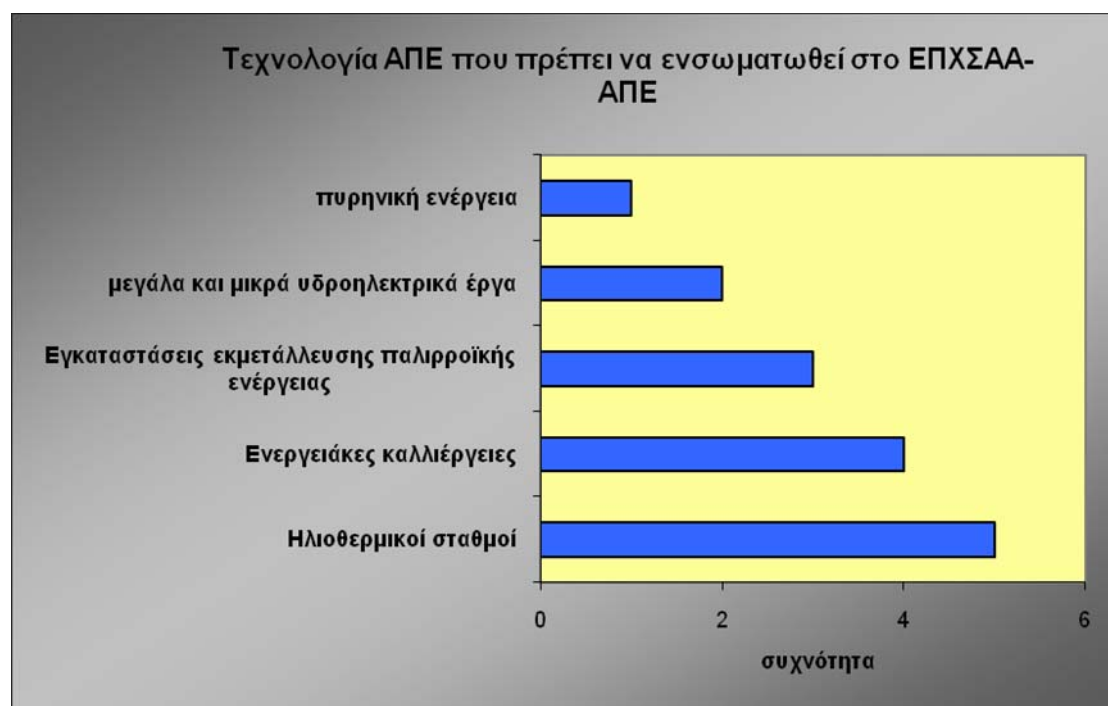
Διάγραμμα 7. Ευελιξία του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ σε σχέση με την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών ΑΠΕ.

πηγή: ίδια επεξεργασία

Από τις 6 απαντήσεις που στηρίζουν την ενσωμάτωση και άλλων τεχνολογιών, πρώτη σε προτίμηση έρχονται οι ηλιοθερμικοί σταθμοί παραγωγής (σημειώνεται ότι προωθούνται ως τεχνολογία από το Ν. 3468/06), η οποία προτιμάται από όλους εκτός από το WWF Ελλάς, η οποία ισχυρίζεται ότι οι ενεργειακές καλλιέργειες είναι αυτές που έπρεπε να διέπονται από κάποιο ειδικό χωροταξικό σχέδιο. Προς την ίδια κατεύθυνση κινούνται η εταιρεία EnGaia και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων. Τρίτη κατά σειρά βρίσκονται οι εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης παλιπροϊκής ενέργειας, σύμφωνα με τις EnGaia και NRG-Orion, ενώ στην τελευταία θέση έρχονται τα μεγάλης και μέσης εγκατεστημένης ισχύος υδροηλεκτρικά έργα που προκρίνονται μόνο από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, μια τοποθέτηση άκρως ενδιαφέρουσα. Σημειώνεται ότι η πυρηνική ενέργεια δεν επιλέχθηκε από κανέναν φορέα, παρ' όλο που σε κανονικές συνθήκες λειτουργίας μπορεί να συντελέσει στη μακροχρόνια επίλυση του ενεργειακού προβλήματος.

Διάγραμμα 8. Τεχνολογία ΑΠΕ που πρέπει να ενσωματωθεί στο ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.

πηγή: ιδία επεξεργασία

Ενότητα 3 – Κατηγορία αγροτικών περιοχών, περιοχές αποκλεισμού & ζώνες ασυμβατότητας

Το αρχικό ερώτημα της τρίτης ενότητας προβληματίζει ως προς το αν αγροτικές περιοχές υψηλής παραγωγικότητας πρέπει εκ προοιμίου να θεωρούνται ζώνες αποκλεισμού. Το γεγονός ότι οι τοποθετήσεις όλων ανεξαιρέτως των φορέων διαφέρουν ριζικά μεταξύ τους, αναδεικνύει το θέμα αυτό ως το σημαντικότερο που επηρεάζει τη λειτουργική εφαρμογή του Πλαισίου και τη μελλοντική επίτευξη των στόχων που προσβέυει.

Η ομαδοποίηση των απαντήσεων δίνει τη δυνατότητα να ξεχωρίσουν δύο βασικές και διακριτές θέσεις. Η πρώτη εξ αυτών (NRG-Orion, WWF Ελλάς, ΕΛΕΤΑΕΝ, Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ και ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ), που είναι και η επικρατούσα θέση, είναι υπέρμαχος της άρσης των αγροτικών αυτών περιοχών ως περιοχές αποκλεισμού. Το σημαντικότερο επιχείρημα που προβάλλεται είναι οι τεράστιες επιφάνειες εδάφους που καλύπτουν οι περιοχές αυτές, δεδομένου των πολλών περιοχών που αποκλείει το Πλαίσιο στη χωροθέτηση. Ενδεχόμενος αποκλεισμός των έργων ΑΠΕ από αυτές σημαίνει αυτομάτως μικρά περιθώρια στη

διείσδυση των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα της χώρας και επομένως ανυπαρξία στην ανάγκη ενός πραγματικού χωροταξικού πλαισίου προγραμματισμού με χωρική εμβέλεια όλη τη χώρα. Συν τοις άλλοις, ο εγκλωβισμός αυτός θα σταθεί η αιτία να αποκλίνει η χώρα από τους στόχους για αύξηση της ποσοστιαίας συμμετοχής των ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας με βάση τις επιταγές του Ν. 3468/06.

Ιδιαίτερως ενδιαφέρουσα είναι η θέση της ΕΛΕΤΑΕΝ, που προωθεί περισσότερο τη νομική υπόσταση του προβλήματος, επισημαίνοντας ότι αφ' ενός οι αγροτικές εκτάσεις υψηλής παραγωγικότητας δεν πρέπει επ' ουδενί να θεωρούνται εκ των προτέρων ως ζώνες ασυμβατότητας, αφ' ετέρου στιγματίζει την πραγματική διάσταση του ζητήματος αυτού. Ακόμα και στην περίπτωση θεσμοθέτησης του Πλαισίου, ο σχετικός θεσμικός περιορισμός προκύπτει από την κείμενη νομοθεσία (Ν. 2945/2001-*«Εθνικό σύστημα προστασίας της αγροτικής δραστηριότητας και άλλες ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Γεωργίας»*), οπότε προκύπτει ανάγκη τροποποίησης του νόμου αυτού. Ούτως ή άλλως ο Ν. 2742/99 και τα περιγραφόμενα πλαίσια ως διαχειριστικά εργαλεία χωρικού σχεδιασμού παρέχουν κάποιες γενικότερες κατευθυντήριες γραμμές και δεν αποτελούν κανονιστικά εργαλεία που να απορρέουν από αυτά υποχρεώσεις της πολιτείας για πιστή εφαρμογή τους. Ακόμα και τα υποκείμενα εργαλεία χωροταξικού-πολεοδομικού σχεδιασμού οφείλουν να ακολουθήσουν τις κατευθυντήριες γραμμές των Πλαίσίων, πλην όμως δεσμεύονται θεσμικά από την υπάρχουσα νομοθεσία που προασπίζει την αγροτική δραστηριότητα.

Ένα βήμα παραπέρα προχωράει το WWF Ελλάς, παραθέτοντας την άποψή του περί αναντιστοιχίας μεταξύ δύο σημείων εντός του Πλαισίου. Από τη μία, το Πλαίσιο επιτρέπει τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων στις ΖΕΠ, το κατ' εξοχήν διαχειριστικό εργαλείο προστασίας περιοχών της ορνιθοπανίδας, από την άλλη όμως δεν επιτρέπει τις χωροθετήσεις εντός των αγροτικών περιοχών υψηλής παραγωγικότητας, στις οποίες σημειωτέον μελέτες δείχνουν ότι είναι και αυτές σημαντικές για την ορνιθοπανίδα. Η περιβαλλοντική οργάνωση κρίνει απολύτως σκόπιμο να επεκταθεί η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων στις αγροτικές περιοχές για τη γενικότερη ανάπτυξη των ΑΠΕ, εφόσον το επιτρέπει αυτό η οικεία ΜΠΕ που αποδεικνύει ότι όντως δεν επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό η ορνιθοπανίδα.

Η εταιρεία NRG-Orion θεωρεί ότι η έκφραση «υψηλής παραγωγικότητας» προσλαμβάνει καθαρά συμβολικά χαρακτηριστικά. Το πραγματικό της νόημα υπήρχε κατά τη χρονική περίοδο που η γεωργική παραγωγή και το αγροτικό εισόδημα ήταν υψηλά. Το τρέχον όμως χρονικό διάστημα τεράστιες αγροτικές εκτάσεις επιδοτούνται κατ' εξακολούθηση για αγρανάπαυση, επειδή μεγάλα τμήματα της αγροτικής παραγωγής έχουν πλέον κριθεί για τη χώρα αντικοινωνικά. Πάρα ταύτα, κατά την εταιρεία, το καθεστώς της ζώνης υψηλής παραγωγικότητας πρέπει να αρθεί μόνο για τη δημιουργία ΑΠΕ και για κανέναν άλλο σκοπό.

Η δεύτερη ομάδα απαντήσεων θεωρεί ότι οι αγροτικές γαίες υψηλής παραγωγικότητας πρέπει να διαφυλαχθούν. Σημαντικότερος πρεσβευτής της άποψης αυτής είναι το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, θεωρώντας ότι είναι επιβεβλημένη ο αποκλεισμός της χωροθέτησης των έργων ΑΠΕ από τέτοιου είδους αγροτικές εκτάσεις, αλλιώς υποβαθμίζεται αναμφισβήτητα το φυσικό δυναμικό της χώρας, το οποίο συσχετίζεται με τη βιοποικιλότητα και τη γεωργική αποδοτικότητα των καλλιεργειών.

Ο Οργανισμός Θεσ/νίκης συμπληρώνει, λέγοντας ότι η ισόρροπη βιώσιμη ανάπτυξη έχει μια εντονότατη χωρική διάσταση, αλλά αφορά και αυτοτελώς τους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας. Ο αγροτικός τομέας απαιτείται να προστατευθεί πλήρως από τη διάχυση χωροθέτησης άλλων δραστηριοτήτων και συνεπώς πρέπει να αποφευχθεί η μονομέρεια της προώθησης των έργων ΑΠΕ και μόνο αυτών.

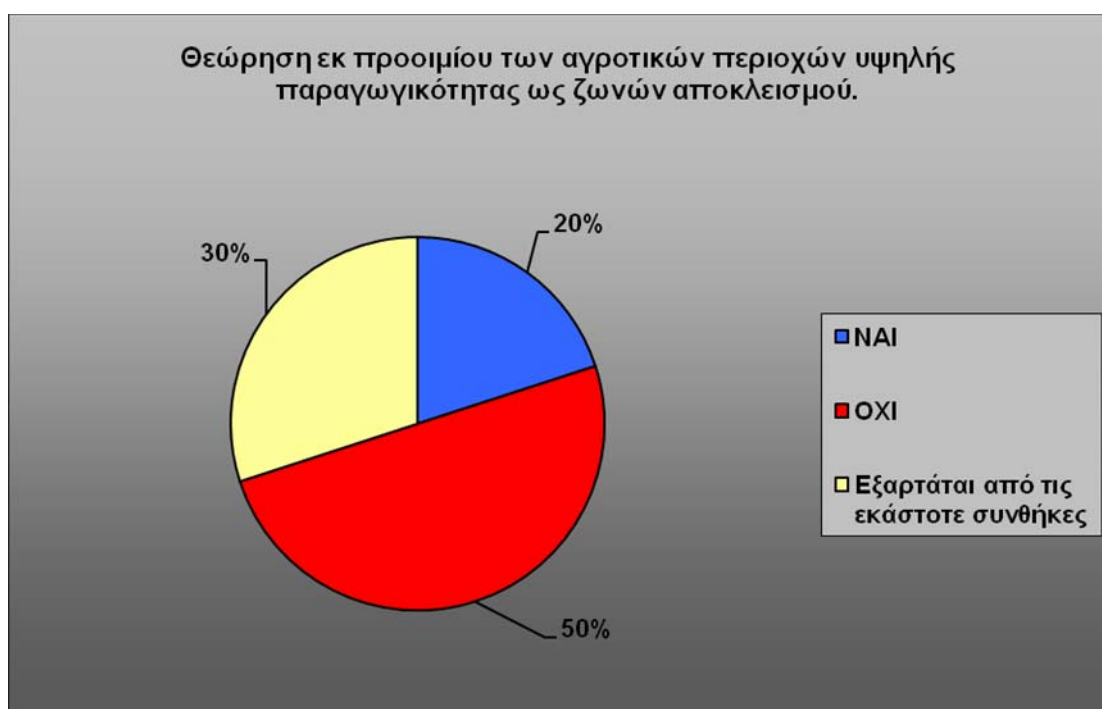
Το ΚΑΠΕ πιστεύει επίσης ότι πρέπει οι αγροτικές περιοχές να χαρακτηρίζονται και από το Πλαίσιο ως ζώνες ασυμβατότητας, από τη στιγμή όμως που υπάρχουν και λειτουργούν με σαφήνεια τα κριτήρια προσδιορισμού τους ως υψηλής παραγωγικότητας από το αρμόδιο υπουργείο.

Μια εναλλακτική κατεύθυνση ακολουθεί το ΥΠΕΧΩΔΕ, προσπαθώντας να αυτονομηθεί αυστηρά από τις δύο ομάδες απόψεων. Το υπουργείο τάσσεται με ένα διαλλακτικό τρόπο υπέρ μιας ενδεχόμενης χωροθέτησης αιολικών πάρκων (όχι άλλων έργων ΑΠΕ) σε αγροτικές εκτάσεις, από τη στιγμή που δύναται σε αυτές να χωροθετηθούν παράλληλα και άλλες ήπιας μορφής χρήσεις γης, όπως η γεωργική παραγωγή και μικρής κλίμακας κτηνοτροφικές δραστηριότητες. Με αυτόν τον τρόπο, θεωρεί το ΥΠΕΧΩΔΕ, προωθείται η μεγιστοποίηση χωρητικότητας στη φέρουσα

ικανότητα της περιοχής με την παράλληλη υποδοχή πολλών χρήσεων, ενώ διενεργούνται ταυτόχρονα πολλές δραστηριότητες, κατά τρόπο που η λειτουργία της μίας να μην παρεμποδίζει τη λειτουργία της άλλης προκαλώντας οχλήσεις. Δεν αποκλείεται επομένως στην επικείμενη θεσμοθέτηση του Πλαισίου ή στην πρώτη υποχρεωτική του αναθεώρηση να επιτραπεί η χωροθέτηση μόνο αιολικών πάρκων, διατηρώντας το αγροτικό προφίλ της περιοχής.

Η εταιρεία EnGaia δίνει παρόμοια απάντηση, αναφέροντας ότι δεν είναι δυνατόν η χωροθέτηση ενός έργου ΑΠΕ να γίνεται μόνο βάσει του στείρου παραγωγικού καθεστώτος που διέπει το κάθε αγροτεμάχιο. Σε περίπτωση που η αντίστοιχη μελέτη αποδείξει ότι περιβαλλοντικές επιπτώσεις μια μονάδας ΑΠΕ ως προς την αγροτική παραγωγικότητα είναι μηδενικές ή ελάχιστες, τότε θα πρέπει να επιτρέπεται η χωροθέτηση του συγκεκριμένου έργου ΑΠΕ.

Διάγραμμα 9. Θεώρηση εκ προοιμίου των αγροτικών περιοχών υψηλής παραγωγικότητας ως ζωνών αποκλεισμού.

πηγή: *ιδία επεξεργασία*

Προέκταση του προβλήματος με τις αγροτικές περιοχές είναι και η ενδεχόμενη αναντιστοιχία μεταξύ της ΣΜΠΕ και του σχεδίου του Πλαισίου. Μόνο το ΚΑΠΕ δηλώνει σαν απάντηση ότι δεν παρατηρείται αναντιστοιχία.

Το ΥΠΕΧΩΔΕ από την πλευρά του υποστηρίζει ότι η παρατηρούμενη αναντιστοιχία δεν πρόκειται να επηρεάσει τη θεσμοθέτηση ή την τροποποίηση του Πλαισίου, καθότι η θεσμική υπόσταση της ΣΜΠΕ δεν τεκμηριώνει νομικά μια ενδεχόμενη προσφυγή στο ΣτΕ εναντίον του θεσμοθετημένου πλέον Πλαισίου με την αιτιολογία ότι υπάρχει ασυμφωνία μεταξύ των δύο κειμένων. Η ΣΜΠΕ απλά είναι ένα κείμενο, το οποίο ακολουθώντας κάποια συγκεκριμένη μεθοδολογία καταλήγει σε ένα τελικό σενάριο, από τα διάφορα εναλλακτικά σενάρια, και βάσει αυτού προτείνει τα σημεία εκείνα που πρέπει οπωσδήποτε να υιοθετηθούν από το σχέδιο του Πλαισίου, προκειμένου να είναι λειτουργικό στην εφαρμογή του. Το ΥΠΕΧΩΔΕ δηλώνει ότι θα κινήσει τη διαδικασία για να υπάρξει συνοχή μεταξύ των δύο εργαλείων, χωρίς ωστόσο κάτι τέτοιο να υποχρεώνει το Πλαίσιο να ακολουθήσει κατά γράμμα τις προτάσεις της ΣΜΠΕ.

Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, κρίνοντας το θέμα αυτό από τη δική του οπτική γωνία, πιστεύει ότι σαφώς και υπάρχει αναντιστοιχία, διότι η χωροταξική κατανομή των έργων ΑΠΕ στην ελληνική επικράτεια δεν έλαβε υπόψη τον παράγοντα αυτόν στο εύρος και τη σημασία που θα έπρεπε. Πρακτικά, κατά το υπουργείο, περιοχή αποκλεισμού θα πρέπει να χαρακτηρίζεται μόνο εκείνη η συγκεκριμένη αγροτική γη, την οποία η εκπόνηση της οικείας ΜΠΕ δείχνει ότι φιλοξενεί σημαντικά είδη της ορνιθοπανίδας.

Η ΕΛΕΤΑΕΝ ως απάντηση δηλώνει ότι ακόμα και οι προτάσεις της ΣΜΠΕ, που θα έπρεπε κατά τη γνώμη της να υιοθετηθούν από το Πλαίσιο, δε δίνει και αυτή λύση με τη σειρά της στο επίμαχο ζήτημα της χωροθέτησης σε αγροτικές εκτάσεις. Από εκεί και πέρα, εύλογο είναι το ερώτημα γιατί παραμένει αδιευκρίνιστος ο πραγματικός λόγος που το Πλαίσιο απορρίπτει τις προτάσεις της ΣΜΠΕ, αναφέρει χαρακτηριστικά η EnGaia, ενώ ο Οργανισμός Θεσ/νίκης θεωρεί ότι η ΣΜΠΕ, όπως άλλωστε και όλες οι εκπονούμενες ΜΠΕ, ενισχύουν για πολλοστή φορά στη χώρα μας κάποιες χωροθετικές επιλογές που έχουν όμως ήδη προηγηθεί στην πράξη. Ειδικότερα στο κομμάτι της ΣΜΠΕ θα έπρεπε να προστεθεί παράγραφος που να αναγράφει την ανάγκη να εκφράσει σχετική άποψη επί του θέματος και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων για τις μη χαρακτηρισμένες περιοχές ως προς την παραγωγικότητά τους.

Ο Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ και το ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ προσθέτουν ότι υπάρχει αναντιστοιχία και μεταξύ της παραδοθείσας στο ΥΠΕΧΩΔΕ μελέτης του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ και του σχεδίου ΚΥΑ για το Πλαίσιο, που τελικά διαμόρφωσε και έθεσε σε διαβούλευση το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Τέλος, το WWF Ελλάς θεωρεί ως επιτακτική ανάγκη την υιοθέτηση όλων των προτάσεων της ΣΜΠΕ για την κανονιστική πράξη περιβαλλοντικής έγκρισης του Πλαισίου, κυρίως για τις αγροτικές εκτάσεις. Όπως προαναφέρθηκε στην τοποθέτηση της οργάνωσης, παρά το ότι οι αγροτικές περιοχές υψηλής παραγωγικότητας είναι σημαντικές για την ορνιθοπανίδα δεν πρέπει να χαρακτηρίζονται εκ των προτέρων ως περιοχή αποκλεισμού όλες οι αντίστοιχες περιοχές, ιδίως όταν στις κατ'εξοχήν περιοχές προστασίας της ορνιθοπανίδας (ΖΕΠ) επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον υπάρχει και στην ερώτηση για το αν ο αριθμός των κατηγοριών στις περιοχές αποκλεισμού έργων ΑΠΕ είναι επαρκής ή όχι. Η πλειοψηφούσα άποψη θεωρεί ότι οι κατηγορίες περιοχών ως ζώνες ασυμβατότητας είναι ελλιπείς και επομένως θα πρέπει να εμπλουτιστούν με επιπρόσθετες κατηγορίες.

Συγκεκριμένα, ως περιοχές αποκλεισμού προτείνονται να προστεθούν τα εθνικά πάρκα, οι υγρότοποι της συνθήκης Ramsar, οι παράκτιοι υγρότοποι υψηλής οικολογικής αξίας (όπως έχουν ήδη καταγραφεί από το ΕΚΒΥ-1994 και το WWF Ελλάς-2007), οι περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ιδιαίτερων τοπίων, καθώς ακόμα οι δασικές εκτάσεις και οι εκτάσεις που κηρύσσονται ως αναδασωτέες, όπως ακριβώς προτείνεται από τη ΣΜΠΕ. Σκόπιμο επίσης κρίνεται να ενταχθούν κάποια ρέματα που ενυπάρχουν στην ευρύτερη περιοχή χωροθέτησης. Επιπλέον περιοχές αποκλεισμού θα πρέπει να θεωρούνται όχι μόνο το φυσικό περιβάλλον, αλλά και όλα τα στοιχεία του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (παραδοσιακοί οικισμοί, αρχαιολογικοί χώροι και νεότερα και μοντέρνα μνημεία αρχιτεκτονικής κληρονομιάς). Η ένταξη μάλιστα κάποιων από τις προαναφερθείσες περιπτώσεις θα επιφέρει και αρμονία μεταξύ Πλαισίου και ΣΜΠΕ.

Η μειοψηφούσα θέση ισχυρίζεται ότι είναι επαρκής η λίστα με τις κατηγορίες των περιοχών αποκλεισμού, όπως περιγράφονται από το Πλαίσιο (ΕΛΕΤΑΕΝ, NRG-Orion, ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ, Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ) και άρα δε χρειάζεται προσθήκη νέων κατηγοριών.

Απεναντίας, ο Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ αντιπροτείνει, λέγοντας ότι όχι μόνο δεν πρέπει να επεκταθεί ο κατάλογος των περιοχών αποκλεισμού, αλλά αντιθέτως πρέπει να μειωθεί ο συνολικός τους αριθμός. Κατηγορίες, όπως χαρακτηριστικά είναι οι «εκτός σχεδίου δόμησης» και οι «αξιόλογες ακτές και παραλίες» πρέπει να απαλειφτούν από το ειδικότερο άρθρο του Πλαισίου. Η ασάφεια των εκφράσεων αυτών υποδηλώνει μια εγγενή αδυναμία ακριβούς προσδιορισμού των εκτάσεων στις οποίες αναφέρεται το εν λόγω άρθρο του Πλαισίου και επιδέχεται ποικίλων δυσερμηνιών ως προς την περιοχή που αφήνεται να εννοηθεί.

Ένα ακόμα χρήσιμο στοιχείο που παραθέτει η NRG-Orion για την ανάπτυξη της ηλιακής ενέργειας, είναι ότι δεν απαιτείται προσθήκη καινούριων κατηγοριών, φυσικά να μη γίνεται καμία ριζική αλλαγή στη μορφή και τη γενικότερη φυσιογνωμία της περιοχής χωροθέτησης.

Ενότητα 4 – Διαδικασία και θέματα χωροθέτησης έργων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ

Η τέταρτη θεματική ενότητα των ερωτήσεων έχει να κάνει με τις προβλεπόμενες διαδικασίες και επιμέρους θέματα χωροθέτησης για όλα τα έργα ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ. Μοιρασμένες είναι οι απαντήσεις στο υποθετική ερώτηση για ενδεχόμενη επέκταση των ειδικών κριτηρίων χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων και σε άλλα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, πλην της Αττικής.

Το ΚΑΠΕ, το ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ και το ΥΠΕΧΩΔΕ αντιτίθενται σε ενδεχόμενη χρήση παρόμοιων ειδικών κριτηρίων για τη Θεσ/νίκη. Ειδικότερα, επίσημη άποψη που δίνεται από το υπουργείο είναι ότι οι ενδείξεις για το εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό που του παρείχε το ΚΑΠΕ δε δικαιολογούσαν τη δημιουργία ζήτησης στην ευρύτερη περιοχή Θεσ/νίκης και την πρόκληση επενδυτικού ενδιαφέροντος. Από την άλλη μεριά, η Θεσ/νίκη παρουσιάζει ομοειδή χωροταξικά-πολεοδομικά χαρακτηριστικά με την Αθήνα, η κλίμακα σχεδιασμού όμως παραμένει σε εντελώς διαφορετικά επίπεδα (πολλαπλάσιο συνολικό πληθυσμιακό μέγεθος και δυσκολία στην οριοθέτηση του πολεοδομικού συγκροτήματος με τις περιαστικές και τις οργανωμένες βιομηχανικές περιοχές για το λεκανοπέδιο Αττικής).

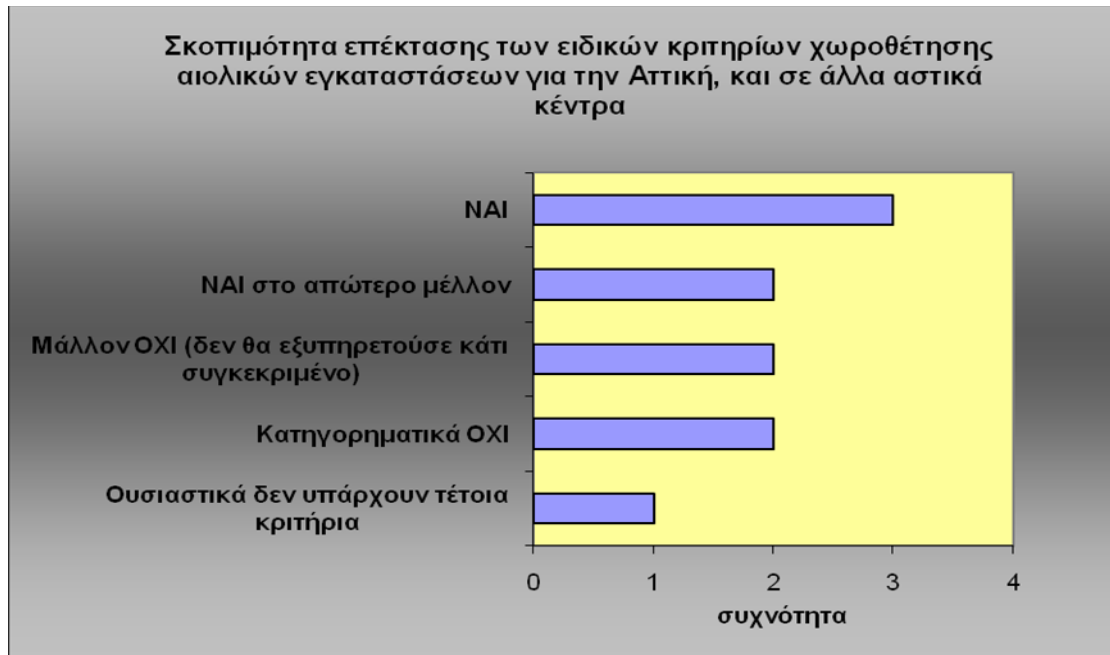
Ο Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ ενστερνίζεται τη θέση αυτή, προσθέτοντας ότι δεν υπάρχει ιδιαίτερη χρησιμότητα να επεκταθεί το μέτρο των ειδικών κριτηρίων. Η Αττική αντιμετωπίστηκε από το Πλαίσιο ως εξειδικευμένη

περίπτωση, αφ' ενός λόγω του τεράστιου χωροταξικού κορεσμού των παραγωγικών δραστηριοτήτων και αφ' ετέρου λόγω του ιδιαίτερα αξιολογού αιολικού δυναμικού που εντοπίζεται στους γειτονικούς ορεινούς όγκους.

Η ΕΛΕΤΑΕΝ με τη σειρά της διατυπώνει μια ριζοσπαστική θέση ότι δεν υφίσταται θέμα για τη Θεσ/νίκη ή άλλο αστικό κέντρο, ακριβώς επειδή δεν υπάρχει και κανένα απολύτως ειδικό κριτήριο για την Αττική. Αυτό που προβλέπει το Πλαίσιο είναι μόνο μια εξαιρετικά χαμηλή μέγιστη επιτρεπόμενη πυκνότητα, η οποία όχι μόνο δεν πρέπει να εφαρμοσθεί πουθενά αλλού, αλλά πρέπει να αρθεί και από την Αττική. Πάγια επομένως θέση της ΕΛΕΤΑΕΝ είναι η μεγιστοποίηση της πυκνότητας χωροθέτησης των αιολικών πάρκων, όπου αυτό είναι επιστημονικά δυνατόν.

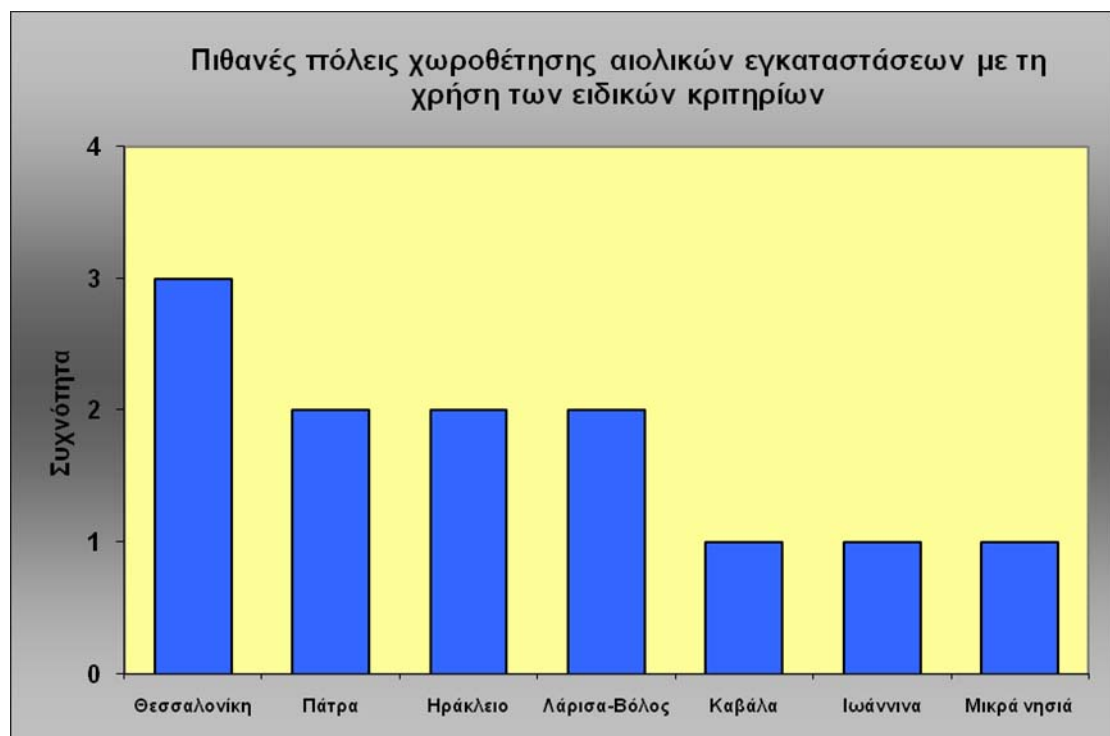
Όλοι οι υπόλοιποι φορείς κρίνουν σκόπιμη την επέκταση του μέτρου και σε άλλα αστικά κέντρα. Οι δύο κατ' αρχήν εταιρείες φωτοβολταϊκών αναφέρουν ότι θα ήταν σκόπιμο κάτι τέτοιο, εφόσον πληρούνται ορισμένα χαρακτηριστικά που δε θα δημιουργούν οποιουδήποτε είδους όχληση στους κατοίκους της περιοχής, πράγμα δύσκολο σε πυκνοκατοικημένες περιοχές. Ο κίνδυνος που ελοχεύει για προσφυγή στο ΣτΕ από τους κατοίκους είναι υπαρκτός και λαμβάνεται πλέον σοβαρά υπόψη από κάθε επενδυτή. Ο Οργανισμός Θεσ/νίκης προχωράει μάλιστα και στην απαρίθμηση των αστικών κέντρων για τα οποία θα έπρεπε να ισχύουν τα ειδικά κριτήρια, εκτός από τις περιπτώσεις Θεσ/νίκης και Αθήνας που αναφέρονται στο άρθρο 2 του Ν. 2508/1997. Συγκεκριμένα, προτείνεται να ενσωματωθούν η Πάτρα, το Ηράκλειο, το δίπολο Λάρισας-Βόλου, η Καβάλα και τα Ιωάννινα, εφόσον βέβαια ο μακροχρόνιος χωροταξικός τους σχεδιασμός δημιουργήσει μελλοντικά παρόμοιες τάσεις ανάπτυξης με αυτές που χαρακτηρίζουν την Αθήνα σήμερα. Αναφορά επίσης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων γίνεται για προσθήκη ειδικών κριτηρίων για όλα τα μικρά νησιά, αναλόγως και με την ιδιαιτερότητα της κάθε περιοχής.

Διάγραμμα 10. Σκοπιμότητα επέκτασης των ειδικών κριτηρίων χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων που ισχύουν στην Αττική, και σε άλλα αστικά κέντρα.

πηγή: ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 11. Πιθανές πόλεις χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων με τη χρήση των ειδικών κριτηρίων.

πηγή: ίδια επεξεργασία

Εξίσου κρίσιμότερο σημείο για την επιτυχία του Πλαισίου είναι η διάκριση των περιοχών της χώρας σε ειδικές κατηγορίες και το θέμα των ΠΑΠ. Και σε αυτό το ερώτημα οι μισές απαντήσεις τίθενται υπέρ ενός πιθανού επαναπροσδιορισμού της μορφής των ΠΑΠ, λαμβάνοντας παράλληλα υπ' όψιν όχι μόνο το κριτήριο του επενδυτικού ενδιαφέροντος αλλά και κάποια κοινωνικοπεριβαλλοντικά κριτήρια, ενώ κατά ενός τέτοιου σεναρίου τίθενται οι άλλες μισές απαντήσεις πιστεύοντας ότι κάτι τέτοιο δεν κρίνεται ως αναγκαίο.

Οι φορείς που διάκεινται θετικά είναι το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, οι εταιρείες NRG-Orion, EnGaia, η οργάνωση WWF Ελλάς και ο Οργανισμός Θεσ/νίκης. Το σχετικό σχόλιο που παραθέτουν είναι ότι στη συγκεκριμένη μεθοδολογία που υιοθετεί και ακολουθεί η μελέτη εκπόνησης για το Πλαίσιο δεν εφαρμόζει την αξιολόγηση που θα έπρεπε προσμετρώντας με μεγαλύτερη βαρύτητα τα κοινωνικά και τα περιβαλλοντικά κριτήρια, ενώ ειδικότερα η WWF Ελλάς πρωτοπορεί στην απάντησή της, λέγοντας ότι ο δείκτης του επενδυτικού ενδιαφέροντος πρέπει να κατέχει τη μικρότερη δυνατή σπουδαιότητα, για το λόγο ότι αφορά μια βραχυπρόθεσμη περίοδο κερδοφορίας. Σε κάθε περίπτωση, τα περιβαλλοντικά και τα κοινωνικά κριτήρια οφείλουν να διαδραματίζουν το σπουδαιότερο ρόλο στον καθορισμό ή μη μιας περιοχής ως ΠΑΠ.

Αναφορικά τώρα με το άλλο σκέλος του ερωτήματος, αν δηλαδή είναι δυνατή η υιοθέτηση ενός παρόμοιου διαχειριστικού εργαλείου χωροθέτησης, όπως οι ΠΑΠ, και για τις υπόλοιπες ΑΠΕ οι απαντήσεις που δίνει η WWF Ελλάς είναι για αναγκαιότητα επέκτασης του διαχειριστικού μέτρου των ΠΑΠ-ΠΑΚ όχι μόνο για τα αιολικά πάρκα, αλλά και για το σύνολο των ΑΠΕ, ενώ ο Οργανισμός Θεσ/νίκης συμπληρώνει υποστηρίζοντας ότι είναι επιτακτική η ανάγκη για υιοθέτηση ενός «ενέλικτου» διαχειριστικού μηχανισμού χωροθέτησης, για κάθε μία από τις υπόλοιπες ΑΠΕ ξεχωριστά.

Οι υπόλοιποι φορείς κρίνουν ως εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση και χωρίς πρακτική σημασία ένα τέτοιο εγχείρημα. Το ΚΑΠΕ θεωρεί ότι η ακολουθείσα μεθοδολογία της μελέτης εκπόνησης για το Πλαίσιο περιλαμβάνει πλειάδα κριτηρίων με μεγάλο βαθμό συνθετότητας, ενώ επιχειρείται μια ιεράρχησή τους, βάσει συγκεκριμένων παραμέτρων όπως ορίζει και η μελέτη. Μεθοδολογικά επομένως είναι ίσως δύσκολο να υιοθετηθεί μια μεθοδολογία που να βαθμονομεί κατάλληλα εκείνες τις

παραμέτρους, έτσι ώστε τα κοινωνικά ή τα περιβαλλοντικά κριτήρια να έχουν την πρώτη θέση στην ιεράρχηση. Ως προς το δεύτερο σκέλος, θεωρείται ότι η συγκεκριμένη εφαρμογή της μεθοδολογίας για τον προσδιορισμό περιοχών ως ΠΑΠ αιολικών εγκαταστάσεων για τις άλλες ΑΠΕ είναι εξίσου δύσκολη υπόθεση.

Παρόμοια συλλογιστική ακολουθεί και το ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ, ενώ το ΥΠΕΧΩΔΕ εμφανίζεται του πιο συγκαταβατικό, υπονοώντας ότι το περιεχόμενο του Πλαισίου έχει ένα χαρακτήρα ίσως προσωρινό και άρα οποιοδήποτε πρόβλημα παρουσιαστεί από ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις του Πλαισίου ή τις προκαλούμενες κοινωνικές αντιδράσεις θα διορθωθεί κατά την πρώτη αναθεώρησή του. Αν μάλιστα υπάρξει αδήριτη ανάγκη η αναθεώρηση να γίνει ταχύτατα, τότε όπως δηλώνει το Υπουργείο θα κινηθούν οι ανάλογες διαδικασίες (άρθ. 7, παρ. 5 και 6 του Ν. 2742/99). Στο δεύτερο υποερώτημα το ΥΠΕΧΩΔΕ υιοθετεί το δόγμα για χωρική συγκέντρωση της ανάπτυξης και όχι διάχυση αυτής. Μόνο έτσι μπορούν να προκληθούν οι χωρικές οικονομίας κλίμακας, ένα χωρικοοικονομικό φαινόμενο που ισχύει και για τα αιολικά πάρκα. Η σύλληψη της έννοιας των ΠΑΠ γίνεται προκειμένου να δοθούν ισχυρά κίνητρα σε ιδιώτες και να διαθέσουν χρηματικά κεφάλαια σε συγκεκριμένες προεπιλεγμένες τοποθεσίες.

Η φύση των λοιπών τεχνολογιών ΑΠΕ δεν επιτρέπει την υιοθέτηση ενός παρόμοιου διαχειριστικού εργαλείου σχεδιασμού. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του ΥΠΕΧΩΔΕ για τη βιομάζα, λέγοντας ότι δεν είναι λειτουργική η απόδοση μιας εκτεταμένης περιοχής μόνο για τη λειτουργία μονάδων εκμετάλλευσης της βιομάζας. Η αντικειμενικά μικρή έκταση που θα υποδεχτεί αντίστοιχα μικρό αριθμό τέτοιων απαιτούμενων μονάδων δε δικαιολογεί την ύπαρξη ενός τέτοιου εργαλείου, από τη στιγμή μάλιστα που χωρική αφετηρία του Πλαισίου είναι ολόκληρη η ελληνική επικράτεια. Για τη βιομάζα, η χωροθέτηση των μονάδων εκμετάλλευσής της είναι μια διαδικασία σημειακού καθαρά χαρακτήρα και όχι σε συγκεκριμένες χωρικές ζώνες.

Μια άλλη πτυχή του θέματος εξετάζεται στην απάντηση του Συνδέσμου Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ. Για την ακρίβεια, αναφέρεται ότι τα κοινωνικοπεριβαλλοντικά κριτήρια αφορούν μόνο την αδειοδοτική διαδικασία των έργων ΑΠΕ (όχι τη χωρική μορφή και προσδιορισμό των ΠΑΠ), συνεπώς δεν είναι σκόπιμη η επανεξέταση των ΠΑΠ. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι το σχέδιο

ΚΥΑ του Πλαισίου περιέχει σε μορφή πινάκων αρκετές σελίδες τέτοιων κριτηρίων. Με κανένα τρόπο δεν μπορεί να υιοθετηθεί ως διαχειριστικό εργαλείο χωροθέτησης, ανάλογο των ΠΑΠ, για τα ΜΥΗΕ και τη γεωθερμία (εξ αιτίας της ισχυρής σημειακότητας που παρουσιάζουν), ή τα φωτοβολταϊκά. Ως ΠΑΠ θα μπορούσε εξάλλου να θεωρηθεί και ολόκληρος ο ελλαδικός χώρος, από τη στιγμή που η εξέλιξη της τεχνολογίας στην αιολική ενέργεια μπορεί ανά πάσα στιγμή να καταστήσει το αιολικό δυναμικό μιας περιοχής ως εν δυνάμει εκμεταλλεύσιμο. Η εξέλιξη αυτή δημιουργεί αναμφίβολα τάσεις για αύξηση στη ζήτηση νέων περιοχών επένδυσης σε αιολικά πάρκα. Υπό αυτήν την έννοια, το Πλαίσιο θα πρέπει οπωσδήποτε να παρουσιάζει μια μορφή ευκαμψίας ως προς το χαρακτηρισμό νέων περιοχών ως ΠΑΠ, τόσο στο χερσαίο όσο και στο θαλάσσιο χώρο.

Η ΕΛΕΤΑΕΝ τέλος πιστεύει ότι η ταύτιση των ΠΑΠ με το επενδυτικό ενδιαφέρον είναι αυτονόητη και ακολουθεί πιστά την προτροπή του Πλαισίου για επίτευξη χωρικής συγκέντρωσης. Το επενδυτικό ενδιαφέρον ενσωματώνει τη συλλογική γνώση του κλάδου πάνω από 30 έτη ανάπτυξης. Αν οι ΠΑΠ υποθετικά κατευθύνονταν σε άλλου τύπου περιοχές, τότε δε θα εμφάνιζαν αξιόλογο αιολικό δυναμικό ή η γνώση του κλάδου θα ήταν φτωχότερη από αυτήν που θα έπρεπε για το μεγάλο αυτό διάστημα. Σαφώς και οι ΠΑΠ πρέπει να επεκταθούν και σε άλλες περιοχές που η συλλογική γνώση του κλάδου ανακάλυψε και ανέδειξε μετά το 2001 (Βοιωτία, Αχαΐα), ενώ δε χρειάζονται ανάλογης μορφής ΠΑΠ για άλλες ΑΠΕ.

Διαφορετικές ερμηνείες από τους φορείς δίνονται στο υποθετικό ερώτημα για πιθανό πρόβλημα που μπορεί να ανακύψει στην ομαλή εφαρμογή του Πλαισίου, σε περίπτωση διοικητικής αναδιάρθρωσης της χώρας. Εδώ διακρίνονται τρεις ομάδες απαντήσεων.

Η πρώτη ομάδα θεωρεί ότι η πολιτική αναδιάρθρωσης της αυτοδιοίκησης σε επίπεδο δήμων δεν αναμένεται να επηρεάσει την εφαρμογή του Πλαισίου. Σε αυτήν συγκαταλέγονται ο Οργανισμός Θεσ/νίκης, το ΥΠΕΧΩΔΕ και το ΚΑΠΕ. Το υπουργείο ειδικότερα δηλώνει ότι δε διαβλέπει πιθανό το ενδεχόμενο της συνένωσης των υφιστάμενων διοικητικών ενοτήτων σε ανώτερες αυτοτελείς διοικητικές ενότητες, αλλά ούτως ή άλλως μοναδική απόρροια ενός τέτοιου ενδεχομένου είναι ίσως η αύξηση στον αριθμό των Α/Γ. Το ΚΑΠΕ από τη δική του μεριά τονίζει ότι εφόσον υπάρχει το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό συγκέντρωσης σε επίπεδο ΟΤΑ,

τα ποσοστά αυτά δε μεταβάλλονται ακόμα και αν αλλάξουν τα διοικητικά όρια των δήμων.

Η δεύτερη ομάδα απαντήσεων (WWF Ελλάς και ΕΛΕΤΑΕΝ) κρίνουν ότι θα πρέπει πρώτα να εφαρμοστεί και να λειτουργήσει πλήρως το Πλαίσιο κατά τα πρότυπα της αναδιαρθρωμένης πλέον διοικητικής δομής και κατόπιν, αν συντρέχουν οι απαραίτητες προϋποθέσεις, να καταστεί η ομάδα όμορων ΟΤΑ ως καινούριο χωρικό επίπεδο αναφοράς για την καθιέρωση βάσει αυτού των νέων μέγιστων επιτρεπόμενων πυκνοτήτων. Με λίγα λόγια θεωρούν ότι η λειτουργία του Πλαισίου πρέπει να συνεχίσει απρόσκοπτα και να προσαρμοστεί στις όποιες διοικητικές αλλαγές προκύψουν.

Η τρίτη ομάδα απαντήσεων δηλώνει ρητά και κατηγορηματικά ότι τα συνεπαγόμενα προβλήματα για το Πλαίσιο από τη διοικητική αναδιάρθρωση στην τοπική αυτοδιοίκηση θα είναι πολλά και σημαντικά (ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ, Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ και Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων). Το σημαντικότερο εξ αυτών είναι ο επιλεγθείς τρόπος προσδιορισμού των ΠΑΠ σε επίπεδο πρωτοβάθμιου ΟΤΑ. Η κατάσταση περιπλέκεται περισσότερο, καθώς το αιολικό δυναμικό δεν περιορίζεται από διοικητικά όρια, αλλά εμφανίζεται σε συγκεκριμένες θέσεις, οι οποίες μπορεί να ανήκουν σε δύο ή και περισσότερους ΟΤΑ. Κατά συνέπεια, ορίζοντας ένα δήμο ως ΠΑΠ, δημιουργείται εσφαλμένα η εντύπωση ότι μπορεί να χωροθετηθούν αιολικά πάρκα στο σύνολό του. Ενώ η αρχικά παραδοθείσα μελέτη στο ΥΠΕΧΩΔΕ χρησιμοποιούσε ως χωροταξικό κύτταρο την ομάδα όμορων πρωτοβάθμιων ΟΤΑ, βάσει του οποίου εφάρμοζε το κριτήριο του ποσοστού κάλυψης επιφάνειας, η τελική μελέτη υιοθέτησε τον απλό ΟΤΑ. Με αυτόν τον τρόπο από τη μία προκάλεσε προβλήματα φέρουσας ικανότητας και ποσοστού κάλυψης επιφάνειας σε ήδη δρομολογημένα αιολικά πάρκα (που δεν είχαν πριν πρόβλημα μέγιστου ποσοστού κάλυψης) και από την άλλη το σχέδιο του Πλαισίου αναγκάστηκε να χρησιμοποιήσει σχετικά υψηλά όρια ανώτατων ποσοστών κάλυψης, γεγονός που προκάλεσε κοινωνικές αναταραχές.

Μια άλλη διάσταση που παρατηρεί του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων είναι οι διαδικασίες με τις οποίες θα διαχυθούν τα έσοδα στους δήμους, που αποτελούν το χωροταξικό κύτταρο αναφοράς για τη χωροθέτηση αιολικών

πάρκων, ως εισροές από τα αντισταθμιστικά οφέλη από την εγκατάσταση των πάρκων.

Μόνο οι δύο εταιρείες φωτοβολταϊκών, EnGaia και NRG-Orion δηλώνουν άγνοια για το θέμα, θεωρώντας ότι είναι αρμοδιότητα κατά βάση της δημόσιας διοίκησης. Το θέμα της ενδεχόμενης διοικητικής αναδιάρθρωσης έτσι και αλλιώς θα έρθει στο πολιτικό προσκήνιο στο απώτερο μέλλον και θα πρέπει να βρει το Πλαίσιο σε πλήρη ετοιμότητα για να ανταποκριθεί στις επικείμενες αλλαγές.

Κομβικό σημείο είναι και η ένταξη των αιολικών μονάδων στο τοπίο προς ελαχιστοποίηση των οπτικών οχλήσεων. Οι 5 από το σύνολο των απαντήσεων (ΥΠΕΧΩΔΕ, Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ, ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ, ΚΑΠΕ & ΕΛΕΤΑΕΝ) πιστεύουν ότι επιτυγχάνεται η αντικειμενικοποίηση της οπτικής όχλησης από τα αιολικά πάρκα, ενώ οι άλλες 4 (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, Οργανισμός Θεσ/νίκης, και οι εταιρείες EnGaia και NRG-Orion) θεωρούν ότι η όχληση δεν μπορεί να αντικειμενικοποιηθεί. Το μοναδικό συμπληρωματικό σχόλιο που δίνεται είναι από την εταιρεία EnGaia πως αν υπάρχει έστω και μια απειροελάχιστη πιθανότητα να υπάρξει αντικειμενικοποίηση και άρα αποφυγή της οπτικής όχλησης, αυτό θα γίνει μόνο με την καθιέρωση εξαιρετικά αυστηρών και πολύ συγκεκριμένων όρων στην εγκατάσταση και τη λειτουργία των Α/Γ.

Μόνο το WWF Ελλάς αποστασιοποιείται επισημαίνοντας ότι το θέμα της οπτικής ρύπανσης είναι αρκετά περίπλοκο και εξεσζητημένο για να αντιμετωπιστεί σε επίπεδο χωροταξικού σχεδιασμού από το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ. Σε κάθε περίπτωση πάντως η εγκατάσταση των Α/Γ και οι ειδικότεροι όροι λειτουργίας του αιολικού πάρκου θα πρέπει να προκαθορίζονται αναλόγως της φυσιογνωμίας και της ταυτότητας της εκάστοτε περιοχής χωροθέτησης.

Οι φορείς που δηλώνουν ότι αντικειμενικοποιείται η διαδικασία οπτικής όχλησης πιστεύουν επίσης ότι και οι επιμέρους κανόνες ένταξης των αιολικών μονάδων στο τοπίο που υιοθετεί το Πλαίσιο αρκούν και δεν απαιτείται επομένως αναπροσαρμογή τους ή ενδεχόμενη προσθήκη κάποιων επιπλέον κανόνων. Κάποια ειδικότερα σχόλια που κάνει το ΥΠΕΧΩΔΕ είναι ότι η μελέτη εκπόνησης του Πλαισίου υιοθέτησε τη συγκεκριμένη μεθοδολογία εκτίμησης της οπτικής ρύπανσης που επιφέρει ένα τυπικό αιολικό πάρκο με μια πλειάδα κριτηρίων που έτσι και αλλιώς είναι αντικειμενικά. Άρα λοιπόν, παρ' όλο που δεν μπορεί να ισχυριστεί κανείς για πλήρη

αντικειμενικοποίηση της διαδικασίας, εν τούτοις επιστημονικά η υιοθετηθείσα αυτή μεθοδολογία κρίνεται ως ορθή και η προσπάθεια εκ μέρους του Πλαισίου του ίδιου ως ιδιαίτερα επαρκής. Το ΚΑΠΕ απλώς επισημαίνει ότι σε κάποιες συγκεκριμένες περιπτώσεις χωροθέτησης, παρατηρείται μια αδυναμία προσδιορισμού του ιδιαίτερου σημείου ενδιαφέροντος σε σχέση με την υπό χωροθέτηση των Α/Γ.

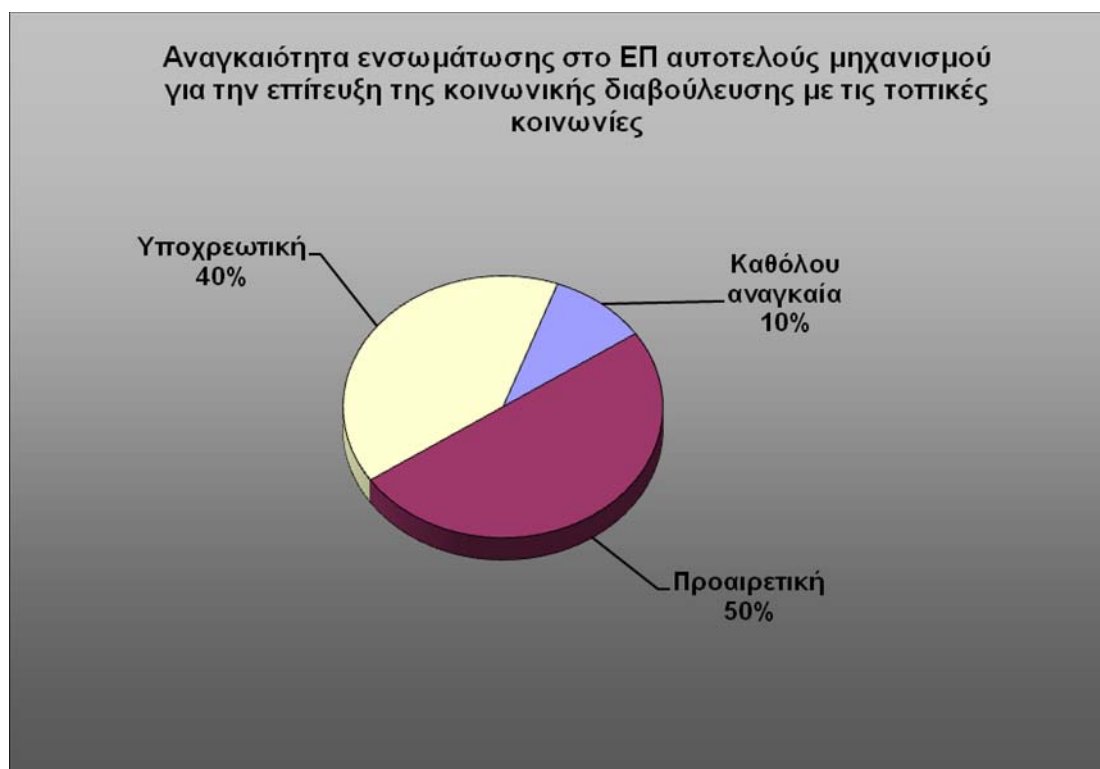
Μεταβαίνοντας τώρα στα θέματα της ηλιακής ενέργειας, τίθεται στους φορείς το ερώτημα αν η λογική του καθορισμού ελάχιστων αποστάσεων από πολυσύχναστους χώρους για τις αντίστοιχες εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης είναι ή όχι σκόπιμη.

Αρνητική είναι η πλειονότητα των απαντήσεων (ΚΑΠΕ, NRG-Orion, EnGaia, ΕΛΕΤΑΕΝ, Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ, ΥΠΕΧΩΔΕ, ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ & WWF Ελλάς) με την κοινή μάλιστα αιτιολογία ότι η φύση της τεχνολογίας προσανατολίζει a priori και κατευθύνει τα φωτοβολταϊκά σε προεπιλεγμένες θέσεις, τοποθετώντας τα πάνω σε κτίρια και εντός οικισμών. Άλλωστε, δε θα πρέπει να παραβλεφθεί το ότι η ισχύουσα νομοθεσία επιτρέπει την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σε περιοχές εντός εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων, εντός ορίων οικισμών με πληθυσμό μικρότερο των 2.000 κατοίκων ή οικισμών προϋφιστάμενων του 1923, καθώς ακόμα και σε εκτός σχεδίου περιοχές. Επιπλέον, επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις η εγκατάσταση σε παραδοσιακούς οικισμούς, ιστορικά τμήματα πόλεων και διατηρητέα κτίρια. Οι άλλοι 2 φορείς (Οργανισμός Θεσ/νίκης και Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων) απαντούν ότι η χωροθέτηση των φωτοβολταϊκών με τον καθορισμό των ελάχιστων αποστάσεων έχει νόημα και είναι ως διαδικασία χωροθέτησης σκόπιμη.

Υπό συζήτηση ανάμεσα στους φορείς είναι και η ενσωμάτωση στο Πλαίσιο ενός αυτοτελούς μηχανισμού για την επίτευξη της κοινωνικής διαβούλευσης με τις τοπικές κοινωνίες. Αίσθηση προκαλεί ίσως η μοναδική απάντηση από την ΕΛΕΤΑΕΝ ότι δεν είναι καθόλου αναγκαία μια τέτοια ενσωμάτωση, έστω και σαν υποτυπώδη αναφορά εντός του Πλαισίου. Ως προαιρετικό χαρακτηρίζεται το μέτρο από 5 φορείς/οργανισμούς (ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ, Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ, ΥΠΕΧΩΔΕ, NRG-Orion και ΚΑΠΕ), ενώ την υποχρέωση του Πλαισίου να περιλαμβάνει σε περίοπτη θέση έναν τέτοιο μηχανισμό είναι οι υπόλοιποι 4 (EnGaia, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, WWF Ελλάς και Οργανισμός Θεσ/νίκης). Αξιοπερίεργο ίσως εκληφθεί ως συμπέρασμα το ότι τουλάχιστον το

ΥΠΕΧΩΔΕ και η ΚΕΔΚΕ θα έπρεπε να θεωρήσουν ως υποχρεωτική τη διαδικασία διαβούλευσης μέσω του Πλαισίου.

Διάγραμμα 12. Αναγκαιότητα ενσωμάτωσης στο ΕΠ αυτοτελούς μηχανισμού για την επίτευξη της κοινωνικής διαβούλευσης με τις τοπικές κοινωνίες.

πηγή: ίδια επεξεργασία

Στο τελευταίο ερώτημα της θεματικής αυτής ενότητας, ερωτάται αν θα έπρεπε να ορίζονται συγκεκριμένες αποστάσεις και περιορισμοί στις περιπτώσεις ηλεκτροπαραγωγής από ΜΥΗΕ και εγκαταστάσεις ηλιακής ενέργειας, όπως συμβαίνει και με τα αιολικά πάρκα.

Εδώ, οι 6 από τους 10 φορείς απαντούν θετικά (WWF Ελλάς, EnGaia, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ, Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ και Οργανισμός Θεσ/νίκης), ενώ οι υπόλοιποι 4 αρνητικά (NRG-Orion, ΚΑΠΕ, ΥΠΕΧΩΔΕ & ΕΛΕΤΑΕΝ). Ο αρνητισμός αυτός, κατά τα σχόλια των φορέων, πηγάζουν από το γεγονός ότι το Πλαίσιο στην παρούσα μορφή του διαθέτει πολλές περιπτώσεις κατηγοριών περιοχών αποκλεισμού. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα επιμέρους κριτήρια χωροθέτησης (μέγιστες επιτρεπόμενες πυκνότητες), καθώς και τους κανόνες ένταξης στο τοπίο, αντιλαμβάνεται κανείς ότι το χωροθετικό πλαίσιο

των έργων ΑΠΕ είναι αρκετά δύσκαμπτο. Σε αυτήν επομένως την προβληματική κατάσταση έρχεται να προστεθούν και οι ελάχιστες αποστάσεις των εγκαταστάσεων ηλιακής ενέργειας και των ΜΥΗΕ (πέραν από τα αιολικά πάρκα), επιτείνοντας όμως έτσι το πρόβλημα χωροθέτησης των έργων ΑΠΕ, αφού δημιουργούν νέες ζώνες προστασίας ή νέες ζώνες αποκλεισμού. Οι 4 αυτοί φορείς αντιδρούν, υποστηρίζοντας ότι οι ελάχιστες αυτές αποστάσεις πρέπει να μειωθούν δραστικά, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει οπτική επαφή μεταξύ της εγκατάστασης ΑΠΕ και της ζώνης αποκλεισμού.

Ακόμα και το WWF Ελλάς, που απαντά θετικά, τονίζει μεταξύ άλλων ότι οι προβλεπόμενες αποστάσεις πρέπει να μην είναι πολύ μεγάλες, ούτως ώστε να μην επιβαρυνθούν τα έργα ΑΠΕ από επιπρόσθετα χωροθετικά εμπόδια. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον πιθανό καθορισμό αποστάσεων από εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας συγκεντρώνουν οι αντίθετες απαντήσεις που δίνουν οι δύο εταιρείες φωτοβολταϊκών.

Ενότητα 5 – Χρονικός ορίζοντας εφαρμογής, ζητήματα πρακτικής εφαρμογής του ΕΠ, διασύνδεση με άλλα Πλαίσια

Η πέμπτη και τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου εμπεριέχει ερωτήσεις για το χρονικό ορίζοντα εφαρμογής του Πλαισίου, το σκέλος της πρακτικής του εφαρμογής στο χώρο και το βαθμό διάδρασης και διασύνδεσής του με τα υπόλοιπα Πλαίσια. Το πρώτο ερώτημα της ενότητας σχετίζεται με τη δυνατότητα της χώρας να εκπληρώσει τους εθνικούς της στόχους για ποσοστιαία συμμετοχή των ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας σε 20,1 % έως το 2010.

Οι δοθείσες απαντήσεις από τους φορείς είναι αδιαμφισβήτητες ως προς την ανταπόκριση της χώρας στους τιθέμενους στόχους. Οι 8 στις 10 απαντήσεις απαισιοδοξούν ως προς την τελική έκβαση στην προσπάθεια της Ελλάδας. Η εταιρεία NRG-Orion θεωρεί ότι οι αντίστοιχοι ρυθμοί αύξησης είναι εξαιρετικά αργοί, ενώ το WWF Ελλάς δίνει τη δική του διάσταση εντοπίζοντας το πρόβλημα στην παρούσα μορφή του Πλαισίου. Ειδικότερα, μόνο στην περίπτωση που απελευθερωθούν τεράστιες αγροτικές εκτάσεις και αρθούν ως περιοχές αποκλεισμού, θα καταστεί δυναμική η αύξηση των ΑΠΕ. Το ΚΑΠΕ πιστεύει ότι υπάρχουν αρκετά έργα υποδομής ενταγμένα στο ΕΠΑΝ, που κυρίως λόγω έλλειψης χωροταξικού πλαισίου δεν πρόκειται εύκολα και άμεσα να απεμπλακούν. Εκτός αυτού υπάρχει και η

εφαρμογή του νέου αναπτυξιακού νόμου. Το ΥΠΕΧΩΔΕ στο δικό του επιμέρους σχόλιο υποστηρίζει πως προφανώς αυτή η διαδικασία ενδυνάμωσης των ΑΠΕ είναι δύσκολη και χρονοβόρα, μετακυλίωντας ουσιαστικά την ευθύνη στο ΥΠΙΑΝ για τα προβλεπόμενα τηρούμενα χρονοδιαγράμματα, ενώ τέλος κατηγορηματική είναι η απάντηση του Συνδέσμου Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ. Μεταξύ άλλων, αναφέρει ότι απαιτούνται ως το 2010 περίπου 3.500 MW, όταν σήμερα έχουμε μόνο 950 MW, καθιστώντας πρακτικά ανεφάρμοστη την ποσοστιαία αύξηση των ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση σε 20,1 %.

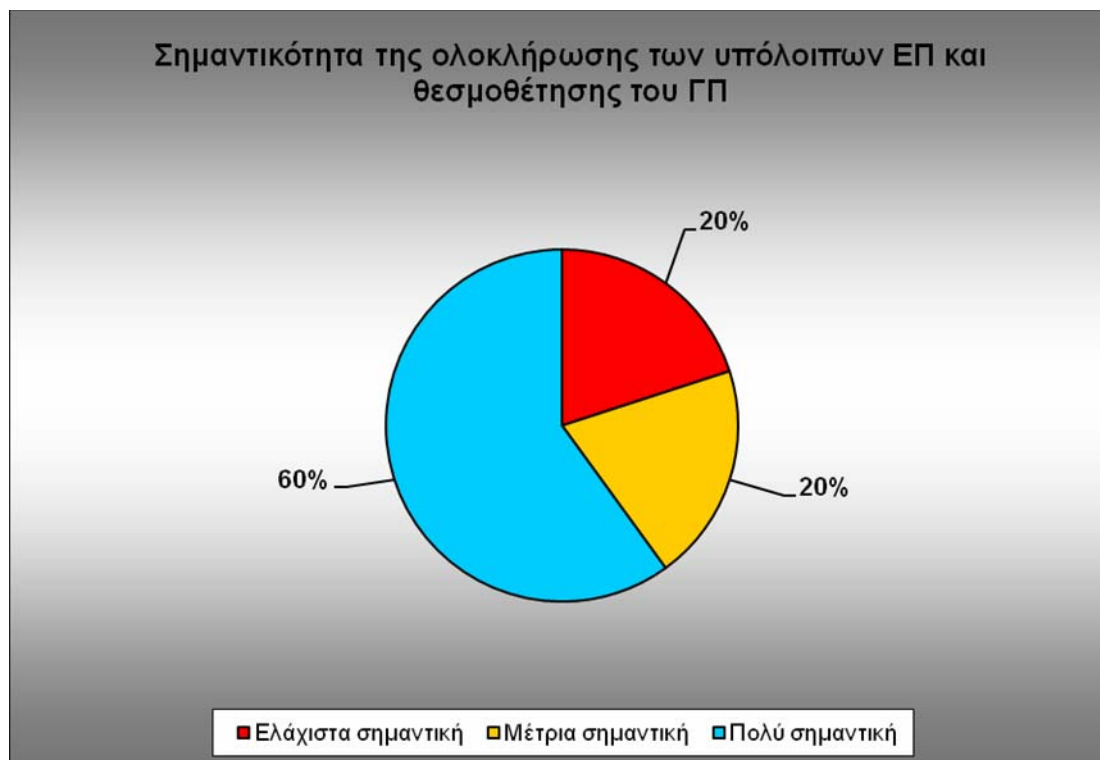
Μόνο η εταιρεία EnGaia έχει τη γνώμη ότι τελικά οι προσπάθειες της χώρας θα ευοδωθούν. Θεωρητικά η δυνατότητα να αυξηθεί η ποσοστιαία συμμετοχή των ΑΠΕ μέσω του Πλαισίου υπάρχει στην παρούσα χρονική συγκυρία και σαφώς είναι πολύ περισσότερο ορατή από κάθε προηγούμενη συγκυρία. Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων από τη δική του μεριά δηλώνει αναρμόδιο να απαντήσει σε αυτήν την ερώτηση.

Στην επόμενη ερώτηση οι φορείς ερωτώνται για το αν θα ήταν εφικτό να λειτουργήσει το Πλαίσιο αναδρομικά για τα έργα ΑΠΕ που θα προϋπάρχουν της θεσμοθέτησης του Πλαισίου. Οι 6 φορείς (ΕΛΕΤΑΕΝ, Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ, ΥΠΕΧΩΔΕ, EnGaia, ΚΑΠΕ και ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ) απαντούν ότι δεν είναι εφικτό κάτι τέτοιο και οι άλλοι 4 φορείς (NRG-Orion, WWF Ελλάς, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και Οργανισμός Θεσ/νίκης) απαντούν ότι η αναδρομική ισχύς του Πλαισίου είναι δυνατή. Από την πρώτη πλευρά, ο Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ σχολιάζει ότι σε καμιά απολύτως περίπτωση δεν μπορεί το Πλαίσιο να ισχύσει αναδρομικά. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο όχι μόνο δεν είναι επιτρεπτό, αλλά και αντίκειται βεβαίως και στις βασικές αρχές του Συντάγματος. Το WWF Ελλάς από την άλλη πλευρά παραθέτει το σχόλιο, πως η αναδρομική ισχύς του Πλαισίου μπορεί κάλλιστα να εφαρμοστεί για τις υφιστάμενες νομίμως εκδοθείσες άδειες παραγωγής ενέργειας και για εγκεκριμένες άδειες που αφορούν περιοχές αποκλεισμού.

Στο προτελευταίο ερώτημα, η εφαρμογή και η πρακτική λειτουργία του Πλαισίου διασυνδέεται με την επικείμενη θεσμοθέτηση των υπόλοιπων ΕΠ, καθώς επίσης και του ΓΠ. Διατυπώνεται επομένως η ερώτηση κατά πόσο σημαντικές για την εξέλιξη του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ είναι οι λοιπές θεσμοθετήσεις.

Οι περισσότερες απαντήσεις (EnGaia, WWF Ελλάς, ΥΠΕΧΩΔΕ, Οργανισμός Θεσ/νίκης, ΚΑΠΕ και Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων) δηλώνουν ότι δεδομένου του αλληλοεπηρεασμού των Πλαισίων μεταξύ τους, η ολοκλήρωση των άλλων Πλαισίων είναι πολύ σημαντική ως διαδικασία, 2 εκ των απαντήσεων υποστηρίζουν ότι είναι μέτρια σημαντική (ΙΤΑ-ΚΕΔΚΕ και Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ) και οι 2 τελευταίες δηλώνουν ότι είναι ελάχιστα σημαντική (ΕΛΕΤΑΕΝ και NRG-Orion). Παράλληλα με το σχόλιό του, το ΥΠΕΧΩΔΕ υπογραμμίζει πως θα γίνουν προσπάθειες, ώστε τα Πλαίσια να παρουσιάζουν συνοχή και όχι να έρχονται σε αντιδιαστολή μεταξύ τους. Και το WWF Ελλάς κινείται στο ίδιο μήκος κύματος επισημαίνοντας ότι ιδιαίτερα κρίσιμη είναι η αλληλοκάλυψη των Ειδικών Πλαισίων, φέρνοντας ως παράδειγμα το υπό εκπόνηση ΕΠ της βιομηχανίας. Θα πρέπει να υπάρχει εναρμόνιση, ώστε να προκριθούν ως περιοχές χωροθέτησης των εγκαταστάσεων ΑΠΕ οι περιοχές εκείνες που προβλέπονται να λειτουργήσουν ως βιομηχανικές ζώνες από το ΕΠ για τη βιομηχανία. Συνεπώς, η θεσμοθέτηση του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ έναντι του ΕΠ της βιομηχανίας κρίνεται ως τουλάχιστον επιβεβλημένη.

Διάγραμμα 13. Σημαντικότητα της ολοκλήρωσης των υπόλοιπων ΕΠ και της θεσμοθέτησης του ΓΠ.

πηγή: ίδια επεξεργασία

Κλείνοντας, όλοι οι φορείς καλούνται να απαντήσουν για το αν το Πλαίσιο εν τέλει κατορθώνει να επιτύχει τους στόχους για την αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου και την ποσοστιαία αύξηση της συμμετοχής των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας.

Οι περισσότερες απαντήσεις, 7 στο σύνολο, θεωρούν ότι σε τελική ανάλυση το Πλαίσιο θα κατορθώσει να φέρει εις πέρας την αποστολή του για ποσοστιαία αύξηση των ΑΠΕ και την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών και μόνο 3 φορείς (Οργανισμός Θεσ/νίκης, EnGaia και NRG-Orion) υποστηρίζουν ότι το Πλαίσιο δεν πρόκειται να επιτύχει τους παραπάνω στόχους με την παρούσα δομή και μορφή του. Να σημειωθεί τέλος σε αυτό το σημείο ότι ο Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ και η ΕΛΕΤΑΕΝ διαφοροποιούν την απάντησή τους ότι ο βαθμός επιτυχίας του Πλαισίου συναρτάται με τον τρόπο της πρακτικής του εφαρμογής και λειτουργίας και οι τιθέμενοι στόχοι αναμένεται να επιτευχθούν σε πολύ γενικές όμως γραμμές.

Παράλληλα, όπως στιγματίζει και το WWF Ελλάς, η προάσπιση του φυσικού περιβάλλοντος και οι πολιτικές ενέργειας επέρχονται όχι μόνο από την εύρυθμη λειτουργία του Πλαισίου, αλλά και από άλλες συμπληρωματικές πολιτικές, όπως χαρακτηριστικά είναι ο εξορθολογισμός και η αναβάθμιση του συστήματος και των υποδομών διανομής της ενέργειας, η βελτίωση των μεταφορών, η προαγωγή της ενεργειακής αποδοτικότητας και η εξοικονόμηση ενέργειας με την πλήρη ενσωμάτωση των ΑΠΕ και σε οικιακό επίπεδο.

8. Συγκριτική ανάλυση μεταξύ της αρχικής και της τελικής εκδοχής του κειμένου για το σχέδιο ΚΥΑ του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εκπόνηση της εργασίας βασίστηκε στην πρώτη έκδοση του κειμένου που δημοσιοποίησε το ΥΠΕΧΩΔΕ το Μάιο του 2007. Έκτοτε, έλαβαν χώρα αλληπάλληλες δημόσιες διαβουλεύσεις και συναντήσεις με τους κοινωνικούς εταίρους και ουσιαστικά η πρώτη μορφή του ΕΠ είχε ως στόχο να προκαλέσει τις πρώτες αντίστοιχα αντιδράσεις των εταίρων. Τελικό προϊόν των διαβουλεύσεων είναι μια πολύ πιο βελτιωμένη μορφή του κειμένου του ΕΠ που έδωσε στη δημοσιότητα το ΥΠΕΧΩΔΕ μόλις πρόσφατα (Ιανουάριος 2008). Κατ' επέκταση, υπάρχει σαφώς ένα παρατηρούμενο χρονικό κενό της εργασίας ως προς τις παραλείψεις, τις ασάφειες και τις λειτουργικές αδυναμίες που διορθώνει το ΕΠ στην τελική μορφή του κειμένου του, συγκριτικά με την πρωταρχική του μορφή.

Το γνωστικό αντικείμενο της εργασίας αυτής μπορεί κάλλιστα να επικαιροποιηθεί με τη μορφή μιας νέας ενδεχομένως εργασίας ως μελλοντική έρευνα για την τελική μορφή που αναμένεται να έχει το κείμενο του ΕΠ και με ποιόν ακριβώς τρόπο θα τεθεί σε πλήρη ισχύ με την πρακτική εφαρμογή του. Πάντως, οι απόψεις των περισσότερων φορέων συγκλίνουν μεταξύ τους ως προς την υποχρεωτική αναθεώρηση του ΕΠ μετά την πάροδο της 5ετίας από τη θεσμοθέτησή του, οπότε και θα διαφανούν στην πράξη τα όποια προβλήματα ανακύψουν. Τα παρατηρούμενα αυτά προβλήματα βεβαίως θα είναι το αντικείμενο μερικής ή και ολικής τροποποίησης.

Η τελική μορφή του κειμένου του ΕΠ εμπεριέχει πολλές και ριζικές αλλαγές ως προς την αρχική μορφή και συνιστά ουσιαστικά μια πιο ολοκληρωμένη και

βελτιωμένη έκδοση του πρώτου κειμένου. Ενδεικτικά και μόνο αναφέρονται παρακάτω κάποιες από τις σημαντικές αλλαγές που έγιναν στο κείμενο.

Η σημαντικότερη ίσως εξ αυτών έγκειται στην άρση των αγροτικών περιοχών υψηλής παραγωγικότητας ως περιοχές αποκλεισμού και ανοίγει το δρόμο για την απελευθέρωση εκτεταμένων χερσαίων εκτάσεων που θα λειτουργήσουν ως υποδοχείς έργων ΑΠΕ. Η παρέμβαση αυτή έχει βαθύτερες προεκτάσεις, αναφορικά με τη δυνατότητα για την Ελλάδα συνολικά να ικανοποιήσει τους τιθέμενους εθνικούς της στόχους και τις επιταγές του Ν. 3468/06 για την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής των ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας σε 20,1 % έως το 2010 και σε 29 % έως το 2020 αντίστοιχα.

Εμπλουτίζεται ακόμα και η έκταση εφαρμογής του ΕΠ με την προσθήκη δύο επιπρόσθετων παραγράφων (παρ. 2 και 3). Για τις εγκαταστάσεις που προϋπήρχαν στην πρώτη μορφή του ΕΠ τονίζεται (παρ. 2) ότι απαιτείται γι' αυτές, σε κάθε περίπτωση, περιβαλλοντική αδειοδότηση σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, ενώ γίνεται λόγος και για την εγκατάσταση Υβριδικών Σταθμών ΑΠΕ για τις οποίες εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις του ΕΠ που αφορούν τις αντίστοιχες λειτουργικές μορφές ΑΠΕ. Ταυτόχρονα, απαλείφεται η περίπτωση των Αυτόνομων Παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας (άρθ. 2, παρ. 4 του Ν. 3468/06), οι οποίοι δεν υπάρχουν πλέον στις διατάξεις του ΕΠ.

Στο άρθ. 6 για τις περιοχές αποκλεισμού, πέρα από την περίπτωση των αγροτικών εκτάσεων, εξειδικεύονται και αποσαφηνίζονται οι περιοχές που χαρακτηρίζονται ως *“ατύπως διαμορφωμένες και οικιστικές περιοχές”*, καθώς και οι *“αξιόλογες ακτές και παραλίες”*, διακρίνοντάς τες ως ξεχωριστή τυπολογία περιοχών αποκλεισμού. Ως ιδιαίτερης καινοτομίας χαρακτηρίζεται και η νέα παράγραφος (παρ. 4) για χωροθέτηση πλέον εντός δασών και δασικών εκτάσεων των αιολικών εγκαταστάσεων, βάσει των άρθ. 45 και 58 του Ν. 998/1979 και με την επιφύλαξη των περιπτώσεων β', γ' και δ' της παρ. 1 του άρθ. 6 του ΕΠ ⁸³. Μεγάλης σημασίας είναι

⁸³ Οι περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνουν: i) τις περιοχές απολύτου προστασίας της φύσης και προστασίας της φύσης που καθορίζονται κατά τις διατάξεις των άρθ. 19 παρ. 1 και 2 και 21 του Ν. 1650/1986, ii) τους πυρήνες των εθνικών δρυμών, των κηρυγμένων μνημείων της φύσης και των αισθητικών δασών που δεν περιλαμβάνονται στις περιοχές της περιπτώσεως i και iii) των οικοτόπων προτεραιότητας περιοχών της Επικράτειας που έχουν ενταχθεί ως τόποι κοινοτικής σημασίας στο

και η κατά περίπτωση (άρθ. 7, παρ. 1) προσαύξηση του μέγιστου επιτρεπόμενου ποσοστού κάλυψης εδαφών από αιολικές εγκαταστάσεις για όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους (30 % για ΠΑΠ και 50 % για ΠΑΚ, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του οικείου Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου). Σημαντική ακόμα κρίνεται η αλλαγή των αποστάσεων για τη χωροθέτηση αιολικών μονάδων στο θαλάσσιο χώρο και τις ακατοίκητες νησίδες που σχετίζονται με την απόσταση σε σχέση με οργανωμένες ή διαμορφωμένες ακτές λουομένων ή άλλες αξιόλογες ακτές και παραλίες (2.500 μ. έναντι 1.000 μ. όπως προέβλεπε το αρχικό κείμενο του ΕΠ), όπως επίσης και η εγκατάσταση σε κλειστούς κόλπους με συγκεκριμένο εύρος ανοίγματος (1.500 μ. έναντι 1.000 μ.).

Για τα ΜΥΗΕ κατ' αρχήν που κατασκευάζονται σε περιοχές ενταγμένες στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000 εισάγεται καινούρια περίπτωση (άρθ. 16, παρ. 3, εδ. ια) κατά την οποία η κατασκευή και λειτουργία του έργου δεν προξενούν επιπτώσεις που προβλέπεται να βλάψουν τη συνεκτικότητα του τόπου που βρίσκεται υπό καθεστώς προστασίας και δεν αντιστρατεύονται ουσιαστικά τους σκοπούς διατήρησής του και εξαιρείται η άμεση διασύνδεση του ΕΠ με την Οδηγία-Πλαίσιο για τα Νερά (Οδηγία 2000/60/ΕΚ) για τη χωροθέτηση ΜΥΗΕ σε λεκάνες απορροής.

Για τις εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας, αυτές πλέον μπορούν να χωροθετηθούν και σε δασικές περιοχές (άρθ. 56 του Ν. 2637/98), ενώ προστίθεται και καινούρια παράγραφος για τη λήψη κατάλληλων μέτρων (παρ. 3) προκειμένου να περιοριστεί η οπτική όχληση από την αντανάκλαση της ηλιακής ακτινοβολίας, στα πλαίσια της περιβαλλοντικής αδειοδότησης του έργου. Οι γαίες υψηλής παραγωγικότητας, σε αντιδιαστολή πλέον με τα αιολικά πάρκα, εξακολουθούν και θεωρούνται ζώνες ασυμβατότητας. Πριμοδοτούνται επίσης και οι νησιωτικές περιοχές (παρ. 1), πλην Κρήτης και Εύβοιας, για κατά προτεραιότητα στη χωροθέτηση μικρών εγκαταστάσεων (όπως προβλέπονται στο άρθ. 2 της ΚΥΑ 19500/2004 και στα άρθ. 2, παρ. 4, άρθ. 4 και 8 του Ν. 3468/06).

Περίοπτη θέση στο τελικό κείμενο του ΕΠ καταλαμβάνουν με καινούριο άρθρο (άρθ. 20) η χωροθέτηση νέων μορφών ΑΠΕ. Το συγκεκριμένο άρθρο αναφέρει ότι για τον καθορισμό κριτηρίων χωροθέτησης νέων μορφών ΑΠΕ,

δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 σύμφωνα με την απόφαση 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ L 259 της 21.9.2006, σ. 1).

συμπεριλαμβανομένων αυτών που βρίσκονται έως σήμερα σε πειραματικό στάδιο όπως η αξιοποίηση της ενέργειας της θάλασσας (κυματική ενέργεια κ.ά.), προβλέπεται στο Πρόγραμμα Δράσης εκπόνηση σχετικών μελετών (άρθ. 23, Β4–*“Επικαιροποίηση δεδομένων χωρικής οργάνωσης με έμφαση στις αναδιδόμενες μορφές ΑΠΕ”*).

Κλείνοντας, στα διαγράμματα (άρθ. 25) συμπεριλαμβάνονται δύο ακόμα διαγράμματα για τη χωροθέτηση αιολικών πάρκων σε συγκεκριμένες περιοχές του λεκανοπεδίου της Αττικής (διάγρ. 3) και της ΝΑ Αττικής (διάγρ. 4), ενώ υπεισέρχεται με τη μορφή νέου άρθρου (άρθ. 26) η διαδικασία αποκατάστασης των χώρων μετά το τέλος του κύκλου ζωής των έργων ΑΠΕ ως υποχρέωση των επενδυτών με αποκλειστικά δική τους ευθύνη που απορρέει από τη συνεχή λειτουργία των έργων αυτών, έχοντας ως στόχο την περιβαλλοντική διαφύλαξη της περιοχής.

9. Συμπεράσματα-προτάσεις

Τα ευρήματα που προκύπτουν με την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας είναι ιδιαίτερα σημαντικά και άκρως ενδιαφέροντα. Καταγράφηκαν με τη χρήση όλων των δυνατών μέσων οι απόψεις όλων των φορέων που με τον έναν ή τον άλλον τρόπο μετέχουν στη διαδικασία του χωροταξικού σχεδιασμού των έργων ΑΠΕ. Τα σπουδαιότερα από τα επίμαχα σημεία που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης και εξειδίκευσης είναι στην ουσία αυτά για τα οποία όλοι ανεξαιρέτως οι φορείς προβαίνουν σε έντονη κριτική. Γι’ αυτό το λόγο άλλωστε και αποτέλεσαν σημεία αναφοράς στο καταρτιζόμενο ερωτηματολόγιο με τη μορφή ερωτημάτων που επιστράφηκαν πίσω στους φορείς, προκειμένου να δώσουν μια πλήρη και σφαιρική απάντηση για όλα τα θέματα που απασχολούν το ΕΠ, ασχέτως με τα αρχικά σχόλια που διατύπωσαν.

Το σημαντικότερο από τα επιμέρους σημεία, και κατά την επίσημη άποψη όλων των φορέων, είναι το μείζον ζήτημα της άρσης ή μη των αγροτικών εκτάσεων υψηλής παραγωγικότητας ως ζωνών ασυμβατότητας. Οι εκτεταμένες αγροτικές περιοχές σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια συνιστούν μια πρώτης τάξεως ευκαιρία να αποτελέσουν αυτές ζώνες υποδοχής για έργα ΑΠΕ από τη στιγμή μάλιστα που, όπως εκτιμά η πλειοψηφία των φορέων, δεν παρουσιάζεται σε επίπεδο πρακτικής

εφαρμογής οποιαδήποτε μορφή λειτουργικής ασυμβατότητας. Η λειτουργική επομένως συμβατότητα θα πρέπει να λειτουργήσει ως γνώμονας και για τη θεσμική συμβατότητα μεταξύ αγροτικού χαρακτήρα μιας περιοχής και αιολικών πάρκων. Το ζήτημα βεβαίως αυτό διεκπεραιώθηκε κατόπιν σχετικών διαβουλεύσεων μεταξύ ΥΠΕΧΩΔΕ και κοινωνικών εταίρων και η τελική εκδοχή του κειμένου του ΕΠ δεν περιλαμβάνει πλέον στις περιοχές αποκλεισμού τις αγροτικές εκτάσεις υψηλής παραγωγικότητας. Με αυτόν συνεπώς τον τρόπο επιτυγχάνεται αποδέσμευση τεράστιων εκτάσεων και απόδοσή τους σε αιολικά πάρκα, η λειτουργία των οποίων δεν παρεμποδίζει και ταυτόχρονη λειτουργία άλλων παράλληλων και χρήσεων γης.

Ως καταληκτικό συμπέρασμα των παραπάνω προκύπτει ότι αυτού του είδους η διευκόλυνση στη χωροθέτηση και εγκατάσταση έργων ΑΠΕ σε αγροτικές εκτάσεις αφ' ενός προωθεί τη μέγιστη δυνατή διείσδυση των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας και αφ' ετέρου την εκπλήρωση των κοινοτικών και εθνικών υποχρεώσεων.

Τα θέματα ένταξης των αιολικών μονάδων στο τοπίο είναι και αυτά εξαιρετικής σημασίας για την πλήρη ενσωμάτωση των έργων ΑΠΕ στον περιβάλλοντα χώρο. Κρίνεται τελικά ως επιτυχής η παρέμβαση του ΕΠ και η διατύπωση των σχετικών κριτηρίων για τον περιορισμό της οπτικής παρεμβολής από Α/Γ. Επιχειρείται ορθώς και με σωστό τρόπο η αντικειμενικοποίηση των κριτηρίων που περιγράφουν αυτού του είδους την οπτική όχληση, αν και επισημαίνεται ότι η γενικότερη διαδικασία όχλησης είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό υποκειμενική. Αναμφισβήτητα, το όλο εγχείρημα δεν μπορεί να εξαντληθεί στις δυνατότητες του ΕΠ και ίσως το θέμα της οπτικής όχλησης πρέπει να μελετηθεί κατά περίπτωση στο πλαίσιο αποκλειστικά και μόνο των τοπικών διαχειριστικών σχεδίων και αναλόγως βεβαίως των ιδιαιτεροτήτων και της ταυτότητας και φυσιογνωμίας της εκάστοτε περιοχής.

Ο τρόπος καθορισμού των ΠΑΠ ως διαχειριστικών εργαλείων στη μεθοδολογία του χωρικού σχεδιασμού των έργων ΑΠΕ είναι και αυτό ένα επίμαχο ζήτημα που θα απασχολήσει τις μεταγενέστερες μορφές του ΕΠ. Κατ' αρχάς, είναι σχεδόν βέβαιο ότι η μορφή των ΠΑΠ ως χωρικών συγκεντρώσεων αιολικών πάρκων θα προξενήσει αυξημένες τάσεις για ζήτηση τέτοιου είδους περιοχών. Το ΕΠ στις επόμενες τροποποιήσεις του θα πρέπει να υιοθετήσει και να ενσωματώσει πλήρως κατάλληλους μηχανισμούς πρόβλεψης για χωροθέτηση ΠΑΠ σε χερσαίες αλλά και θαλάσσιες περιοχές. Μόνον έτσι θα υπάρχει ευελιξία στο χωροταξικό σχεδιασμό των

αιολικών πάρκων για πρόληψη, ιδίως στην περίπτωση των θαλάσσιων εκτάσεων που είναι και πιο ευάλωτες σε ανάλογες χωροθετικές πιέσεις, λόγω των ευπαθών στοιχείων που το χαρακτηρίζουν. Επίσης, ως γενικότερο συμπέρασμα προκύπτει το γεγονός ότι το εργαλείο των ΠΑΠ πρέπει να συσχετιστεί άμεσα με το συνολικό χωροταξικό σχεδιασμό ως διαδικασία προώθησης των ΑΠΕ. Συνεπώς, το ζήτημα των ΠΑΠ θα πρέπει να εμπλακεί και στο ΓΠ με ευθεία και ρητή αναφορά στον εθνικό ενεργειακό σχεδιασμό της χώρας και στο υποκεφάλαιο των ΑΠΕ ειδικότερα.

Παρά τα όποια ιδιαίτερα θετικά βήματα που έγιναν πάντως προς την κατεύθυνση προώθησης του χωροταξικού σχεδιασμού των ΑΠΕ από το ΕΠ, εν τούτοις συμπερασματικά τονίζεται ότι εκκρεμούν ακόμη ορισμένα καίριας σημασίας θέματα, που πρόκειται να σταθούν σημείο αναφοράς για τις επόμενες αλλαγές και τροποποιήσεις βασικών σημείων του ΕΠ.

Το πιο σπουδαίο εξ αυτών είναι η ουσιαστική συμβολή του ΕΠ στο σχεδιασμό, καθώς ο χρονικός ορίζοντας εφαρμογής του περιλαμβάνει συγκεκριμένα μέτρα και δράσεις που ξεπερνάνε κατά πολύ τα χρονικά δεδομένα για πραγματική ποσοστιαία αύξηση των ΑΠΕ στο 20,1 % έως το 2010, σύμφωνα με τις εθνικές και κοινοτικές υποχρεώσεις. Παράλληλα, η αντικειμενική ισχύς του ΕΠ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την επικείμενη θεσμοθέτηση του ΓΠ και την αλληλοσυμπλήρωση μεταξύ και των υπόλοιπων ΕΠ. Ενδεχόμενες αναντιστοιχίες σαφώς και θα προκαλέσουν έντονους τριγμούς στο οικοδόμημα του χωροταξικού σχεδιασμού συνολικότερα με καθυστερήσεις και στην προώθηση των ΑΠΕ.

Από την άλλη, τίθενται εύλογα ερωτήματα και για άλλες παραμέτρους που προτείνει το ΕΠ. Μία απ' αυτές είναι και η τυπολόγηση της Αττικής ως ξεχωριστής κατηγορίας χώρου, για την οποία προβλέπονται ειδικά κριτήρια στην εγκατάσταση αιολικών μονάδων. Ο χωροταξικός κορεσμός στο λεκανοπέδιο πληθώρας χρήσεων γης και παραγωγικών δραστηριοτήτων αναμφίβολα πρέπει να προωθήσει τις ΑΠΕ αναλογικά σε μικρότερο βαθμό, συγκριτικά με την υπόλοιπη ηπειρωτική χώρα. Το γεγονός όμως αυτό εγείρει εύλογα ερωτήματα όχι μόνο για την Αττική, αλλά για πολλά άλλα μεγάλα αστικά κέντρα που παρουσιάζουν ομοειδή χωροταξικά-πολεοδομικά χαρακτηριστικά με την Αθήνα και ταυτόχρονα εμφανίζουν έντονες τάσεις οικιστικών πιέσεων που εκτονώνονται στον περιαστικό τους χώρο αλλά και στον εξωαστικό χώρο γενικότερα. Κάτι τέτοιο πρακτικά σημαίνει ότι ανάλογος

χωροταξικός κορεσμός μπορεί να δημιουργηθεί και σε άλλες περιπτώσεις αστικών κέντρων με ορατό τον αρνητικό αντίκτυπο για την προώθηση των έργων ΑΠΕ.

Ένα ακόμα συμπερασματικό στοιχείο είναι και ο σχεδιαστικός πλουραλισμός του ΕΠ με την περαιτέρω ενσωμάτωση και άλλων μορφών ΑΠΕ. Εκτός από τις εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης της παλιρροϊκής ενέργειας που τελικώς συμπεριλήφθηκαν στις διατάξεις του ΕΠ, εγείρεται ζήτημα για το αν θα πρέπει να ενταχθούν και άλλες μορφές, όπως χαρακτηριστικά είναι οι ηλιοθερμικοί σταθμοί παραγωγής, οι ενεργειακές καλλιέργειες, αλλά και τα μεγαλύτερης κλίμακας υδροηλεκτρικά έργα. Η αυξημένη ζήτηση τέτοιων νέων μορφών ΑΠΕ, οι υπαρκτές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της κάθε μίας ξεχωριστά και τα χωρικά χαρακτηριστικά τους είναι παράμετροι που θα προκαλέσουν συζητήσεις για πιθανή ένταξή τους σε επόμενες εκδοχές του ΕΠ.

Περιγράφοντας τα συμπεράσματα για τα θετικά αλλά και αρνητικά στοιχεία που απαρτίζουν το ΕΠ συνολικά, θα πρέπει να αναδειχθεί και η σημαντικότερη ίσως πτυχή του προβλήματος, που δεν είναι άλλη από την κοινωνική. Οποιοσδήποτε χωρικές παρεμβάσεις από διάφορους φορείς θα πρέπει να έχουν στο πλευρό τους και τις τοπικές κοινωνίες, χωρίς τη βοήθεια των οποίων καμία ριζική αλλαγή δεν είναι κοινωνικά αποδεκτή. Αυτό το γεγονός καθιστά σχεδόν υποχρεωτική τη θεσμοθέτηση μιας γενικότερης κοινωνικής διαβούλευσης με τις τοπικές αρχές των περιοχών αυτών, η οποία θα μπορούσε κάλλιστα να ενσωματωθεί στις δομές του ίδιου του ΕΠ ως αυτοτελούς μηχανισμού. Ούτως ή άλλως ο χωροταξικός σχεδιασμός είναι μια κοινωνική διαδικασία ορθολογικής παραγωγής χώρου, γι' αυτό και το ΕΠ θα πρέπει σύντομα να προχωρήσει σε μια ανάλογη ενσωμάτωση τέτοιων μηχανισμών που να επιδιώκουν την ευρύτερη κοινωνική συναίνεση.

Συμπυκνώνοντας και κωδικοποιώντας τα παραπάνω συμπεράσματα, καθώς και τη σειρά προτάσεων που διατυπώνονται στο πλαίσιο της εργασίας αυτής, καταλήγουμε στα εξής:

- Άρση της περίπτωσης των αγροτικών περιοχών υψηλής παραγωγικότητας ως περιοχών αποκλεισμού.
- Διερεύνηση της οπτικής όχλησης στο πλαίσιο κυρίως κατώτερου επιπέδου διαχειριστικών σχεδίων.

- Ευελιξία σχεδιασμού στην προσθήκη νέων ΠΑΠ, σε περίπτωση αυξημένης ζήτησης για χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων.
- Άμεση διασύνδεση του ΕΠ με το ΓΠ και επίσπευση των προβλεπόμενων δράσεων στο χρονοδιάγραμμα.
- Ενσωμάτωση των ειδικών κριτηρίων χωροθέτησης αιολικών μονάδων και για άλλα μεγάλα αστικά κέντρα.
- Ένταξη και των υπόλοιπων μορφών ΑΠΕ στις διατάξεις του ΕΠ και εμπλουτισμός της έκτασης εφαρμογής του.
- Προσθήκη κατάλληλου μηχανισμού στο ΕΠ με σκοπό την επίτευξη κοινωνικής συναίνεσης.

Βιβλιογραφία

- 1) **Βασιλάκος Ν.** (2005) – “Προτάσεις για ένα αποτελεσματικό θεσμικό και αδειοδοτικό πλαίσιο των έργων ΑΠΕ”, περιοδικό Ενέργεια και Δίκαιο 3/2005, σ. 18 επ. (22-23).
- 2) **Βασιλάκος Ν.** (2007) – “Το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ: Λύση ή νέο πρόβλημα;”
- 3) **Βατάλης Κ.** (2007) – “Εισαγωγή στο Δίκαιο Ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ”, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.
- 4) **Ελληνική Επιστημονική Ένωση Αιολικής Ενέργειας και Greenpeace** (2007) – “Υψιστη προτεραιότητα η προώθηση των ΑΠΕ για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών”, Αθήνα – κοινό κείμενο αρχών.
- 5) **Ζαρκαδούλα Μ.** (2007) – “Χωροταξικός Σχεδιασμός και ΑΠΕ – Μεθοδολογική Προσέγγιση και Κριτήρια Χωροταξικού Σχεδιασμού Έργων ΑΠΕ στον Ελλαδικό Χώρο”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.
- 6) **Ιωσηφίδης Ε. και Κιοσσές Ι.** (2006) – “Χωροταξικός προγραμματισμός-σχεδιασμός για τα παράκτια-θαλάσσια αιολικά πάρκα”, εργασία στο μεταπτυχιακό μάθημα Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης, διδάσκουσα καθηγήτρια: Μαριά Ε., Τμήμα Μηχ/κών Περιβάλλοντος, Πολυτεχνείο Κρήτης, Χανιά.
- 7) **Κασσιός Κ.** (1991) – “Σημειώσεις επιπτώσεων στο περιβάλλον από τεχνικά έργα και προγράμματα”, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.
- 8) **Κατσαρός Α.** (2007) – “Θέσεις της ΡΑΕ επί του σχεδίου ΚΥΑ για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις ΑΠΕ”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.
- 9) **Λάλας Δ.** (2007) – “Τι θα έλεγε ένας ΑΠΕάνθρωπος στον Δήμαρχο”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.
- 10) **Λιπιρίδης Γ.** (2004) – “ΑΠΕ. Η Εναλλακτική Τεχνολογία Για Ένα Αειφόρο Μέλλον”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.
- 11) **Μανούρης Γ.** (2005) – “Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και χωροταξικός σχεδιασμός. Μια συνθετική προσέγγιση”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.
- 12) **Μαριά Ε.** (2001) – “Τεχνικά έργα ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ και προστασία του περιβάλλοντος”, περιοδικό Περιβάλλον και Δίκαιο 2001, σ. 338 επ. (341).

- 13) **Μαριά Ε.** (2005) – “Περιβαλλοντικές επιπτώσεις των έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και προληπτικοί μηχανισμοί του δικαίου”, Γενικό Τμήμα, Πολυτεχνείο Κρήτης, HELECO’ 05, TEE, Αθήνα.
- 14) **Μαριά Ε.** (2007) – “Κοινοτικές και εθνικές ρυθμίσεις για τις ΑΠΕ: οι προκλήσεις και τα διλήμματα”, στο Ελληνική Εταιρεία Δικαίου του Περιβάλλοντος, «Η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου περιβάλλοντος στην Ελλάδα 1981-2006», Επιμέλεια Γ. Γιαννακούρου, Γ. Κρεμλής, Γλ. Σιούτη, εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 305-337.
- 15) **Μπαλτάς Ε.** (2007) – “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.
- 16) **Μπεριάτος Η.** (2007) – “Χωροταξικός Σχεδιασμός και ΑΠΕ – Χωρική Διακυβέρνηση και ΑΠΕ. Ιδιαιτερότητες και προβλήματα”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.
- 17) **Οικονόμου Δ.** (2004) – “Εναλλακτικές προσεγγίσεις του ζητήματος του χωροταξικού σχεδιασμού των ΑΠΕ”, Αθήνα.
- 18) **Οικονόμου Δ.** (2007) – “Χωρικός Σχεδιασμός και Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις ΑΠΕ (σχέδιο ΚΥΑ): σε ποιο βαθμό το δεύτερο καλύπτει τις απαιτήσεις του πρώτου;”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.
- 19) **Πανελλήνιος Σύλλογος Χημικών Μηχανικών** (2007), Συλλογικά – Παραταξιακά – “Σχολιασμός Προσχεδίου Νόμου”, σελ. 16, τεύχος 332.
- 20) **Παπαδημητρίου Γ. και Παπακωνσταντίνου Α.** (2004) – “Αναμόρφωση του Νομοθετικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ και Διαμόρφωση Βέλτιστων Πρακτικών ιδίως για τα Αιολικά Πάρκα”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.
- 21) **Παπαπετρόπουλος Α.** (2004) – “Εισαγωγικές παρατηρήσεις στο θεσμικό πλαίσιο και στη νομολογία για τη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.
- 22) **Παπαπετρόπουλος Α.** (2005) – “Η Νομολογιακή Διαμόρφωση του Ευρύτερου Χωροταξικού Σχεδιασμού”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.
- 23) **Πατρόνος Π., Καραγεωργίου Β. και Παπαπετρόπουλος Α.** (2004) – “Διεθνείς και Κοινοτικές Δεσμεύσεις της Ελλάδας για την Προώθηση των ΑΠΕ”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

- 24) **Πιταριδάκης Α.** (2007) – “*Η σημασία ενός ολοκληρωμένου χωροταξικού–πολεοδομικού σχεδιασμού. Προτεραιότητες και ιεράρχηση αναγκών για μια νέα αναπτυξιακή προοπτική της Κρήτης*”, εισήγηση Προέδρου του Τμήματος Δυτ. Κρήτης του ΤΕΕ, συνέδριο Κρητών όπου γης «Στόχοι για το μέλλον της Κρήτης».
- 25) **Ρόζος Ν.** (1994) , “*Η νομική προβληματική του χωροταξικού σχεδιασμού*”, Εκδόσεις Σάκκουλα.
- 26) **Σουφλιάς Γ.** (2007) “*Συνέντευξη Τύπου για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ*”, Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Αθήνα (01/02/2007).
- 27) **Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών** (2007), Μόνιμη Επιτροπή Πολεοδομικής, Χωροταξικής και Περιβαλλοντικής Πολιτικής – “*Θέσεις επί του Σχεδίου ΚΥΑ για τις ΑΠΕ*”.
- 28) **Τάτσης Α.** (2006) – “*Στρατηγική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και χωρικός σχεδιασμός*”, άρθρο στο Νόμος και Φύση, Δίκαιο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.
- 29) **Υπ. Ανάπτυξης** (2005) – “*3η Εθνική Έκθεση για το επίπεδο διείσδυσης της ανανεώσιμης ενέργειας το 2010 (άρθ. 3 Οδηγίας 2001/77/ΕΚ)*”, Γενική Διεύθυνση Ενέργειας-Διεύθυνση Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας.
- 30) **Ψωμάς Σ.** (2007), – “*Ανάπτυξη ΑΠΕ*”, στη Ναυτεμπορική (20/06/2007).
- 31) **European Commission** (1997) – “*A Study to develop and implement an overall strategy for EIA-SEA Research in the EU*”, DG Environment.
- 32) **European Commission** (1998) – “*Handbook on Environmental Assessment on Regional Development Plans and EU Structural Funds Programmes*”, DG Environment.
- 33) **Fischer B.** (2002) – “*Strategic Environmental Assessment in Transport and Land Use Planning*”, James & James Science Publishers Ltd.
- 34) **ICON Consultants** (2001) – “*SEA and Integration of the Environment into Strategic Decision-Making*”, Final Report, prepared under contract with European Commission, διαθέσιμο στη διαδικτυακή διεύθυνση ec.europa.eu/environment/eia/sea-support.htm.
- 35) **University of Manchester** (1995) – “*EIA Leaflet Series 13: Strategic Environmental Assessment*”, EIA Center.

- 36) **WWF Ελλάς** (2007) – “Σχολιασμός του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”.
- 37) **Zarkadoula M. and Ekonomou D.** – (2007) “*Spatial planning of RES installations problems and potential*”, Renewable Energy Sources. Proceedings of SECOTOX Conference and the International Conference on Environmental Management Engineering, Planning and Economics, Volume III. Skiathos, June 2007, A. Kungolos, K. Aravosis, A. Karagiannidis, P. Samaras.
- 38) “Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ (Ν. 2742/1999)” Α’ ΦΑΣΗ: ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ, ΑΝΑΔΟΧΟΣ – ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ Ασημακόπουλος Ι. – ‘ΕΚΟΤΕΧΝΙΚΑ’, 2007, Αθήνα.
- 39) **ENVIROPLAN ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ** (2007) – “Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, Σύμβουλοι Αναπτυξιακών & Τεχνικών Έργων Α.Ε.

Νομοθεσία και νομολογία του ΣτΕ

- 1) Ν. 2244/1994 – “Ρύθμιση θεμάτων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ και από συμβατικά καύσιμα και άλλες διατάξεις”.
- 2) ΝΟΜΟΣ 2742/ΦΕΚ 207/Α’/07.10.1999 – “Χωροταξικός Σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη & άλλες διατάξεις”.
- 3) Directive 2001/77/EC “*of the European Parliament and the Council of 27 September 2001 on the promotion of electricity from renewable energy sources in the internal electricity market, Official Journal of the European Communities, 27 October 2001*”.
- 4) Ν. 2941/2001 – “Απλοποίηση διαδικασιών ίδρυσης εταιρειών, αδειοδότησης ΑΠΕ, ρύθμιση θεμάτων της Α.Ε. «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ».
- 5) Ν. 2945/2001 – “Εθνικό σύστημα προστασίας της αγροτικής δραστηριότητας και άλλες ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Γεωργίας”.
- 6) Ν. 3199/2003 – “Προστασία και διαχείριση των υδάτων – Εναρμόνιση με την Οδηγία-Πλαίσιο για το Νερό 2000/60/ΕΚ”.

- 7) Ν. 3468/2006 – “Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από ΑΠΕ και Συμπαράγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης και λοιπές διατάξεις”.
- 8) “Σχέδιο ΚΥΑ για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”, (2007).
- 9) Οδηγία 79/409/ΕΟΚ για την Ορνιθοπανίδα.
- 10) Αποφάση 2425/2000 του ΣτΕ.
- 11) ΣτΕ 3135/2002.
- 12) Υπ’ αριθ. 2569/2004 του Ε’ Τμήματος του ΣτΕ.

Αρκτικόλεξα

ΑΠΕ: Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

ΓΠ: Γενικό Πλαίσιο

ΕΠ: Ειδικό Πλαίσιο

ΕΠΕ: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

ΕΠΜ: Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη

ΕΠΟ: Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων

ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

ΕΧΜ: Ειδική Χωροταξική Μελέτη

ΖΕΠ: Ζώνες Ειδικής Προστασίας

ΖΟΕ: Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου

ΚΑΠΕ: Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας

ΚΕΔΚΕ: Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας

ΚΥΑ: Κοινή Υπουργική Απόφαση

ΜΠΕ: Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

ΜΥΗΕ: Μικρά Υδροηλεκτρικά Έργα

ΠΑΠ: Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας

ΠΑΚ: Περιοχές Αιολικής Καταλληλότητας

ΠΟΑΠΔ: Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων

ΠΟΤΑ: Περιοχές Οργανωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης

ΠΠΕΑ: Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση

ΠΠΧΣΑΑ: Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης

ΠΣΧΜ: Πανελλήνιος Σύλλογος Χημικών Μηχανικών

ΡΑΕ: Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας

ΡΣ: Ρυθμιστικό Σχέδιο

ΣΕΠΟΧ: Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων & Χωροτακτών

ΣΕΦ: Σύνδεσμος Εταιρειών Φωτοβολταϊκών

ΣΜΠΕ: Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

ΣΠΕ: Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση

ΣΧΟΟΑΠ: Σχέδια Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτών Πόλεων

ΤΕΕ: Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος

ΥΠΕΧΩΔΕ: Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων

Παράρτημα

Παρουσίαση των επίσημων θέσεων των εμπλεκόμενων φορέων για το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας⁸⁴

Ως θεσμοθετημένο σύμβουλος του κράτους, το ΤΕΕ έχει διατυπώσει σειρά επισημάνσεων για τη χωροθέτηση των έργων ΑΠΕ. Ιδίως για τις νησιωτικές περιοχές, θεωρεί ότι το θέμα προσλαμβάνει ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις, αφ' ενός λόγω των φυσικών συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων και αφ' ετέρου λόγω της γενικότερης επιτακτικής ανάγκης να προωθηθούν οι ΑΠΕ και η χωροθέτηση των αντίστοιχών τους έργων.

Τα περιβαλλοντικά και ενεργειακά προβλήματα είναι δεδομένα, όπως είναι και η ηλεκτροπαραγωγή από ΑΠΕ. Τονίζεται πάντως ότι το πιο κρίσιμο σκέλος της υπόθεσης είναι οι κοινωνικές διαβουλεύσεις μεταξύ αρμόδιων διοικητικών αρχών και τοπικών κοινωνιών. Ακόμα και ένα άρτιο νομοθέτημα που ικανοποιεί ζητήματα τεχνικής, νομικής και διαδικαστικής φύσεως και εξυπηρετεί αντικειμενικά το χωροταξικό σχεδιασμό των ΑΠΕ με σύγχρονη επιστημονική μεθοδολογία, δε θα μπορέσει να μετουσιωθεί σε πράξη, αν δεν υπάρξει η συγκατάθεση των τοπικών κοινοτήτων. Επομένως, η αποδοχή ή η απόρριψη τέτοιων σχεδίων είναι ως παράμετροι εξίσου σημαντικές. Ούτως ή άλλως είναι κοινωνικά άδικο για μια τοπική κοινωνία να μην μπορεί να διατυπώσει τη γνώμη της σε ένα θέμα που αναμένεται να την επηρεάσει. Η πρόσφατη πάντως εμπειρία από τη χωροθέτηση χώρων υγειονομικής ταφής αποβλήτων δείχνει ότι χωρίς τη «συμπαράσταση» των κατοίκων, δύσκολα υλοποιείται ένα τέτοιο έργο. Με τη σημερινή του μορφή το ΕΠ δεν ενσωματώνει κανένα μηχανισμό που να περιγράφει το πώς θα επιτευχθεί μια τέτοιου είδους κοινωνική συναίνεση.

Το ΤΕΕ ασχολείται και με τον ορισμό της «φέρουσας ικανότητας» περιοχών και θεωρεί εξαιρετικά σημαντικό να προσδιορίζεται ποια είναι η πραγματική φέρουσα ικανότητα μιας περιοχής, αλλά θα πρέπει επίσης ο ορισμός της να επεκταθεί με τον

⁸⁴ Πιταριδάκης Α. (2007) – “Η σημασία ενός ολοκληρωμένου χωροταξικού–πολεοδομικού σχεδιασμού. Προτεραιότητες και ιεράρχηση αναγκών για μια νέα αναπτυξιακή προοπτική της Κρήτης”, εισήγηση Προέδρου του Τμήματος Δυτ. Κρήτης του ΤΕΕ, συνέδριο Κρητών όπου γης «Στόχοι για το μέλλον της Κρήτης».

ίδιο τρόπο, εκτός από την αιολική και την υδροδυναμική ενέργεια και στις υπόλοιπες ΑΠΕ.

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται και για τα συμπληρωματικά έργα υποδομής των έργων ΑΠΕ που τα συνοδεύουν και διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο για το χωροθετικό πλαίσιο και την περιβαλλοντική επιβάρυνση της περιοχής (άρθ. 2, παρ. 12), (άρθ. 14, παρ. 2), (άρθ. 17, παρ. 3) και (άρθ. 18, παρ. 4). Η κατασκευή και λειτουργία τους θα πρέπει έτσι και αλλιώς να αναφέρεται με τρόπο κατηγορηματικό ότι υπόκειται στις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής αδειοδότησης του έργου ανεξαρτήτως από το ποιος θα είναι ο φορέας κατασκευής και λειτουργίας. Ο φορέας σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να φέρει την αποκλειστική ευθύνη για την αποκατάσταση της περιοχής μετά το πέρας της διάρκειας της επένδυσης και να την επαναφέρει στην αρχική της μορφή, πριν δηλαδή την παρέμβαση.

Παρά το ότι σχεδόν όλες οι ΑΠΕ εξετάζονται στο ΕΠ, απουσιάζουν κάποιες άλλες οι οποίες θα έπρεπε έστω να μνημονεύονται, παρά το μικρό ειδικό τους βάρος. Μια από αυτές είναι οι ενεργειακές καλλιέργειες η χωροθέτηση των οποίων θα έπρεπε να ενταχθεί στο χωροταξικό σχεδιασμό, όπως και οι περιβαλλοντικές συνθήκες που θα πρέπει να τηρούνται. Μια τέτοια θετική πρόβλεψη θα είχε διττό σκοπό, από τη μία να ενδυναμώσει την περαιτέρω παραγωγή ενέργειας από την παραγόμενη βιομάζα και από την άλλη να ευνοούνται και οι ίδιοι οι αγρότες μέσω αυτών των καλλιεργειών.

Στρατηγικός στόχος για τη χώρα, όπως αυτός έχει τεθεί από την ΕΕ είναι η διείσδυση των ΑΠΕ ως το 2020 σε ένα ελάχιστο ποσοστό γύρω στο 20 % του ενεργειακού ισοζυγίου. Στα πλαίσια όμως της επίτευξης αυτού του στόχου, προκαλείται ένα ανησυχητικό φαινόμενο, μια απρόβλεπτη έξαρση επενδυτικού ενδιαφέροντος για την αδειοδότηση Φ/Β συστημάτων, στην ευρωπαϊκή αλλά και τη διεθνή αγορά. Αυτό συνέβη μετά την κατάρτιση σχετικού προγράμματος από τη ΡΑΕ, για το οποίο το ΤΕΕ εκφράζει την ανησυχία του ως προς την επίτευξη των στόχων του.

Το ΤΕΕ θέτει ως προτεραιότητα την προώθηση μικρών Φ/Β συστημάτων που θα εξοπλίζουν τον κτιριακό και οικιακό τομέα της χώρας και προτείνει να θεσπιστεί διακριτή υποστήριξη των Φ/Β συστημάτων πρωτίστως στις νησιωτικές περιοχές.

Γενική τοποθέτηση επί του περιεχομένου του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ

Η WWF Ελλάς, προτού αποτυπώσει τις έσεις της για το ΕΠ σε ειδικό υπόμνημα, καταθέτει κάποια γενικότερα σχόλια. Είναι αδιαμφισβήτητη η συμβολή των ΑΠΕ στην κοινοτική και εθνική περιβαλλοντική πολιτική και στην αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου. Παρά όμως την επιτακτική ανάγκη προώθησης τέτοιων πολιτικών, δεν πρέπει να παρερμηνευθεί και η ευρύτερη πτυχή των μειονεκτημάτων των έργων ΑΠΕ.

Η παραγωγή αερίων του θερμοκηπίου είναι μειωμένη με τη χρήση ΑΠΕ, όπως καταλυτική είναι και η επίδρασή τους στην ατμοσφαιρική ρύπανση. Παρ' όλα αυτά, δυνητικά είναι δυνατόν κατά το στάδιο εγκατάστασης κυρίως και λειτουργίας να προκληθούν επιπτώσεις, γι' αυτό απαιτείται προσεκτικός σχεδιασμός, ιδίως στα αιολικά πάρκα. Οι υφιστάμενες κερτημένες πολιτικές προώσπισης του φυσικού περιβάλλοντος δε θα πρέπει να έρχονται σε αντινομία με τις πολιτικές προώθησης των έργων ΑΠΕ. Η δράση των δύο αυτών πολιτικών θα πρέπει να προσλάβει ένα χαρακτήρα συμπληρωματικό. Επομένως, η καθιέρωση ανοικτών κανόνων για την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο θα πρέπει να προάγουν και να διευκολύνουν τέτοιου είδους έργα, με την προϋπόθεση η χωροθέτησή τους να συνάδει με την κοινωνική αποδοχή από τις τοπικές κοινωνίες και κατά τρόπο που να μη θίγει τα περιβαλλοντικά στοιχεία μιας περιοχής.

Ένα άλλο ζήτημα είναι ότι τα περιθώρια δραστηκής μεταβολής των ποσοστών των ΑΠΕ για περαιτέρω αύξησή τους δεν είναι μεγάλα. Προς αυτήν την κατεύθυνση κινούνται κάποιες συμπληρωματικές πολιτικές ενέργειας για τον εξορθολογισμό και την αναβάθμιση του συστήματος στις υποδομές διανομής και μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας, με την προαγωγή της αποδοτικότητας της ενέργειας και με τη διείσδυση των ΑΠΕ σε πολλούς τομείς (οικιακός τομέας, μεταφορές). Οι παράλληλες αυτές πολιτικές, σχετίζονται με την ευρεία ενεργειακή διαχείριση ανεξαρτήτως του τρόπου παραγωγής της, κάτι που δεν πρέπει να επισκιαστεί από την έτσι και αλλιώς επιβεβλημένη αύξηση των ΑΠΕ.

⁸⁵ WWF Ελλάς (2007) – “Σχολιασμός του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ”.

Το WWF Ελλάς συγχαίρει την έστω και καθυστερημένη θεσμοθέτηση του ΕΠ, που έρχεται να συναντήσει τα περιβαλλοντικά προβλήματα σε παγκόσμια διάσταση με την επιτεινόμενη κλιματική αλλαγή. Ήδη, οι καινούριες κοινοτικές ενεργειακές πολιτικές, καθώς και οι υποχρεώσεις των κρατών να θέσουν σε ισχύ τις αποφάσεις του Πρωτοκόλλου του Κυότο σκοπεύουν στο δραστικό περιορισμό των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και θεωρούν ότι οι ΑΠΕ μπορούν να γίνουν αρωγός αυτών των φιλοδοξιών. Το WWF Ελλάς καλεί την ελληνική κυβέρνηση να προβεί με ταχείς ρυθμούς στην υλοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων του ΕΠ για 20 % συμμετοχή των ΑΠΕ στη συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Μελέτη του WWF Ελλάς⁸⁶ αποδεικνύει ότι είναι υλοποιήσιμος ο στόχος για συμμετοχή των ΑΠΕ στη συνολική κατανάλωση ενέργειας στην Ευρώπη ως το 2020 κατά 25 %. Μάλιστα, σε σχέση με το 1990 οι εκπομπές CO₂ μπορούν να μειωθούν κατά 33 %, ενώ δυνητικά η θεωρητική αύξηση των ποσοστών κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας μπορεί να προσεγγίσει το 30 %.

Ως γνωστόν, το σχέδιο νόμου του ΕΠ κινείται εκτός του ΓΠ που δεν έχει ακόμα προωθηθεί. Υπάρχει λοιπόν μια αντινομία που έγκειται στις διατάξεις του Ν. 2742/1999 και αφορά την κατάρτιση και έγκριση Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού ανεξάρτητα από την ύπαρξη εγκεκριμένου ΓΠ μόνο όμως κατά την πρώτη εφαρμογή της νομοθεσίας (άρθ. 7 και 18). Ήδη όμως από το 2001 εφαρμόστηκε ο Ν. 2742/1999 με την έγκριση του ΕΠ για τα σωφρονιστικά καταστήματα και συνεπώς νομικά δεν μπορεί να ευσταθεί έγκριση κάποιου άλλου ΕΠ δίχως την ύπαρξη του ΓΠ. Έκτοτε θεσμοθετήθηκαν τα 12 ΠΠ (με εξαίρεση την Αττική, για την οποία και στην περίπτωση χωροθέτησης έργων ΑΠΕ ισχύει το ΡΣ), χωρίς την προώθηση του ΓΠ. Ήδη θα έπρεπε να εκπονηθεί το ΓΠ πολύ πριν το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ, βάσει του οποίου θα εφαρμοστούν και τα υπόλοιπα ΕΠ.

Ένα από αυτά είναι το ΕΠ για τη βιομηχανία, καθώς και το υπό επεξεργασία ΕΠ για τον τουρισμό. Η εκπόνηση και των δύο θα πρέπει να διατρέχεται από τη λογική του ΓΠ και να εναρμονίζονται με αυτό. Παράλληλα όμως θα πρέπει να εναρμονίζονται και τα ΕΠ μεταξύ τους. Ιδίως για την περίπτωση του ΕΠ για τη βιομηχανία, το WWF κρίνει ως μείζονος σημασίας την πρόκριση πολλών περιοχών ως περιοχές χωροθέτησης έργων ΑΠΕ που χαρακτηρίζονται ως βιομηχανικές ζώνες.

⁸⁶ WWF, Target 2020: policies and measures to reduce GHG emissions in the EU.

Τονίζεται ότι απουσιάζει οποιαδήποτε ρητή αναφορά στο μηχανισμό που θα αναλάβει τη διαδικασία εναρμόνισης των ΕΠ μεταξύ τους στο κείμενο της υποστηρικτικής μελέτης.

Εξίσου σημαντικά στοιχεία θεωρούνται ότι είναι και άλλες διατάξεις στο ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ, όπως οι ορισμοί που αναφέρονται σε θεωρητικές και πρακτικές έννοιες. Σπουδαία θέση καταλαμβάνει ο ορισμός για τη φέρουσα ικανότητα (χωρητικότητα) μιας περιοχής, για την οποία το ΕΠ επιχειρεί να την προσδιορίσει με σαφήνεια και να την αντικειμενικοποιήσει θέτοντας ποσοτικά κριτήρια για τον καθορισμό της. Αναφορά έστω στον ορισμό της φέρουσας ικανότητας από το ΕΠ είναι άξιο λόγου, καθώς εκ φύσεως είναι ένας ορισμός με δυσνόητο εννοιολογικό περιεχόμενο. Μοναδική παρατήρηση επ' αυτού είναι ότι δε θα πρέπει να περιορίζεται μόνο στα αιολικά πάρκα, αλλά και σε όλες τις ΑΠΕ.

Η WWF Ελλάς προχωρώντας κρίνει ως εντελώς άτοπη τη διαδικασία καθορισμού μιας περιοχής ως ΠΑΠ. Δεν υποβαθμίζεται σε καμία περίπτωση το κριτήριο εκδήλωσης επενδυτικού ενδιαφέροντος που θα καταστήσει μια περιοχή ως καταλληλότερη για τη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ, αλλά ο προσανατολισμός των έργων αυτών πρέπει να εκπορεύεται από τις ανάγκες του χωροταξικού σχεδιασμού για τη διασφάλιση του φυσικού περιβάλλοντος και της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, το επενδυτικό ενδιαφέρον δεν πρέπει να προσλαμβάνει ένα ειδικό βάρος έναντι της δέσμης των υπολοίπων κριτηρίων, αλλά να θεωρείται ισοβαρές με όλα τα άλλα.

Για τα ειδικά κριτήρια χωροθέτησης αιολικών μονάδων και τα κριτήρια ένταξης των αιολικών εγκαταστάσεων στο τοπίο επισημαίνεται ότι θα κριθούν ως προς την αποτελεσματικότητά τους με την πάροδο του χρόνου, υπό την αίρεση όμως της συνεχούς παρακολούθησης επί του πρακτέου των μεγεθών αυτών. Πρακτικά κάτι τέτοιο σημαίνει ότι πιθανή αναποτελεσματικότητα των προβλεπόμενων κανόνων επιβάλλει ριζική αναθεώρησή τους, προς το παρόν όμως πρέπει να παραμείνουν όπως αναφέρει το ΕΠ και να προβλέψει μια ικανή χρονική περίοδο εφαρμογής τους.

Σχολιασμός της ΣΜΠΕ

Το WWF Ελλάς προχωρεί στο σχολιασμό της ΣΜΠΕ με δύο λιτά σχόλια, λόγω του μικρού χρονικού διαστήματος για τις απαραίτητες διαβουλεύσεις. Ρόλος της ΣΜΠΕ

είναι η συστηματική καταγραφή όλων των περιβαλλοντικών δεδομένων που θα καταδείξουν τις χωροθετικές πιέσεις κάποιων περιοχών από την εγκατάσταση έργων ΑΠΕ για την οποία αναφέρει ότι κινείται σε σωστή κατεύθυνση. Ως εργαλείο η ΣΜΠΕ συνοδεύει το ΕΠ. Ειδικότερα:

- ✓ Καθίσταται αναγκαίο να εκτιμηθούν οι συνολικές επιπτώσεις των έργων ΑΠΕ σε μια περιοχή, και όχι μόνο οι επιπτώσεις που προκαλούνται ανά κατηγορία έργων ΑΠΕ. Το ζήτημα των ΑΠΕ θα πρέπει να διερευνηθεί συνολικά για όλα τα έργα ΑΠΕ και να προεκτιμηθούν οι αθροιστικές πιέσεις που θα υποστούν οι περιοχές εκείνες που θα τα υποδεχτούν.
- ✓ Όπως ακριβώς αναπαράγει το ίδιο το ΕΠ την κατηγοριοποίηση του χώρου και τη διάκριση περιοχών (ΠΑΠ και ΠΑΚ), έτσι και η ΣΜΠΕ ακολουθεί την ίδια συλλογιστική προσέγγιση που υιοθετεί και η υποστηρικτική μελέτη.

Προτάσεις της ΣΜΠΕ για την κανονιστική πράξη περιβαλλοντικής έγκρισης του Πλαισίου

Εντοπίζεται μια αντίθεση λοιπόν μέσα στο ΕΠ για τις περιπτώσεις των αγροτικών περιοχών (άρθ. 6, παρ. 1, εδ. θ και παρ.3). Από τη μία, ως περιοχές αποκλεισμού θεωρούνται οι αγροτικές περιοχές υψηλής παραγωγικότητας που χαρακτηρίζονται κατά τις κείμενες διατάξεις που όντως πολλές από αυτές φιλοξενούν σημαντικά είδη της ορνιθοπανίδας κατά διαστήματα. Αυτό όμως δε θα πρέπει κατά τεκμήριο να αποκλείει εκτεταμένες αγροτικές εκτάσεις που θα έπρεπε να προβληθούν ως ζώνες χωροθέτησης έργων ΑΠΕ. Αν το ΕΠ επεδίωκε να προστατεύσει ουσιαστικά την ορνιθοπανίδα, μπορεί να κάνει επίκληση των ΖΕΠ ως κατάλληλο μεθοδολογικό εργαλείο σχεδιασμού. Το ίδιο όμως το ΕΠ αντιφάσκει, αφού αναφέρει ότι επιτρέπεται η χωροθέτηση εντός ΖΕΠ αιολικών εγκαταστάσεων. Το WWF Ελλάς θεωρεί ότι η ορθή περιβαλλοντική εκτίμηση των επενδυτικών σχεδίων μπορεί να μειώσει τις επιπτώσεις και η εκμετάλλευση του ηλιακού και αιολικού δυναμικού να επιτευχθεί από την ορθολογική χρήση των πεδινών αγροτικών εκτάσεων.

Η ΣΜΠΕ κάνει σωστά το πρώτο βήμα για την περιβαλλοντική έγκριση του ΕΠ με την έκδοση της κανονιστικής πράξης, λέγοντας ότι πρέπει να τονισθεί ο ρόλος των αγροτικών περιοχών ως σημαντικοί βιότοποι μεγάλου αριθμού ειδών προτεραιότητας της ορνιθοπανίδας, αναδιατυπώνοντας τη διάταξη του εδ. θ στην πρότασή της ως εξής: «των χαρακτηρισμένων κατά τις κείμενες διατάξεις αγροτικών περιοχών υψηλής

παραγωγικότητας, λόγω του σημαντικού τους ρόλου ως βιοτόπων μεγάλου αριθμού ειδών προτεραιότητας της ορνιθοπανίδας».

Το πρόβλημα όμως που δημιουργείται είναι ότι η αναντιστοιχία στο ΕΠ εξακολουθεί και υπάρχει και αυτό διότι η αναδιατύπωση αυτή υποκρύπτει ίσως την ανάγκη χαρακτηρισμού μιας αγροτικής περιοχής ως ΖΕΠ. Σε αυτήν την περίπτωση όμως επιτρέπεται εντός ΖΕΠ η χωροθέτηση αιολικών μονάδων. Ίσως θα πρέπει σε αγροτικές περιοχές που φιλοξενούν σημαντικά είδη της ορνιθοπανίδας, αυτές να χαρακτηρίζονται ως ΖΕΠ με τη διαφορά ότι δε θα επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών ή ίσως και άλλων έργων ΑΠΕ. Κατά τα άλλα το WWF Ελλάς υιοθετεί όλες τις υπόλοιπες προτάσεις της ΣΜΠΕ, τις οποίες και καταθέτει με τη σειρά του και κρίνει ότι συνιστούν αναγκαία βήματα για τη βελτίωση του ΕΠ.

Συγκεκριμένες προτάσεις επί του προσχεδίου ΚΥΑ

Το WWF Ελλάς μεταβαίνει και στην παρουσίαση προτάσεων για την αναβάθμιση του ΕΠ οι οποίες διαρθρώνονται ανά άρθρο για όλη την έκταση του κειμένου. Στην εισαγωγή του ΕΠ προτείνει να προστεθούν δύο επιπλέον παράγραφοι. Η πρώτη εξ αυτών πρέπει να αναφέρει ότι *«κάθε προσπάθεια ανάπτυξης των ΑΠΕ δεν μπορεί να επιτευχθεί αν δε ληφθούν μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας σε όλους τους κλάδους της οικονομίας»* και η δεύτερη να τονίσει την ανάγκη κοινωνικών διαβουλεύσεων σε περιοχές, όπου υπάρχει επενδυτικό ενδιαφέρον για έργα ΑΠΕ.

Στην παρ. 2 προτείνεται να γίνουν κάποιες μικρές επισημάνσεις στην παρ. 11 για τον ορισμό της φέρουσας ικανότητας περιοχών εγκατάστασης και για τα υπόλοιπα έργα ΑΠΕ. Συν τοις άλλοις, πρέπει να συμπεριληφθεί η πρόνοια ότι *«δε θα πρέπει να αποκλείονται τυχόν διαφοροποιήσεις στο μέγιστο αριθμό έργων ΑΠΕ που μπορούν να εγκατασταθούν σε μια περιοχή που περιλαμβάνεται στις κατηγορίες του άρθ. 5, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις περιβαλλοντικές συνθήκες κάθε περιοχής»*. Η ένταξη αυτής της συμπληρωματικής αναφοράς αποτρέπει τη δημιουργία λανθασμένων εντυπώσεων για υποβιβασμό του ρόλου των προβλεπόμενων ΜΠΕ και για το μέγιστο αριθμό έργων ΑΠΕ που μπορούν να χωροθετηθούν.

Το άρθ. 3 αφαιρεί από την εφαρμογή του ΕΠ τους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής που εξαιρούνται από την υποχρέωση λήψης αδείας παραγωγής και αδείας εγκατάστασης και λειτουργίας, όπως ορίζει ο Ν. 3468/2006 (άρθ. 4 και άρθ. 8, παρ.

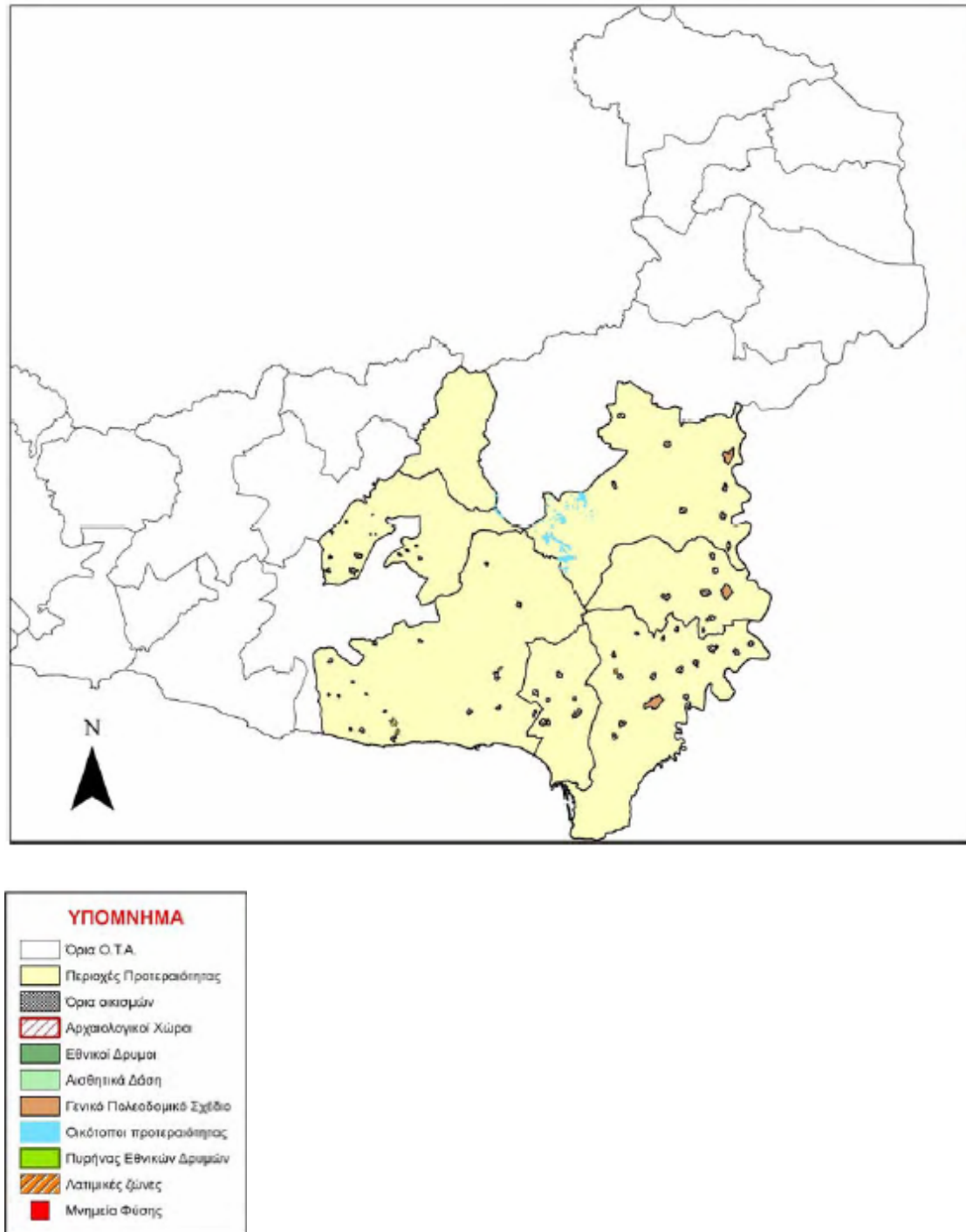
8). Το WWF Ελλάς θεωρεί σωστή την εξαίρεση θεωρώντας ότι το ΕΠ συμβαδίζει με τις επιταγές του Ν. 3468/06 και άρα οι παραπάνω εξαιρούμενοι σταθμοί δε θα πρέπει να θεωρούνται αντικείμενα ένταξης στο χωρικό σχεδιασμό. Τονίζει όμως ορισμένα από αυτά τα έργα ΑΠΕ προξενούν στην πράξη οχλήσεις σε γειτονικές χρήσεις γης και στο φυσικό περιβάλλον, ή καταλαμβάνουν εκτεταμένες χερσαίες εκτάσεις για την ανάπτυξή τους. Αυτά τα έργα πρέπει οπωσδήποτε να εντάσσονται στο ΕΠ.

Η υπαγωγή αυτή αφορά τουλάχιστον τις περιπτώσεις σταθμών εγκατεστημένης ισχύος έως 5 MWe, που εγκαθίστανται από εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς φορείς, δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, για όσο χρόνο οι σταθμοί αυτοί λειτουργούν αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς σκοπούς και τις περιπτώσεις των σταθμών που εγκαθίστανται από το ΚΑΠΕ, για όσο χρόνο οι σταθμοί αυτοί λειτουργούν για τη διενέργεια πιστοποιήσεων ή μετρήσεων (Ν. 3468/06, άρθ. 4, παρ. 1, εδ. ε και στ). Για να θεωρηθούν όμως οι παραπάνω σταθμοί ως έργα σημαντικής όχλησης και άρα για να ενταχθούν στις διατάξεις του ΕΠ, θα πρέπει η συνολική τους εγκατεστημένη ισχύ να ξεπερνά τα 150 kW_{peak} για τις φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις και τα 200 kW σε κάθε άλλη ΑΠΕ. Εάν οι δύο προαναφερόμενες περιπτώσεις περιλαμβάνουν ισχύ μικρότερη από τις προβλεπόμενες τιμές, τότε εκλαμβάνονται ως σταθμοί μικρής ή μηδενικής σχεδόν όχλησης, οπότε ορθώς δεν ακολουθούν τις διατάξεις για την ένταξή τους στο χωροταξικό σχεδιασμό, όπως ακριβώς εξαιρούνται και από τον Ν. 3468/06. Στο χωροταξικό σχεδιασμό επίσης δε λαμβάνονται υπόψη οι αυτόνομοι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ ή ΣΗΘΥΑ που δε συνδέονται με το Σύστημα ή το Δίκτυο (άρθ. 4, παρ. 3) και που εξαιρούνται από την υποχρέωση λήψης αδείας παραγωγής και αδείας εγκατάστασης και λειτουργίας. Για τους σταθμούς αυτούς, να μεν απαιτείται κατά την κείμενη νομοθεσία περιβαλλοντική αδειοδότηση (Ν. 3468/06, άρθ. 8, παρ. 8), η συνολική εγκατεστημένη ισχύς τους όμως κρίνεται ιδιαίτερα μεγάλη (έως και 5 MWe) συγκριτικά με τα επίπεδα των 150 kW_{peak} για τις φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις και τα 200 kW για τις άλλες ΑΠΕ. Επιπρόσθετα, το παραγόμενο προϊόν των σταθμών αυτών (παραγωγή ενέργειας) μετατρέπεται σε εμπόρευμα, αντικείμενο δηλαδή αγοραπωλησίας στην αγορά και δε σχετίζεται με ερευνητικούς ή εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Όπως ειπώθηκε και πριν, είναι άτοπος ο τρόπος με τον οποίον χαρακτηρίζεται μια περιοχή ως ΠΑΠ. Τέτοιου είδους διαχειριστικά εργαλεία χωροθέτησης πρέπει να

προωθούνται για όλες τις ΑΠΕ και όχι αποκλειστικά για αιολικές εγκαταστάσεις. Το ΕΠ πρέπει να ρυθμίζει τα επενδυτικά σχέδια και βάσει αυτού θα πρέπει να διαμορφώνονται και να θεσμοθετούνται οι ΠΑΠ, όχι δηλαδή επηρεαζόμενες από τις επιχειρηματικές προθέσεις, αλλά καθοδηγούμενες από σειρά κριτηρίων (χωροταξικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά) στα οποία υπεισέρχεται και το κριτήριο της επένδυσης. Βάσει των παραπάνω, η WWF Ελλάς ζητάει τον επαναπροσδιορισμό των 3 ΠΑΠ που προβλέπει το ΕΠ. Ως ΠΑΠ προκρίνεται και μια περιοχή στο Νομό Έβρου που αποτελεί σημαντική περιοχή για είδη πουλιών στην Ευρώπη και περιλαμβάνει δύο Εθνικά Πάρκα με την ορνιθοπανίδα να συνιστά το κύριο προστατευτέο αντικείμενο.

Διάγραμμα 14. ΠΑΠ 1, στη Θράκη, με τις περιοχές αποκλεισμού και τις ζώνες ασυμβατότητας.

πηγή: ΣΜΠΕ για το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ (2007)

Προς όφελος της διαδικασίας αναπαραγωγής, μετακίνησης και μετανάστευσης των πουλιών, η οργάνωση απαιτεί την εξαίρεση των Εθνικών Πάρκων από την ΠΑΠ, όπως και της ενδιάμεσής τους περιοχής η οποία προτείνεται να οριοθετηθεί μετά από

ειδική μελέτη. Για το άρθ. 5 ζητείται ακόμα αναφορά που να παραπέμπει στην ανάγκη κατάρτισης ειδικών ανανεωμένων χαρτών αιολικού δυναμικού, η μέριμνα των οποίων θα συμβάλλουν στον ακριβή προσδιορισμό και των ΠΑΚ (άρθ. 5, παρ. 2, εδ. β), προσδίδοντας ευχρηστία στη διαχείριση των εργαλείων αυτών. Για αυτούς τους χάρτες προτείνεται η ενσωμάτωσή τους στο Πρόγραμμα Δράσης με συγκεκριμένο δεσμευτικό χρόνο εκπόνησης.

Ορθές κρίνονται όλες οι περιοχές που χαρακτηρίζονται ως ζώνες ασυμβατότητας (άρθ. 6, παρ. 1) με τη διαφορά ότι θα ήταν χρήσιμο να προστεθεί επιπλέον και μια ομάδα περιοχών περιβαλλοντικής προστασίας. Αυτές είναι οι:

- Υγρότοποι Ramsar, οι 10 προβλεπόμενοι υγρότοποι που φιλοξενούν οικοσυστήματα εξαιρετικής σημασίας, κυρίως για πουλιά. Όλοι οι υγρότοποι Ramsar δεν αποτελούν ΠΑΠ, με μόνη εξαίρεση το Δέλτα του Έβρου,
- Δάση και κηρυγμένες αναδασωτές εκτάσεις, όπως προτείνονται από τη ΣΜΠΕ,
- Παράκτιοι υγρότοποι υψηλής οικολογικής αξίας⁸⁷,
- Εθνικά πάρκα, σε εκείνα για τα οποία δεν έχουν εγκριθεί ακόμα οι σχετικές ΚΥΑ, ή για εκείνα για τα οποία οι εκδοθείσες ΚΥΑ αναφέρουν ρητά ότι απαγορεύεται η χωροθέτηση αιολικών πάρκων και τέλος
- Περιοχές του δικτύου Natura 2000, στην περίπτωση που η ΕΠΜ μιας τέτοιας περιοχής ορίζει κατηγορηματικά ότι πρέπει να αποφεύγεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων.

Προτείνεται να θεσπιστούν και ελάχιστες τηρούμενες αποστάσεις (άρθ. 23, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II) για τις νέες περιοχές αποκλεισμού. Η ανανέωση στην κατηγορία των περιοχών αποκλεισμού δεν παρεμποδίζει τη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ. Το ποσοστό του 29 % για συμμετοχή των ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας ως το 2020 εξακολουθεί και είναι εφικτός στόχος για την Ελλάδα ακόμα και σε περίπτωση προσθήκης των 5 παραπάνω περιοχών, με αναγκαία όμως προϋπόθεση την απελευθέρωση των αγροτικών περιοχών.

Μεγάλη ασάφεια παρατηρείται για τις *«ατύπως διαμορφωμένες τουριστικές και οικιστικές περιοχές»* (άρθ. 6, παρ. 1, εδ. ζ). Η συγκεκριμένη διατύπωση θα μπορούσε

⁸⁷ Καταγραφές του ΕΚΒΥ (1994) και του WWF Ελλάς (2007).

να εκλάβει πολλά αυθαίρετα κτίσματα ως ατύπως διαμορφωμένες τουριστικές περιοχές. Προτείνει ακόμα την απαλοιφή του εδ. θ για τον αποκλεισμό αγροτικών περιοχών υψηλής παραγωγικότητας. Είναι δυνατή στα πλαίσια του Ν. 2945/2001 *«Εθνικό σύστημα προστασίας της αγροτικής δραστηριότητας και άλλες ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας του Υπ. Γεωργίας»* η επίκληση του άρθ. 37 που αναφέρει ότι είναι εφικτή η χωροθέτηση έργων ΑΠΕ σε αγροτικές περιοχές υψηλής παραγωγικότητας, αν υπάρξει σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης. Παράλληλα, θα πρέπει μετά τη συγκατάθεση του υπουργού και πριν την παραχώρηση αγροτικής έκτασης, να εκπονηθεί μελέτη με σκοπό την προστασία της ορνιθοπανίδας που διαβιεί σε αυτήν. Διαγραφή θα πρέπει να γίνει και για το εδ. ι για λατομικές, μεταλλευτικές και εξορυκτικές ζώνες. Στις περιοχές αυτές, αφού υπάρξει θετική περιβαλλοντική αδειοδότηση για τα προβλεπόμενα έργα ΑΠΕ, θα πρέπει να ισχύσουν και τα πορίσματα από τις σχετικές μελέτες ασφαλείας των έργων και τις περιβαλλοντικές μελέτες για τις επιπτώσεις στην ευρύτερη περιοχή. Τέτοιες περιοχές δεν πρέπει εκ προοιμίου να θεωρούνται ως ζώνες ασυμβατότητας. Ίσως πρέπει να προβλεφθεί ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα εκμετάλλευσης του έργου ΑΠΕ, ώστε να μην παρεμποδιστούν οι μελλοντικές προοπτικές των πεδίων. Αδυναμία εντοπίζεται και στην περίπτωση άλλων ζωνών που υπάγονται σε καθεστώς χρήσεων γης (άρθ. 6, παρ. 1, εδ. ια). Πρέπει να είναι γνωστό σε ποιες περιοχές απευθύνεται το εδάφιο. Η εξειδίκευσή του παραπέμπει σε κατάρτιση ενός ειδικού παραρτήματος που θα απαριθμεί τις συγκεκριμένες περιοχές. Στην παρ. 2 του άρθ. 6 πρέπει να αναφέρεται ότι ανάγκη περιβαλλοντικής αδειοδότησης υπάρχει όχι μόνο για τα αιολικά έργα, αλλά και για τις συνοδευτικές εγκαταστάσεις. Εξάλλου, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις θα πρέπει να υπολογίζουν τις επιπτώσεις τόσο των κύριων όσο και των συνοδών έργων. Η παρ. 3 πρέπει να ευθυγραμμίζεται με τις προτάσεις της ΣΜΠΕ για την περιβαλλοντική έγκριση του ΕΠ. Ειδικότερα, για τις ΖΕΠ πρέπει να προσδιορίζονται τα εξής:

- Η ελάχιστη διάρκεια της προβλεπόμενης ορνιθολογικής μελέτης να καλύπτει το 1 ημερολογιακό έτος,
- Η κατηγορηματική αναφορά για υποχρέωση εκ μέρους του επενδυτή να χρηματοδοτεί εξειδικευμένο πρόγραμμα παρακολούθησης και καταγραφής των αρνητικών επιπτώσεων στην ορνιθοπανίδα από τη λειτουργία των

αιολικών πάρκων για τουλάχιστον ένα χρόνο μετά την εγκατάσταση του πάρκου,

- Η υποχρέωση του επενδυτή να προβεί σε αποξήλωση κάποιων από τις Α/Γ που προξενούν ζημιές στην ορνιθοπανίδα της περιοχής⁸⁸ και
- Διασύνδεση των παραπάνω υποχρεώσεων με το μηχανισμό παρακολούθησης και αξιολόγησης της εφαρμογής του ΕΠ (άρθ. 22, Β.1.), προκειμένου να διασφαλιστεί η ισχύς της προτεινόμενης διάταξης και να παραχθεί και να συγκεντρωθεί η σχετική πληροφορία.

Τελειώνοντας με το άρθ. 6, παρατίθεται και η ενσωμάτωση δύο ακόμα σημείων στην παρ. 4. Πρέπει να γίνει ειδική μνεία στις πιθανές επιπτώσεις των συνοδευτικών υποδομών που σχετίζονται με τη διανομή του ηλεκτρικού ρεύματος (πυλώνες και καλώδια) στην ορνιθοπανίδα σε περιοχές ΖΕΠ⁸⁹. Το σημείο αυτό πρέπει να παραπέμπει και στο Πρόγραμμα Δράσης (άρθ. 22, Γ.2.) στο κομμάτι για τη διερεύνηση βέλτιστων τεχνικών λύσεων για τη διέλευση του Συστήματος από περιοχές που υπάγονται σε ειδικό καθεστώς προστασίας και διαχείρισης. Για το δεύτερο σημείο, αναφέρεται ότι παραπέμπει στην ανάγκη υλοποίησης μέτρων αποκατάστασης μετά την κατασκευή των συνοδών έργων και ιδιαίτερα την ανάγκη περιφρούρησης της πρόσβασης μέσω του οδικού δικτύου που θα έχει αναπτυχθεί. Και γι' αυτό το σημείο υπάρχει ανάγκη παραπομπής του στο Πρόγραμμα Δράσης (άρθ. 22, Γ.2.).

Στα ειδικά κριτήρια χωροθέτησης αιολικών μονάδων στο θαλάσσιο χώρο και τις ακατοίκητες νησίδες εμπεριέχονται κριτήρια σχετικά με την απόσταση των αιολικών πάρκων από οικισμούς, στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς, οργανωμένες ακτές λουομένων ή άλλες αξιόλογες παραλίες, παραγωγικές ζώνες, κριτήρια ένταξης στο τοπίο και διασφάλισης της αποδοτικότητας. Η παραπάνω δέσμη κριτηρίων όμως δε φαίνεται να εμπεριέχει κριτήρια για την προστασία της θαλάσσιας πανίδας και χλωρίδας. Φαινομενικά οι εκτεταμένες θαλάσσιες εκτάσεις, όπως και τα

⁸⁸ Η εμπειρία δείχνει ότι υπάρχουν συγκεκριμένες Α/Γ που προκαλούν αρνητικές επιπτώσεις στην ορνιθοπανίδα.

⁸⁹ Τα καλώδια μεταφοράς του ηλεκτρικού ρεύματος αποτελούν σημαντικό παράγοντα θνησιμότητας των πουλιών και κυρίως των μεγαλόσωμων (αρπακτικά είδη), λόγω πρόσκρουσης και ηλεκτροπληξίας. Για τη μείωση των επιπτώσεων θα πρέπει να μεταφέρεται το ρεύμα με τη χρήση ειδικών πυλώνων και συρμάτων, αναλόγως βέβαια και του τοπικού αναγλύφου.

χαρακτηριστικά της απομόνωσης πολλών ακατοίκητων νησίδων δίνουν την εντύπωση πως η χωροθέτηση αιολικών πάρκων δεν προκαλεί περιβαλλοντική όχληση. Ιδίως όμως για τέτοιες νησίδες έχει καταγραφεί ποικιλία ειδών χλωρίδας και πανίδας ως τόποι αναπαραγωγής και μεταναστευτικά περάσματα πουλιών. Συνεπώς, ο θαλάσσιος χώρος δεν μπορεί παρά να θεωρηθεί ως ευάλωτος σε πιέσεις χωροθέτησης αιολικών μονάδων. Το WWF Ελλάς προτείνει να υπάρξει κριτήριο απαγόρευσης στη χωροθέτηση αιολικών μονάδων σε ακατοίκητες νησίδες που διαθέτουν τέτοια αξιολογικά είδη χλωρίδας και πανίδας και που βρίσκονται υπό απειλή. Παράλληλα, προτείνεται να προστεθεί στα κριτήρια χωροθέτησης και αναφορά για εκπόνηση ορνιθολογικής μελέτης στα πρότυπα των ΖΕΠ.

Στο άρθ. 11 τονίζεται ότι ο έλεγχος των κριτηρίων χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων (άρθ. 5-10) διενεργείται κατά το στάδιο χορήγησης της άδειας παραγωγής, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Παράρτημα V. Για να καταστεί ο έλεγχος αποτελεσματικός απαιτείται η ύπαρξη συγκεκριμένης αναφοράς στην παρακολούθηση των επιπτώσεων για ένα χρόνο τουλάχιστον μετά την εγκατάσταση του αιολικού πάρκου και με παραπομπή στη δημιουργία μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης της εφαρμογής του ΕΠ.

Στο άρθ. 13 περί εντοπισμού υδατικών διαμερισμάτων με εκμεταλλεύσιμο υδραυλικό δυναμικό δεν υπάρχει αναφορά για την αξιοποίηση του υδροδυναμικού που προέρχεται από τις υφιστάμενες υποδομές διαχείρισης των υδάτων (αρδευτικά δίκτυα, δίκτυα μεταφοράς ύδατος, μικρού μεγέθους ταμιευτήρες). Βεβαίως το δυναμικό αυτών των υποδομών είναι πολύ μικρότερο αναλογικά με το αντίστοιχο των ΜΥΗΕ, αυτό όμως αντισταθμίζεται με τις μηδενικές περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις. Αναφορικά με τις περιοχές αποκλεισμού τους, το WWF Ελλάς προτείνει την προσθήκη των περιοχών που αναφέρθηκαν και για τα αιολικά πάρκα, με τη διαφορά ότι προστίθενται δύο ακόμα περιοχές:

- ❖ Οι περιοχές με άθικτη παραποτάμια βλάστηση και/ή οικότοποι ενδημικών ειδών και
- ❖ Τα συστήματα επιφανειακών υδάτων υψηλής ή/και καλής οικολογικής κατάστασης⁹⁰.

⁹⁰ Σύμφωνα με την Οδηγία-Πλαίσιο για το Νερό (2000/60/EK και Ν. 3199/2003).

Στο άρθ. 15 επιχειρείται να αποδοθεί ορθά η εκτίμηση φέρουσας ικανότητας υποδοχέων για τα ΜΥΗΕ. Ως «φέρουσα ικανότητα» νοείται η μέγιστη δυνατότητα εγκατάστασης (πυκνότητα εγκατάστασης) έργων ΜΥΗΕ στην ίδια «γραμμή» ύπαρξης υδροδυναμικού, στο ίδιο δηλαδή υδατόρρευμα (άρθ. 15, παρ. 1). Ωστόσο, απαιτείται ειδική μνεία στον προσδιορισμό της φέρουσας ικανότητας σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμού ή/και υδατικού διαμερίσματος⁹¹. Επιπλέον, στο εδ. ι απαιτείται ειδική αναφορά στον προσδιορισμό των συνολικών και συσσωρευτικών επιπτώσεων στα πλαίσια του σχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής⁹².

Όπως και για τα συνοδευτικά έργα των αιολικών εγκαταστάσεων, ανάλογες πρέπει να είναι και οι περιβαλλοντικές ρυθμίσεις για τα συνοδά έργα των ΜΥΗΕ (άρθ. 16, παρ. 3). Όπως ορίζει η νομοθεσία, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις οποιωνδήποτε έργων θα πρέπει να συνυπολογίζονται και τα συνοδευτικά τους έργα. Σε περιπτώσεις χωροθέτησης ΜΥΗΕ, απαιτείται ειδική αναφορά για υποχρέωση εκτίμησης των επιπτώσεων των συνοδευτικών έργων των ΜΥΗΕ στα πλαίσια της ίδιας μελέτης και διαδικασίας με το κύριο έργο.

Στο άρθ. 17 περιγράφονται τα κριτήρια χωροθέτησης εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας. Στην παρ. 1 πρέπει να διαγραφεί ο όρος «άγονες» και να θεωρηθούν ως εν δυνάμει περιοχές προτεραιότητας χωροθέτησης οι πεδινές αγροτικές περιοχές. Και για τις περιπτώσεις των φωτοβολταϊκών πεδίων δεν πρέπει εκ των προτέρων οι γεωργικές γαίες υψηλής παραγωγικότητας να χαρακτηρίζονται ως περιοχές αποκλεισμού. Η χωροθέτηση φωτοβολταϊκών πεδίων θα πρέπει να έπεται της μελέτης με την οποία θα αποτιμάται η σπουδαιότητα της αγροτικής αυτής έκτασης για την ορνιθοπανίδα. Η μελέτη θα δείχνει αν η αγροτική περιοχή θα προκριθεί ως περιοχή χωροθέτησης ή αποκλεισμού.

Προχωρώντας στο άρθ. 18, αξιοσημείωτο είναι το ότι απουσιάζει οποιαδήποτε αναφορά στην καλλιέργεια ενεργειακών φυτών και δέντρων. Το WWF Ελλάς προτείνει την προώθηση νέου χωροταξικού πλαισίου που θα υποστηρίζει τις ενεργειακές καλλιέργειες και που θα περιλαμβάνει τις επιτρεπόμενες περιοχές καλλιέργειας, το είδος των καλλιεργειών, τις περιοχές αποκλεισμού, τα κριτήρια χωροθέτησης, τις ελάχιστες απαιτούμενες αποστάσεις και τα τηρούμενα

⁹¹ Όπως ορίζεται από την Οδηγία-Πλαίσιο για το Νερό (2000/60/EK και Ν. 3199/2003).

⁹² Όπως ορίζεται από την Οδηγία-Πλαίσιο για το Νερό και το Ν. 3199/2003.

περιβαλλοντικά πρότυπα. Η χωροθέτηση ενεργειακών καλλιεργειών επιβάλλεται να συμπεριληφθεί και στο Πρόγραμμα Δράσης. Εξέχουσα σημασία θα πρέπει να δοθεί στο τελευταίο, καθώς η λανθασμένη επιλογή καλλιεργειών μπορεί να οδηγήσει σε επιζήμια και μη αναστρέψιμα αποτελέσματα στη διαχείριση των υδάτων. Γενικότερα, ο ορθός περιβαλλοντικός τρόπος καλλιέργειας ενεργειακών φυτών συνιστά απαίτηση και της ΕΕ. Τα παραγόμενα υπολείμματα των καλλιεργειών είναι πρώτης τάξεως εισροές για την παραγωγή βιομάζας. Οι συνολικές επιπτώσεις από την παραγωγή της στη βιοποικιλότητα των αγροτικών γαιών εξαρτάται από τα είδη των καλλιεργειών και το είδος της χρήσης γης που αντικαθίσταται από τις καλλιέργειες.

Στις παρεχόμενες κατευθύνσεις του ΕΠ για τον υποκείμενο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό (άρθ. 20), το WWF Ελλάς κρίνει ως ορθό τις διαδικασίες εναρμόνισης των ΠΠ με τα ΕΠ (άρθ. 20, παρ. 1), λείπει όμως ένα σαφές χρονικό διάστημα κατά το οποίο θα έχει ήδη συντελεστεί η εναρμόνιση. Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να λαμβάνεται και για την αναδιατύπωση των ρυθμίσεων εκείνων σε κάποιο ΠΠ που ενδέχεται να δημιουργούν αντιφάσεις προς τις κατευθύνσεις του ΕΠ για τις ΑΠΕ (άρθ. 20, παρ. 2, εδ. β). Στην περίπτωση αυτή προβλέπεται να παρέχονται διευκρινίσεις για το λόγο που παρατηρούνται τέτοιες αντιφάσεις και να αποφασίζεται στο Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξικού Σχεδιασμού κατά κρίση αν οι διευκρινίσεις είναι επαρκείς, και συνεπώς αν οι περιφερειακές ρυθμίσεις συνεχίσουν ή όχι να υφίστανται.

Οι υφιστάμενες προτάσεις στο Πρόγραμμα Δράσης, καθώς και οι προτεινόμενες δράσεις πρέπει να έχουν δεσμευτικούς χρόνους στην υλοποίησή τους με καταληκτική ημερομηνία παράδοσης την 31^η Δεκεμβρίου του 2010. Στο παράρτημα V του άρθ. 23 προτείνεται η προσθήκη στα ελεγκτέα στοιχεία κατά την έκδοση γνωμοδότησης της αρμόδιας περιβαλλοντικής αρχής επί της ΠΠΕΑ θα περιλαμβάνονται και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του έργου που προκύπτουν.

Κλείνοντας, στο άρθ. 26 (μεταβατικές διατάξεις) θα πρέπει να τονιστεί ο λειτουργικός ρόλος του ΕΠ και η πρακτική του εφαρμογή στο χωροταξικό σχεδιασμό των έργων ΑΠΕ. Για του λόγου το αληθές, το WWF Ελλάς θεωρεί σκόπιμο οι διατάξεις του ΕΠ να εφαρμοστούν όχι μόνο στις υφιστάμενες νομίμως εκδοθείσες άδειες παραγωγής ενέργειας, αλλά και στις εγκεκριμένες άδειες που αφορούν περιοχές αποκλεισμού. Πιθανές περιπτώσεις εγκαταστάσεων που λειτουργούν

νομίμως με έκδοση σχετικής άδειας αναμένεται να ανασταλούν εφόσον λειτουργούν εντός περιοχών αποκλεισμού. Η πρόταση επομένως για το ΕΠ είναι η αναδρομική ισχύς του. Επιβεβλημένη είναι τέλος και η υποχρεωτική αναθεώρηση του ΕΠ και της σχετικής ΚΥΑ σε διάστημα 6 ετών μετά την έναρξη ισχύος ως ξεχωριστή παράγραφος στις μεταβατικές διατάξεις. Κατά τη διάρκεια της αναθεώρησης θα συνυπολογίζονται ο βαθμός προόδου του ΕΠ, οι τυχόν νέες τεχνολογίες που εισέρχονται στην αγορά ενέργειας και οι σχετικές εμπειρικές παρατηρήσεις για τις δυσκολίες στην εφαρμογή του ΕΠ.

Ελληνικός Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ⁹³

Χρονικός Ορίζοντας Εφαρμογής

Ο Ελληνικός Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από ΑΠΕ στιγματίζει 5 συνολικά σημεία που οριοθετούν την αδυναμία πρακτικής εφαρμογής του ΕΠ.

Το πρώτο είναι ο χρονικός ορίζοντας εφαρμογής του. Ορθά το ΕΠ μεριμνά για την προώθηση μιας πολυεπίπεδης διαδικασίας κοινωνικής διαβούλευσης με τους εταίρους, έως ότου θεσμοθετηθεί. Έντονο ήταν παράλληλα το πολιτικό, αλλά και το αυτοδιοικητικό στοιχείο (ΟΤΑ-νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, περιφέρειες). Για την ακρίβεια, είχαν προβλεφθεί διαδικασίες διαβούλευσης για τη ΣΜΠΕ, διατυπώθηκαν οι γνωμοδοτήσεις και των 13 περιφερειών και υποβλήθηκαν οι επίσημες απόψεις από τα συναρμόδια υπουργεία. Όλες αυτές οι διαδικασίες είχαν θέσει σε κίνδυνο τον προγραμματισμό των ενεργειών του ΥΠΕΧΩΔΕ, που είχε δηλώσει ότι θα έφερνε στο φως της δημοσιότητας ως και τον περασμένο Μάιο το σχέδιο ΚΥΑ για το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ. Είχαν μάλιστα προκληθεί τότε ανησυχίες για το Πρόγραμμα Δράσης που ξεκινά με τη φράση: «*Εγκρίνεται το απαιτούμενο για την εφαρμογή του παρόντος Ειδικού Πλαισίου πρόγραμμα δράσης που έχει ως εξής: ...*» με έναν κατάλογο δράσεων θεσμικού, διοικητικού και οργανωτικού χαρακτήρα 3 πυκνογραμμένων σελίδων και με μακροχρόνιο ορίζοντα εφαρμογής.

Εμβαθύνοντας τώρα, στο Πρόγραμμα Δράσης όλες οι δράσεις, καθώς επίσης και η δημιουργία των αναγκαίων έργων υποδομής για τη λειτουργία των έργων ΑΠΕ προβλέπονται να χρηματοδοτηθούν κατά κύριο λόγο από επιχειρησιακά προγράμματα της ΕΕ και σε μικρό βαθμό από ιδιωτικούς πόρους. Αν υποθέσει κανείς

⁹³ Βασιλάκος Ν. (2007) – “*Το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ: Λύση ή νέο πρόβλημα;*”

ότι ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησης του Προγράμματος Δράσης είναι έως και το 2013, τότε είναι αμφίβολο αν τα περισσότερα μέτρα προλάβουν τις εξελίξεις στο πεδίο των ΑΠΕ. Μια τέτοια δυσμενής πρόβλεψη θα καθυστερήσει τη χώρα στη δέσμευσή της για κάλυψη του 20,1 % της ακαθάριστης κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ ως το 2010.

Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Το άλλο μεγάλο θέμα που περιγράφεται είναι η ΣΜΠΕ. Η αξιολόγηση του ΕΠ στα πλαίσια της ΣΜΠΕ οδήγησε στο συμπέρασμα ότι αναμένονται αξιοσημείωτες συνέπειες σε 4 περιβαλλοντικές συνιστώσες: τη βιοποικιλότητα, τη χλωρίδα, την πανίδα και το έδαφος (κεφ. 7, ΣΜΠΕ), ενώ το αρνητικότερο στοιχείο μεταξύ όλων των άλλων προτάσεων της ΣΜΠΕ, είναι και ο πίνακας που περιλαμβάνει τις προτάσεις για το περιεχόμενο της κανονιστικής πράξης περιβαλλοντικής έγκρισης του ΕΠ (σελ. xxί της ΣΜΠΕ).

Για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις αυτές, η ΣΜΠΕ προτείνει να περιληφθούν συγκεκριμένες διατάξεις στην κανονιστική πράξη περιβαλλοντικής έγκρισης του ΕΠ. Η πιο καινοτόμος πρόταση είναι η προσθήκη (στο άρθ. 6, παρ. 1) διακριτής αναφοράς για εξαίρεση, από τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων, «των εκτάσεων που έχουν χαρακτηριστεί κατά τις ισχύουσες διατάξεις ως δάση και αναδασωτέες περιοχές». Η εξαίρεση αυτή προτείνεται να τύχει εφαρμογής και στον αποκλεισμό εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης βιομάζας ή βιοαερίου, μέσω των αντίστοιχων παραπομπών της παρ. 2 του άρθ. 18, ενώ θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την παραχώρηση δικαιώματος άσκησης διερευνητικών εργασιών για γεωθερμικά πεδία, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθ. 19 (σελ. 318 της ΣΜΠΕ). Απεναντίας, το προσχέδιο του ΕΠ δεν προβλέπει ως περιοχές αποκλεισμού δασικές εκτάσεις ή αναδασωτέες περιοχές. Η ρύθμιση αυτή έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το πνεύμα του Ν. 2941/01, ο οποίος επέτρεψε την υπό προϋποθέσεις εγκατάσταση των έργων ΑΠΕ σε δάση και δασικές εκτάσεις, λόγω του κοινωφελούς και φιλικού χαρακτήρα τους. Σε επίπεδο πρακτικής εφαρμογής η παραπάνω πρόταση μπορεί να επιφέρει πάγωμα για το σύνολο των αιολικών πάρκων.

Συμπεραίνει κανείς ότι ανάμεσα στη ΣΜΠΕ και το ΕΠ θα πρέπει να υπάρχει μια σχέση αρμονική. Όταν λοιπόν δημοσιοποιείται η ΣΜΠΕ και εγκρίνεται, και το ΕΠ εγκρίνεται αλλά πολύ αργότερα δίχως να έχει υιοθετήσει τις προτάσεις της ΣΜΠΕ,

προκύπτει σοβαρή αναντιστοιχία για τις δασικές και αναδασωτέες εκτάσεις ως ζώνες ή μη αποκλεισμού. Τότε δεν υπάρχουν σημαντικά περιθώρια τροποποιήσεων στο ΕΠ και επομένως είναι πιθανό κάποια νομική εμπλοκή του. Πιθανή λύση θα υπήρχε μόνο στην περίπτωση που τα δύο εργαλεία εγκρίνονταν ταυτόχρονα. Ουσιαστικά, το ίδιο το ΕΠ δίνει ίσως τη δυνατότητα χωροθέτησης μονάδων ΑΠΕ σε δασικές και αναδασωτέες εκτάσεις και για να αποτραπεί κάτι τέτοιο απαιτείται η προσφυγή στο ΣτΕ.

Προς το ίδιο μήκος κύματος κινήθηκε και η αίτηση του ΣΕΠΟΧ προς το ΣτΕ για την ακύρωση της υπ' αρ. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 107017/28.08.2006 ΚΥΑ «*Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ «σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 2001*». Σύμφωνα με την προσφυγή, η εν λόγω ΚΥΑ ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο την παραπάνω Οδηγία 2001/42/ΕΚ για τη διαδικασία ΣΜΠΕ κατά τρόπο καταχρηστικό και κυρίως αντισυνταγματικό. Ο ίδιος ο ΣΕΠΟΧ επικροτεί την ύπαρξη ΣΜΠΕ ως εργαλείο και μόνο που επιβάλλεται να συνοδεύει το ΕΠ κατά τη θεσμοθέτησή του.

Κατά τη ΣΜΠΕ όλα τα έργα ΑΠΕ θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως παρεμβάσεις στο χώρο ιδιαίτερα επιβαρυντικές και ως εκ τούτου θα πρέπει να υπάρχει πρόνοια για πιο αυστηρούς όρους χωροθέτησης, πέρα από αυτούς που προβλέπει η ΚΥΑ του ΕΠ. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικό ως παράδειγμα μέσα στη ΣΜΠΕ είναι εκείνο, που αναφέρει πως «...διαπιστώθηκε ότι, από την εφαρμογή του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ αναμένονται μεταβολές σε 15 από τους 57 περιβαλλοντικούς παράγοντες που συνέθεταν το “εργαλείο διάγνωσης” του προσδιορισμού των πιθανών περιβαλλοντικών αλλαγών. Οι παράγοντες που αναμένεται να μεταβληθούν και το είδος της αντίστοιχης μεταβολής παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα (Πίνακας Π-3: Πίνακας των επηρεαζόμενων μεταβολών περιβαλλοντικών παραμέτρων και των αντίστοιχων μεταβολών που εκτιμάται ότι θα επέλθουν από την εφαρμογή του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ, σελ. xv) ... Η ολοκλήρωση της σχετικής ανάλυσης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι 9 περιβαλλοντικές παράμετροι αναμένεται να βελτιωθούν και 6 παράμετροι αναμένεται να επιδεινωθούν (3:2 αναλογία). Οι διαπιστώσεις συνοψίζονται στον Πίνακα Π-4 (Πίνακας Π-4: Σύνοψη των ιδιοτήτων των επιπτώσεων του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ, σελ. xvi)».

Κατά τον παραπάνω πίνακα (σελ. χνί), και οι 9 συνολικά θετικές μεταβολές είναι μεσοπρόθεσμες, ενώ οι 5 από τις 6 αρνητικές μεταβολές είναι άμεσες. Αυτό που επιχειρεί συνεπώς η ΣΜΠΕ, κατά τον Σύνδεσμο, είναι να παραβλέψει οποιαδήποτε θετικά οφέλη πηγάζουν από τη χωροθέτηση των έργων ΑΠΕ έστω και μεσοπρόθεσμα και να σταθούμε αποκλειστικά στις αρνητικές επιπτώσεις τους που αφορούν το παρόν και το προσεχές γενικότερα χρονικό διάστημα .

Ζώνες Αποκλεισμού

Ορθά γίνεται η διάρθρωση των περιοχών στις οποίες ορίζονται οι αποστάσεις των αιολικών εγκαταστάσεων (άρθ. 23, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II), διαπιστώνουν όμως το πρόβλημα ότι στις αποστάσεις που τηρούνται από περιοχές περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος υπάρχει κίνδυνος απόρριψης των αιτήσεων για χωροθέτηση έργων ΑΠΕ. Συγκεκριμένα, σημειώνεται ότι η απόσταση που πρέπει να απέχει μια αιολική εγκατάσταση από τους οικότοπους προτεραιότητας των περιοχών της Επικράτειας που έχουν ενταχθεί στον κατάλογο των τόπων κοινοτικής σημασίας του δικτύου ΦΥΣΗ 2000 σύμφωνα με την απόφαση 2006/613/EK της Επιτροπής (ΕΕ L 259 της 21.9.2006, σ. 1), καθώς και από τους πυρήνες των Εθνικών Δρυμών, τα κηρυγμένα μνημεία της φύσης και τα αισθητικά δάση που δεν περιλαμβάνονται στις περιοχές απολύτου προστασίας της Φύσης του άρθ. 19, παρ. 1, 2 Ν. 1650/86 (Α' 160), κρίνεται κατά περίπτωση στο πλαίσιο της ΕΠΟ. Το ΣτΕ όμως έκρινε με την απόφαση 2213/25.08.2006 για την ακύρωση της ΕΠΟ ξενοδοχείου στην Αρκαδία, ότι για να εγκριθούν οι περιβαλλοντικοί όροι κατ' εκτίμηση της ήδη εκπονούμενης ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης, θα πρέπει πρώτα να εκδοθεί ειδικό ΠΔ που να καθορίζει τους εξειδικευμένους όρους προστασίας της περιοχής.

Μεγάλη πιθανότητα απόρριψης υπάρχει λοιπόν και στην περίπτωση χωροθετήσεων αιολικών μονάδων σε περιοχές που γειτνιάζουν με σημεία ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος. Το ΣτΕ ενδέχεται να ακυρώσει την ΕΠΟ βάσει της οικείας ΕΠΜ για μια αιολική εγκατάσταση, αν προηγουμένως δεν υπάρξει έκδοση ΠΔ για την περαιτέρω εξειδίκευση των όρων προστασίας της περιοχής από τις αρνητικές επιπτώσεις της μονάδας.

Ό,τι αφορά τις ζώνες ασυμβατότητας, το σχετικό άρθρο διακατέχεται από αοριστίες. Τέτοιου είδους αόριστες ζώνες είναι οι «αξιόλογες ακτές και παραλίες», οι «ατύπως διαμορφωμένες στο πλαίσιο της εκτός σχεδίου δόμησης τουριστικές και

οικιστικές περιοχές» (όχι μόνο τα αυθαίρετα κτίσματα), καθώς και οι «αγροτικές περιοχές υψηλής παραγωγικότητας». Ειδικότερα για την τελευταία περίπτωση, τονίζεται η αντίθεση του ΕΠ με τη μελέτη εκπόνησής του, η οποία τονίζει emphaticά ότι οι αγροτικές περιοχές δεν πρέπει να θεωρούνται περιοχές αποκλεισμού. Ένα άλλο επίμαχο σημείο που τονίζει ο Σύνδεσμος είναι ότι τα συνοδά έργα των αιολικών πάρκων δε θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν ως στοιχεία που αφορούν τις περιοχές αποκλεισμού, αλλά να ισχύουν γι' αυτά οι ίδιες διαδικασίες που ισχύουν και για την περιβαλλοντική αδειοδότησή τους. Θα πρέπει συνεπώς να θεωρούνται ως αυτοτελή έργα. Υπάρχει ανάγκη ακόμα περαιτέρω διερεύνησης για να αρθούν από τις περιπτώσεις περιοχών αποκλεισμού οι «τουριστικοί λιμένες», οι ΠΟΤΑ, οι ΠΟΑΠΔ και τα θεματικά πάρκα. Ενδεχόμενη λοιπόν χωροθέτηση αιολικών πάρκων σε τέτοιου τύπου ζώνες θα πρέπει να επανεξεταστεί, με τη σύμφωνη γνώμη των αρμόδιων φορέων. Τέλος, παραπάνω προβλήματα στη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ αναμένεται να προκαλέσει η θέσπιση «ελάχιστων αποστάσεων από τις ζώνες αποκλεισμού (ασύμβατες χρήσεις)». Οι αποστάσεις αυτές δημιουργούν νέες ζώνες προστασίας και άρα ζώνες αποκλεισμού. Για την περίπτωση αυτή υπάρχει ανάγκη δραστηκής μείωσης των ορίων των αποστάσεων, κυρίως για περιπτώσεις έργων ΑΠΕ που δεν παρουσιάζουν άμεση οπτική επαφή με τη ζώνη αποκλεισμού.

Οπτική «Όχληση»

Ο Σύνδεσμος πιστεύει ότι η ενδεχόμενη θεσμοθέτηση ενός «*τυφλού*» μαθηματικού μοντέλου αποκλεισμού που δεν έχει εφαρμοσθεί ξανά δε θα επιφέρει ορθή αξιολόγηση για τις επιπτώσεις των Α/Γ. Η όλη προσπάθεια αντικειμενικοποίησης των οπτικών οχλήσεων είναι σε σωστή κατεύθυνση, αλλά σε κάθε περίπτωση οι οπτικές οχλήσεις πρέπει να εξετάζονται βάσει των διεθνών και παγίως εφαρμοζομένων μεθόδων φωτορεαλιστικής απεικόνισης των αιολικών πάρκων. Ένα τέτοιο εξελιγμένο μοντέλο θα είναι σε θέση να λάβει υπ' όψιν ως παραμέτρους τα ευρύτερα στοιχεία που πλαισιώνουν ένα αιολικό πάρκο (γεωμορφολογία περιοχής, ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον, ανάγλυφο). Σημειώνεται ότι η μόνη ασφαλής μέθοδος για τη χωροθέτηση αιολικών πάρκων είναι η *ad hoc* αξιολόγηση του τοπίου, υπό το πρίσμα της διατήρησης του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος.

Ειδικότερα, πρόβλημα θεωρείται ότι υπάρχει και στον τρόπο με τον οποίο εκτιμάται ότι μια αιολική εγκατάσταση θα επιφέρει οπτική όχληση. Ο Σύνδεσμος

τονίζει ότι δε θα πρέπει να γίνεται υπέρβαση του πρώτου κριτηρίου για την ένταξη μιας αιολικής μονάδας στο τοπίο που προβλέπει σειρά διαδικασιών για μια μέγιστη πυκνότητα χωροθέτησης. Η μέγιστη αυτή πυκνότητα πρέπει να διασφαλίζεται, αν και θα ήταν δυνατόν τα όρια της πυκνότητας αυτής να είναι μεγαλύτερα αν γινόταν μια πιο σωστή αρχική παραδοχή για το ενδεδειγμένο χωροταξικό «κύτταρο», όπως επεξηγείται παρακάτω. Το δεύτερο κριτήριο προτείνεται να ισχύει έτσι και αλλιώς και να αυτονομηθεί από το πρώτο. Έτσι, αυτό που πραγματικά συμβαίνει ώστε μια συστοιχία Α/Γ να χωροθετηθεί γύρω ή πλησίον ενός ιδιαίτερου σημείου ενδιαφέροντος είναι η πρόβλεψη ενός ανώτατου ορίου στον αριθμό των μονάδων που να μη δίνεται η δυνατότητα αυτός ο αριθμός να υπερβεί. Παράλληλα, ο μέγιστος αυτός αριθμός να χωροθετηθεί κατά τρόπο που η μία Α/Γ να εγκαθίσταται πίσω από μια άλλη, ώστε να διασφαλίζεται η χωροθέτηση προς μία ή ελάχιστες κατευθύνσεις. Με τους παραπάνω όρους πιστεύεται ότι η οπτική όχληση δεν είναι μεγάλη για να αλλοιώσει τη φυσιογνωμία του τοπίου.

Υπολογισμός Φέρουσας Ικανότητας

Κριτική γίνεται και για τη μεθοδολογία υπολογισμού της φέρουσας ικανότητας μιας περιοχής. Υποστηρίζεται ότι είναι ένα ζήτημα αρκετά εξειδικευμένο, αλλά το επίπεδο αναφοράς των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ ανά κατηγορία χώρου για τον καθορισμό των μέγιστων επιτρεπόμενων πυκνοτήτων για τις αιολικές εγκαταστάσεις προκαλεί αρκετά προβλήματα. Αρχικά, να διευκρινιστεί ότι το αιολικό δυναμικό μιας περιοχής δεν εγκλωβίζεται στα στενά διοικητικά όρια των ΟΤΑ, αλλά μπορεί να καλύψει μια εκτεταμένη περιοχή που να ανήκει σε δύο ή και περισσότερους ΟΤΑ. Το πρόβλημα αυτό στο εγγύς μέλλον ίσως περιπλεχθεί πιο πολύ με μια ενδεχόμενη συνένωση των ΟΤΑ σε μεγαλύτερες χωρικές ενότητες. Συνεπώς, ο χαρακτηρισμός ενός ΟΤΑ ως ΠΑΠ μπορεί με ευκολία να προκαλέσει εσφαλμένες εντυπώσεις ότι μπορούν να χωροθετηθούν αιολικά πάρκα στο σύνολο της επικράτειάς του. Στην πράξη όμως χωροθετούνται σε συγκεκριμένες προεπιλεγμένες θέσεις και με αυστηρές προϋποθέσεις που έχουν να κάνουν με τους περιβαλλοντικούς όρους λειτουργίας του πάρκου, τους όρους οπτικής όχλησης και το ποσοστό συνολικής κάλυψης της επιφάνειας.

Η αρχική παραδοθείσα μελέτη στο ΥΠΕΧΩΔΕ εύστοχα χρησιμοποιούσε ως επίπεδο αναφοράς το χωροταξικό κύτταρο της ομάδας των όμορων πρωτοβάθμιων

ΟΤΑ και βάσει αυτής προσδιόριζε τη φέρουσα ικανότητα εισάγοντας το κριτήριο του ποσοστού κάλυψης της επιφάνειας, τα αριθμητικά όρια του οποίου ήταν φυσικά μικρότερα. Η τελική όμως εκπονηθείσα μελέτη υιοθέτησε τον απλό πρωτοβάθμιο ΟΤΑ, προκαλώντας 2 σοβαρές παρενέργειες:

- Παρουσιάστηκαν για πολλά δρομολογημένα έργα αιολικών πάρκων αναντιστοιχίες στα ποσοστά κάλυψης της επιφάνειας. Ενώ αρχικά με την ομάδα όμορων ΟΤΑ δεν παρουσίαζαν πρόβλημα στο μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης, τώρα με επίπεδο αναφοράς έναν μόνο ΟΤΑ παρουσιάζουν πρόβλημα καθιστώντας προβληματική τη διαδικασία εκτίμησης της φέρουσας ικανότητας.
- Η ΚΥΑ εκ των πραγμάτων αναγκάστηκε να χρησιμοποιήσει αυξημένα ποσοστά κάλυψης (8 % για την ηπειρωτική χώρα), προκαλώντας αντιδράσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα.

Αυτά τα οριζόμενα μέγιστα επιτρεπόμενα ποσοστά κάλυψης επιφάνειας από αιολικά πάρκα σε μια περιοχή (8 % και 4 % σε ορισμένους μόνο ΟΤΑ) είναι αρκετά υψηλά σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο (αλλά και μη επιθυμητά και μη επιτεύξιμα), εξαιρετικά χαμηλά όμως σε τοπικό επίπεδο και καθιστούν απαγορευτική τη μεγαλύτερη διείσδυση των ΑΠΕ. Σε επίπεδο λοιπόν μιας μικρής έκτασης, όπως είναι μια γεωγραφική περιοχή μιας κορυφογραμμής η χωροθέτηση Α/Γ θα γίνεται όχι κάθε 10 στρ. και όχι κάθε 1000. Πρακτικά κάτι τέτοιο σημαίνει ότι αν η κορυφογραμμή με έναν παρακείμενο οικισμό συνολικής έκτασης 1000 στρ. ανακηρυχθεί σε αυτόνομο ΟΤΑ, τότε η συνολική χωρητικότητα αυτής της έκτασης μπορεί να εξαντληθεί σε 1 και μόνο Α/Γ. Αν όμως η παραπάνω περιοχή αποτελούσε μέρος ενός ευρύτερου ΟΤΑ, τότε η συνολική χωρητικότητα της περιοχής σε υποδοχή Α/Γ ανέρχεται στην εγκατάσταση συνολικά 40-50 Α/Γ.

Έτσι, είναι δυνατόν η κατεύθυνση στη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ να γίνει βάσει της διοικητικής αυτοτέλειας κάποιων οικισμών σε όλη την ελληνική επικράτεια και όχι με βάση αμιγώς χωροταξικά κριτήρια. Η χωροθέτηση με επίπεδο αναφοράς τον απλό πρωτοβάθμιο ΟΤΑ μπορεί να δώσει λαβή για έντονες αποσχιστικές τάσεις κάποιων οικισμών εντός των ΠΑΠ που δεν αποδέχονται ενδεχόμενη εγκατάσταση Α/Γ που κατά τα άλλα επιτρέπεται από το ΕΠ σε πλησίον αυτών κορυφογραμμές. Το

συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι το ΕΠ δεν εξαντλεί όλα τα δυνατά περιθώρια και δε συνεισφέρει στη μεγιστοποίηση της επιτρεπόμενης πυκνότητας.

Σύνδεσμος Εταιρειών Φωτοβολταϊκών⁹⁴

Έκταση εφαρμογής του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ

Ο ΣΕΦ επικροτεί την εκπόνηση του ΕΠ, το οποίο έρχεται να προβεί σε σωστή διαρρύθμιση του χώρου κατανέμοντας σωστά τις χρήσεις γης και να θέσει ένα πλαίσιο κανόνων που να ιεραρχούν τις ανάγκες κάθε περιοχής και να καθορίζουν το χωροθετικό πλαίσιο για τη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ. Χαιρετίζει αυτήν την προσπάθεια που θα εκτινάξει την προώθηση των ΑΠΕ, αλλά θα διαφυλάξει και την προστασία περιβάλλοντος από αρνητικές επιδράσεις, ιδιαίτερα κατά το στάδιο κατασκευής των μονάδων στον κύκλο ζωής τους. Υπάρχουν όμως μερικά στοιχεία που πρέπει να αναθεωρηθούν.

Το πρώτο αφορά την έκταση εφαρμογής του ΕΠ (άρθ. 3), που χαρακτηρίζονται ως μη οχλούσες ή εξαιρούνται από τις υποχρεωτικές διαδικασίες λήψης αδειών εγκατάστασης, λειτουργίας και παραγωγής. Ο ΣΕΦ προτείνει να γίνει προσθήκη μερικών προτάσεων ως ξεχωριστή παράγραφος στο άρθ. 3, ότι θα αναφέρεται κατηγορηματικά η απρόσκοπτη χωροθέτηση των παραπάνω μονάδων σε κάθε είδους περιοχή που δεν εμπίπτει σε μια από τις κατηγορίες που περιγράφει το ΕΠ (άρθ. 6-19), εκτός και αν κάτι τέτοιο απαγορεύεται από διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας. Θα πρέπει δηλαδή να τονίζει το ΕΠ ότι οι ρυθμίσεις των άρθ. 6-19 να μην ισχύουν πρακτικά για τις εγκαταστάσεις που περιγράφονται στο άρθ. 3.

Ανακλαστικότητα των φωτοβολταϊκών πλαισίων

Ατεκμηρίωτη κρίνει ο ΣΕΦ τη θεώρηση ως κριτήριο χωροθέτησης μονάδων εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας τις περιοχές εκείνες που είναι αθέατες από πολυσύχναστους χώρους (άρθ. 17, παρ. 2, εδ. ε), ώστε η αντανάκλαση του φωτός στις επιφάνειες της εγκατάστασης να μην προκαλεί όχληση σε κατοίκους. Οι χώροι αυτοί, συνεχίζει το ΕΠ, θα προσδιορίζονται καταλλήλα από τη ΜΠΕ του έργου. Η διαγραφή της παραπάνω διατύπωσης είναι αναγκαία, αφού αφαιρούνται περιοχές που επιστημονικά είναι κατάλληλες για τη χωροθέτηση. Μετρήσεις που έχουν διεξαχθεί

⁹⁴ Ψωμάς Σ. (2007), – “Ανάπτυξη ΑΠΕ”, στη Ναυτεμπορική (20/06/2007).

δείχνουν ότι δεν προκαλούν ιδιαίτερες οπτικές οχλήσεις οι επιφάνειες των φωτοβολταϊκών πλαισίων από την αντανάκλαση της ηλιακής ακτινοβολίας, τουλάχιστον όχι μεγαλύτερη από αυτήν που προκαλούν τα διερχόμενα αυτοκίνητα, επισημαίνει ο ΣΕΦ.

Αγροτικές περιοχές υψηλής παραγωγικότητας

Οι μονάδες ΑΠΕ συμπεριφέρονται κατά τρόπο συμβατό με τις αγροτικές γαίες υψηλής παραγωγικότητας και ως εκ τούτου δε θα πρέπει να εξοβελίζονται από τον ύπαιθρο χώρο. Μια ύπαιθρος δίχως υποδομές και παραγωγικό ιστό θα ήταν αποστεωμένη, αποκομμένη από οικισμούς και αστικά κέντρα και μη λειτουργική για την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Ούτως ή άλλως, η τρέχουσα πρακτική αντίληψη για τη συνεκτική συγκρότηση του χώρου επιτάσσει τη χωροθέτηση διάφορων χρήσεων γης (μεταποιητικές μονάδες) στην ύπαιθρο που είναι συμβατές με τον αγροτικό κατ' εξοχήν του χαρακτήρα.

Προτάσεις του ΣΕΦ είναι η προστασία των αγροτικών εκτάσεων με ταυτόχρονη εγκατάσταση μονάδων ΑΠΕ. Χρήσιμη λοιπόν θα ήταν η απαλοιφή της περίπτωσης των αγροτικών περιοχών υψηλής παραγωγικότητας ως ζώνη ασυμβατότητας. Ταυτόχρονα όμως, είναι αναγκαία η ενδυνάμωση της αγροτικής παραγωγής και η προστασία της γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας με την κατάλληλη τροποποίηση του άρθ. 56 στο Ν. 2945/2001.

Αποστάσεις εγκαταστάσεων από ζώνες αποκλεισμού

Αμφιλεγόμενο είναι και το ζήτημα για τις αποστάσεις των εγκαταστάσεων από τις ζώνες αποκλεισμού (άρθ. 17, παρ. 3). Περιγράφεται ότι οι αποστάσεις των εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας από τις ζώνες αποκλεισμού (άρθ. 17, παρ. 2) και οι ειδικότεροι όροι χωροθέτησης των συνοδευτικών τους έργων πρέπει να καθορίζονται, κατά περίπτωση, στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, σύμφωνα με τα γενικά κριτήρια της νομοθεσίας και τους τυχόν ειδικούς κανονισμούς και πρότυπα που έχουν θεσμοθετηθεί για ορισμένες κατηγορίες συνοδευτικών έργων (γραμμές μεταφοράς υψηλής τάσης). Οι παραπάνω περιορισμοί δημιουργούν μια εκτεταμένη ζώνη αποκλεισμού που περιβάλλει την αρχική ζώνη αποκλεισμού. Η φιλοσοφία της ζώνης αποκλεισμού γύρω από μία άλλη ζώνη αποκλεισμού στερείται νοήματος. Τονίζεται επίσης ότι ο τρόπος με τον οποίο

διατυπώνεται η παράγραφος αφήνει περιθώρια δυσερμηνειών που ενδέχεται να οδηγήσουν σε προσχεδιασμένη λήψη αποφάσεων για σκόπιμες χωροθετήσεις των συνοδευτικών έργων σε προκαθορισμένα σημεία.

Η ισχύουσα νομοθεσία επιτρέπει έτσι και αλλιώς την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών πλαισίων σε περιοχές εντός εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων, εντός ορίων οικισμών με πληθυσμό μικρότερο των 2.000 κατοίκων, ή οικισμών προϋφιστάμενων του 1923, όπως και σε περιοχές εκτός σχεδίου. Η ίδια η φύση της τεχνολογίας τα ενσωματώνει επάνω σε κτίσματα και εντός των οικισμών, άρα το σκεπτικό για τήρηση των ελάχιστων αποστάσεων από πολυσύχναστους χώρους αντικρούεται. Μάλιστα, εγκατάσταση τέτοιων πλαισίων είναι δυνατή και στην περίπτωση ιστορικών τμημάτων πόλεων, παραδοσιακών οικισμών και διατηρητέων κτιρίων, κατόπιν βέβαια έγκρισης από την Επιτροπής Αρχιτεκτονικού Ελέγχου ως προς την ένταξή τους στο χώρο.

Η περίπτωση των ηλιοθερμικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής

Μετά την Ισπανία, η Ελλάδα είναι η 2^η χώρα στον κόσμο που ενισχύει θεσμικά την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τη λειτουργία των ηλιοθερμικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με το Ν. 3468/2006. Ο διαφαινόμενος όμως κίνδυνος είναι η μη λειτουργία τους, εξ αιτίας της έλλειψης διαθέσιμης γης, ζήτημα που δεν καλύπτεται από το ΕΠ. Η συμβολή των μονάδων θα ήταν χρήσιμη, αφού εκτιμάται ότι θα μπορούσαν να εγκατασταθούν σταθμοί συνολικής ισχύος 200 MW την τρέχουσα 10ετία, κυρίως στη νότια Ελλάδα λόγω της εντονότερης ηλιοφάνειας. Για την υλοποίηση όμως των εγκαταστάσεων θα έπρεπε να γίνει προγραμματισμός με στόχο την εξεύρεση 5.000 στρ. κατάλληλης γης.

Η κατασκευή ενός ιδανικού μεγέθους ηλιοθερμικού σταθμού από χρηματοοικονομική άποψη (αντιστοιχεί γύρω στα 50 MW) είναι πρακτικά ανεφάρμοστη, για το λόγο ότι στις ήδη θεσμοθετημένες ζώνες στις οποίες χωροθετούνται βιομηχανικές μονάδες δεν υπάρχει διαθέσιμη γη τόσο μεγάλης έκτασης. Ακόμα, οι ηλιοθερμικοί σταθμοί αποκλείονται από τις αγροτικές περιοχές υψηλής παραγωγικότητας, οπότε αφαιρείται μία επιπλέον δυνατότητα χωροθέτησης. Το σημαντικότερο όμως πρόβλημα είναι η μη πρόβλεψή τους από το ΕΠ. Η μόνη λύση θα ήταν η αναθεώρηση της πρότασης για άρση τους ως περιοχές αποκλεισμού και η χωροθέτησή τους σε αγροτικές περιοχές, όπως συμβαίνει ήδη στην Ισπανία.

Ενεργειακή – περιφερειακή πολιτική και ΕΠ

Η αναγκαιότητα θεσμοθέτησης ενός ΕΠ για ΑΠΕ δικαιολογεί την εκμετάλλευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας (έντονοι άνεμοι, υψηλά επίπεδα ηλιοφάνειας, φιλοπεριβαλλοντική διάσταση των ΑΠΕ) και την αυξανόμενη ζήτηση για ηλεκτροπαραγωγή από ΑΠΕ. Ο ΣΕΠΟΧ ως καθ' ύλην αρμόδιος συλλογικός φορέας επικροτεί τη θεσμοθέτηση του ΕΠ που καλείται να επιλύσει σειρά προβλημάτων.

Το σημαντικότερο εξ αυτών είναι ο υποκειμενισμός που διακατείχε ως τώρα την περιβαλλοντική αδειοδότηση ενός έργου ΑΠΕ. Για τις εγκαταστάσεις που χωροθετήθηκαν ως και πριν τη θεσμοθέτηση του ΕΠ, κρίνεται σκόπιμο να επανεξεταστούν όλες οι χορηγηθείσες άδειες και η αναδρομική ισχύ των νέων κριτηρίων χωροθέτησης. Το ΕΠ πηγάζει από το Ν. 2742/99 ως ένα από τα επίπεδα χωροταξικού σχεδιασμού με μια διαλεκτική σχέση με τα περιφερειακά και τα τοπικά επίπεδα σχεδιασμού και με δυνατότητα αμφίδρομης ανάδρασης, τόσο ανάμεσα στα υπερκείμενα όσο και στα υποκείμενα επίπεδα χωρικού σχεδιασμού. Ο χαρακτήρας του είναι στρατηγικός με γενικότερες κατευθυντήριες γραμμές ως προς τη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ, λείπει όμως ο διακριτός του ρόλος. Το ΕΠ αμφιταλαντεύεται μεταξύ ενός κανονιστικού εργαλείου προσδιορισμού περιοχών και κριτηρίων χωροθέτησης έργων ΑΠΕ και ενός κατευθυντήριου πλαισίου προώθησης και άσκησης πολιτικής για τη χωροθέτηση των ενεργειακών πολιτικών των ΑΠΕ. Το πρόβλημα πηγάζει από την εκπόνηση του ΕΠ πριν το ΓΠ, οπότε και καλείται να παίξει το ρόλο του ΓΠ για τις ΑΠΕ ως την εκπόνηση του τελευταίου. Η ύπαρξη και των δύο αυτών εργαλείων αυτομάτως προσδιορίζει το διακριτό θεσμικό τους ρόλο.

Ο ΣΕΠΟΧ κρίνει ότι η εθνική ενεργειακή πολιτική εμπεριέχει μια διακριτή χωρική και αναπτυξιακή διάσταση. Το ΕΠ όμως προωθείται εκτός των γραμμών της ενεργειακής πολιτικής από τη στιγμή που στο κείμενο απουσιάζουν τα αναπτυξιακά και οικονομικά οφέλη που αποκομίζουν πολλοί φορείς. Άλλο στοιχείο απόκλισης της εθνικής ενεργειακής πολιτικής από το ΕΠ ως προς τη χωρική του διάσταση είναι η

⁹⁵ Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών (2007), Μόνιμη Επιτροπή Πολεοδομικής, Χωροταξικής και Περιβαλλοντικής Πολιτικής – “*Θέσεις επί του Σχεδίου ΚΥΑ για τις ΑΠΕ*”.

εφαρμογή του χωρίς τη θεσμική κάλυψη από το ΓΠ. Ο ΣΕΠΟΧ επισημαίνει το πρωθύστερο του σχήματος εκπόνησης του ΕΠ πριν το ΓΠ. Αυτές οι εθνικές ενεργειακές πολιτικές εμπλουτίζονται και με την ευρωπαϊκή επιταγή για κάλυψη της συνολικής ενεργειακής κατανάλωσης από τις ΑΠΕ σε ποσοστό 20-30 %. Μια όμως ενεργειακή πολιτική που θα κατανείμει αυτές τις υποχρεώσεις για την κάλυψη του παραπάνω ποσοστού δεν επιλέγεται ισόνομα ανάμεσα στις περιφέρειες για μια συνολική πολιτική χωρικής ανάπτυξης για τις ΑΠΕ ειδικότερα. Η χωροθέτηση έργων ΑΠΕ για την κάλυψη του 20-30 % σε όλη την ελληνική επικράτεια παραμένει χωρικά και περιφερειακά απροσδιόριστη, χωρίς να εξαντλεί την εθνική ενεργειακή πολιτική. Τονίζεται ακόμα ότι η παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ είναι μεν προς σωστή κατεύθυνση αλλά δεν αρκεί από μόνη της, απαιτείται δηλαδή αντίστοιχη ρυθμιστική παρέμβαση στον τρόπο κατανάλωσής της.

Η άσκηση περιφερειακής πολιτικής για τις ΑΠΕ μπορεί να λειτουργήσει ως κινητήριος μοχλός τοπικής βιώσιμης ανάπτυξης. Ο ισχυρισμός αυτός επιτάσσει μια ελάχιστη συνεισφορά των ΑΠΕ ανά περιφέρεια και χωροθέτηση έργων ΑΠΕ σε όλες τις περιφέρειες. Πιθανή συγκέντρωση των χωροθετήσεων σε λίγες περιφέρειες θα προκαλέσει αναπτυξιακές και χωρικές περιφερειακές ανισορροπίες. Θα πρέπει στα πλαίσια διερεύνησης για τις χωροθετήσεις να εξετασθεί και το ζήτημα των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, ιδίως σε περιφέρειες μεγάλης γεωγραφικής έκτασης. Δε διαφαίνεται στο ΕΠ να υπάρχουν ποσοτικοποιήσιμα κριτήρια χωροθέτησης που να κατανείμουν τα έργα ΑΠΕ ισόρροπα σε όλη την ελληνική επικράτεια, με αποτέλεσμα πολλές περιοχές να μην μπορούν να τα υποδεχτούν και να υστερεί η δυνατότητα άσκησης περιφερειακής πολιτικής για τον τομέα της ενέργειας. Παρ' όλα αυτά, η συνολική αναπτυξιακή και χωρική μορφή μιας περιοχής διαμορφώνεται βάσει και άλλων συγκριτικών πλεονεκτημάτων. Το ΕΠ για τις ΑΠΕ μπορεί να αναφερθεί στα υπόλοιπα πλεονεκτήματα μιας περιοχής μόνο ως αναφορά. Η ενδελεχής μελέτη για άλλο συγκριτικό πλεονέκτημα (τουριστικός προσανατολισμός) είναι αντικείμενο μελέτης άλλου ΕΠ. Επειδή όμως η αναπτυξιακή τροχιά μιας περιφέρειας διατρέχεται από την ταυτόχρονη εξέλιξη πολλών συγκριτικών πλεονεκτημάτων, αυτό είναι αντικείμενο ενδελεχούς μελέτης του ΓΠ για διατομεακή θεώρηση των πλεονεκτημάτων κάτι που εμπίπτει και στις αρμοδιότητές του.

Περιοχές χωροθέτησης ΑΠΕ – χωροθέτηση σε τοπικό επίπεδο – κριτήρια χωροθέτησης

Αμφισβητείται η κατηγοριοποίηση του εθνικού χώρου και η προώθηση των περιοχών προτεραιότητας μόνο με βάση τα κριτήρια ζήτησης (εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό, αυξημένη ζήτηση εγκατάστασης Α/Γ και χωρική τους συγκέντρωση) που είναι υποκειμενικά. Αυτή η ζωνοποίηση ορθώς διεξάγεται με δεδομένο τη ζήτηση, δε θα πρέπει όμως να είναι το μοναδικό κριτήριο. Ενδεχόμενος συνδυασμός του κριτηρίου της ζήτησης με ομάδα κριτηρίων που ικανοποιούν την ισόρροπη ανάπτυξη περιοχών μέσω χωροθέτησης έργων ΑΠΕ, προσδίδουν ένα πλουραλισμό στο σχεδιασμό. Παρόμοιος είναι ο τρόπος διάκρισης σε ΠΑΠ και ΠΑΚ. Ως διαχειριστικά εργαλεία ορθώς υπάρχουν, αλλά είναι ανεπαρκή τα κριτήρια για να χαρακτηριστεί μια περιοχή ως ΠΑΠ ή ΠΑΚ (ταχύτητα ανέμου), κάτι το οποίο δεν τεκμηριώνει ως μεθοδολογία το ίδιο το ΕΠ. Αποδεκτή είναι και η ένταξη άλλων κριτηρίων (τουρισμός) που συσχετίζουν την προτεραιότητα εκμετάλλευσης της αιολικής ενέργειας με άλλα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής. Εμβαθύνοντας παραπάνω, προτείνεται οι ΠΑΠ να αποτελέσουν αντικείμενο εξειδικευμένης μελέτης, που να συνδυαστεί άμεσα με την ένταξη των ΠΑΠ στο ΓΠ ως κύριο διαχειριστικό εργαλείο χωροθέτησης των αιολικών μονάδων. Για τις ΠΑΚ, μπορεί να αποτελέσει ένα συμπληρωματικό εργαλείο υποβοηθώντας τη λειτουργία των ΠΑΠ, αρκεί να καθιερωθεί για το σύνολο του εθνικού χώρου και όχι για μεμονωμένα σημεία που δεν εμπίπτουν σε ΠΑΠ.

Αναφορικά με τις περιοχές αποκλεισμού, τα κριτήρια ορθώς είναι κατά κανόνα περιβαλλοντικά, αλλά θα έπρεπε να ενυπάρχουν και χωροταξικά κριτήρια. Για τις υπόλοιπες περιοχές στις οποίες επιτρέπεται η χωροθέτηση, δικλείδα ασφαλείας αποτελεί η φέρουσα ικανότητα, ενώ δίδονται και διαφορετικές κατευθύνσεις ανά κατηγορία χώρου. Στο σκέλος επίσης για τον ορισμό της φέρουσας ικανότητας, είναι σημαντικό που το ΕΠ τοποθετεί τον ορισμό της στην αρχή (άρθ. 2, παρ. 11), θέλοντας να προκαθορίσει με σαφήνεια τι ακριβώς είναι η φέρουσα ικανότητα, ορισμός με εξέχουσα σημασία για την ικανότητα της περιοχής να χωροθετηθούν σε αυτήν έργα ΑΠΕ. Μοναδικό σημείο κριτικής είναι ότι η έννοιά της πρέπει να επεκταθεί σε όλες τις ΑΠΕ και όχι μόνο στις αιολικές εγκαταστάσεις.

Σε υπερτοπική κλίμακα ως προς την καταλληλότητα των πηγών ενέργειας, οι προτεινόμενες περιοχές πρέπει να εξειδικεύονται από επίσημους

ερευνητικούς/ακαδημαϊκούς φορείς (ΚΑΠΕ, Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα). Οι καταλληλότερες από τις περιοχές πρέπει να ταξινομούνται κατά φθίνουσα σειρά απόδοσης ανά περιφέρεια για κάθε ΑΠΕ. Διαπιστώνεται επιπλέον απουσία γενικότερων κατευθυντήριων γραμμών για τη συγκέντρωση έργων ΑΠΕ ή τη χωρική διασπορά τους τοπολογικά (κατά μήκος οδικών αξόνων, ή διάφορων δικτύων υποδομής), όπως και έλλειψη ευελιξίας του ΕΠ σε πιθανές τεχνολογικές μεταβολές των έργων ΑΠΕ.

Μια επιπλέον ασάφεια είναι η αναξιόπιστη προσέγγιση υπολογισμού του αιολικού δυναμικού των ΠΑΠ με μοναδικό δεδομένο την παραδοχή για «τυπική ανεμογεννήτρια» 2 MW και όχι διαφορετικής εγκατεστημένης ισχύος (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 1-3). Ασαφής ως προς την τεκμηρίωση κρίνει ο ΣΕΠΟΧ τα ποσοστά κάλυψης εδαφών ανά κατηγορία χώρου, τις τηρούμενες αποστάσεις από περιοχές προστασίας και τα χρησιμοποιούμενα κριτήρια (τουριστική ανάπτυξη). Ειδικότερα για την περίπτωση χωροθέτησης αιολικών μονάδων στην Αττική, το ΕΠ ενστερνίζεται τις περιοχές χωροθέτησης των έργων ΑΠΕ (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, 3) που προκύπτουν από την EXM (ΟΡΣΑ, ΡΑΕ και ΚΑΠΕ, 2002), όμως δεν προβλέπει το σενάριο ενδεχόμενων αλλαγών των περιοχών αυτών αν κάτι τέτοιο προκύψει από την αναθεώρηση του ΡΣ για την Αττική. Η παράλειψη αυτή καθιστά εύλογα το ΕΠ ως δυσλειτουργικό σε πιθανές μετατροπές του.

Η εμπειρία από τη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ σε τοπικό επίπεδο δείχνει ότι υπάρχει πλειάδα προβλημάτων που δε βοηθούν στο να είναι η χωροθέτηση μια λύση ενδεδειγμένη. Ως αιτιακοί παράγοντες για αυτή τη δυσλειτουργία δρουν η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των φορέων, η ανυπαρξία πολιτικών κατευθύνσεων από το επίπεδο κεντρικής διακυβέρνησης και οι έντονες συγκρούσεις ασύμβατων δραστηριοτήτων. Για τον πιο αποδοτικό συντονισμό των δράσεων (αυθαίρετες παραχωρήσεις χρήσης δημοσίων-δημοτικών εκτάσεων για χωροθέτηση και εγκατάσταση έργων ΑΠΕ εκτός της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης) ο ΣΕΠΟΧ πιστεύει ότι οι προβλεπόμενοι κανόνες χωροθέτησης στο ΕΠ θα πρέπει να εξειδικευτούν σε τοπικό επίπεδο (νομοί/χωρικές ενότητες) όντας πιο ευέλικτα. Κάτι τέτοιο θα προκύψει μόνο μέσω του σχετισμού των κριτηρίων με τα ΣΧΟΟΑΠ.

Για τα ειδικά κριτήρια χωροθέτησης αιολικών μονάδων σε κάθε κατηγορία χώρου, αυτά κρίνονται ως ανεπαρκή για να θεωρηθεί μια περιοχή κατάλληλη για

χωροθέτηση σε επίπεδο ΟΤΑ. Ένταξη αιολικών εγκαταστάσεων θα μπορούσε να γίνει μόνο στην περίπτωση που εφαρμόζεται δέσμη πολλαπλών και διαφοροποιημένων μεταξύ τους κριτηρίων, ώστε μια περιοχή να χαρακτηρίζεται ως κατάλληλη προς χωροθέτηση ή όχι. Βεβαίως, επίπεδο αναφοράς μπορεί να είναι όχι μόνο ένας ΟΤΑ, αλλά μια ευρύτερη περιοχή από πλευράς επιπτώσεων και πόρων. Στην περίπτωση αυτή προκύπτει εκ του αποτελέσματος ανάγκη για γνωμοδότηση των όμορων ΟΤΑ (χωρικές ενότητες με κοινά φυσικά, κοινωνικοοικονομικά και γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά, νησιωτικές περιοχές). Ιδίως για μικρές νησιωτικές περιοχές (Λευκάδα, Σέριφος), η δέσμη κριτηρίων θα έπρεπε να συμπεριλάβει και κριτήρια αισθητικά σε σχέση με την κλίμακα τοπίου-τόπου.

Δεν συμπεριλαμβάνονται ως ζώνες ασυμβατότητας τα δάση και οι δασικές εκτάσεις της χώρας, σε αντίθεση με τις αγροτικές περιοχές υψηλής παραγωγικότητας. Τα δάση λαμβάνονται υπόψη ως περιοχές ευάλωτες με ευπαθή οικοσυστήματα χλωρίδας και πανίδας, οπότε θα έπρεπε να εμπίπτουν στις περιοχές αποκλεισμού. Το ίδιο προτείνεται να ισχύσει για ολόκληρους τους Εθνικούς Δρυμούς και όχι μόνο για τους στενούς πυρήνες τους, όπως επίσης και για τις ζώνες ειδικής προστασίας της ορνιθοπανίδας. Ιδιαίτερα για τις δασικές εκτάσεις επιτρέπεται η χωροθέτηση ΑΠΕ, δε διερευνώνται όμως πιθανές έμμεσες επιπτώσεις από τη χωροθέτηση των συνοδευτικών έργων υποδομής, σημείο που επιβάλλεται να εξεταστεί εις βάθος.

Συγκεκριμένα, για τα συνοδευτικά έργα αιολικών εγκαταστάσεων το ΕΠ προβλέπει ότι οι απαιτούμενες αποστάσεις τους καθορίζονται από τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας και τους τυχόν ειδικούς κανονισμούς (άρθ. 6, παρ. 4, εδ. β). Για τα ΜΥΗΕ το ΕΠ αναφέρει ότι οι ζώνες αποκλεισμού πρέπει να εφαρμόζονται τόσο για τα κύρια όσο και για τα συνοδά έργα των εγκαταστάσεων ΜΥΗΕ (άρθ. 14, παρ. 2). Οι ειδικότεροι όροι χωροθέτησης των συνοδευτικών έργων των εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας πρέπει να καθορίζονται κατά περίπτωση, στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, σύμφωνα με τα γενικά κριτήρια της νομοθεσίας και τα τυχόν ειδικά πρότυπα που έχουν θεσμοθετηθεί για ορισμένες κατηγορίες συνοδευτικών έργων. Η παραπάνω διάταξη ισχύει και για τις εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης της ενέργειας από βιομάζα ή βιοαέριο (άρθ. 18, παρ. 4). Όπως γίνεται αντιληπτό, οι διατυπώσεις για τη χωροθέτηση των συνοδευτικών έργων οποιωνδήποτε έργων ΑΠΕ είναι γενικόλογες και δεν προσφέρουν ουσιαστική συμβολή στη χωροθέτησή τους σε περιοχές αποκλεισμού.

Για τις δασικές εκτάσεις ο διαφαινόμενος κίνδυνος εγκυμονεί για το λόγο ότι οι υποδομές και οι ενέργειες που θα λάβουν χώρα εντός των δασικών εκτάσεων χαρακτηρίζονται ως υψηλής όχλησης και με ορατές επιπτώσεις (κατασκευή δικτύων μεταφοράς και διανομής της ενέργειας, διάνοιξη-διαπλάτυνση δασικών δρόμων μεγάλου μήκους για τη μεταφορά των υλικών και τη διέλευση των μηχανημάτων και των οχημάτων, διέλευση από το εσωτερικό των δασικών εκτάσεων για την εγκατάσταση παρατηρητηρίου και την παρακολούθηση των εργασιών). Ο ΣΕΠΟΧ κρίνει ως επιτακτική ανάγκη τα συνοδά έργα να αποτελέσουν αυτοτελές κριτήριο επιλογής για τη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ και ευκαιρίας δοθείσης να διατυπώσει το ΕΠ σειρά γενικότερων κατευθύνσεων ως προς τη στρατηγική χωροθέτησής τους.

Μία άλλη περίπτωση περιοχών αποκλεισμού είναι οι περιοχές απολύτου προστασίας της φύσης και προστασίας της φύσης που καθορίζονται κατά τις διατάξεις των άρθρ. 19 παρ. 1 και 2 και 21 του ν. 1650/1986, όμως δε γίνεται αναφορά για τις περιοχές εκείνες για τις οποίες εκπονήθηκαν ΕΠΜ και εκδόθηκαν τα αντίστοιχα ΠΔ. Όπως συνέβη και στις ΖΟΕ, σκόπιμο θα ήταν μέσω της μελέτης του ΕΠ να επανελεγχθούν τα ΠΔ.

Ιδιαίτερες προοπτικές έχει και ο θαλάσσιος χώρος με δυνατότητες χωροθέτησης θαλάσσιων αιολικών πάρκων, γεγονός που του προσδίδει μεγάλη αξία. Το ΕΠ επιμελώς προβλέπει ειδικά κριτήρια χωροθέτησης στο θαλάσσιο χώρο και τις ακατοίκητες νησίδες, όμως παράλληλα θα πρέπει επιπλέον να εμπεριέχει και μια δέσμευση ελέγχου για τη συνολική του μελλοντική διαχείριση, καθώς αναμένεται μια μεσοπρόθεσμη ζήτηση χωροθέτησης σε θαλάσσιες περιοχές που πιθανώς να ενταχθούν στο δίκτυο Natura 2000. Κατά την άποψη αυτή ο θαλάσσιος χώρος δεν προσεγγίζεται ως κατηγορία χώρου ιδιαίτερης περιβαλλοντικής αξίας, αλλά ως ευκαιρία αλόγιστης χωροθέτησης με απρόβλεπτες περιβαλλοντικές συνέπειες στη θαλάσσια χλωρίδα και πανίδα, τα πουλιά, τον πυθμένα της θάλασσας, τη ροή των υποθαλάσσιων ρευμάτων και την αισθητική του τοπίου. Εξαίρεση αποτελούν τα ήδη θεσμοθετημένα θαλάσσια πάρκα της Αλοννήσου και της Ζακύνθου. Σε επίπεδο χρήσεων γης ακόμα, δεν μελετώνται θέματα που έχουν να κάνουν με ηθελημένο συνδυασμό χρήσεων γης (εγκατάσταση έργων ΑΠΕ σε ΠΟΤΑ, ΒΙΠΕ, γεωργικές γαίες) και περισσότεροι περιορισμοί στη χωροθέτηση μεμονωμένων Α/Γ.

Για τη διαφύλαξη της αισθητικής του τοπίου (πόλος έλξης-φυσικό τοπίο) προβλέπονται κανόνες ένταξης των αιολικών εγκαταστάσεων. Η επιταγή όμως από την ΕΕ για τη συμμετοχή των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο κατά 20 % οδηγεί στην ύπαρξη κατ' ουσίαν ενός και μόνο κριτηρίου για την ένταξη των μονάδων που είναι η συνολική πυκνότητα των Α/Γ. Δίδεται όμως η δυνατότητα στο πρώτο κριτήριο να υποστεί υπέρβαση και τότε λειτουργεί ένα δεύτερο κριτήριο που αφορά το ποσοστό κάλυψης του οπτικού ορίζοντα ενός παρατηρητή από τις Α/Γ. Συμπεραίνει λοιπόν κανείς ότι η ύπαρξη μόνο δύο κριτηρίων οδηγεί στην απαξίωση της περιοχής. Πέραν τούτου, η όλη διαδικασία θεωρείται εξεζητημένη και ενδέχεται να αποτελέσει ανασταλτικό παράγοντα χωροθέτησης, οδηγώντας την αδειοδότηση σε ανυπέρβλητα γραφειοκρατικά εμπόδια. Από μεγάλο βαθμό υποκειμενισμού διακατέχονται και οι προβλεπόμενες αποστάσεις αναφορικά με την ένταξη αιολικών μονάδων στο τοπίο για τις οποίες επίσης δεν υπάρχει αιτιολόγηση για το πώς προκύπτουν.

Τέλος, διαπιστώνεται πρόβλημα στη διαμόρφωση των αποστάσεων από διάφορες περιοχές προστασίας. Υπάρχουν μόνο οι συγκεντρωτικοί πίνακες με τις αποστάσεις, χωρίς να δικαιολογείται το πώς προκύπτουν, έστω ως αναφορά στο παράρτημα. Αξιοπερίεργο είναι η διαφοροποίηση μεταξύ περιοχών κατοικίας για εντός/εκτός σχεδίου ή/και μεμονωμένων κατοικιών, ενώ θα έπρεπε να δοθεί βαρύτητα στη διερεύνηση των αποστάσεων που πρέπει να τηρούνται για πιο εξειδικευμένες περιπτώσεις (παραδοσιακοί οικισμοί, περιοχές φυσικού κάλλους).

Εφαρμογή του ΕΠ

Σε θετική κατεύθυνση κινείται το Πρόγραμμα Δράσης, αν και απουσιάζουν στατιστικά στοιχεία για το κόστος υλοποίησης των επιμέρους δράσεων, καθώς και χρονοδιάγραμμα. Πάρα ταύτα, καταγράφονται οι αναγκαίες ενέργειες για την προώθηση του ΕΠ, ο αρμόδιος φορέας που επιφορτίζεται την ευθύνη αυτήν και οι πηγές χρηματοδότησης. Προβλέπονται μηχανισμοί παρακολούθησης και αξιολόγησης του ΕΠ, για το οποίο ο ΣΕΠΟΧ προτείνει να συγκροτηθούν επιμέρους μηχανισμοί παρακολούθησης σε κάθε κατηγορία χώρου ξεχωριστά. Για την ανάγκη αναθεώρησης του ΕΠ, πριν την υποχρεωτική του αναθεώρηση ανά 5ετία, απαιτείται έγκαιρη έκδοση Απόφασης του υπουργού ΠΕΧΩΔΕ.

Επείγουσα χαρακτηρίζεται η ανάγκη εναρμόνισης των εγκεκριμένων ΠΠ με το ΕΠ από τη στιγμή της θεσμοθέτησής του. Πιθανές αναντιστοιχίες κάποιων ΠΠ με το ΕΠ

θα οδηγήσουν στην αναγκαστική μετατροπή τους κατά τρόπο που να συμβαδίζουν με τις επιταγές του ΕΠ. Ο ΣΕΠΟΧ προτείνει για το επίπεδο των περιφερειών να εξειδικευτεί άμεσα το ΕΠ. Άμεση επομένως πρέπει να είναι η προώθηση κατευθυντήριων οδηγιών προς τις περιφερειακές, νομαρχιακές και δημοτικές αρχές, ώστε να διασφαλίζεται η εκ των κάτω εφαρμογή του στρατηγικού χωροταξικού σχεδιασμού για τα έργα ΑΠΕ και η δυνατότητα παρακολούθησης της εφαρμογής.

Προβλήματα – αδυναμίες ευρύτερου πλαισίου εφαρμογής

Ο ΣΕΠΟΧ δίνει τη δέουσα σημασία σε 4 σημεία που συγκεντρώνουν προβλήματα στην εφαρμογή του ΕΠ και κάποιες αδυναμίες που παρουσιάζει σε όλο το φάσμα του δικτύου για τις προστατευόμενες περιοχές. Το πρώτο είναι η μικρού βαθμού αξιοπιστία στη χαρτογράφηση των οικοτόπων προτεραιότητας του δικτύου Natura 2000. Πληρέστερη χαρτογράφησή τους θα συμβάλλει στον καλύτερη οριοθέτησή τους, ώστε να γίνεται πιο εύκολη η χωροθέτηση αιολικών μονάδων σε ΠΑΠ. Δεύτερον, οι περιοχές Natura 2000 αναμένεται να επεκταθούν στο προσεχές διάστημα και στο θαλάσσιο χώρο. Αυτή τη στιγμή προστατεύονται μόνο τα θαλάσσια πάρκα στην Αλόνησο και τη Ζάκυνθο και η χώρα πρέπει να εναρμονιστεί άμεσα με το κοινοτικό δίκαιο επεκτείνοντας το δίκτυο προστασίας και σε θαλάσσιες περιοχές.

Οι χωροθετήσεις αιολικών εγκαταστάσεων σε ΖΕΠ της ορνιθοπανίδας χρήζουν μεγαλύτερης προσοχής. Το ΕΠ επιτρέπει τη χωροθέτησή τους εντός των περιοχών αυτών κατόπιν σύνταξης ειδικής ορνιθολογικής μελέτης και σύμφωνα με τις ειδικότερες προϋποθέσεις που θα καθορίζονται στην οικεία πράξη ΕΠΟ (άρθ. 6, παρ. 3), πάντοτε στο πλαίσιο του ΕΠ. Η διαδικασία αυτή αποκτά μεγαλύτερες διαστάσεις, καθώς η Ελλάδα έχει ήδη προσέλθει στο Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με την αιτιολογία ότι δεν έχει ανταποκριθεί στις κοινοτικές της υποχρεώσεις. Στο σημείο αυτό επιβεβλημένη κρίνεται η συνεργασία μεταξύ ΥΠΕΧΩΔΕ και ΥΠΑΝ.

Στόχοι του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου των ΑΠΕ

Το ΚΑΠΕ εκλαμβάνει το ΕΠ ως ένα πλαίσιο κοινών κανόνων για τη χωρική οργάνωση των μονάδων ΑΠΕ και την αντικειμενικοποίηση επιστημονικών κριτηρίων, ώστε οι εμπλεκόμενοι φορείς να γνωρίζουν τι τύπου εγκατάσταση μπορεί να χωροθετηθεί σε συγκεκριμένη περιοχή και υπό ποιες προϋποθέσεις. Ο σχεδιασμός του ΕΠ αντιμετωπίζει ζητήματα, όπως η φέρουσα ικανότητα, η συμβίωση των ΑΠΕ με προστατευόμενες περιοχές, η ένταξη στο τοπίο, η προστασία της ορνιθοπανίδας και η απεμπλοκή των θεμάτων χωροθέτησης από το ΣτΕ.

Στρατηγικοί στόχοι του ΕΠ πρέπει να είναι η διαμόρφωση ενός ευρύτερου χωροταξικού σχεδιασμού με κατάλληλα χωροταξικά κριτήρια για τον προσανατολισμό των επενδύσεων με σκοπό τη χωροθέτηση μονάδων ΑΠΕ και τη μείωση των επιχειρηματικών ρίσκων από καταστάσεις σύγκρουσης μεταξύ των αντικρουόμενων χρήσεων γης. Στόχος επίσης είναι η επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης με χωροταξικούς όρους και η ανταπόκριση στους στόχους των ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών.

Το ΚΑΠΕ ξεχώρισε 3 διαφορετικές προτεινόμενες προσεγγίσεις για τη μεθοδολογία στη εκπόνηση της μελέτης του ΕΠ. Η πιο πρόσφορη ήταν η προσέγγιση με χρήση κριτηρίων για χωροθέτηση σε εθνικό επίπεδο. Η επιλογή της προσέγγισης αυτής βασίστηκε με γνώμονα τη βιωσιμότητα στις επενδύσεις για ΑΠΕ, τους τιθέμενους εθνικούς περιβαλλοντικούς στόχους και κυρίως έναν εύκαμπτο χωροθετικό μηχανισμό των μονάδων ΑΠΕ. Η ανάλυση των κριτηρίων που βαθμολογούσαν τους προαναφερόμενους στόχους έδωσαν ως αποτέλεσμα την επιλογή της χωροθέτησης μέσω κριτηρίων για την καταλληλότητα μιας περιοχής ως ζώνη υποδοχής ΑΠΕ. Η δεύτερη προσέγγιση αφορούσε γενικότερες κατευθυντήριες γραμμές χωροθέτησης που πηγάζουν από το κεντρικό επίπεδο εξουσίας και τη μετακύλιση των τελικών αποφάσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση. Η τελευταία προσέγγιση περιλαμβάνει τη χωροθέτηση zoning, τον προκαθορισμό με άλλα λόγια

⁹⁶ Ζαρκαδούλα Μ. (2007) – “Χωροταξικός Σχεδιασμός και ΑΠΕ – Μεθοδολογική Προσέγγιση και Κριτήρια Χωροταξικού Σχεδιασμού Έργων ΑΠΕ στον Ελλαδικό Χώρο”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.

ζωνών χωροθέτησης σε επίπεδο ΟΤΑ, εντός των οποίων θα χωροθετούνταν μονάδες ΑΠΕ.

Η άνωθι διάκριση των προσεγγίσεων έχει να κάνει με τη διοικητική δομή της Ελλάδας και τις εγγενείς ιδιαιτερότητές της. Η προσέγγιση για παράδειγμα της χωροθέτησης μέσω κατευθυντήριων γραμμών απαλλάσσει την κεντρική διοίκηση από συγκεκριμένες αποφάσεις και μετακυλίζει την ευθύνη στις τοπικές αρχές. Ένα άλλο κομβικό σημείο διαφοροποίησης των άλλων δύο προσεγγίσεων είναι η γενικότερη αντίληψη του zoning. Η ζωνοποίηση είναι μια μέθοδος «τεμαχισμού» του χώρου, ώστε να προκύψουν επιμέρους ζώνες ομογενείς στο εσωτερικό τους που να φιλοξενούν ευρύτερες ομάδες χρήσεων γης συμβατές λειτουργικά μεταξύ τους. Με το σκεπτικό αυτό όμως είναι δυνατόν μια ζώνη χωροθέτησης που περιλαμβάνει μια περιβαλλοντικά προστατευόμενη περιοχή να υποδεχτεί την ίδια στιγμή και μονάδες ΑΠΕ που φαινομενικά είναι αβλαβείς προς τις περιοχές αυτές, ουσιαστικά όμως την επιβαρύνουν. Σε αντίθεση με τη χωροθέτηση zoning, η επιλεγμένη προσέγγιση μέσω κριτηρίων είναι η πιο ενδεδειγμένη, διότι χρησιμοποιεί επιστημονικά κριτήρια με σημαντικότερο αυτό της ύπαρξης υψηλού αιολικού δυναμικού και εν συνεχεία των υπολοίπων (μέγιστες επιτρεπόμενες πυκνότητες, κριτήρια ένταξης στο τοπίο, γεωγραφικές αποστάσεις από άλλες χρήσεις). Έτσι, έχουμε σε πρώτη φάση δημιουργία χωρικών ενοτήτων για τη χωροθέτηση αιολικών μονάδων και σε δεύτερη φάση με τα υπόλοιπα κριτήρια καθορίζονται ακριβώς οι θέσεις των ομάδων. Το σημαντικότερο με την προσέγγιση μέσω κριτηρίων είναι η χωροθέτηση σε μεμονωμένα σημεία, ανεξαρτήτως του αν η χρήση γης της περιοχής αυτής φαίνεται επιφανειακά ασύμβατη με τις αιολικές εγκαταστάσεις.

Συμβατότητες – ασυμβατότητες

Η ιδιότητα της συμβατότητας-ασυμβατότητας είναι θεμελιώδες γνώρισμα στο χωρικό σχεδιασμό και αναπόσπαστο τμήμα του. Διακρίνονται δύο μορφές της, η πρώτη είναι αυτή που υιοθετείται από το ΕΠ και ορίζεται ως θεσμική ασυμβατότητα (άρθ. 6 και 14). Είναι στην ουσία η απαγόρευση χωροθέτησης μιας μονάδας από κανονιστικά κείμενα. Η άλλη μορφή είναι η λειτουργική ασυμβατότητα που παρουσιάζεται στην πράξη και διαφυλάσσεται με τη θέσπιση και τήρηση των ελάχιστων γεωγραφικών αποστάσεων. Αναφέρεται στην ουσιαστική αδυναμία συνύπαρξης των μονάδων ΑΠΕ με άλλες χρήσεις γης.

Κατηγορίες του Ειδικού Πλαισίου

Η πρώτη κατηγορία του ΕΠ αφορά κανόνες χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων και η βαρύτητα που δίνει το ΕΠ αποδεικνύεται ότι ξοδεύει ένα ολόκληρο αυτοτελές κεφάλαιο. Σε επόμενη κατηγορία με μικρότερη σημασία εμπίπτουν τα ΜΥΗΕ περί κανόνων χωροθέτησης ΜΥΗΕ και ακολουθούν τέλος οι υπόλοιπες μορφές ΑΠΕ με κριτήρια χωροθέτησης για εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας, της παραγόμενης από βιομάζα ή βιοαέριο ενέργειας και της γεωθερμικής ενέργειας.

Ειδικό Πλαίσιο αιολικών εγκαταστάσεων – Διάκριση του εθνικού χώρου σε κατηγορίες

Ο ελλαδικός χώρος χωρίζεται σε κατηγορίες πρωτίστως βάσει του καταγεγραμμένου αιολικού δυναμικού και δευτερευόντως βάσει των περιβαλλοντικών και χωροταξικών κριτηρίων. Οι αυτόνομες μεταξύ τους κατηγορίες είναι:

- Ηπειρωτική χώρα, η οποία περιλαμβάνει και την Εύβοια (και διακρίνεται με τη σειρά της σε ΠΑΠ και ΠΑΚ),
- Αττική, που συνιστά ξεχωριστή κατηγορία, λόγω των μητροπολιτικών της χαρακτηριστικών,
- Κατοικημένα νησιά του Ιονίου και του Αιγαίου Πελάγους, Κρήτη και
- Υπεράκτιος θαλάσσιος χώρος και ακατοίκητες νησίδες.

Η διάκριση της ηπειρωτικής χώρας σε ΠΑΠ και ΠΑΚ είναι θεμελιώδες γνώρισμα του ΕΠ, όπως και ότι ο καθορισμός ιδίως των ΠΑΠ ήταν βασική μεθοδολογική επιλογή της μελέτης του ΕΠ. Ο λόγος ήταν ότι έτσι ξεπερνώνται τα εμπόδια από τις ακυρωτικές αποφάσεις του ΣτΕ. Το διαχειριστικό εργαλείο των ΠΑΠ ανοίγει το δρόμο για άρση των εμποδίων από νομικούς φορείς. Επίσης, οι ΠΑΠ προσφέρουν μια ελεγχόμενη χωρική συγκέντρωση των έργων ΑΠΕ και τη δημιουργία ευδιάκριτων οικονομιών κλίμακας, ελαχιστοποιούνται στο ακέραιο οι πιθανότητες συγκρούσεων χρήσεων γης και γενικότερα η απομόνωση των μονάδων από ευρύτερες πληθυσμιακές ομάδες που έρχονται σε επαφή.

Οι ΠΑΠ διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα που εξυπηρετούν πολλούς και διαφορετικούς στόχους, ενώ και χωροταξικά επιτυγχάνουν ελεγχόμενη χωρική συγκέντρωση, διότι συγκεντρώνουν και τη μεγαλύτερη ζήτηση. Θα πρέπει αρχικώς ως κριτήρια να προσδιοριστούν εκείνοι οι ΟΤΑ που διαθέτουν αξιοσημείωτο αιολικό

δυναμικό, ή και συστάδα ΟΤΑ, οπότε γίνεται λόγος για ενοποίηση πολλών ΟΤΑ και δημιουργία ευρύτερης χωρικής ενότητας. Άλλα επιπλέον κριτήρια για να καταστούν οι ΠΑΠ ζώνες υψηλής εκμεταλλευσιμότητας αιολικού δυναμικού είναι οι ομάδες ΟΤΑ που συγκεντρώνουν τη μεγαλύτερη ζήτηση, όπως επίσης και η ευρύτερη χωρική ενοποίηση ΠΑΠ για να υπάρξουν έτσι ελάχιστες αβεβαιότητες.

Για τις συνολικές Α/Γ που πρόκειται να χωροθετηθούν σε μια περιοχή, υπεισέρχεται ως αρχικό στοιχείο η τυπική ανεμογεννήτρια (άρθ. 2, παρ. 10). Η τυπική Α/Γ νοείται ως εκείνη η Α/Γ με τεχνικές προδιαγραφές τη διάμετρο ρότορα $D=85\text{m}$. και ισχύ 2 MW , ενώ γίνεται χρήση και ενός σταθερότυπου για την κάλυψη της Α/Γ ίσο με $75,86\text{ στρ.}$ Με δεδομένο την τυπική Α/Γ προσδιορίζεται στις ΠΑΠ το εν δυνάμει εκμεταλλεύσιμο δυναμικό, που εκφράζεται σε πλήθος Α/Γ ή σε επιφάνεια χώρου μέσω ενός τυπικού κανόνα με τον οποίο προσδιορίζεται η τυπική Α/Γ. Αυτό που επιτυγχάνεται με την εισαγωγή της τυπικής Α/Γ είναι αφ' ενός η μεγιστοποίηση του αριθμού Α/Γ και κατ' επέκταση η μέγιστη επιτρεπόμενη πυκνότητα και αφ' ετέρου η ικανοποίηση για τη μη παραβίαση της φέρουσας ικανότητας. Σε περίπτωση που η επιφάνεια καλύπτεται από Α/Γ διαφορετικής διαμέτρου από αυτήν της τυπικής Α/Γ, τότε η κάλυψη της επιφάνειας υπολογίζεται βάσει της ισοδύναμης Α/Γ προς την τυπική. Ακόμα και τότε, διασφαλίζονται τα μέγιστα επιτρεπόμενα ποσοστά κάλυψης.

Το ΚΑΠΕ συμφωνεί και με τη ρύθμιση των μέγιστων επιτρεπόμενων πυκνοτήτων αιολικών εγκαταστάσεων σε επίπεδο ΟΤΑ (άρθ. 7, παρ. 1). Έτσι, μετριάζονται οι κοινωνικές αντιδράσεις και παράλληλα επιφέρει και περιθώρια για χωροθέτηση επιπρόσθετων παραγωγικών δραστηριοτήτων στον οικονομικό ιστό της περιοχής.

Άξιο λόγου είναι και το ότι γίνεται μια αρχική παραδοχή που εξυπηρετεί τις ανάγκες εκπόνησης της μελέτης για το ΕΠ, προκειμένου να είναι δυνατός ο καθορισμός των ΠΑΠ. Οι περιοχές αυτές καθορίζονται με τη χρήση γενικότερων κριτηρίων ασυμβατότητας και περιοχών αποκλεισμού. Σε επόμενο στάδιο χρησιμοποιείται και η τήρηση των απαιτούμενων ελάχιστων γεωγραφικών αποστάσεων για την περιβαλλοντική όμως αδειοδότηση των μονάδων ΑΠΕ. Συμπεραίνει κανείς λοιπόν ότι η εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας προσδιορίζεται μόνο από τα γενικά κριτήρια ασυμβατότητας. Μια περιοχή επομένως που χαρακτηρίζεται από υψηλό εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό θα πληροί την έννοια της φέρουσας ικανότητάς της, από τη στιγμή που χωροθετείται ο μέγιστος αριθμός

επιτρεπόμενων Α/Γ σε σημεία που δεν αποτελούν ζώνες ασυμβατότητας. Αυτή η περιοχή ταυτίζεται με ΠΑΠ και εξυπηρετεί τη φέρουσα ικανότητά της.

Τονίζεται ότι στη μεθοδολογία δεν είναι δυνατή η προεκτίμηση της φέρουσας ικανότητας. Μια ΠΑΠ προκύπτει μετά τη χρήση του κριτηρίου των περιοχών αποκλεισμού και η φέρουσα ικανότητά της υπολογίζεται μετά και τη χρήση του κριτηρίου της τήρησης των ελάχιστων γεωγραφικών αποστάσεων εντός της ΠΑΠ. Η αποσαφήνιση του όρου της φέρουσας ικανότητας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τον καθορισμό των επιτρεπόμενων χρήσεων γης. Η φέρουσα ικανότητα συνεπώς επεκτείνεται και για μονάδες ΑΠΕ. Η ίδια συλλογιστική ισχύει και στη νομολογία που έχει εκδόσει το ΣτΕ. Σημειώνει πως σε περιοχές υπερσυσσωρευσης για αιολικούς σταθμούς πρέπει να προσδιορίζεται ο συνολικός αριθμός των Α/Γ που μπορεί να εγκατασταθούν στο σύνολο ή σε τμήματα της περιοχής, χωρίς να σημειώνεται υπέρβαση στη φέρουσα ικανότητά της.

Προχωρώντας στις ΠΑΚ, αυτές είναι ομάδες ή επιμέρους περιοχές πρωτοβάθμιων ΟΤΑ της ηπειρωτικής χώρας καθώς και μεμονωμένες θέσεις που διαθέτουν ικανοποιητικό εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό και προσφέρονται για χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων. Οι περιοχές αυτές όμως δεν εμπίπτουν σε ΠΑΠ. Για την ηπειρωτική χώρα, η χωροθέτηση σε ΠΑΚ γίνεται βάσει των μέγιστων επιτρεπόμενων πυκνοτήτων για τις αιολικές εγκαταστάσεις σε επίπεδο πρωτοβάθμιων ΟΤΑ (άρθ. 7, παρ. 1), αλλά και οι κανόνες για την ένταξή τους στο τοπίο (άρθ. 7, παρ. 2).

Για τις υπόλοιπες κατηγορίες χώρου, για την Αττική λαμβάνεται υπόψη η φέρουσα ικανότητά της (άρθ. 9, παρ. 1), το μέγιστο ποσοστό κάλυψης εδαφών (άρθ. 9, παρ. 2) και οι κανόνες ένταξης στο τοπίο (άρθ. 9, παρ. 3). Για το νησιωτικό χώρο προσμετρώνται οι μέγιστες επιτρεπόμενες πυκνότητες (άρθ. 8, παρ. 1) και τα κριτήρια ένταξης στο τοπίο (άρθ. 8, παρ. 2). Στη τυπολογία των περιοχών, τα κατοικημένα νησιά του Ιονίου και Αιγαίου πελάγους και η Κρήτη θεωρούνται ξεχωριστή οντότητα, επειδή καταγράφεται υψηλότατο αιολικό δυναμικό, έντονη τουριστική ανάπτυξη και χαρακτηρίζεται από σπάνιο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Τέλος, η εξέχουσα γεωμορφολογία και η μη κατοίκηση του υπεράκτιου θαλάσσιου χώρου και των νησίδων του τον καθιστά επίσης άλλη χωρική οντότητα. Για την περίπτωση αυτή θεσπίζεται σειρά μέτρων για τη χωροθέτηση αιολικών μονάδων (άρθ. 10).

Χωροθέτηση μεμονωμένης αιολικής εγκατάστασης – χωροθέτηση σε περιοχές SPA

Καταγράφονται αρχικά οι περιοχές με υψηλό και εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό και με την εφαρμογή του κριτηρίου των ζωνών ασυμβατότητας προκύπτουν οι ΠΑΠ και οι ΠΑΚ (λειτουργική ή θεσμική ασυμβατότητα). Έπειτα, τηρούνται οι μέγιστες επιτρεπόμενες πυκνότητες και υπολογίζεται εν συνεχεία η φέρουσα ικανότητα (μέγιστος επιτρεπόμενος αριθμός Α/Γ που θα χωροθετηθούν σε αυτήν την υποπεριοχή της ΠΑΠ ή ΠΑΚ). Ακολουθεί η διατήρηση των ελάχιστων αποστάσεων από γειτνιάζουσες χρήσεις γης και δίκτυα τεχνικής υποδομής και τέλος υιοθετούνται και οι κανόνες για την ένταξη της Α/Γ στο τοπίο.

Ειδικότερη μνεία κατά το ΚΑΠΕ θα πρέπει να γίνει για τις ΖΕΠ. Αναφέρεται ότι η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός των ΖΕΠ της ορνιθοπανίδας της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ επιτρέπεται ύστερα όμως από τη σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης και σύμφωνα με τις ειδικότερες προϋποθέσεις που θα καθορίζονται στην οικεία πράξη ΕΠΟ (άρθ. 6, παρ. 3). Αυτό σημαίνει ότι αν το τελικό αποτέλεσμα δείξει ότι η ορνιθοπανίδα δεν απειλείται, τότε βάσει της μελέτης εγκρίνονται οι περιβαλλοντικοί όροι και μπορεί η μονάδα να αδειοδοτηθεί. Εάν είναι δυνατή η περιβαλλοντική αδειοδότηση της μονάδας, τότε και μόνο τότε το ΕΠ κρίνει ότι η εν λόγω ΖΕΠ δεν αποτελεί κατ' αρχήν ζώνη ασυμβατότητας. Σε αντίθετη περίπτωση, τότε δεν ικανοποιούνται οι περιβαλλοντικοί όροι και δεν αδειοδοτείται η μονάδα. Έτσι, η περιοχή κρίνεται ως ζώνη αποκλεισμού. Συμπεραίνει κανείς λοιπόν ότι το ΕΠ ακολουθεί το τελικό πόρισμα της μελέτης και την έκδοση ή μη των περιβαλλοντικών όρων.

Κανόνες ένταξης στο ευρύτερο τοπίο

Οι αιολικές μονάδες όντως προκαλούν έντονες οπτικές οχλήσεις και έτσι λειτουργούν στο ΕΠ κανόνες, ώστε να ελαχιστοποιηθεί η υποκειμενικότητα σχετικά με το αν η Α/Γ προκαλεί μεταβολές στη σύνθεση του τοπίου και σε ποιο βαθμό. Η κυριότερη διαφοροποίηση για τους κανόνες ένταξης στο τοπίο έγκειται από την κατηγορία του χώρου.

Εντοπίζονται πρώτα τα σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και καθορίζονται οι μέγιστες αποστάσεις εντός των οποίων γίνεται η χωροθέτηση. Ο σχηματιζόμενος κύκλος προκύπτει με κέντρο την Α/Γ και η ακτίνα του διαφοροποιείται ανάλογα με

το σημείο ενδιαφέροντος και την κατηγορία του χώρου. Εντός του κύκλου επιτυγχάνεται χωρική συγκέντρωση, σκόπιμη για την ικανοποίηση των οικονομικών και περιβαλλοντικών στόχων, η πυκνότητα όμως αυτή δε θα πρέπει να ξεπερνά ένα προδιαγεγραμμένο όριο. Έτσι, προς αντικειμενικοποίηση του στόχου αυτού, που στην ουσία εξαρτάται από την απόσταση του σημείου ενδιαφέροντος από τις Α/Γ, χρησιμοποιούνται 2 κατά σειρά κριτήρια.

Το πρώτο έχει να κάνει με τον προσδιορισμό 3 ομόκεντρων τμημάτων σε κάθε ένα από τα οποία ισχύουν διαφορετικές πυκνότητες. Οι ακτίνες των τμημάτων αυτών προκύπτουν, βάσει του σημείου ενδιαφέροντος και της κατηγορίας του χώρου. Ανάλογα πάλι με την κατηγορία του χώρου, το ΕΠ προβλέπει και τη μέγιστη επιτρεπόμενη πυκνότητα (συνολικός αριθμός τυπικών Α/Γ ανά km^2).⁹⁷ Η ικανοποίηση του κριτηρίου αυτού σημαίνει πως οι χωροθετούμενες Α/Γ βρίσκονται επαρκώς αραιά πλησίον ή γύρω από το σημείο ενδιαφέροντος, ακόμα και αν απλώνονται σε αρκετές περιοχές του ορίζοντα.

Υπάρχει και δεύτερο κριτήριο, το οποίο ενεργοποιείται μόνο σε περίπτωση υπέρβασης του πρώτου. Τα νοητά ευθύγραμμα τμήματα ανάμεσα σε δύο Α/Γ σχηματίζουν κάποιες γωνίες σε σχέση με το σημείο ενδιαφέροντος. Υπολογίζεται το άθροισμα αυτής της οπτικής γωνιακής επικάλυψης του ορίζοντα (οπτικό πεδίο 360° του παρατηρητή που στέκεται ακριβώς μπροστά στο σημείο ενδιαφέροντος)⁹⁸. Οι προβλεπόμενες ζώνες των ομόκεντρων κύκλων ισχύουν και στο δεύτερο κριτήριο (μαζί με τα όρια των ακτίνων για κάθε σημείο ενδιαφέροντος ξεχωριστά και αναλόγως πάλι της κατηγορίας χώρου). Προσδιορίζονται έπειτα συντελεστές βαρύτητας για την οπτική κάλυψη ανά ζώνη, που εξαρτάται αποκλειστικά από την κατηγορία του χώρου. Υπολογίζεται μετά το ποσοστό κάλυψης, που είναι ο λόγος του συνόλου κάλυψης προς το εύρος του θεωρούμενου τοπίου (360°) και τέλος γίνεται σύγκριση του εξαγόμενου ποσοστού με τα επιτρεπτά προβλεπόμενα όρια κάλυψης

⁹⁷ Εντός του κύκλου που προκύπτει με βάση τη μέγιστη επιτρεπόμενη απόσταση από Α/Π δεν προσμετρώνται οι Α/Γ των οποίων η άτρακτος δεν έχει άμεση επαφή με το σημείο ενδιαφέροντος. Επίσης, δε συνυπολογίζονται οι Α/Γ που χωροθετούνται εκτός του κύκλου αυτού.

⁹⁸ Δε λαμβάνονται υπόψη τα τμήματα των αιολικών πάρκων, των οποίων η γωνία θέασης από το σημείο ενδιαφέροντος, καλύπτεται από άλλα αιολικά πάρκα, που βρίσκονται πλησιέστερα στο σημείο ενδιαφέροντος και άρα η γωνία θέασής τους έχει ήδη ληφθεί υπόψη στο συνολικό υπολογισμό (γωνιακή επικάλυψη).

του ορίζοντα, ανάλογα και πάλι με την κατηγορία χώρου. Αν ικανοποιείται το δεύτερο κριτήριο, τότε οι χωροθετούμενες Α/Γ εντοπίζονται γύρω και πλησίον του σημείου ενδιαφέροντος προς μία μόνο κατεύθυνση στον ορίζοντα ή προς κάποιες ελάχιστες στον αριθμό κατευθύνσεις, ακόμα και αν υπερβαίνει το πρώτο κριτήριο. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται η ελάχιστη δυνατή οπτική παρέμβαση.

Κλείνοντας, επισημαίνεται ότι τα παραπάνω μεγέθη υπηρετούν των προώθηση των διαδικασιών χωροθέτησης εντός των περιοχών όπου καταγράφεται υψηλός βαθμός εκμεταλλευσιμότητας του αιολικού δυναμικού, αλλά προασπίζεται παράλληλα και η ιδιαιτερότητα της κάθε κατηγορίας χώρου, ιδίως του νησιωτικού.

Ειδικό Πλαίσιο των ΜΥΗΕ και των άλλων ΑΠΕ

Για τα ΜΥΗΕ και τις άλλες ΑΠΕ, ακολουθείται παρόμοια προσέγγιση στη μεθοδολογία. Αφού αποτυπώνονται οι στόχοι για το χωροταξικό σχεδιασμό των ΜΥΗΕ (άρθ. 12), εντοπίζονται τα υδατικά διαμερίσματα που διαθέτουν εκμεταλλεύσιμο υδραυλικό δυναμικό (άρθ. 13), ορίζονται οι περιοχές αποκλεισμού (άρθ. 14), γίνεται εκτίμηση για τη φέρουσα ικανότητα των υποδοχέων ΜΥΗΕ (άρθ. 15) και προβλέπονται ειδικά κριτήρια χωροθέτησης και κανόνες ένταξής τους στο χώρο (άρθ. 16). Για την αναγνώριση πάντως των σημαντικών υδατικών διαμερισμάτων σε υδροηλεκτρικό δυναμικό, διευκρινίζεται πως περιοχές με σχετικά μικρά δυναμικά δε συνιστούν προκαθορισμένες ζώνες αποκλεισμού και απλά η διατύπωση για τα σημαντικά εκμεταλλεύσιμα δυναμικά διαθέτει περισσότερο το γνώρισμα της διάγνωσης για τις τάσεις εγκατάστασης των ΜΥΗΕ.

Οι υπόλοιπες ΑΠΕ περιλαμβάνουν τον εντοπισμό του εν δυνάμει εκμεταλλεύσιμου δυναμικού και τον προκαθορισμό περιοχών ως κατ' αρχήν κατάλληλες, τον προσδιορισμό των περιοχών αποκλεισμού και τον καθορισμό ελάχιστων αποστάσεων. Σκοπός της χωροθέτησής τους είναι η βιωσιμότητα της παραγωγικής μονάδας, η ομαλή λειτουργία καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της και η ορθολογική ένταξή της στο ευρύτερο περιβάλλον.

Η ΡΑΕ θεωρεί ότι το ΕΠ κατορθώνει και φέρνει σε πέρας τους στρατηγικούς εν γένει στόχους για τη ευρεία διείσδυση των ΑΠΕ ως μια άρτια επιστημονική εργασία. Γίνεται πλέον εφικτή η χωροθέτηση έργων ΑΠΕ, καθιερώνονται κανόνες χωροθέτησης και συγκροτείται ένας αποτελεσματικός μηχανισμός διαρρύθμισης του χώρου.

Το ΕΠ συνιστά ένα σωστό μεθοδολογικό εργαλείο διαχείρισης του χώρου για την ένταξη των έργων ΑΠΕ που ωστόσο χρήζει προσοχής σε ορισμένα σημεία. Ο κορμός του ΕΠ περιστρέφεται γύρω από 3 άξονες: την περαιτέρω ανάπτυξη των έργων ΑΠΕ με αύξηση της συμμετοχής τους στο ενεργειακό μίγμα της χώρας αλλά και σεβασμό στο περιβάλλον, την προστασία των παρακείμενων οικισμών και των τοπικών πληθυσμών και τη δημιουργία της επιθυμητής ασφάλειας για τα επιχειρηματικά συμφέροντα με μειωμένες αβεβαιότητες στις επενδυτικές επιλογές.

Η ΡΑΕ στην κριτική της, έχει ως αφετηρία την έκταση εφαρμογής του ΕΠ. Θεωρείται ότι κατ' αρχήν πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για τα μεγάλα υδροηλεκτρικά έργα, καθώς και για τεχνολογίες που το τρέχον χρονικό διάστημα δεν είναι ώριμες (τεχνολογίες σε εργαστηριακό στάδιο, ένταξή τους σε πιλοτικά προγράμματα), αλλά που στο απώτερο μέλλον μπορεί να καταστούν αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης (παλιπροϊκή ενέργεια, ενέργεια από υποθαλάσσια ρεύματα και ηλιοθερμικοί σταθμοί). Ακόμα, το ΕΠ υποχρεούται να αναφέρει σε ποιο καθεστώς χωροταξικού σχεδιασμού παραπέμπονται οι εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής που ρητά δεν υπάγονται στις διατάξεις του άρθ. 3 (μη οχλούσες εγκαταστάσεις και άλλες εξαιρέσεις), ενώ πρέπει να συμπεριλαμβάνονται και οι αυτοπαραγωγοί. Γενικότερο συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι οποιαδήποτε έργα ΑΠΕ θα πρέπει να υπάγονται στις ρυθμιστικές αρχές του ΕΠ.

Πρόβλημα εντοπίζεται και στη διαδικασία καθορισμού των ΠΑΚ. Δεν είναι ευκρινές αν οι ΠΑΚ είναι όντως όλες οι περιοχές εκείνες με εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό που δεν εντάσσονται σε ΠΑΠ, ή αν η ακριβής τους οριοθέτηση

⁹⁹ Κατσαρός Α. (2007) – “Θέσεις της ΡΑΕ επί του σχεδίου ΚΥΑ για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις ΑΠΕ”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.

παραπέμπεται στα υποκείμενα διαχειριστικά επίπεδα αναφοράς. Καλό επίσης θα ήταν να οριστεί επ' ακριβώς τι σημαίνει «κατάλληλο αιολικό δυναμικό».

Ασάφειες παρατηρούνται στον καθορισμό περιοχών που αποκλείονται από τη διαδικασία χωροθέτησης. Υπάρχουν περιθώρια δυσερμηνειών στις περιπτώσεις των «ατύπως διαμορφωμένων τουριστικών και οικιστικών περιοχών, στο πλαίσιο της εκτός σχεδίου δόμησης, όπως αυτές θα αναγνωρίζονται ειδικότερα στο πλαίσιο της οικείας ΠΠΕΑ και ΜΠΕ» (άρθ. 6, παρ. 1, εδ. ζ) και των «αξιόλογων ακτών και παραλιών (αμμωδών), όπως αυτές θα αναγνωρίζονται ειδικότερα στο πλαίσιο της οικείας ΠΠΕΑ και ΜΠΕ» (άρθ. 6, παρ. 1, εδ. η). Στις περιπτώσεις αυτές απαιτείται σαφής αναφορά για τον τρόπο καθορισμού τους. Αναγκαίες είναι οι διευκρινίσεις για το ποιες είναι οι κείμενες διατάξεις, οι οποίες χαρακτηρίζουν μια αγροτική περιοχή ως υψηλής παραγωγικότητας ή μια περιοχή ως λατομική/μεταλλευτική και εξορυκτική ζώνη (άρθ. 6, παρ. 1, εδ. θ και ι).

Στα κριτήρια χωροθέτησης αιολικών μονάδων στην ηπειρωτική χώρα (άρθ. 7), επισημαίνει η ΡΑΕ ότι για τον καθορισμό των μέγιστων επιτρεπόμενων πυκνοτήτων επιλέγεται ο πρωτοβάθμιος ΟΤΑ. Αυτό οδήγησε στον καθορισμό ενός υψηλού ποσοστού κάλυψης της επιφάνειας των ΟΤΑ, προκειμένου να καλυφθούν οι περιπτώσεις πολλών ΟΤΑ που εμφανίζουν ικανοποιητικά ποσοστά εκμεταλλεύσιμου αιολικού δυναμικού. Δεδομένου όμως ενός μεγάλου τμήματος της χώρας που διαθέτει υψηλό αιολικό δυναμικό, προκύπτουν πολλοί ΟΤΑ η επιφάνεια των οποίων θα καλυφθεί από αιολικές μονάδες. Δημιουργούνται έτσι εσφαλμένες εντυπώσεις για τη συνολική έκταση που μπορεί να καλύπτεται από αιολικές εγκαταστάσεις. Ιδιαίτερα επίκαιρο είναι το ζήτημα της διοικητικής αναδιάρθρωσης της χώρας με τις συνενώσεις των υπαρχόντων καποδιστριακών δήμων σε ευρύτερες διοικητικές οντότητες που θα αποτελούν και αυτόνομες χωρικές ζώνες, προοπτική που θα μεταβάλλει άρδην τα διοικητικά όρια των σημερινών ΟΤΑ και την έκτασή τους. Μια τέτοια πιθανότητα θα πρέπει να βρει το ΕΠ αρκετά ευέλικτο.

Στην περίπτωση της Αττικής, προβλέπεται δυνατότητα χωροθέτησης αιολικών μονάδων με ειδικά κριτήρια (άρθ. 9). Ένα εξ αυτών είναι και η φέρουσα ικανότητα (άρθ. 23, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ). Αναφέρεται το όριο εκμεταλλευσιμότητας του αιολικού δυναμικού σε συνολικό αριθμό τυπικών Α/Γ ή σε συνολική εγκατεστημένη ισχύ, αλλά δεν υπάρχει γεωγραφική απεικόνιση και κατανομή της συνολικής αυτής ισχύος

αυτής στο λεκανοπέδιο, πλην κάποιων ορεινών περιοχών που αναφέρονται. Θα ήταν χρήσιμος ένας χάρτης που παρουσιάζει γεωγραφικά τις περιοχές αυτές. Εύλογη απορία είναι για ποιόν λόγο έχει παραληφθεί η χωροθέτηση μονάδων στην ευρύτερη ζώνη της ΒΑ Αττικής.

Για το θαλάσσιο χώρο και τις ακατοίκητες νησίδες (άρθ. 10), τονίζονται δύο σημεία. Το πρώτο είναι ότι δεν υπάρχει εξήγηση για τα ποσοτικά όρια που τίθενται στη χωροθέτηση αιολικών μονάδων ως τεκμηρίωση για την επιλογή τους. Το δεύτερο αφορά τη μέγιστη απόσταση χερσαίας όδευσης από τον υποσταθμό διασύνδεσης που ανέρχεται στα 20 km. Η τιμή αυτή δεν προκύπτει με βάση κάποιον υπολογισμό, αλλά τίθεται αυθαίρετα. Το όριο αυτό πρέπει να συσχετιστεί με τη συνολική ισχύ της εγκατάστασης.

Προχωρώντας στα ΜΥΗΕ ορίζονται ορθώς οι προβλεπόμενες ζώνες αποκλεισμού (άρθ. 14, παρ. 1 και 2), δεν καθορίζονται όμως οι αποστάσεις των μονάδων από τις περιοχές αποκλεισμού οδηγώντας την αρμόδια περιβαλλοντική υπηρεσία σε δυνατότητα αυθαιρεσίας. Το ΕΠ αναφέρει ότι οι αποστάσεις αυτές πρέπει να καθορίζονται (άρθ. 14, παρ. 3) κατά περίπτωση στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων. Είναι επιβεβλημένο να ποσοτικοποιηθούν τα όρια των αποστάσεων, όπως γίνεται και στις αιολικές εγκαταστάσεις (άρθ. 23, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II).

Το άρθ. 15 είναι πολύπλοκο σε πολλά σημεία του. Διασαφήνιση χρειάζεται το εδ. ζ, στο οποίο εμπλέκονται επιπλέον 3 εδάφια του ίδιου άρθρου. Ενδεχόμενη αντίθεση υπάρχει και μεταξύ εδ. η και θ για τον υπολογισμό της οικολογικής παροχής. Προβλέπεται ότι οι τιμές για την οικολογική παροχή του νερού (άρθ. 15, παρ. 3, εδ. θ) σε περιοχές του δικτύου Natura 2000 προσδιορίζονται βάσει της οικείας ΜΠΕ. Στο προηγούμενο όμως εδάφιο (εδ. η) δίδονται συγκεκριμένες τιμές για την ελάχιστη απαιτούμενη οικολογική παροχή του νερού, οι οποίες ωστόσο μπορούν να προσ αυξηθούν σε περίπτωση ύπαρξης ενός σημαντικού οικοσυστήματος, ή άλλων περιβαλλοντικών όρων. Το ερώτημα που γεννάται λοιπόν είναι αν το εν λόγω οικοσύστημα εντάσσεται ή όχι στο δίκτυο Natura 2000. Εάν εντάσσεται τότε ισχύει το εδ. θ, ειδάλλως δεν υπάρχει λόγος αναφοράς του στο εδ. η. Εάν δεν εντάσσεται και απλά διαπιστώνεται η ύπαρξη απλώς κάποιου σημαντικού οικοσυστήματος, τότε εύλογα γίνεται η ερώτηση με ποια κριτήρια γίνεται η προσ αύξηση στην οικολογική

παροχή και πόση είναι αυτή. Θα μπορούσε και σε αυτήν την περίπτωση του οικοσυστήματος που μεν δεν εντάσσεται στο δίκτυο Natura 2000, αλλά θεωρείται στο σχεδιασμό ως σημαντικό να εκτιμώνται οι τιμές της οικολογικής παροχής βάσει μιας μελέτης περιβαλλοντικής για την ευρύτερη περιοχή που να λαμβάνεται υπόψη ως δεδομένο στην ΜΠΕ. Η σύγκριση συνεπώς αυτή θα μπορούσε να αποφευχθεί με μια απλουστευμένη διάταξη που να οριοθετεί τις τιμές οικολογικής παροχής σε περιπτώσεις που δεν υπάρχουν καθόλου οικοσυστήματα ή ελάχιστα σημαντικά και σε περιπτώσεις που υπάρχουν οικοσυστήματα η οικολογική παροχή να υπολογίζεται βάσει στην εκπόνηση της ΜΠΕ του έργου που να εμπεριέχει σαν δεδομένο την ύπαρξη του οικοσυστήματος αυτού.

Τίθενται αυστηροί κανόνες στη χωροθέτηση, πράγμα που καθιστά αναξιόπιστη την προσπάθεια χωροθέτησής τους και την παρελκόμενη αύξηση στην παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας. Σημειωτέον, δε γίνεται πουθενά λόγος για την προέλευση αυτών των περιορισμών (πρακτική εμπειρία, μελέτες, επιστημονική αρθρογραφία). Σημειώνεται ακόμα ο υποκειμενικός τρόπος, με τον οποίο υπολογίζεται η οικολογική παροχή (άρθ. 15, παρ 3, εδ. η). Παρατηρείται πλεονασμός στη διατύπωση για τα ειδικά κριτήρια χωροθέτησης (άρθ. 16), που επαναλαμβάνονται αμέσως προηγούμενα (άρθ. 15, παρ. 3), τα οποία έτσι και αλλιώς είναι ασαφή. Το ΕΠ θέτει περιορισμούς στα συνοδά έργα πρόσβασης (οδοποιία) για το συνολικό μήκος τους που αφορούν κατηγορίες ΜΥΗΕ ονομαστικής ισχύος $< 1 \text{ MW}$ (άρθ. 16, παρ. 3). Δεν υπάρχει όμως ανάλογος περιορισμός στο μήκος των συνοδών έργων για ΜΥΗΕ με ονομαστική ισχύ $> 1 \text{ MW}$. Οι γραμμές μεταφοράς της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας (άρθ. 16, παρ. 4) δεν εμπίπτουν στις διατάξεις (παρ. 3, άρθ. 16) που αφορούν τα έργα πρόσβασης ως συνοδά έργα των ΜΥΗΕ. Το ερώτημα είναι αν οι γραμμές μεταφοράς θεωρούνται και αυτές συνοδά έργα των ΜΥΗΕ, όπως τα έργα οδοποιίας. Σε περίπτωση που θεωρούνται συνοδά έργα, ενδεχομένως οι παρ. 3 και 4 του άρθρου να μπορούν να συμπτυχθούν σε μία ενιαία παράγραφο.

Τα κριτήρια χωροθέτησης εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας διατρέχεται από το άρθ. 17, το οποίο και αυτό εμπεριέχει κριτήρια υποκειμενικά. Όπως και στα ΜΥΗΕ, δεν προσδιορίζονται αποστάσεις που πρέπει να τηρούνται από τις ζώνες αποκλεισμού. Θα πρέπει να τεθούν συγκεκριμένα όρια, σε διαφορετική περίπτωση ελοχεύει ο κίνδυνος για αυθαίρετες αποφάσεις χωροθέτησης. Θα πρέπει να προσδιοριστούν ακριβώς ποιοι χώροι θεωρούνται ως πολυσύχναστοι για να μην

επιβαρύνονται από τα φωτοβολταϊκά πεδία (άρθ. 17, παρ. 1) και ποιες διατάξεις χαρακτηρίζουν μια γαία ως υψηλής παραγωγικότητας (άρθ. 17, παρ. 2, εδ. στ).

Γίνεται ορθή διασύνδεση του ΕΠ με τα λοιπά εργαλεία χωρικού σχεδιασμού, αναφορικά με τις παρεχόμενες κατευθύνσεις για τον υποκείμενο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό (κεφ. Ε', άρθ. 20 και 21). Η κατεύθυνση εναρμόνισης των σχεδίων χρήσεων γης με το ΕΠ κρίνεται ως πολύ σημαντική για την περαιτέρω προώθηση των ΑΠΕ και των αντίστοιχων έργων τους στο χωρικό σχεδιασμό.

Τα γενικά σχόλια της ΡΑΕ για το Πρόγραμμα Δράσης του ΕΠ είναι θετικά, με εξαίρεση μια προεκτίμηση που πρέπει να υπάρχει για το χρόνο υλοποίησης. Μέχρι το τελευταίο στάδιο υλοποίησης δεν είναι σαφές αν θα υπερισχύει το ΕΠ έναντι των άλλων σχεδίων χρήσεων γης, ή τα ισχύοντα σχέδια χρήσεων γης για έργα ΑΠΕ έως ότου ολοκληρωθούν οι δράσεις για την εφαρμογή του ΕΠ. Θίγονται και κάποια άλλα σημεία τεχνικής φύσεως. Στη συνεχή καταγραφή και επικαιροποίηση δεδομένων εκμεταλλεύσιμου δυναμικού από ΑΠΕ δεν περιγράφεται με ποιόν τρόπο θα συνδέεται με την υλοποίηση του ΕΠ (άρθ. 22, παρ. Β3). Δεν εξηγείται για παράδειγμα πώς θα μεταβληθεί το ΕΠ αν τα επικαιροποιημένα δεδομένα υποδείξουν νέες περιοχές χωροθέτησης. Στο σημείο που αναφέρεται στη διερεύνηση βέλτιστων τεχνικών λύσεων για τη διέλευση του Συστήματος από περιοχές που υπάγονται σε ειδικό καθεστώς προστασίας και διαχείρισης (άρθ. 22, παρ. Γ2), η ΡΑΕ τονίζει ότι αρμόδιοι φορείς πρέπει να είναι ο ΔΕΣΜΗΕ και το ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ, με την αιτιολογία ότι είναι δράση περιβαλλοντικού χαρακτήρα. Δε θα πρέπει να εμπλέκεται η ίδια και το ΥΠΑΝ. Αναφορικά με τον προγραμματισμό-κατασκευή τοπικών οδικών δικτύων προσπέλασης εντός των ΠΑΠ (άρθ. 22, παρ. Γ3), επισημαίνεται πως δεν πρέπει να εμπλέκεται η ΡΑΕ, αφού και αυτό το θέμα είναι περιβαλλοντικό. Τέλος, αχρείαστη θεωρείται η αναφορά για τις πηγές χρηματοδότησης.

Κριτική διεξάγεται για κάποια σημεία στα Παραρτήματα. Για το Παράρτημα Ι αναφέρεται ότι η ενότητα Α (στοιχεία Β, Γ και Δ) παραπέμπει στον αντικειμενικό σχεδιασμό μιας αιολικής μονάδας και πρέπει συνεπώς να απαλειφθεί από τη στιγμή που ο σχεδιασμός της δεν είναι μέρος του χωροταξικού σχεδιασμού. Επίσης, πρέπει να γίνει απαλοιφή και της ενότητας Ε. Ούτως ή άλλως για τη διαμόρφωση των αποστάσεων προβλέπεται κατά περίπτωση σχετική γνωμοδότηση του αρμόδιου φορέα, ή από την άλλη οι αποστάσεις καθιερώνονται κατά τις διαδικασίες έκδοσης

αδειών εγκατάστασης για τα έργα ΑΠΕ και συμπεριλαμβάνονται στις αντίστοιχες ΥΑ. Στο Παράρτημα ΙΙΙ (φέρουσα ικανότητα των ΠΑΠ) γίνεται λόγος για τη συνολική ισχύ των αιολικών μονάδων ή αντιστοίχως το συνολικό αριθμό τυπικών Α/Γ, τόσο σε κάθε μία από τις ΠΑΠ όσο και στο σύνολό τους. Παρομοίως, δίνονται τα όρια και για την Αττική. Τίθεται η ερώτηση αν τα μεγέθη αυτά συμφωνούν με τις μέγιστες επιτρεπόμενες πυκνότητες των αιολικών εγκαταστάσεων σε επίπεδο πρωτοβάθμιου ΟΤΑ που περιγράφεται στα ειδικά κριτήρια χωροθέτησης αιολικών μονάδων στην ηπειρωτική χώρα (άρθ. 7, παρ. 1) και (άρθ. 9). Στα κριτήρια ένταξης των αιολικών εγκαταστάσεων στο τοπίο (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV), η ΡΑΕ επικροτεί την προσπάθεια του ΕΠ να αντικειμενικοποιήσει την οπτική όχληση, ενώ ασκεί εποικοδομητική κριτική για τον έλεγχο των κανόνων χωροθέτησης (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V). Θεωρεί η ΡΑΕ σωστή την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της ίδιας και της αρμόδιας περιβαλλοντικής υπηρεσίας για τον έλεγχο των στοιχείων των έργων. Συγκεκριμένο σημείο που πρέπει να εξεταστεί είναι ο έλεγχος της βιωσιμότητας ενός έργου ΑΠΕ, εφόσον η θέση του έργου εμπίπτει στον υπεράκτιο θαλάσσιο χώρο ή σε ακατοίκητη νησίδα (άρθ. 23, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V, ενότητα Α.2.4.). Η αναφορά αυτή παρέλκει, αφού έτσι και αλλιώς η ΡΑΕ είναι υπεύθυνη για τη βιωσιμότητα οποιουδήποτε έργου ΑΠΕ. Επιπλέον, θα πρέπει να αποσαφηνιστεί πώς θα γίνεται ο έλεγχος από τη ΡΑΕ για περιοχές εντός Αττικής που δεν έχουν ακόμα καθοριστεί (άρθ. 23, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V, ενότητα Α.2.3.). Η αναφορά για τον έλεγχο των περιοχών αυτών στην Αττική είναι σωστή, αλλά θα πρέπει πρώτα τα κατώτερα επίπεδα σχεδιασμού να προσδιορίσουν την ακριβή τοποθεσία του έργου.

Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης της ΚΕΔΚΕ¹⁰⁰

Ο ρόλος των ΟΤΑ: ανάγκες, κόστος και οφέλη

Το ΙΤΑ της ΚΕΔΚΕ είναι ένα διαχρονικό εργαλείο της αυτοδιοίκησης για την επεξεργασία και παραγωγή βασικών πολιτικών της, διαμέσου της αξιοποίησης των επιστημονικών γνώσεων, καθώς και της συσσωρευμένης εμπειρίας των αιρετών της.

Το πεδίο των ΑΠΕ διατρέχεται εξ ολοκλήρου από τη δράση των ΟΤΑ στη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ και πιθανή αποδοχή τους θα οδηγήσει σε ριζική αλλαγή της φυσιογνωμίας της περιοχής. Οι ΟΤΑ λειτουργούν πρωτίστως με γνώμονα την

¹⁰⁰ Λάλας Δ. (2007) – “Τι θα έλεγε ένας ΑΠΕάνθρωπος στον Δήμαρχο”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.

κάλυψη των ενεργειακών αναγκών τους με απώτερο σκοπό τη βελτιστοποίηση της χρήσης της ενέργειας από ΑΠΕ, ενώ βάρος δίνεται και στο εξωτερικό κόστος χρήσης της.

Προβλήματα των ΑΠΕ

Το σπουδαιότερο ίσως πρόβλημα είναι η οπτική ρύπανση από την εγκατάσταση Α/Γ, μια απόρροια η οποία μάλλον διακατέχεται από μεγάλο βαθμό υποκειμενισμού του παρατηρητή (εικόνα εγκατάστασης/εικόνα χρήσης-ωφέλειας της εγκατάστασης). Οι τοπικές αρχές θεωρούν ότι η οπτική όχληση περιορίζεται με τη θέσπιση ελάχιστων επιτρεπόμενων αποστάσεων της πρώτης κατά σειρά Α/Γ με το τελευταίο κτίσμα του παρακείμενου οικισμού, ενώ οι διαφοροποιήσεις στις χρήσεις γης δε θα πρέπει να είναι μεγάλες. Αναγκαία κρίνονται και τα μέτρα εναρμόνισης των άλλων έργων ΑΠΕ με τον περιβάλλοντα χώρο, όπως και δράσεις για την αποκατάσταση του τοπίου.

Ένα άλλο συνεπακόλουθο πρόβλημα είναι η αλλοίωση του χαρακτήρα της περιοχής. Το φαινόμενο αυτό συνδέεται με τις χρήσεις γης που περιβάλλουν τα έργα ΑΠΕ. Κατά κύριο λόγο πρέπει το ΕΠ να ορίζει χρήσεις γης που είναι ασύμβατες με τα έργα ΑΠΕ και να αποκλείει έτσι τη χωροθέτηση. Υπάρχουν πάντως και άλλου τύπου χρήσεις γης που είναι μερικώς ή και εξ ολοκλήρου συμβατές με τα έργα ΑΠΕ και ως εκ τούτου, είναι δυνατή η χωροθέτηση του έργου. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το 99 % της έκτασης ενός αιολικού πάρκου μπορεί να αποδοθεί ταυτόχρονα για χρήσεις που θεωρούνται συμβατές με τη λειτουργία του πάρκου (απαιτήσεις θεμελίωσης: 130-150 m² ανά Α/Γ).

Οι χωροταξικοί περιορισμοί δημιουργούν και αυτοί περιβαλλοντικά προβλήματα. Οι συνηθισμένες τοποθεσίες που επιλέγονται για χωροθέτηση αιολικών πάρκων είναι ορεινές περιοχές με αραιή θαμνώδη βλάστηση (λόγω ανεμολογικών συνθηκών) και με κυριότερη χρήση γης τη βόσκηση αιγοπροβάτων. Η χωροθέτηση των πάρκων απαγορεύεται αυστηρότατα στην περίπτωση περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών (περιοχές Natura). Επιπλέον, μεγάλη πηγή όχλησης είναι η παραγωγή θορύβου σε αυξημένα επίπεδα. Ενδεικτικά, το επίπεδο θορύβου είναι περίπου 44 db για απόσταση 200 m και με δεδομένη τιμή στην ταχύτητα ανέμου ίση με 8 m/s, ενώ ο θόρυβος μειώνεται στα 30-35 db όταν η απόσταση από την τελευταία Α/Γ φθάνει τα 500 m για την ίδια πάντοτε τιμή στην ταχύτητα του ανέμου. Ανεπαίσθητες όμως υπαρκτές είναι

οι επιπτώσεις στη γλωρίδα και την πανίδα. Το σημαντικότερο διαπιστωμένο πρόβλημα είναι τα ατυχήματα στις Α/Γ από τα πουλιά.

Ανάπτυξη, Nimby και Babana

Είναι πολλές οι θετικές επιπτώσεις για τις τοπικές κοινωνίες στην απασχόληση και στα οικογενειακά εισοδήματα, ωστόσο παρατηρούνται κάποια συμπτώματα παρεμπόδισης των έργων ΑΠΕ σε διάφορες περιοχές από τοπικές κοινωνίες, είτε ως εκδηλώσεις αυθόρμητων αντιδράσεων είτε υποκινούμενες από σκοπιμότητες. Είναι γνωστό το σύνδρομο NIMBY (= Not In My Own Back Yard), που σημαίνει «*όχι στη δική μου αυλή*». Το σύνθημα αυτό εκφράζει τον αρνητισμό της κοινωνίας, με το σκεπτικό ότι η εγκατάσταση θα μπορούσε να γίνει οπουδήποτε αλλού.

Τα γενεσιουργά αιτία αυτής της στάσης είναι, πέρα από την έλλειψη ενημέρωσης, η κατασκευή ενός μύθου για τις αρνητικές επιπτώσεις των ΑΠΕ. Ειδικότερα 3 είναι τα στάδια με τα οποία δομείται αυτή η κατασκευή. Αρχικά, τονίζονται τα θετικά στοιχεία των ΑΠΕ, αλλά επισημαίνεται ότι αφορούν το εθνικό επίπεδο και όχι το τοπικό. Με αυτόν τον τρόπο τα προφανή τους πλεονεκτήματα δε γίνονται αντιληπτά. Το δεύτερο στάδιο αφορά το ότι η αξιοποίηση των ΑΠΕ, σε αντιδιαστολή με αυτήν των συμβατικών καυσίμων, προσφέρει ελάχιστα πλεονεκτήματα από πλευράς αντισταθμιστικών οφελών και απασχόλησης. Το τρίτο είναι ο ισχυρισμός ότι οι ΑΠΕ ρυπαίνουν. Αρνητικές επιπτώσεις υπάρχουν μόνο στο στάδιο κατασκευής των μονάδων, ενώ είναι γνωστή η συμβολή των ΑΠΕ στην καταπολέμηση του φαινομένου του θερμοκηπίου.

Το σύνδρομο NIMBY φαίνεται και σε περιπτώσεις έργων ΑΠΕ να κυριαρχεί και ενίοτε να επιτείνεται. Διαφαινόμενος κίνδυνος είναι να μετεξελιχθεί σε μια χειρότερη έκφραση που είναι το σύνδρομο Banana (= Build Absolutely Nothing Absolutely Nowhere At all), δηλαδή «*να μη χτιστεί τίποτε και πουθενά*». Η άποψη αυτή είναι ισοπεδωτική και αντικειμενικά δεν οδηγεί σε επίλυση κανενός προβλήματος. Για να αποσοβηθούν αυτοί οι κίνδυνοι πρέπει το ΕΠ να προτείνει έναν αποτελεσματικό μηχανισμό που θα αναλαμβάνει το ρόλο μεσολαβητή ανάμεσα στις τοπικές κοινωνίες και τα έργα ΑΠΕ. Στρατηγικός στόχος είναι η επίτευξη συναίνεσης και η άρση των κοινωνικών εμποδίων.

Συμμετοχή του κοινού (παράδειγμα Καναδά)

Το διάγραμμα που ακολουθεί απεικονίζει το επιτυχημένο παράδειγμα του Καναδά, στο οποίο η χωροθέτηση αιολικών πάρκων δε γίνεται ερήμην του κοινού, αλλά αυτό ενεργεί με αμεσότητα στις εξελίξεις.

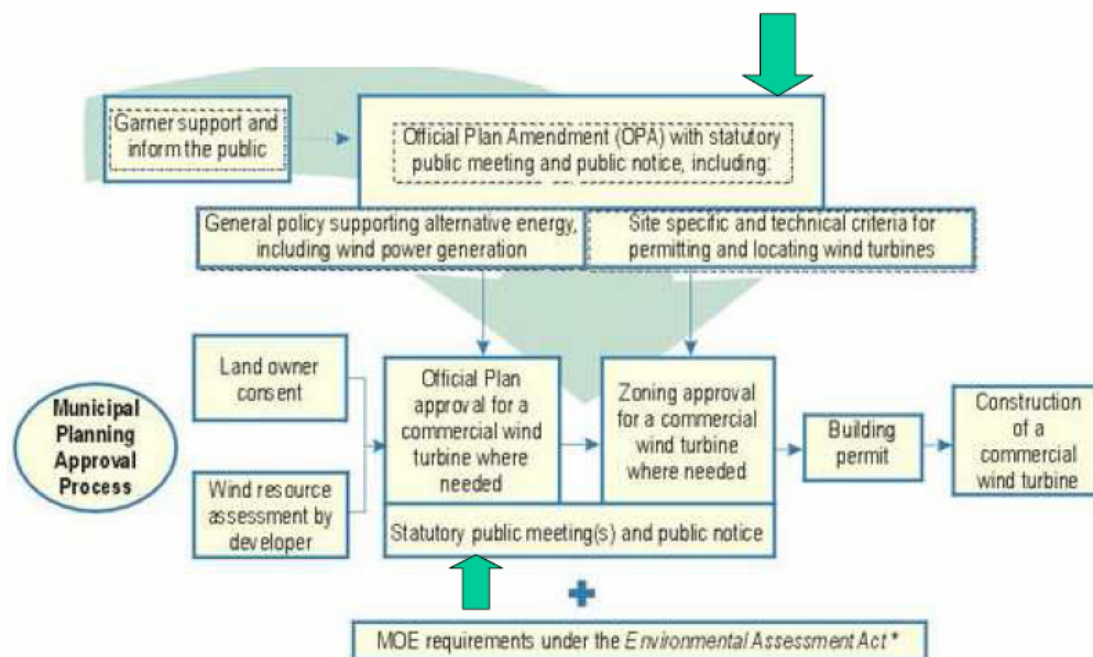
Αφορά μια δημοτική διαδικασία για την αποδοχή των αιολικών πάρκων. Το σύστημα έχει ως αφετηρία την ευρεία συγκέντρωση υποστήριξης για την προώθηση του εγχειρήματος και την πληροφόρηση του πληθυσμού. Ακολουθεί το επίσημο πλάνο τροποποίησης¹⁰¹ με πληθώρα δημόσιων συναντήσεων που είναι θεσπισμένες διά νόμου και που περιλαμβάνει:

- Τη στρατηγική πολιτική υποστήριξης για την υποστήριξη των ΑΠΕ, που οδηγεί σε ένα επίσημο εγκεκριμένο σχέδιο αποδοχής μιας εμπορικής Α/Γ, όπου και αν αυτή χρειάζεται και
- Στη συγκεκριμένη επιλογή τοποθεσίας για την εγκατάστασή της και την κάλυψη όλων των τεχνικών και περιβαλλοντικών κριτηρίων αδειοδότησης, η οποία με τη σειρά της οδηγεί στην αποδοχή της χωρικής ζώνης χωροθέτησης.

Στα δύο παραπάνω σημεία υπεισέρχονται οι δημόσιες ανακοινώσεις, στις οποίες προστίθενται οι δράσεις για την περιβαλλοντική αξιολόγηση. Το επίσημο σχέδιο των αρχών επηρεάζεται και από την αξιολόγηση του εκμεταλλεύσιμου αιολικού δυναμικού, αλλά και από τη συγκατάθεση του ιδιοκτήτη γης στην οποία θα χωροθετηθούν τα έργα. Σημειώνεται ότι ανάμεσα στο επίσημο σχέδιο αποδοχή των έργων και την αποδοχή της χωρικής ζώνης υπάρχει μια μονόδρομη σχέση. Αφού αποφασιστεί και η χωρική ζώνη, δίνεται η σχετική άδεια και των συμπληρωματικών έργων υποδομής και ο κύκλος του συστήματος κλείνει με την κατασκευή του πάρκου.

¹⁰¹ Επίσημο Πλάνο Τροποποίησης (Official Plan Amendment: OPA)

Διάγραμμα 15. Διαδικασία προγραμματισμού για την επίτευξη της κοινωνικής συναίνεσης στον Καναδά.

πηγή: Λάλας Δ. (2007)

Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι για οποιαδήποτε προώθηση των ΑΠΕ, αναγκαία προϋπόθεση είναι η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας η οποία μάλιστα θεσμοθετείται και επιβάλλεται διά νόμου. Δίχως την κοινωνική συναίνεση, η επένδυση δεν μπορεί να προχωρήσει.

Πρόγραμμα Δράσης

Ένα άρτιο Πρόγραμμα Δράσης πρέπει να περιλαμβάνει μια αλληλουχία σημείων που το ένα να έπεται χρονικά του άλλου, κλείνοντας έτσι τον κύκλο των παρεμβάσεων στην περιοχή.

Ενδεικτικά, θα μπορούσε να περιέχει σε πρώτη φάση την αποτύπωση και τις ενεργειακές ανάγκες της περιοχής. Έπειτα, πρέπει να προσδιορίζεται με ακρίβεια το εν δυνάμει εκμεταλλεύσιμο ενεργειακό δυναμικό. Ακολουθεί ο προσδιορισμός της φέρουσας ικανότητας της περιοχής, η εκπόνηση του προγράμματος για τον ενεργειακό σχεδιασμό και η αντιμετώπιση των δυσκολιών που ανακύπτουν κατά την υλοποίηση. Κατόπιν, διερευνώνται δράσεις με ή και χωρίς ιδιωτικές συμμετοχές, ενώ

ο κύκλος στο Πρόγραμμα Δράσης κλείνει με την έγκυρη εκ μέρους των τοπικών αρχών ενημέρωση των δημοτών.

Ακαδημαϊκοί φορείς¹⁰²

Υπάρχει μια σειρά επισημάνσεων που αφορούν ζητήματα τεχνικής στο ΕΠ. Κατ' αρχήν, η ύπαρξη και μόνο χωροταξικών πλαισίων ως εργαλείο του χωρικού σχεδιασμού γίνονται αντικείμενο υπέρβασης έναντι της νομολογίας του ΣτΕ και των ΠΠ που προηγήθηκαν του ΕΠ. Το ΣτΕ από τη μία ακύρωνε πράξεις διοίκησης με το σκεπτικό ότι δεν μπορεί να υφίσταται μια οχλούσα δραστηριότητα δίχως ευρύτερο χωροταξικό πλαίσιο. Από την άλλη μεριά, τα ΠΠ δε στάθηκαν στο ύψος των περιστάσεων λόγω της υπερβολικής λεπτομέρειας που τα χαρακτηρίζουν και συνεπώς το μικρό βαθμό ευελιξίας στο σχεδιασμό.

Οι φορείς αυτοί θεωρούν ότι το ΕΠ σταθμίζει τις όποιες συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και τις ενδοπεριβαλλοντικές τις πτυχές και γενικά κρίνεται ότι ακολουθεί μια ισορροπημένη προσέγγιση.

Πάρα ταύτα, υπάρχουν σημεία χρήζουν βελτίωσης. Το πρώτο είναι διατάξεις του ΕΠ που οδηγούν στη μείωση του αριθμού των Α/Γ. Στο 1β του άρθ. 7 τονίζεται ότι σε πρωτοβάθμιους ΟΤΑ που εμπίπτουν σε ΠΑΠ της ηπειρωτικής χώρας, το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης εδαφών από αιολικές εγκαταστάσεις δεν μπορεί να υπερβεί το 8 % της έκτασης του ΟΤΑ. Πράγματι, η αναλογία αυτή είναι μικρή. Συν τοις άλλοις, με αυτήν την προσέγγιση αλλοιώνεται και η φέρουσα ικανότητα. Συνεπώς, υπάρχει ανάγκη να προταθεί ένα διαφορετικό ποσοστό για την εδαφική κάλυψη των ΟΤΑ σε μια ευρύτερη χωρική ζώνη ως ενιαία περιοχή χωροθέτησης. Η ίδια συλλογιστική ισχύει και για τη χωροθέτηση σε σχέση με οικιστικές δραστηριότητες και ζώνες ή εγκαταστάσεις παραγωγικών δραστηριοτήτων (άρθ. 23, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, Δ και ΣΤ αντίστοιχα). Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η απόσταση από λοιπούς οικισμούς είναι 500 μ. από το όριο του οικισμού που είναι οριοθετημένος¹⁰³,

¹⁰² Μπεριάτος Η. (2007) – “Χωροταξικός Σχεδιασμός και ΑΠΕ – Χωρική Διακυβέρνηση και ΑΠΕ. Ιδιαιτερότητες και προβλήματα”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ και Οικονόμου Δ. (2007) – “Χωρικός Σχεδιασμός και Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις ΑΠΕ (σχέδιο ΚΥΑ): σε ποιο βαθμό το δεύτερο καλύπτει τις απαιτήσεις του πρώτου;”, 3^η ημερίδα ΕΛΕΤΑΕΝ.

¹⁰³ Το ΕΠ αναφέρει ότι αν ο εν λόγω οικισμός δεν είναι οριοθετημένος από κάποιο πολεοδομικό σχέδιο, τότε η γεωγραφική απόσταση της αιολικής εγκατάστασης υπολογίζεται από το κέντρο του

ενώ για ζώνες και εγκαταστάσεις παραγωγικών δραστηριοτήτων το όριο αυξάνεται στα 1000 μ¹⁰⁴. Ειδικότερα για το τελευταίο το ΕΠ κάνει λόγο για μεσαίου ή και μεγάλου μεγέθους τουριστικά καταλύματα, χωρίς ωστόσο να προσδιορίζει τα κριτήρια που καθιστούν μια μονάδα μεσαία ή μεγάλη.

Άλλο επίμαχο σημείο είναι διατάξεις που εμπεριέχουν μεγάλο βαθμό ανεπάρκειας. Οι όροι αυτοί θα πρέπει αφ' ενός να αποσαφηνιστούν και αφ' ετέρου να βελτιωθεί η εφικτότητα στην πρακτική εφαρμογή τους. Οι φράσεις «λοιπά τουριστικά καταλύματα και εγκαταστάσεις» (άρθ. 23, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, ΣΤ) και «άτυπα διαμορφωμένες τουριστικές και οικιστικές περιοχές» (άρθρο 6, παρ. 1, εδ. Ζ) κρίνονται ως ασαφείς. Ως προς την εφικτότητα εφαρμογής, οι ακαδημαϊκοί φορείς φέρουν ως παράδειγμα το βαθμό θορύβου 45 db σε «μεμονωμένες κατοικίες (νομίμως υφιστάμενες)» που πρέπει να εξασφαλίζεται ως μέγιστο επίπεδο και σε κάθε περίπτωση δε θα πρέπει να το υπερβαίνει. Το κριτήριο αυτό όντως δύσκολα θα μπορέσει να επιτευχθεί και το ΕΠ πρέπει να διασφαλίζει την ομαλή λειτουργία των μηχανισμών που θα ελέγχουν τον παραγόμενο θόρυβο από Α/Γ που χωροθετούνται πλησίον οικιστικών δραστηριοτήτων.

Ένα βήμα παραπέρα γίνεται με την έλλειψη σαφήνειας ως προς τον καθορισμό χωρικών ζωνών ως ΠΑΠ. Οι ΠΑΠ υπεισέρχονται ως εργαλείο χωρικής συγκέντρωσης. Το πρόβλημα που προκύπτει είναι ότι το ΕΠ δεν είναι κανονιστικού χαρακτήρα και δεσμευτικό στις διατάξεις του προς τη δημόσια διοίκηση ή ιδιωτικές πρωτοβουλίες, λόγω της φυσιογνωμίας του Ν. 2742/99 που προβάλλει τα Πλαίσια ως εργαλεία που παρέχουν γενικότερες κατευθυντήριες γραμμές στο σχεδιασμό. Άρα, ναι μεν οι ΠΑΠ είναι ένα εργαλείο άξιο αναφοράς, πλην όμως δεν είναι και αυτές με τη σειρά τους δεσμευτικές. Για να αποσαφηνιστεί το ζήτημα καθορισμού τους θα πρέπει να προηγηθεί θεσμοθέτησή τους με την ύπαρξη ενός πολεοδομικού σχεδίου. Το ΕΠ αναφέρει ότι οποιαδήποτε εγκεκριμένα και δεσμευτικά σχέδια χρήσεων γης δύνανται να προσδιορίσουν τη θέση μιας ΠΑΚ.

οικισμού με μια προσαύξηση 500 μ. και οπωσδήποτε μεγαλύτερη των 500 μ. από την τελευταία κατοικία του οικισμού.

¹⁰⁴ Αν η άτρακτος της Α/Γ δεν είναι ορατή από την εγκατάσταση ή ζώνη της παραγωγικής αυτής δραστηριότητας, τότε η απόσταση των 1000 μ. δε λαμβάνεται υπόψη.

Ένα άλλο ουσιώδες θέμα είναι ο αρχικός προσδιορισμός των αιολικών εγκαταστάσεων. Με δεδομένο τα τεχνικά χαρακτηριστικά των τυπικών Α/Γ (άρθ. 2, παρ. 10), μια Α/Γ καλύπτει συγκεκριμένη επιφάνεια στο χώρο και βάσει της μέγιστης επιτρεπόμενης πυκνότητας αιολικών εγκαταστάσεων σε έναν ΟΤΑ, θα πρέπει να υπολογιστεί ο απαιτούμενος αριθμός Α/Γ, ώστε από τη μία να μην ξεπεραστεί το προβλεπόμενο όριο κάλυψης και από την άλλη να επιτευχθεί ο μέγιστος αριθμός Α/Γ. Ταυτοχρόνως, ικανοποιείται και η φέρουσα ικανότητα. Για τον προσδιορισμό αυτόν, διατυπώνεται το ερώτημα αν αρκεί η άδεια παραγωγής για την αιολική εγκατάσταση που να δείχνει το συνολικό αριθμό Α/Γ. Θεωρείται σκόπιμο να προωθηθεί μια δυναμική διαδικασία τοπικού σχεδιασμού προς εξυπηρέτηση του παραπάνω στόχου.

Αναφορικά τώρα με την διαφύλαξη των δασών και των δασικών εκτάσεων, η υπάρχουσα νομολογία του ΣτΕ για την ακύρωση πράξεων της διοίκησης για χωροθέτηση έργων ΑΠΕ σε δασικές εκτάσεις αρκεί, όπως και η γενικότερη νοοτροπία του ΕΠ (άρθ. 6, παρ.1, εδ. β, γ και δ).

Γενικότερη πάντως αντίληψη είναι ότι ο στόχος για την Ελλάδα να ανέλθει στο 20,1 % ως το 2010 το ποσοστό συμμετοχής των ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας είναι εφικτός. Επισημαίνεται όμως ότι ο απώτερος στόχος της συμμετοχής των ΑΠΕ στο 29 % ως το 2020 είναι δύσκολα πραγματοποιήσιμος και υπάρχει κίνδυνος οι μελλοντικές αυξημένες ανάγκες της χώρας σε ηλεκτρική ενέργεια να προέλθουν από συμβατικές μορφές. Πιθανή θεώρηση του ΕΠ ως «περιβαλλοντικό κεκτημένο» αυτή την περίοδο, είναι δυνατόν να αποπροσανατολίζει τη χώρα από την πρόκληση του 29 % με χρονικό ορίζοντα το 2020. Αυτό που κρύβεται πίσω από το περιβαλλοντικό κεκτημένο είναι ότι σε περίπτωση που ικανοποιηθούν οι εθνικοί στόχοι για το 2010, δε σημαίνει ότι οι διατάξεις του ΕΠ πρέπει να ισχύουν και για το επόμενο χρονικό διάστημα ως το 2020. Άρα, δε θα πρέπει να υπάρχει ακαμψία ως προς μία πιθανή αναθεώρηση πολλών διατάξεων από το 2010 και μετά.

Τέλος, έχει ήδη υποτιμηθεί το επενδυτικό ενδιαφέρον για την ανάπτυξη όχι απαραίτητα μεγάλης έκτασης φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων. Ο μεγάλος αριθμός μικρών τέτοιων εγκαταστάσεων και ο μεγάλος βαθμός διασποράς τους πιθανολογείται να δημιουργήσει έντονες αλλοιώσεις στο τοπίο, οπότε και προκύπτει ανάγκη για πιο ισχυρές ρυθμίσεις στην αύξηση του εύρους των περιοχών στις οποίες

αποκλείονται οι εγκαταστάσεις αυτές, ή στο ανώτατο ποσοστό κάλυψης του εδάφους. Έχει δοθεί από το ΕΠ μικρότερη σημασία στις εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από την ηλιακή ακτινοβολία. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι το ΕΠ σπαταλά μόνο ένα άρθρο, σε αντιδιαστολή με την αιολική ενέργεια, η οποία περιγράφεται σε 8 άρθρα. Η υποτίμηση αυτή, σε συνδυασμό με τις προκαλούμενες επιπτώσεις, δρομολογούν από τώρα εξελίξεις στην επόμενη υποχρεωτική αναθεώρηση του ΕΠ.

Πανελλήνιος Σύλλογος Χημικών Μηχανικών¹⁰⁵

Κατά τον ΠΣΧΜ όλα τα προγενέστερα χωροταξικά σχέδια δε στάθηκαν ικανά να αντιμετωπίσουν τη χωροθέτηση των μονάδων ΑΠΕ. Αίτια ήταν οι εμπλοκές με το ΣτΕ. Το ΕΠ έρχεται να καλύψει αυτό το σχεδιαστικό κενό και να καταστήσει επιτυχημένη την εγκατάσταση έργων ΑΠΕ. Ο Σύλλογος τονίζει ότι το ΕΠ θα επιφέρει ουσιαστική διείσδυση των ΑΠΕ και θετικές διαρθρωτικές αλλαγές στον παραγωγικό ιστό της.

Το πρώτο σημείο που θίγεται είναι ο καθορισμός των ΠΑΠ. Ως εργαλείο ορθώς υιοθετείται βάσει του αξιόλογου αιολικού δυναμικού που καταγράφεται, ώστε να συγκεντρώνει τη μεγαλύτερη δυνατή ζήτηση. Το αποκλειστικό όμως κριτήριο της ζήτησης μπορεί να προκαλέσει στο εγγύς μέλλον έντονο ενδιαφέρον από επενδυτές σε περιοχές που επιστημονικά έχει καταγραφεί υψηλό αιολικό δυναμικό, αλλά δεν είναι καθορισμένες ως ΠΑΠ. Επομένως, οι ΠΑΠ θα πρέπει να διακρίνονται από ευελιξία, αν χαρακτηριστούν ως περιοχές υψηλής ζήτησης εγκατάστασης Α/Γ. Μόνο τότε θα πρέπει η υπό εξέταση περιοχή να καθοριστεί ή όχι ως ΠΑΠ. Η πολιτεία θα πρέπει να παρέχει στους ενδιαφερόμενους τα κίνητρα εκείνα, για να υπάρξει μεγιστοποίηση του αιολικού δυναμικού σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο.

Το δεύτερο σημείο είναι ο ορισμός της φέρουσας ικανότητας των περιοχών για αιολικά έργα και των ΜΥΗΕ. Κρίνεται σκόπιμο πρώτα η φέρουσα ικανότητα στην περίπτωση των ΜΥΗΕ να επεκταθεί όχι μόνο στο επιμέρους άρθρο των ΜΥΗΕ, αλλά και στο άρθρο των ορισμών. Οι δύο αυτοί ορισμοί θεωρούνται επαρκείς, μολονότι θα

¹⁰⁵ Πανελλήνιος Σύλλογος Χημικών Μηχανικών (2007), Συλλογικά – Παραταξιακά – “Σχολιασμός Προσχεδίου Νόμου”, σελ. 16, τεύχος 332.

έπρεπε να ορίζεται και η φέρουσα ικανότητα για τα λοιπά έργα ΑΠΕ και στους ορισμούς και στα επιμέρους άρθρα (άρθρα 17, 18 και 19).

Θεσπίζονται ειδικά κριτήρια για τη χωροθέτηση αιολικών μονάδων στην Αττική με το συλλογισμό ότι διαθέτει χαρακτηριστικά μητρόπολης. Κρίνεται ως επιβεβλημένο το ότι θα πρέπει να εξεταστούν πολλά μεγάλα αστικά κέντρα για το αν θα πρέπει να υπάρχουν και για αυτά ειδικά κριτήρια, ιδίως για τη Θεσσαλονίκη που παρουσιάζει ομοειδή χαρακτηριστικά με αυτά της Αθήνας (μητροπολιτική συγκέντρωση, έντονα φαινόμενα αστικής διάχυσης στον υπαίθρο χώρο, υπερεθνική εμβέλεια και εξωστρεφείς τάσεις).

Τέταρτο σημείο είναι οι αποστάσεις των αιολικών εγκαταστάσεων από οικιστικές δραστηριότητες και ο παραγόμενος θόρυβος (άρθ. 23, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, Δ.). Το ΕΠ προβλέπει ότι για τις μεμονωμένες κατοικίες θα πρέπει να εξασφαλίζεται ένα ανεκτό επίπεδο θορύβου μικρότερο των 45 db. Πέραν τούτου, χρήσιμο θα ήταν και η τήρηση του ορίου των 30 db εντός των κατοικιών κατά τις ώρες κοινής ησυχίας.

Για τη χωροθέτηση εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης της γεωθερμικής ενέργειας, το ΕΠ αναφέρει για εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από γεωθερμικά πεδία υψηλών θερμοκρασιών, ενώ απουσιάζει οποιαδήποτε αναφορά σχετικά με μονάδες για αξιοποίηση του γεωθερμικού δυναμικού του εδάφους με στόχο τη θέρμανση/ψύξη των κτιρίων και τη γενικότερη συμβολή του σε κτιριακές και οικοδομικές δραστηριότητες. Βαρύνουσα σημασία πρέπει να δοθεί σε μεγαλύτερη απλοποίηση των αδειοδοτικών διαδικασιών σε εγκαταστάσεις αξιοποίησης του γεωθερμικού δυναμικού του εδάφους, η οποία συνδέεται άρρηκτα με τις γειτνιάζουσες χρήσεις γης, καθώς και με τις περιοχές αποκλεισμού των εγκαταστάσεων.

Αρκετά σωστοί κρίνονται οι ορισμοί των ΠΑΠ και ΠΑΚ με την ειδοποιό διαφορά ότι οι μεν ΠΑΠ απεικονίζονται στο ΕΠ και διαγραμματικά (άρθ. 23, ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1), για τις δε ΠΑΚ δεν ισχύει κάτι ανάλογο. Πιο άρτιο θα ήταν να εκπονηθεί ένα χωροθετικό σχέδιο στο ΕΠ που να απεικονίζει ενδεικτικά τη θέση των ΠΑΚ, ή ένα συνδυαστικό σχέδιο με τις θέσεις των ΠΑΠ και ΠΑΚ ταυτόχρονα.

Εντοπίζεται ασάφεια για τις ατύπως διαμορφωμένες τουριστικές και οικιστικές περιοχές στο πλαίσιο της εκτός σχεδίου δόμησης ως περιοχές αποκλεισμού. Το

ερώτημα είναι για ποιόν λόγο δεν είναι δυνατή η χωροθέτηση Α/Γ, αφού σε περιοχές εκτός σχεδίων πόλεων ή οικισμών η πυκνότητα δόμησης είναι πολύ πιο αραιή. Δεύτερον, παρά το ότι οι περιοχές αυτές θα αναγνωρίζονται ειδικότερα στο πλαίσιο της οικείας ΠΠΕΑ και ΜΠΕ, εξακολουθεί και παραμένει άστοχος ο όρος «*ατύπως διαμορφωμένες περιοχές*».

Το ΕΠ δε συνιστά ένα αυτοτελές εργαλείο στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού. Δέχεται πολλές εισροές από υποκείμενα επίπεδα χωροταξικού-πολεοδομικού σχεδιασμού, αλλά και από υπερκείμενα εργαλεία, όπως το ΓΠ. Όλες λοιπόν οι κατηγορίες χωρικών σχεδίων συνιστούν ένα πολυδιάστατο πλέγμα που το ένα στοιχείο επηρεάζει το άλλο. Για να μεγιστοποιήσει επομένως την ισχύ του το ΕΠ, θα πρέπει άμεσα να ολοκληρωθούν η θεσμοθέτηση του ΓΠ και των υπόλοιπων ΕΠ που καλύπτουν τον τομεακό χωροταξικό σχεδιασμό.

Πιο επικριτική στάση τηρεί ο ΠΣΧΜ για τον αποκλεισμό των αιολικών εγκαταστάσεων από αγροτικές περιοχές. Το μέτρο αυτό πριμοδοτεί σε υπερθετικό βαθμό την προστασία της αγροτικής παραγωγικότητας έναντι των έργων ΑΠΕ. Με το επιχείρημα ότι η Ελλάδα εξαρτάται κατά 70 % ενεργειακά από άλλες χώρες μέσω εισαγωγής ενεργειακών προϊόντων, κρίνεται ως επιτακτική ανάγκη να υπάρχει μια πολιτική επιλογή που να εξομαλύνει τις ποικίλες ανάγκες. Όπως οι αγροτικές γαίες προστατεύονται από ένα αυστηρό θεσμικό πλαίσιο, έτσι και οι ΑΠΕ θα πρέπει να έχουν μια ιδιαίτερη δυναμική.

Στις περιοχές αποκλεισμού περιλαμβάνονται και άλλες ζώνες που υπάγονται σε ειδικό καθεστώς, βάσει του οποίου δεν επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων (άρθ. 6, παρ. 1, εδ. ια). Πρέπει να αποσαφηνιστεί ο όρος «*άλλες περιοχές ή ζώνες*», για να εκλείψουν ενδεχόμενες παρερμηνείες του. Οι κίνδυνοι που υπάρχουν είναι να υποβαθμιστούν οι περιοχές αυτές από αιολικές εγκαταστάσεις ή απεναντίας να μην επιτευχθεί αύξηση της πυκνότητας Α/Γ από έντονες διαμαρτυρίες των τοπικών κοινωνιών. Το άλλο στοιχείο που πιθανόν υποκρύπτεται είναι η προώθηση συγκεκριμένων επιχειρηματικών συμφερόντων.

Για τη χωροθέτηση ΜΥΗΕ, ο ΠΣΧΜ προτείνει ότι ο εντοπισμός των υδατικών εκείνων διαμερισμάτων με εκμεταλλεύσιμο υδραυλικό δυναμικό, οι περιοχές αποκλεισμού των εγκαταστάσεων αυτών και η εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας των υποδοχέων θα γίνουν πιο ρεαλιστικά, εφόσον ληφθούν υπόψη η κοινοτική

Οδηγία–Πλαίσιο για τα νερά και οι σχετικές εθνικές νομοθεσίες εναρμόνισής τους με το ελληνικό δίκαιο.

Προχωρώντας για την παραγόμενη ενέργεια από βιομάζα ή βιοαέριο, τα κριτήρια χωροθέτησης πρέπει να συμβαδίζουν με τις αντίστοιχες προδιαγραφές για τις εγκαταστάσεις που λειτουργούν με γαιάνθρακα, με σκοπό την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Τελευταίο σημείο είναι το θέμα της αξιοποίηση της βιομάζας και των ενεργειακών καλλιεργειών. Αναγκαίο είναι να εισαχθεί ένας ορισμός για τις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής από βιομάζα και βιοαέριο, ώστε να είναι δυνατή μια εκτίμηση του ΕΠ για το ύψος των μονάδων αυτών στην ελληνική επικράτεια. Σε διαβουλεύσεις του ΠΣΧΜ με το ΥΠΑΝ για την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας προς την Οδηγία 2003/30 για την *«εισαγωγή βιοκαυσίμων ή άλλων ανανεώσιμων καυσίμων στις μεταφορές»*, ο σύλλογος διευκρίνιζε ότι πρέπει να δοθούν κίνητρα για την ανάπτυξη ενεργειακών φυτών, ειδικά ο πρώτος κλάδος σε αυτήν την παραγωγική δραστηριότητα θα εκλείψει και θα απαιτηθούν εισαγωγές πρώτων υλών, δηλαδή τελικού προϊόντος βιοκαυσίμων, είτε πρώτων υλών για την παραγωγή τους. Επανερχόμενος στο ΕΠ, ο σύλλογος εκφράζει την άποψη ότι πρέπει να απεικονίζεται διαγραμματικά με τη μορφή χαρτών το δυναμικό των ενεργειακών καλλιεργειών σε αγροτικές περιοχές. Οι ρυθμίσεις αυτές θα πρέπει να προστεθούν και στο Πρόγραμμα Δράσης, στο κομμάτι που αφορά τη συνεχή καταγραφή και επικαιροποίηση δεδομένων για το εκμεταλλεύσιμο δυναμικό από ΑΠΕ.

Ο οικιακός τομέας συνιστά μεγάλο κομμάτι στην ενεργειακή κατανάλωση της χώρας, γι' αυτό και πρέπει να ενισχυθούν τα κίνητρα για την εκμετάλλευση του γεωθερμικού δυναμικού του εδάφους, την ώθηση μικρών φωτοβολταϊκών μονάδων αποκλειστικά για οικιακή χρήση και δράσεις για την άμεση διείσδυση των ΑΠΕ σε οικιακές δραστηριότητες, ενώ η άμεση εφαρμογή της Οδηγίας για την ενεργειακή κατανάλωση στα κτίρια θα συνδράμει προς αυτήν την κατεύθυνση.

Οι δύο οργανώσεις έχουν εκδώσει κοινό κείμενο αρχών, παρουσιάζοντας το επείγον πρόβλημα της επιδείνωσης των κλιματικών αλλαγών σε όλη την υφήλιο, την αναγκαία προώθηση των ΑΠΕ ως εθνικό θέμα ύψιστης σημασίας και μια σειρά σημείων που χαρακτηρίζουν το ΕΠ.

Το κείμενο τονίζει ότι απαιτείται ανάληψη αποτελεσματικών δράσεων, αφού ενδεχόμενες δράσεις με καθυστερήσεις θα αποδειχθούν πρακτικά ανεφάρμοστες. Στα πλαίσια αυτών των δράσεων, πολύτιμη είναι η ανάπτυξη των ΑΠΕ, που θα επιφέρουν ανατροπές στο ισοζύγιο της ενεργειακής κατανάλωσης. Στην ιεράρχηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, θα πρέπει να σταθμιστούν και οι άλλες πτυχές των ΑΠΕ, που αφορούν μια ολοκληρωμένη αποκέντρωση των ενεργειακών κέντρων, συμβολή στην περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, συγκρότηση ενός σταθερού ενεργειακού δικτύου που θα ανταποκρίνεται στις αυξανόμενες ενεργειακές ανάγκες του πληθυσμού και κοινωνική πολιτική με τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Βασικά σημεία είναι η εγρήγορση των τοπικών αρχών για χωροθέτηση έργων ΑΠΕ εντός ή πλησίον των οικιστικών συνόλων, με σκοπό τον εκμηδενισμό των απωλειών ενέργειας στα δίκτυα μεταφοράς ενέργειας. Θα πρέπει παράλληλα να επιδιώξουν επίτευξη κοινωνικών συμφωνιών για την αποδοχή των μονάδων. Για τα έργα ΑΠΕ, το κείμενο αναφέρει ότι συνιστούν παρεμβάσεις που στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος, επιφέρουν όμως αρνητικές επιπτώσεις, ιδιαίτερα κατά την κατασκευή τους. Οι οικίες ΜΠΕ θα καταδείξουν το μέγεθος των οχλήσεων, ενώ κατά γενική ομολογία είναι ευκατάα η χωροθέτηση σε όλη την επικράτεια, ακόμα και εντός περιοχών που θεωρούνται και έχουν κριθεί ως περιβαλλοντικά προστατευόμενες. Στρατηγική μεθοδολογία πάντως των μελετών πρέπει να είναι η παρουσίαση εναλλακτικών προτάσεων για τη χωροθέτηση ή μη μιας μονάδας.

Η κριτική για το ΕΠ λαμβάνει υπόψη να στρέψει το επενδυτικό ενδιαφέρον προς τις περιοχές που διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη των έργων ΑΠΕ. Η ύπαρξη επομένως των φυσικών πόρων είναι τα γενεσιουργά αίτια για την εγκατάστασή τους. Με γνώμονα το ότι τα έργα ΑΠΕ επιφέρουν οχλήσεις στο

¹⁰⁶ ΕΛΕΤΑΕΝ και Greenpeace (2007) – “Υψιστη προτεραιότητα η προώθηση των ΑΠΕ για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών”, Αθήνα – κοινό κείμενο αρχών.

περιβάλλον και τα παρακείμενα οικιστικά σύνολα, θα πρέπει το ΕΠ να διατυπώνει όλες τις περιοχές εκείνες στις οποίες τα έργα ΑΠΕ απαγορεύονται και να τις χαρακτηρίζει ως ζώνες ασυμβατότητας. Περαιτέρω, το ΕΠ πρέπει να προσδιορίζει τις επιμέρους ρυθμίσεις χωροθέτησης, καθώς και μια συνοπτική αλλά εμπειριστατωμένη αιτιολόγηση για τους λόγους αποκλεισμού. Σε κάθε άλλη περίπτωση, η χωροθέτηση έργων ΑΠΕ θα είναι μια διαδικασία που θα διεξαχθεί απρόσκοπτα. Ως εργαλείο, το ΕΠ πρέπει να είναι ευέλικτο, ώστε να προσαρμόζεται στη μεταβλητότητα των αναγκών στο πεδίο των ΑΠΕ. Μεγαλύτερες ενεργειακές ανάγκες θα δρομολογήσουν εξελίξεις στην αναθεώρηση του ΕΠ για μεγαλύτερη συνεισφορά των ΑΠΕ και ευκολότερες διαδικασίες χωροθέτησης.

Οι απόψεις της Greenpeace και της ΕΛΕΤΑΕΝ εξειδικεύονται στο ίδιο κείμενο αρχών, διατυπώνοντας 5 βασικά σημεία επί του ΕΠ.

Το ΕΠ πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις που να εξασφαλίζουν επιτυχημένη εφαρμογή της προώθησης των ΑΠΕ, χωρίς να προκαλεί δυσερμηνείες στην εφαρμογή τους. Κάτι τέτοιο θα προκαλούσε προσφυγές σε δικαστήρια και νέες γραφειοκρατικές διαδικασίες. Το ΕΠ οφείλει να επιλύει τα χωρικά προβλήματα ένταξης των έργων ΑΠΕ και όχι να δημιουργεί καινούρια. Η χωροθέτηση θα πρέπει να εντάξει τη μονάδα με τη σύνταξη ενός ελάχιστου αριθμού εγγράφων, που είναι αναγκαία για την αδειοδότηση. Το δεύτερο σημείο είναι η κατηγοριοποίηση του χώρου. Η μεθοδολογία κατηγοριοποίησης πρέπει να εμπεριέχει επιστημονικά τεκμηριωμένα στοιχεία που αφ' ενός να ευνοούν τη μέγιστη διείσδυση των ΑΠΕ στην κάθε μία κατηγορία χώρου σε ελάχιστο χρονικό διάστημα και αφ' ετέρου να προστατεύουν τη φυσιογνωμία των χώρων. Αρνητικό σημείο είναι η έλλειψη αναφορών σε άλλες τεχνολογίες ηλεκτροπαραγωγής, όπως οι ηλιοθερμικές εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής. Τεχνολογίες που δεν είναι τεχνολογικά και εμπορικά ώριμες δε θα πρέπει εκ προοιμίου να αποκλείονται, γιατί οι ραγδαίες εξελίξεις μπορούν να ανατρέψουν τα έως τώρα δεδομένα. Τυχόν αλλαγές σε τέτοιου είδους τεχνολογίες θα επηρεάσουν το ΕΠ προς την κατεύθυνση της εμπλοκής του, αναφορικά με τεχνικές λεπτομέρειες, οι οποίες μεταβάλλονται με ταχύτατους ρυθμούς. Δε θα πρέπει με άλλα λόγια το ΕΠ να ασχολείται με τόσο τεχνικά ζητήματα. Τέλος, οφείλει να διευκρινίζει ότι η μέγιστη πυκνότητα ισχύει μόνο θεωρητικά. Στην πρακτική εφαρμογή, το θεωρητικό αυτό μέγιστο ελαττώνεται πολύ (ως και 80 %), λόγω άλλων παραγόντων (μορφολογία του εδάφους, πραγματικό εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό, τεχνικοί περιορισμοί στην

εγκατάσταση των Α/Γ, κατασκευή δικτύων διανομής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας). Κανονικά, το ΕΠ πρέπει για κάθε τύπου περιοχή να ορίζει μια ελάχιστη εγκατεστημένη ισχύ, ώστε να αντιμετωπιστούν οι στόχοι για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών και να υπάρχει η δυνατότητα επέκτασης της ελάχιστης εγκατεστημένης ισχύος, αναλόγως με τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής και των κριτηρίων χωροθέτησης.

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Εργαστήριο Ανανεώσιμων και Βιώσιμων Ενεργειακών
Συστημάτων

Η παρακάτω έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου πραγματοποιείται στα πλαίσια εκπόνησης μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας με τίτλο “*Θέσεις των εμπλεκόμενων φορέων για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας*” από τον κ. Ιωσηφίδη Ελευθέριο, Μηχανικό Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Επιβλέπων της εργασίας είναι ο κ. Τσούτσος Θεοχάρης, Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Μηχανικών Περιβάλλοντος του Πολυτεχνείου Κρήτης και επιστημονικός υπεύθυνος του Εργαστηρίου Ανανεώσιμων και Βιώσιμων Ενεργειακών Συστημάτων του Τμήματος.

Το ερωτηματολόγιο συντάχτηκε και καταρτίστηκε με στόχο να καταγράψει με τεκμηριωμένο επιστημονικά τρόπο τις επίσημες θέσεις και απόψεις όλων εκείνων των φορέων και οργανισμών που με οποιοδήποτε τρόπο μετέχουν στο μείζον θέμα της χωροταξικής οργάνωσης των έργων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Απώτερος σκοπός είναι η ανάδειξη όλων εκείνων των προβλημάτων που χαρακτηρίζουν το Ειδικό Πλαίσιο και το καθιστούν δυσλειτουργικό και που αφορούν, εκτός από το σκέλος της πρακτικής του εφαρμογής, τη μορφή και το περιεχόμενό του. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου προέκυψαν κατά κύριο λόγο από βιβλιογραφικά δεδομένα και πηγές.

Μετά το πέρας της ερευνητικής διαδικασίας, τα αποτελέσματα βεβαίως θα είναι στη διάθεση όλων.

Διευκρινίζεται ότι σε καμιά απολύτως περίπτωση οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν δεν περιλαμβάνουν (προσωπικά) δεδομένα που αφορούν εσάς. Η όλη συνεργασία μας δε θα σας στοιχίσει τίποτα παρά μόνο κάποιο ελάχιστο χρόνο για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Παρακαλώ πολύ για οποιαδήποτε απορία σας ή υποστήριξη στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, απευθυνθείτε στον ίδιο τον κ. Ιωσηφίδη Ελευθέριο (τηλ. 6946060566, fax: 2310 853171, e-mail: iosifidis_lfteris@yahoo.gr).

Σας ευχαριστούμε για τη συνεργασία σας και τη συμμετοχή σας στην έρευνα.

Με εκτίμηση,
Ιωσηφίδης Ελευθέριος

ΕΙΔΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΥ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ

Δεκέμβριος 2007

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ενότητα 1 – Γενικά στοιχεία φορέα

- 1) Είδος φορέα (οργανισμού)/καθεστώς λειτουργίας
- ☐ Δημόσιος
 - ☐ Ιδιωτικός
 - ☐ Μη κυβερνητική οργάνωση
 - ☐ Ακαδημαϊκός φορέας
 - ☐ Άλλο
- 2) Αντικείμενο της έρευνας – ενασχόλησης του φορέα
-
-
- 3) Βαθμός συνάφειας του φορέα σε σχέση με το ζήτημα του χωροταξικού σχεδιασμού των έργων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές
- ☐ Μεγάλος
 - ☐ Μέσος
 - ☐ Μικρός
 - ☐ Ελάχιστος

Ενότητα 2 – Γενικά στοιχεία Ειδικού Πλαισίου, Έκταση εφαρμογής και Νέες τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

- 4) Θεωρείτε ότι το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας διεκπεραιώνει το στρατηγικό του στόχο για τη χωροταξική κατανομή των έργων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε όλη την ελληνική επικράτεια;
- ☐ Ναι
 - ☐ Όχι

- 5) Είναι ορθό να συμπεριληφθούν και άλλου είδους εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ στο άρθρο για την έκταση εφαρμογής του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ (π.χ. Αυτόνομοι Παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας);
- ☐ Δε θα συνεισφέρει κάτι στη μελλοντική ομαλή εφαρμογή του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ
- ☐ Θα ήταν χρήσιμο να συμπεριληφθούν ως απλές αναφορές
- ☐ Είναι αναγκαίο να συμπεριληφθούν για την ευελιξία του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ
- 6) Καθίσταται το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ πιο ευέλικτο εάν ενσωμάτωνε κάποιες νέες τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που ακόμα δεν είναι ώριμες εμπορικά ή και κοινωνικά;
- ☐ Ναι
- ☐ Όχι
- Αν ναι, ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις θεωρείται ότι θα έπρεπε να ενσωματωθούν;
- ☐ Ηλιοθερμικοί σταθμοί παραγωγής
- ☐ Ενεργειακές καλλιέργειες
- ☐ Μεγάλα και μεσαία υδροηλεκτρικά έργα
- ☐ Πυρηνική ενέργεια
- ☐ Εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης παλιρροϊκής ενέργεια

Ενότητα 3 – Κατηγορία αγροτικών περιοχών, Περιοχές αποκλεισμού και Ζώνες ασυμβατότητας

- 7) Οι αγροτικές περιοχές υψηλής παραγωγικότητας πρέπει να θεωρούνται εκ προοιμίου ως ζώνες αποκλεισμού; Αναπτύξτε

- 8) Σε σχέση με το θέμα των αγροτικών περιοχών υψηλής παραγωγικότητας, κρίνετε ότι υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ του Ειδικού Πλαισίου και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων που το συνοδεύει; Αναπτύξτε

-
-
- 9) Θα έπρεπε το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ να περιλαμβάνει επιπρόσθετες περιοχές αποκλεισμού (δασικές περιοχές, αναδασωτέες εκτάσεις, υγρότοποι Ramsar, κ.ά.); Αν ναι, αναφέρετε και άλλες περιοχές τέτοιου είδους
-
-
-

Ενότητα 4 – Διαδικασία και θέματα χωροθέτησης έργων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές

- 10) Κρίνετε σκόπιμο τα ειδικά κριτήρια χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων στην Αττική να επεκταθούν και σε άλλα μεγάλα αστικά κέντρα που παρουσιάζουν ομοιδή μητροπολιτικά χαρακτηριστικά (περίπτωση Θεσ/νίκης); Αναφέρετε άλλες πιθανές πόλεις και πιθανά κριτήρια χωροθέτησης
-
-
-

- 11) Το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ καθορίζει τις ΠΑΠ με βάση τη συγκέντρωση μεγάλης ζήτησης σε αυτές. Είναι σκόπιμη η επανεξέταση των προσδιορισθέντων ΠΑΠ βάσει όχι μόνο του επενδυτικού ενδιαφέροντος, αλλά και άλλου είδους κριτηρίων (περιβαλλοντικά και κοινωνικά); Θα ήταν δυνατόν να υιοθετηθεί ένα διαχειριστικό εργαλείο χωροθέτησης, όπως είναι οι ΠΑΠ, των έργων ΑΠΕ και για τις υπόλοιπες μορφές ανανεώσιμης ενέργειας; Αναπτύξτε
-
-
-

- 12) Δεδομένου τη χωροθέτηση αιολικών μονάδων σε επίπεδο πρωτοβάθμιου ΟΤΑ, πιστεύετε ότι θα προκληθούν προβλήματα στην εφαρμογή του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ, εφόσον υπάρξει μελλοντική διοικητική αναδιάρθρωση της χώρας; Αναφέρετε ενδεχόμενα προβλήματα.
-
-

13) Επιτυγχάνεται η αντικειμενικοποίηση της οπτικής όχλησης στην περίπτωση χωροθέτησης αιολικών μονάδων;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

14) Εάν ναι, αρκούν οι προβλεπόμενοι κανόνες ένταξης στο τοπίο;
Αναφέρετε πιθανές αδυναμίες της διαδικασίας

15) Είναι σκόπιμη η λογική του καθορισμού ελάχιστων αποστάσεων από πολυσύχναστους χώρους για τις εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας, από τη στιγμή που η φύση της τεχνολογίας αυτής κατευθύνει τη χωροθέτησή τους σε οικιστικά σύνολα;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

16) Όπως συμβαίνει και με άλλα περιβαλλοντικά έργα υποδομής (π.χ. Χ.Υ.Τ.Α.), η χωροθέτηση και λειτουργία τους εξαρτάται από την αποδοχή ή την απόρριψή τους από τον τοπικό πληθυσμό. Είναι αναγκαία η ενσωμάτωση στο Ειδικό Πλαίσιο ενός αυτοτελούς μηχανισμού για την επίτευξη της κοινωνική διαβούλευσης με τις τοπικές κοινωνίες;

- ☐ Καθόλου αναγκαία
☐ Προαιρετική
☐ Υποχρεωτική

17) Θα έπρεπε κατά τη γνώμη σας να ορίζονται συγκεκριμένες αποστάσεις και περιορισμοί στην περίπτωση των εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής από ΜΥΗΕ και εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας, όπως γίνεται και με τα αιολικά πάρκα;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

Ενότητα 5 – Χρονικός ορίζοντας εφαρμογής, ζητήματα πρακτικής εφαρμογής του Ειδικού Πλαισίου, διασύνδεση με άλλα Πλαίσια

18) Βάσει των εθνικών στόχων, όπως προσδιορίζονται στο Ν. 3468/06, το ποσοστό συμμετοχής των ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας πρέπει να ανέλθει ως το 2010 σε 20,1 %. Νομίζετε ότι η χώρα μπορεί να ανταποκριθεί πλήρως στις παραπάνω απαιτήσεις όταν στο Πρόγραμμα Δράσης του ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ το σκέλος της χρηματοδότησης αφορά τη χρονική περίοδο 2007-2013;

19) Είναι εφικτό να λειτουργήσει το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ με αναδρομική ισχύ για τις εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ που προϋπήρχαν της θεσμοθέτησης του Ειδικού Πλαισίου;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

20) Με δεδομένο το ότι όλα τα Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού αλληλοεπηρεάζονται, πόσο σημαντική είναι η ολοκλήρωση των υπόλοιπων Ειδικών Πλαισίων, καθώς και η θεσμοθέτηση του Γενικού Πλαισίου;

- ☐ Καθόλου σημαντική
☐ Ελάχιστα σημαντική
☐ Μέτρια σημαντική
☐ Πολύ σημαντική

21) Το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ πετυχαίνει τους εν γένει στόχους για την αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου και της ποσοστιαίας αύξησης της συμμετοχής των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

Σας ευχαριστούμε πολύ για τη συνεργασία σας